FAUST

GOETHE

Çeviren: [illegible]

DOĞUBATI

Johann Wolfgang von Goethe

Faust

Johann Wolfgang von Goethe

Faust

Çeviren: İclal Cankorel

DOĞUBATI

Johann Wolfgang von Goethe (Frankfurt, 1749 - Weimar, 1832): Goethe, varlıklı bir aileden gelen babası tarafından Aydınlanma düşüncesinin ideallerine göre yetiştirildi. Küçük yaşta Fransızca, Latince ve Eski Yunanca öğrendi, güzel sanatlar ve tiyatroyu tanıdı. 1765'de hukuk eğitimine başladı. 1774'te yazdığı ilk romanı *Genç Werther'in Acıları* (Die Leiden des jungen Werther) gerek anlatımı gerek duygularının coşkunluğu ve çağdaş gençliğin duygu ve düşüncelerini yansıtmaktaki başarısıyla evrensel bir üne kavuştu. Bu kitap, Avrupa'da elden ele dolaştı. Goethe, 1775'de Weimar Dükü tarafından elçilik danışmanlığına atandı ve Weimar kasabasını yıllar içinde bir kültür kenti haline getirdi. 1782'de "von" unvanını aldı. 1786'daki İtalya'ya ünlü seyâhati Goethe'nin 'yeniden doğuşu' sayılır. Tüm yaşamı boyunca üzerinde çalıştığı *Faust*, dünya klasikleri arasında bir başyapıttır. Goethe, yalnızca edebiyatla değil eğitim, doğa bilimleri ve felsefe de içinde olmak üzere pek çok konuyla yakından ilgilendi ve birçok düşünürü etkiledi. Nietzsche hayatı boyunca Goethe'ye saygı duymuş ve halefi olarak onu selâmlamıştır. Hugo von Hoffmansthal, 1922 yılında şunları yazar: "Goethe, eğitim temeli olarak bütün bir kültürü teşkil etmektedir". Thomas Mann ise Goethe'ye karşı büyük bir sempati beslemiştir. Sadece yazar kimliğine değil, aynı zamanda tüm alışkanlıkları ve karakter özelliklerine hayran kalmıştır.

Almanca'dan Çeviren
İclal Cankorel

Yayına Hazırlayanlar
Taşkın Takış
Mirze Mehmet Zorbay
Harun Ak

Kapak Tasarımı
Özgür Demir

Kapak Resmi
Çerçeve: *De Studio Literarumdan* detay, Çizim: Orance Fine, (1536).
Butsch, A. F., *Die Bücher-Ornamentik Der Renaissance*, (1881).
İç resim: *Faust ve Mephisto'nun Şeytanî Antlaşmasından* detay, Julius Nisle.
Johann Wolfgang Goethe, *Faust, Der Tragödie Erster Teil, mit Illustrationen aus drei Jahrhunderten.*

Baskı
Cantekin Matbaacılık
Aralık 2011

Doğu Batı Yayınları
Yüksel Cad. 36/4 Kızılay-Ankara
Tel: 0 312 425 68 64-425 68 65
e-mail: dogubati@dogubati.com
www.dogubati.com
Sertifika No: 15036
ISBN: 978-975-8717-77-4
Doğu Batı Yayınları-73 Edebiyat-11

ÖNSÖZ

1749 yılında Frankfurt'ta dünyaya gelen Johann Wolfgang von Goethe, içerik ve biçim bakımından sadece Alman Edebiyatının değil aynı zamanda dünya edebiyatının da en önemli eserlerinden biri olan iki bölümlük Faust trajedisini yazmaya başladığında henüz yirmili yaşların başlangıcındaydı. 60 yılda tamamlanan bu manzum trajedi, yazarının gençlik, olgunluk ve yaşlılık dönemlerinin izlerini taşır. Goethe, 16.2.1788 tarihinde Dük Karl August'a yazdığı mektupta, o tarihe kadarki hayatının tümünü kapsadığını söylediği Faust konusuna ilk eğildiği zamanlar henüz "Deha Çağı" da denilen *Sturm-und-Drang* akımı hüküm sürmekteydi.

Gerçekten de kitaplardan edindiği bilgilerle yetinemeyen bilim adamı Faust, coşkulu, genç Goethe'nin bir aynasıdır. Öznel, tutkulu bir kalemden çıkan birinci bölüme karşılık ikinci bölümde öznellikten söz etmek doğru olmaz. Yıllar içinde yazarının olgunlaşan fikirleri ile birlikte daha yüce, daha geniş, daha aydınlık ve tutkusuz bir âlem sunulur. Aynı şekilde birinci bölüm Faust ve Gretchen figürleri etrafında yoğunlaşan bir olay örgüsü çerçevesinde birbiriyle bağlantılı bir bütün olarak gelişirken ikinci bölümün konuları arasında uyum ve tutarlılık görülmez. Kurmaca gerçeklikteki Faust karakteri de böylece süreklilik sağlamaya ve değişik dünya görüşlerini sergilemeye yarayan bir araca dönüşmüştür. *Sturm-und-Drang*'ın genç Goethe'sinin hezeyanlarının dinmesiyle birlikte ikinci bölümün üslûbu da

değişmiştir. Trajedinin kahramanı Faust, toplumsal ve tarihsel niteliklerin ön plana çıktığı beş farklı alanda *(imparator Sarayı - Homunkulus ve Klasik Walpurgis Gecesi - Helena - iç Savaş - Toprak Kazanma)* gösterilir. Goethe'nin olgunlaşan düşüncelerinin paralelinde, başkaldırıcı ruhtan uzaklaşmış, mevcut yasalara saygı duyması beklenen, *Klasik Çağ'ın* hayat felsefesine uyan yeni bir kahraman yaratılmıştır.

25 sahneden oluşan birinci bölüm ile 5 sahneden oluşan ikinci bölümü, olaylar dizisi ve söz konusu sahnenin eser içindeki fonksiyonu bakımdan değerlendirmek eseri yorumlamamızda yardımcı olacaktır.

"İthaf": *Eserin otobiyografik boyutu.*

Goethe'nin Faust'u ilk yazmaya başladığı yılları ve onun hayat hikâyesini kapsar.

"Tiyatro'da Ön Gösteri": *Eserin sanatsal boyutu.*

Tiyatro müdürü, yazar ve oyuncular gezici tiyatro kumpanyasında oyun öncesi aralarında yaptıkları konuşmada ideal bir tiya tro eserinin nasıl olması gerektiğini tartışırlar.

"Gökte Ön Konuşma": *Metafizik boyut.*

Başmelekler yaradılışı överken, diğer yandan Tanrı ve Mep-histo arasında geçen konuşmada insanın değeri konusunda karşıt fikirler çarpışmaktadır. Gökte, melekler ve Tanrı katında yapılan anlaşmanın örneği yeryüzünde gerçekleşecek, Faust denek taşı olarak kullanılacaktır.

Bu ilk üç sahneden sonra asıl oyun, tragedyanın birinci bölümü başlar.

"Gece": *Faust'un bilgiye susamışlığı ve ruhundaki buhranlar.*

Gotik tarzda bir odada gece geç saatlere kadar çalışan Faust, kitap bilgisi ile tatmin olmaz ve dünyanın özünün ne olduğunu anlamak için kendini büyüye adamaya karar verir. Ümitsizliğe kapılarak zehir şişesine elini uzattığı anda çalan Paskalya çanları ile yeniden hayata döner.

"Şehrin Girişi": *Faust'un farklı yaşam biçimleriyle tanışması.*

Paskalya gezisine çıkan insanların mutluluğu, Faust'un huzursuz, arayış içindeki ruhuna tezat teşkil eder. Halkın kendisine yönelttiği övgüler onun eski hatalarını ve yetersizliğini hatırlamasına sebep olur.

"Çalışma Odası I": *inkarcı ruh Mefisto, Faust'un anlaşma önerisini erteler.*

Faust İncil'i kendi yorumuyla tercüme eder. "Başlangıçta söz vardı" cümlesine "söz" yerine "eylem"i yerleştirir. Mefisto ken dini tanıtır.

"Çalışma Odası II": *insanın çaba ve zevk arasındaki bocalamasına değinilir.*

Faust ile Mefisto arasında anlaşma imzaladıktan sonra yolculuğa çıkmaya hazırlanılır.

"Auerbach Meyhanesi": *Faust'un şeytanla çıktığı gezinin ilk durağı.*

İçki âlemindeki öğrencilerin kaba saba şakaları ve Mefisto' nun sihirbazlık numaraları Faust'un seviyesinin altındadır.

"Cadı Mutfağı": *Gretchen ve Faust'un ikinci bölümde karşılaşacağı Helena'nın önceden anılması.*

Büyücülerin kendine sunduğu içki ile 30 yaş gençleşen Faust, Helena'nın sihirli aynadaki görüntüsü karşısında kendinden geçer. Bu sahne, yaşlı âlimin gençleşmesi için gerekli bir geç iştir.

"Sokak": *Faust'un şeytanla gezisinin ikinci durağı.*

Faust sokakta gördüğü Gretchen'e laf atar. Birleşmeleri için aralarındaki tek engel kızın masumiyetidir. Mefisto'nun yardımına ihtiyaç duyar.

"Akşam": *Faust-Gretchen ilişkisi ilerlemektedir.*

Gizlice Gretchen'in odasına giren Faust'un şehvet hisleri duygusallık ve sevgiye dönüşür. Faust'tan etkilenen Gretchen "*Thule'de bir kral vardı"* şarkısını söyler. Mefisto'nun himayesindeki mücevher kutusunun baştan çıkartıcı gücü.

"Gezinti": *Mefisto'nun hayâl kırıklığı.*

Gretchen'in annesi mücevherleri kiliseye hibe eder. Faust, Mefisto'dan yeni hizmetler bekler. Olaylar yavaşlar. Kiliseye taşlamalar.

"Komşu Kadının Evi": *Marthe'nin çöpçatanlık planları.*

Gretchen'in yeni mücevherleri Marthe'nin tavsiyesi uyarınca kızın annesinden saklanır. Mefisto, Marthe'ye kocasının ölüm (!) haberini getirir ve Faust'un yalancı şahitliğini talep eder.

"Sokak II": *Yalancı şahitlik.*

Faust, yalancı şahitliğe yanaşmaz. Mefisto, diğer yalan yeminleri (aşk vaatleri vs.) hatırlatır. Başka çaresi olmadığı için Faust kendini olayların akışına bırakır.

“Bahçe”: *Faust ve Gretchen ilişkisinin zirvesi.*

Marthe ve Mefisto birlikte gezintiye çıkarlar. Gretchen’in mahcubiyeti ve Faust’un heyecan içinde aşkını ilân edişi. Mart-he’nin, Mefisto’yu birleşmeye zorlaması. Bu iki çiftin masumiyetinin, saf aşklarının (Faust-Gretchen) ve âdiliğinin (Mefisto -Marthe) karşılaştırılması.

“Bahçede Bir Kulübe”: *Faust - Gretchen ilişkisi ilerler.*

Gretchen de artık Faust’a karşılık vermeye başlar fakat davranışlarının annesinin ahlâk anlayışına uymayacağını düşünerek kendini frenler.

“Orman ve Mağara”: *Olay akışında duraksama. Kendine dönüş ve tefekkür*

Faust’un Ulu Ruh’a minnet duası. *Arzudan zevke* yönelen ruhunun yeniden tatminkârsızlığa sürüklenmesi işlenir. *Insan-lıktan çıkmış, gayesiz ve huzursuz* Faust, Gretchen’in akıbetini önceden hisseder ve buna rağmen kendini kadere terk eder *(Ey cehennem, böyle bir kurban gerekmiş sana!)*

“Gretchen’in Odası”: *Duraksama. Gretchen’in ruh hali. 17. sahnenin tamamlanması. Felâketin ön habercisi olarak melankoli.*

Tek başına çıkrık başında oturan Gretchen, Faust’a duyduğu melankolik aşkını *“Kalmadı huzurum/Ağırlaştı yüreğim”* şarkısı ile ifade eder.

“Marthe’nin Bahçesi”: *ilişkilerin zirvesine ulaşılmıştır. Gretchen Faust ile birleşmeye ruhen hazırdır. Kiliseye bağlı dindarlık ile Faust’un serbest anlayışı çarpışmaktadır. Anneye verilen öldürücü uyku ilacı ile suçlu durumuna girerler.*

Gretchen, Faust’un dinî anlayışlarından tedirgin olur. Faust’un tümtanrıcı inancı karşısında Gretchen’in kuşkuları. Mephisto’yu görünce olacakları sezer ve ürperir. Gece buluşmak üzere sözleşirler ve anneye uyku ilacını verirler.

“Çıkrık Başında”: *Faust ve Gretchen’in yaşadıkları aşk gecesine dolaylı olarak imâda bulunulur. Bârbelchen’in akıbeti, Gretchen’in felâketini yansıtır. Istıraplar başlamıştır.*

Lieschen, evlenmeden hamile kalan ve terk edilen bir kızı yerer. Gretchen bu kızın hikâyesinde kendi kaderini görür.

“Kale İçi”: *Gretchen artık tamamen suçlu konumundadır. ikinci bölümün sonunda Mater Gloriosa (Nurlu Meryem’in) yanında görülecektir.*

Çaresizlik içinde, oğlunun ölümünden sonra acılar içinde kıvranan *Mater dolorosa'ya* yönelir. *Yardım et! Kurtar beni utançtan ve ölümden!*

"Gece": *Gretchen'in acıları artar. Kardeşi onu yasalara karşı gelmekle suçlar. O, artık yeryüzünde lânetlenmiştir. Yeniden suça bulaşma: Faust'un cinayeti.*

Şerefini yitiren kızkardeşi hakkında Valentin'in kendini haklı gören suçlamaları. Tüm şehrin önünde kardeşini orospu diye lanetler. Faust, Gretchen'e giderken artık kuşkulu ve kasvetli bir ruh haline bürünmüştür. Mefisto'nun yönettiği kılıç darbeleri ile Valentin'i öldürür.

"Katedral": *Gretchen'in acılarının en dip noktası. Acımasız intikam tanrısının hayâli. Din bağlamında lanetlenme.*

Kötü ruh, Gretchen'i sayısız suçla itham eder. Kıyamet gününün hayâli. Gretchen bilincini kaybeder.

"Walpurgis Gecesi": *Gretchen hikâyesine ara verilir. Yeryüzündeki üçüncü durak. Cinsel taşkınlık.*

Blocksberg'de Faust'un dikkati başka yöne çekilir. Korkunç doğa manzaraları. Cadıların şeytanca telâşı. Dizginsiz cinsellik, şehvet. Faust güzel cadıyla cinsel içerikli dansta. Cadının içinden çıkan kırmızı bir fare ile dans son bulur. İdam edilen Gretchen'in hayâli.

"Walpurgis Gecesi Rüyası": *Oyun arası. Asıl hikâyeyle bağlantısı olmayan bir tür Intermezzo. Şairin hayâl gücü devreye girer.*

Zevksiz bir biçimde olaylardan sapma. Peri Oberon ve Tita-nia'nın evlilik yıldönümleri şerefine amatörce sahnelenen bir oyun. Çağın tanınmış edebiyatçılarının, filozoflarının kendilerini hicvederek tanıtmaları.

"Kasvetli Bir gün. Kırlar": *Gretchen'in acılarla dolu hayatı sonuna yaklaşmaktadır. Vicdan azabı içindeki Faust, geç de olsa kıza destek olmaya karar verir.*

Faust'un ıstırabı had safhasına varmıştır. Gretchen zindanda idamını beklemektedir. Faust, Mefisto'yu suçlayarak lânet-ler. Mefisto'nun gücü kaderin ağlarını çözmeye yetmez. Ancak zindanın kapısını açabilir.

"Gece. Açık Bir Alan": *Olaylar netleşir. Gretchen idam edilecektir.*

Faust ve Mefisto, Gretchen'in idam sehpasının önünden geçerler.

"Zindan": *Gretchen hikâyesinin sonu: Suç, günah ve âşıkların kurtarılması. Dolaylı olarak, Gretchen'in ve çocuğunun ölümünden*

sorumlu olan Faust en büyük günaha girmiştir.

Aklını yitiren Gretchen çocuğunu boğmuştur. İdamını beklemektedir. Faust’un kendinden uzaklaştığını hisseder ve onun Mefistofeles ile yakınlığından ürker. Kendini Tanrının merha metine terk eder. Mefisto, Gretchen’in *mahkûm olduğunu* söyleyerek Faust’u olay yerinden uzaklaştırır. Buna karşılık göklerden gelen ses kızın *kurtulduğunu* bildirir.

Tragedyanın ikinci bölümü:

Birinci bölümden farklı olarak Mefisto, Faust’u gerçeklikten uzak, çağların ve kişilerin birbirinin yerini aldığı, iç içe geçtiği bir âlemde gezdirse de temelde ana hatlar korunur. Hattâ ikinci bölümün, Gretchen hikâyesi olarak adlandırabileceğimiz birinci bölümü pekiştirdiği söylenebilir. Birinci bölümün tümü Faust’un duraklarından sadece birisidir. Doymak ve durmak bilmeyen arayışı içinde sürekli bocalayan Faust, ne yazık ki, Helena’da vücut bulan “mutlak güzeli” ancak bir “ön his” olarak yaşayacak ve asla tatmin olmayacaktır. Yayımından yaklaşık bir asır sonra batı kültürünün simgesi haline gelen geleneksel Faustvarî insan Goethe’nin geniş hayâl gücünde değişik kişiliklere bürünmüş olsa da, kendi içinde tutarlıdır ve ana hatlarda bir süreklilik gözlenir. Ne var ki, Faust’u zevk vaatleriyle kandırmayı başaramayan şeytan, iddiayı kaybetmiş sayılır çünkü dünyevî zevklerin ötesinde, göklerden gelen sonsuz sevgi Faust’un ruhunu kurtaracaktır. Bu bölümdeki olaylar konu bakımından birbirinden bağımsızdır. Goethe, Klasik Walpurgis Gecesi, Homunkulus figürü, Euphorion’un kişiliğinde Antik Çağın ve Ortaçağın sembolik birleşmesi ve Philemon ve Baucis çifti aracılığıyla her sahneye sembolik bir anlam yüklemiştir. Son sahnede bencil emellerinden sıyrılan Faust’u toprak sahibi bir senyör olarak gösteren Goethe, Mefisto’yu kandırarak Faust’un ruhunu kaçıran meleklerle ruhun ölümsüzlüğünü simgeler.

Epilog’da, Tanrının merhametini ve ruhun ölümsüzlüğünü işler.

Birinci ve ikinci bölümler arasındaki uçurumun derinliğine rağmen bu iki bölümün birbirlerine kenetlenerek bağlandığı unsurlar da mevcuttur: Faust ve Mefistofeles’in dışında öğrenci Baccalaureus olarak, Wagner ise Profesör olarak tekrar karşımıza çıkarlar. Gretchen, dağlardaki bulutların arasından görünür. Her iki bölümde de yer alan bazı motifler devamlılığı

sağlamaktadır. Trajedinin iki bölümünün merkezinde de bir kadın figürü bulunmaktadır: Gretchen ve Helena.

Geleneksel Faust efsanesinin temelinde insanla şeytan arasında yapılan anlaşma yatar. Hıristiyan dünya görüşündeki inanca göre, insanın kötü davranışları, günahları Tanrı karşıtı bir alandan, şeytandan kaynaklanmaktadır. Bu inanç "içine şeytan girdiği" farz edilen, ortaçağın günah keçileri "cadıların", büyücülerin yakılması vahşetine yol açacak kadar güçlüydü. Ortaçağ ile Yeniçağ arasındaki çetin karışıklık döneminde şeytanla buluşma, birleşme motifi giderek belirginleşir. Faust trajedisinde de Tanrı ve şeytanın insan ruhu üstüne girdikleri iddia, insanın zevk arayışı *ve* ahlâk kuralları ile bencillik *ve* iyilikseverlik arasındaki çelişkisinin bir sembolüdür.

Batı dünyasındaki bu motif geleneğinin zemininde, şeytanın Hz. İsa'yı çölde kötülüğe teşvik ettiği "İsa deneniyor" âyeti (Mar., 1:12-13; Luk., 4:1-13) vardır.

> Bundan sonra İsa, İblis tarafından denenmek üzere Ruh aracılığıyla çöle götürüldü...
>
> İblis bu kez İsa'yı çok yüksek bir dağa çıkardı. O'na bütün görkemiyle dünya ülkelerini göstererek, "yere kapanarak bana taparsan, bütün bunları sana vereceğim" dedi.
>
> İsa ona şöyle karşılık verdi: "Çekil git, şeytan! 'Tanrın Rabbe tapacak, yalnız O'na kulluk edeceksin' diye yazılmıştır." (Matta 4, Bap 4)

Goethe'nin Faust'u da "denenecek"tir. Fakat Ortaçağ efsanesinde önce suçlanan, sonra yargılanan ve sonunda lânetlenen Faust'tan farklı olarak modern Faust, şeytan Mefistofeles'e uymasına rağmen kurtulacaktır, *kurtulmalıdır.* Çünkü Goethe, evrensel insan ruhundaki ikilemi işlerken aynı zamanda "yeni" bilim adamının nasıl olması gerektiğini de vurgular ve Ortaçağ inançlarını yıkarak Yeni Çağ'daki pozitif bilim adamının modelini çizer. Araştırmacı ruhu teşvik eden Goethe'yi, kurmaca katında melekler, canla başla çabalayan insanı kurtaracakları vaadiyle desteklerler. Değişen dünya görüşlerine paralel, Matta âyetindeki tanrının yerini ilim almalıdır. İnsan küçük evren *(Mikrokosmos)* olduğuna göre büyük evreni *(Makrokosmos)* taklit ederek sanat ve ilim düzleminde yaratıcı olabilir. Faust, antik çağın mutluluk idealleri denge ve ruh huzurunu *(tranqu-illitas*

animi) kendi isteği ile terk edecek ve uç hisler arasında bocalayarak mutlak emelinin peşine düşecektir.

Varlığın iç yüzünü kavrama, insana vâkıf olma arzusuyla sonsuz bir açlık içinde bilgiye susamış, araştırıcı, çabalayan ruhun serüvenidir Faust. Onun gerçek biliş, kavrama karşısındaki susuzluğunu felsefe, hukuk, tıp ve ilahiyat gibi bilgi alanları gidermekte yetersiz kalınca şeytanla "arkadaş" olmak ve onun çizeceği yolda gerçeği aramak, başvurmak zorunda kaldığı bir yöntemdir. Thomas Mann, aslında Faust'un Mefisto ile aynı kişi olduğunu, eserdeki rol dağıtımı uyarınca değişik iki kişilik altında gözükmesi gerektiğini, onun diyalektik bir anlayışın ürünü olduğunu söyler. *Sturm-und-Drang* zihniyetinin tek yönlülüğünü ve tehlikesini sezen Goethe, Faust'un coşkun heyecanını Mefisto'nun kendine hâkim ve katı dünya görüşü ile etkisiz kılarken, diğer taraftan Mefisto'nun soğuk nihilizmini Faust'un idealist inançlarıyla dengeler.

İnsan hayatını tümüyle kapsayan bu eserde Goethe çeşitli filozofların dünya görüşlerine yer vermekle beraber bunların hiçbiriyle birebir örtüşmez. Bu görüşleri çağının kültürel geleneklerine uyarlayarak kendi dünya görüşünün hizmetinde kullanır. *Renkler Kuramı* adlı eserinde zıtlıkların çatışmasını işleyen Goethe "Faust"ta da öncelikle dualite ilkesini işler. Faust karakterini, insanın tüm olumlu *ve* olumsuz yanlarını bünyesinde barındıran, *conditio humana*'nın bir özeti olarak görmek doğru olacaktır. Somut, ideal bir figür olarak insanlığı savunan Faust, kurmacadaki soyut tiplemesinde sadece *çabalayan* insanı simgeler. *Gökte Konuşma'da* insanın iyi veya kötü, erdemli veya günahkâr olarak değil de etkin veya tembel diye ikiye ayrılması ilginçtir. Gretchen'in, onun annesinin ve kardeşinin ölümünden sorumlu, Philemon ve Baucis'i gözünü kırpmadan kurban veren, kendini şeytana adayan, Tanrı'ya ve kutsallığa küfür edebilen bir Faust'u etik bakımdan pozitif bir sembol olarak kabul etmek mümkün değildir. Tüm etik paradokslara rağmen Goethe'nin, Faust'u lânetlememesi Tanrı'nın *Gökte Konuşma'* da söylediği şu sözlerle açıklanabilir:

Karanlık arzularının içinde bunalan iyi bir insan, Asla ayrılmaz doğru yoldan.

İclal Cankorel

FAUST - I

İTHAF[1]

[1] Okura ithaf olunan bu bölüm, Faust efsanesindeki görüntülere hitap etmektedir.

Yaklaşmaktasınız yeniden, kararsız görüntüler,[2]

[2] Yazarın hayâl gücünde henüz kesin biçim kazanmamış görüntüler.

Gençlik yıllarımda, bulanık[3] gözlerime gözüken.

[3] Genç Goethe’nin bakışları bulanıktır çünkü bu görüntülerin anlamını henüz çözememiştir.

Denesem mi acaba bu kez tutmayı sizi?
Kalbim o rüyaya[4] hâlâ meyilli mi?

[4] Şairin hayâl gücünün ürünü.

Israrlısınız! Pekâlâ, siz yönetin şimdi öyleyse,
Siz ki yükseliyorsunuz dumanlar ve sisler arasından çevremde;
Yüreğim gençlik heyecanı ile sarsılıyor,
Sizi saran büyülü nefesle doluyor.

Getiriyorsunuz beraberinizde mutlu günlerin görünümlerini,
Ve kimi sevgili gölgeler[5] yükseliyor;

[5] Bu gölgeler, Goethe’nin Faust’u ilk yazmaya başladığı dönemlerdeki kişilerdir. Babası, kız kardeşi Cornelia, Susanna von Klettenberg, Merck ve Lenz gibi.

Eski, yarı unutulmuş bir efsane gibi
İlk aşk ve ilk dostluk[6] canlanıyor;

[6] Frankfurt’daki Grete’cik, Sesenheim’daki Friederike Brion, Lotte Buff, Lili Schönemann, Behrisch, Herder, Klinger, Klopstock.

Acılar tazeleniyor, yaşam tekrarlıyor
Dolambaçlı, şaşkın yolunu
Ve anıyor o güzel insanları, mutlu anlar uğruna
Talihin yanılttığı, benden önce yok olanları.

Gelecekteki şarkılarımı duymayacak,
İlk şarkılarımı söylediğim canlar,
Yok olup gitti o sevimli kalabalık,
Ah! Söndü o ilk yankılar ne yazık!
Kederim şimdi yabancı kulaklarda çınlıyor,
Alkışları bile yüreğimi burkuyor,
Ve şarkılarımdan hoşlananlar başkaları da,

Yaşıyorlarsa hâlâ, şaşkın gibi gezinip dururlar dünyada.

Ve kavrıyor beni çoktan unuttuğum bir özlem,
O sessiz, vakur ruhlar âlemine götüren,
Şimdi artık belirsiz seslerle çınlıyor
Fısıldadığım[7] şarkım, rüzgârla tınlayan bir arp gibi.

7 Öteki dünyaya özleminden dolayı yazar şarkısını huşu içinde ancak fısıldayarak söyleyebilmektedir.

Bir ürperti kaplıyor içimi, gözyaşı hep gözyaşı,
Yumu şuyor katı yürek[8], hafifliyor;

8 Yaşadığı çağdaki durumları beğenmeyen yaşlı Goethe'nin kalbi, geçmişteki anılarla tekrar yumuşuyor.

Sahip olduğum ne varsa, sanki uzaklarda,
Ve as ıl gerçeğimi[9] yitirilen oluşturmakta.

9 İlk çalışmalarını sevgiyle izleyenlerin gözünde tekrar canlanmaları ile birlikte yazarın ruhundan neredeyse silinmiş olan "Faust"daki görüntüler de şekilleniyor ve onu eserini bitirecek kıvama getiriyor.

TİYATRODA ÖN GÖSTERİ[10]

10 Goethe, bu bölümde Hintli yazar Kalidasa'nın *Sakuntala* adlı dramını örnek alarak yola çıkmıştır. *Sakuntala'da* önce bir brahmanın hayır duası, sonra müdür ile bir aktris arasındaki diyalog yer alır. Oynanacak piyesin adı anılır ve seyircilerin beğenisi kazanılmaya çalışılır.

(Müdür, Tiyatro Yazarı, Soytarı)[11]

11 Gezici tiyatro kumpanyalarında muhakkak halkı kaba saba şakalarıyla eğlendiren bir soytarı bulunurdu.

MÜDÜR

Siz çok kez bana
Zor ve sıkıntılı anlarımda yardım ettiniz,
Söyleyin, Alman diyarlarındaki
Girişimlerimizden ne beklersiniz?
Çok isterdim eğlendirmek bu kalabalığı,
Yaşadığı ve özellikle de yaşattığından[12] dolayı,

12 Hayatın tadını çıkartmak isteyen halk, tiyatroya gelerek müdürün de para kazanmasını sağlamaktadır.

Tahtalar çakıldı, direkler dikildi,
Ve herkes eğlence bekliyor.
Kaşlar kalkmış[13] oturmuş yerine,

13 Kaşların kalkması, seyircilerin eleştiriye hazır olduğunu gösteriyor.

Sakin bekliyor ve hayret içinde seyretmek istiyor.
Bilirim ben girmeyi halkın gönlüne;
Ama kalmamıştım asla böyle zor bir durumda;
Gerçi alışık değiller böylesine iyi eserlere,
Fakat şurası kesin, hepsi okumuş oldukça.
Ne yapmalı ki, her şey yeni ve ilginç
Ve beğenecekleri, anlamlı bir oyun olmalı?
Görmek isterim kalabalığı elbette,

Sel gibi çadır tiyatromuza akan
Ve güçlü, yinelenen sancılarla
Dar kapıdan[14] girmeye çalışan,

14 Dar kapı: Cennete götüren dar "merhamet kapısı" ile ironik bir karşılaştırma. (Bkz. Matt.7,13: "Dar kapıdan geçeceksiniz")

Gündüz vakti, saatler henüz dördü göstermeden,
Bilet almak için mücadele veren,
Sanki kıtlıkta fırının kapısında ekmek bekleyen,
Tek bir bilet için birbirini çiğneyen.
Bu mucize her tür insanı etkiler,
Yazardır ancak bu etkiyi yaratacak:
Dostum, gerçekleştir hemen bunu!

YAZAR

Aman o karman çorman topluluktan bahsetme,[15]

15 Yazar burada tekrar kalabalık halk kitleleri karşısında duyduğu hoşnutsuzluğu belirtir. Küçük bir arkadaş çevresinde yaratıcılığının daha verimli olacağını düşünmektedir.

Her gördüğümde kaçıyor ilham perilerim!
Çalkantılı kalabalığı bana gösterme,
İstemesek de bizi girdaba sürüklüyor!
Hayır, götür beni sakin göklere,
Sadece yazar için yeşeren o katıksız coşkuya,
Aşk ve dostluğun yüreğimizdeki nimeti
Tanrıların elleriyle yaratıp beslediği yere!

Ah! Yüreğimizin derininden doğanı,
Dudakların çekingen mırıldandığını,
Başaramadım henüz, belki bu kez başarırım derken
Yutuverir onu vahşi anın baskısı.[16]

16 Goethe'nin *Iphigenie, Tasso* dramları ve ilmi yazıları ancak yıllar sonra takdir edilmiştir. Hattâ, 1790 yılında yazdığı Faust fragmanı için bir yayımcı bulmakta bile zorlanmıştır.

Çoğu zaman, ancak yılları aştıktan sonra,

Kusursuz şekliyle ortaya çıkar.
Parıldayan şey, bir anlıktır sadece,
Gerçek olan uzanır gelecek nesillere.

SOYTARI

Duymasaydım gelecek nesiller sözünü keşke!
Diyelim ki, getirdim gelecek nesilleri gündeme,
O zaman kim eğlendirecek şimdiki nesli?
Eğlencedir çünkü istediği ve buna kavuşmalı!
Çalışkan bir delikanlının varlığı,
Sanırdım ki, küçümsenmez hiçbir zaman.
Kendini rahatça ifade edebilen,
Çekinmez halkın kaprislerinden;
Kalabalık bir topluluk ister,
Sarsmak için onu en derinden.
Öyleyse çalışın ve halka örnek olun,
Bırakın, coştursun hayâlgücü tüm sesleriyle,
Mantık, anlayış, duygu ve tutkuyu,
Ama dikkat edin! Şarlatanlığı unutmasın!

MÜDÜR

Özellikle çok olay katın oyuna!
Herkes seyretmeye geliyor, çok şey görmek ister.
Gözleri önünden bir sürü olay geçer,
Şaşkınlıktan gözleri açılırsa seyircinin,
O zaman kazandınız işte her cephede,
Çok sevilen bir kişi olursunuz halkın gözünde.
Kalabalığı ancak bol etkinlikle kazanabilirsiniz,
Herkes sonunda kendine göre bir şey bulup çıkartır.
Bol çeşit sunan, elbette birilerine bir şeyler verecektir,
Ve herkes mutlu ayrılır tiyatromuzdan.
Bir oyun mu koyacaksınız sahneye, parçalara bölün onu!

Becerebilmelisiniz böyle bir etli yemeği;
Düşünüldüğünde kolaydır bu.
Siz oyunu bütün sunsanız da ne işe yarar?
Seyirci onu nasıl olsa didik didik parçalar.

YAZAR

Hissetmiyorsunuz bu işin ne kadar kötü olduğunu,
Gerçek sanatçıya asla yakışmayacağını!
O soylu bayların saçmalıkları
Görüyorum, ilkeniz olmuş bile sizin.

MÜDÜR

Böylesine bir eleştiri incitmez beni:
Derinden etkilemeyi düşünen kişi,
En uygun aracı kullanmalı.
Düşünün ki, yumuşak tahtaya saplıyorsunuz baltayı[17]

[17] Yumuşak odunun ağır baltayla kesilmemesi gerektiği gibi, geniş kitleler içinde yüksek sanat şart değildir.

Kimin için yazdığınızı düşünün öncelikle!
Can sıkıntısıdır sürükleyen kimini bize,
Tıka basa doyduğu sofradan kalkar gelir bir diğeri,
En beteri bence,
Okuduktan sonra gelir, akşam gazetesini.
Maskeli baloya gider gibi dalgın bize koşar,
Ve yalnız meraktır her adımı kanatlandıran;
Kendilerini ve kıyafetlerini göstermek isteyen hanımlar
Para istemeden oyuna katılırlar.[18]

[18] Giyimleriyle dikkati çeken güzel kadınlar, belirli bir seyirci topluluğunu tiyatroya çektikleri için, onlar da oyuncular gibi fakat ücret almaksızın oyununbaşarısına katkıda bulunmaktadırlar.

Siz ozan, ne düşler kuruyorsunuz yükseklerde?
Neden sevindiriyor dolu bir tiyatro sizi?

Yakından bakın velinimetlerinize.
Yarısı ilgisiz, yarısı odun gibi.
Bazısı oyundan sonra kumara koşar,
Bazısı da bir fahişenin koynunda çılgın bir gecenin peşinde!
Neden eziyet edersiniz, siz zavallı çılgınlar
    böyle bir niyet için şirin ilham perilerine!
Size söylüyorum: Çok, olabildiğince çok şey gösteriniz,
Yanılmazsınız hedefinizde o zaman asla.
Şaşırtmaya çalışın insanları yalnızca,
Güçtür onları tatmin etmek!—
Ne etkiler sizi? Zevk mi acı mı?

YAZAR

Sen git de kendine başka bir uşak ara!
Yazar, kendine bahşedilen en yüce hakkı,
Doğanın verdiği insanlık hakkını,
Senin yüzünden mi alçakça harcayacak!
Tüm gönülleri nasıl coşturacak?
Nasıl galip gelecek tüm unsurlara?
Uyum değil mi göğsünden kopan
Ve dünyayı yeniden yüreğine dolduran?
Doğa sonsuz ipini,
Kaygısızca büküp mekiğe dolarken,
Tüm varlığın uyumsuz yığını
Keyifsiz karmaşık sesler çıkarırken:
Kimdir, sürekli tekdüze akan safları
Canlandırarak ayıran, ahenkle kıpırdatan?
Kimdir peki teker teker çağıran evrensel törene
Olağanüstü seslerin duyulduğu o yere?
Kimdir fırtınayı tutkuyla kızıştıran?
Akşam kızıllığını gerçekten tutuşturan?
Ya ilkbaharın tüm güzel çiçeklerini
Sevgilinin yollarına döken kim?
Kim örer rastgele yeşil yapraklardan

Her tür yararlılığın şeref tacını?
Kimdir Olimpus'a[19] ulaştıran? Tanrıları birleştiren?
19 Grek tanrılarının yaşadığı dağ Olympos'a, yani uyuma ancak yazar götürebilir insanları.
Şairde belirir insanın gücü!

SOYTARI

Peki öyleyse, kullanın o güzel güçleri,
Ve soyunun yazarlığa,
Bir aşk serüveni yaşarmış gibi:
İki insan tesadüfen birbirine yaklaşır, hisseder ve orada kalır,
Ve giderek birbirine bağlanır;
Mutluluk önce artar, sonra saldırılar başlar,

Hayranlığın ardından acılar yaklaşır,
Ve farkına bile varmadan bir öykü doğar...
Biz de böyle bir oyun sunalım o zaman!
İnsanın dolu yaşamına el atalım!
Herkes bu öyküyü yaşar, çoğu farkında değildir,
Neresinden tutsanız ilginçtir!
Rengârenk tablolarda biraz açıklık,
Bol yanılgı ve küçücük bir gerçek kıvılcımı,
İş te böyle hazırlanır en iyi içki,
Serinletir ve keyiflendirir herkesi.
Sonra gençliğin en nadide çiçekleri[20]
20 Seçkin gençlik.
Oyununuzda toplanır ve vahiyleri dinler,
Ve her bir narin gönül emer
Eserinizden karasevdalı bir besin,
Sonra, bir şu bir bu duygu uyanır:
Her biri kendi içindekileri karşısında görür.
Hazırdır seyirci henüz ağlamaya ve gülmeye her an,
Saygı duyar coşkuya, görünüşe sevinir;

Yetişkin kişiye beğendirmek zordur,
Oluşum halindeki ise her zaman değer bilir.

YAZAR

Öyleyse geri getir o yılları bana da,
Oluşum halinde olduğum zamanları,
Özlü şarkıların kaynağında,
Sürekli yeni şeylerin yaratıldığı,
Sislerin dünyamı perdelediği,
Tomurcukların henüz mucize vaat ettiği,
Vadileri cömertçe dolduran
Binlerce çiçeği topladığım anları!
Hiçbir şeyim yoktu ama sahiptim çok şeye:
Gerçeğin dürtüsüne ve yalanın zevkine!
Getir dizginlenmemiş o güdüleri,
Derin, acı dolu mutluluğu,
Nefretin gücünü, aşkın kudretini,
Geri ver bana gençliğimi![21]

21 Bu mısraları yazarken Goethe elli yaşlarındaydı ve artık sadece dürtülerinin sesine uymakla kalmıyor, bilinçli ve hedefi gözünden kaçırmadan yazıyordu.

SOYTARI

Gençliğe, aziz dostum, ihtiyacın olacak kesinlikle,
Savaşlarda düşman kuşatırsa seni,
Zorla boynuna atılınca,
Kızların en sevimlileri,
Hız koşusunun başarı çelengi uzaklardan,
Zor erişilen hedeften göz kırpınca,
Çılgın, coşkulu danstan sonra
Geceler sefa içinde geçirilirse içki masalarında.
Ama bilinen ezgilere
Cesaret ve zarafetle karışmak,

Belirlediğin bir hedefe
Hoş yanılmalarla uzanmak,
Yaşlı baylar, sizin görevinizdir bu,
Azalmaz bu yüzden size duyduğumuz saygı.
Söylendiği gibi, çocuklaştırmaz yaşlılık insanı,
Aksine, bizi gerçek çocuklar olarak bulur.

MÜDÜR

Yeteri kadar laf edildi,
Artık başlayalım işe!
Birbirinizi övmek yerine,
Yararlı bir şeyler yapılabilirdi!
Neye yarar ruh halinden söz etmek?
Tereddüt edenin asla yerine gelmez keyfi.
Ş air diyorsanız eğer kendinize,
Yönetin o zaman şiiri!
Biliyorsunuz bize gerekeni:
İçmek isteriz kuvvetli içkileri;
Haydi bakalım, hazırlayın onları!
Bugünün işi yarına kalmamalı;
Boşa geçmemeli tek bir gün bile;
Yiğitçe işe sarılmalı,
Olanak, kararlılıkla
Cesaretle hemen yakalanmak
Ve bir daha elden kaçırılmamalı,
Etkisini sürdürecektir, zorunludur o buna.

Bilirsiniz, bizim Alman sahnelerinde
Herkes istediğini denemekte serbesttir;
Onun için esirgemeyin benden şimdi
Yeni dekorları ve araçları!
Gökyüzünün büyük-küçük ışığından faydalanın,

Yıldızları da kullanabilirsiniz:
Su, ateş ve kayalıklar,
Hayvan ve kuşlar da var istediğiniz kadar.
Böylece dar salaş tiyatromuzda
Sergileyin yaratılışın tüm nimetlerini
Ve ilerleyin ölçülü bir hızla
Gökyüzünden dünyaya ve oradan da cehenneme doğru!

GÖKTE KONUŞMA

(Tanrı, Melekler Ordusu, Sonra Mefistofeles. Üç büyük melek öne geçerler.)

RAFAİL

Güneş her zamanki gibi tınlıyor[22]

22 Pitagoras'ın öğretisine göre güneş ve gezegenler yörüngelerinde gezinirken uyumlu sesler çıkartırlar.

Kardeş kürelerin yarışan uyumunda,
Ve yazgının çizdiği yolculuğunu
Tamamlıyor gürleyen bir sesle.

Güçlenir melekler onu seyredince,
İlahî sırrı kavrayamasa bile kimse;
O anlaşılmaz yüce eserler
Görkemli, aynı ilk günkü gibi.

CEBRAİL

Ve hızla, akıl almaz bir hızla
Dönüyor yeryüzü tüm görkemiyle;
Bırakıyor cennetin aydınlığı
Yerini derin, ürkütücü geceye;
Köpürüyor deniz geniş akıntılarla
Kayaların en derinliklerinde,
Ve kayalar ve deniz sürükleniyor.
Gök kürelerinin sonsuz hızlı yarışında.

MİKAİL

Ve gürüldüyor fırtınalar yarış içinde,
Denizden karaya, karadan denize,
Ve çevresinde öfkeyle
En derin etkilerden bir zincir oluşturuyor.
Alevleniyor yıkıcı şimşekler
Gök gürültüsünden önce, dar patikada;
Fakat, Tanrım, senin elçilerin
Gününün tatlı seyrini kutsuyorlar.

ÜÇÜ BİRDEN

Onu seyretmek melekleri güçlendiriyor,
İlahî sırrı kavrayamasa bile kimse,
O anlaşılamaz yüce eserler
Görkemli, aynı ilk günkü gibi.

MEFİSTOFELES

Ey Tanrı, yine bize yaklaşarak
Halimizi sorduğun,
Ve genellikle beni görmekten memnun olduğun için,
Karıştım bu güruhun[23] içine şimdi ben de.

23 Güruh: Mefistofeles'in melekleri aşağılayarak kullandığı bir kelime.

Affet, büyük sözler değil bana göre,
Tüm çevrem benimle alay etse bile;
Heyecanım güldürürdü elbette seni,
Eğer unutmamış olsaydın gülmeyi.
Güneş ve âlemlerden bilmem söz etmeyi;
Görüyorum sadece insanların acı çektiğini.
Dünyanın küçük efendisi hep aynı
Ve ilk günkü gibi acayip.
Biraz daha iyi yaşayacaktı,
Vermemiş olsaydın ona gök ışığından bir parıltı:
O buna akıl diyor ve sadece
Her hayvandan daha hayvanca yaşamak için kullanıyor.
Yüksek izninizle söyleyeyim,
O bana her zaman uçan ve uçarken titreyen,
Ve çayırlarda hep aynı şarkıyı söyleyen
Uzun bacaklı ağustos böceğini hatırlatıyor!
Hep otlarda kalsaydı keşke!
Burnunu sokuyor her pisliğe.[24]

24 İnsanın mantığını kullanmasına kızan Mefistofeles, üç meleğin asil coşkulu sözlerine karşılık âdi bir dil kullanır.

TANRI

Yok mu söyleyecek başka sözün bana?
Hep şikâyet için mi gelirsin buraya?
Beğenmez misin hiçbir şeyi bu dünyada?

MEFİSTOFELES

Hayır, efendimiz! Orası her zaman gerçekten kötü.
Üzülüyorum insanların perişan haline;
İşkence etmek istemiyorum zavallılara ben bile.

TANRI

Faust'u tanır mısın?

MEFİSTOFELES

Şu doktoru mu?

TANRI

Kulumu!

MEFİSTOFELES

Şüphesiz, özel bir şekilde hizmet ediyor size!
Budalanın yiyip içtiği dünyevî değil!
Tutku sürüklüyor onu uzaklara;
Kendi de biliyor çılgınlığını yarı yarıya:
Gökyüzünden en güzel yıldızları ister
Ve yeryüzündeki en büyük zevkleri,
Yanındaki ve uzağındaki hiçbir şey,
Tatmin etmiyor coşan yüreğini.

TANRI

Henüz kafası karışık, hizmet etse de bana,
Aydınlığa kavuşturacağım onu çok yakında.
Bahçıvandır bilen ağacın yeşereceği zamanı,
Çiçek ve meyvenin geleceği süsleyeceğini.

MEFİSTOFELES

Nesine girelim iddiaya? Kaybedeceksiniz nasıl olsa,
İzin verirseniz bana,
Onu kendi yoluma çekeyim usulca!

TANRI

O yeryüzünde yaşadığı süre,
Yasak konmayacak sana:
Yanılır insan, çabalayıp araştırdığı sürece.

MEFİSTOFELES

Öyleyse teşekkür ederim size; çünkü ölülerle
Uğraşmaya hiç heveslenmedim.
Dolgun, genç yanaklardır en sevdiğim,
Cesetlerle yoktur ilgim:[25]

25 Mefistofeles, canlı insanlar üzerine deney yapmaktan duyduğu memnuniyeti belirtmekte.

Fareyle oynayan kedi gibiyim.

TANRI

Peki tamam, sana bırakıyorum onu!
Kopart bu ruhu öz kaynağından[26]

26 Bilimsel araştırmalarından.

Ve sürükle, ele geçirebilirsen,
Kendi yolunda uçuruma doğru—
Ve utan, itiraf edersen eğer:
Karanlık arzularının içinde bunalan iyi bir insan,
Asla ayrılmaz doğru yoldan.

MEFİSTOFELES

Tamam, tamam peki! Uzun sürmez.
Korkmuyorum kaybetmekten iddiayı.
Ulaşırsam hedefime,
İzin verin, kutlayayım başarımı gururla.
Toprak yiyecek o, hem de zevkle,
Tıpkı yaşlı teyzem, o ünlü yılan gibi![27]

27 Tevrat, Yaratılış 3,14: “Karnının üzerinde sürünecek, yaşam boyunca toprak yiyeceksin”.

TANRI

O gün de rahatça çıkabilirsin huzuruma;
Senin gibilerden nefret etmedim hiç;
İnkâr eden bütün o ruhlar arasında,
Soytarıdır en az sıkan beni.
Kolayca gevşer insanın etkinliği,
Hemen sonsuz rahatlığa bırakır kendini;
Onun için memnuniyetle bir yoldaş katarım onun yanına,
Kışkırtan, etkileyen, yoldan çıkartan o şeytanı.—
Ama siz, Tanrının gerçek oğulları,
Kıymetini bilin bu canlı, zengin güzelliğin!
Sonsuz etkileyen ve yaşayan var oluş,
Sarsın sizi sevginin kutsal kollarıyla,
Ve bulanık görüntülerle uçuşmakta olanı,
Yakalayın sürekli düşüncelerinizle!

(Gökyüzü kapanır, başmelekler dağılır.)

MEFİSTOFELES

(Yalnız)

Arada bir ihtiyarı görmeyi severim,
Ve çekinirim onunla bozuşmaktan.
Ne hoş onun gibi büyük bir efendinin,
Şeytanla bile insanca konuşması.

Tragedyanın Birinci Bölümü

GECE

(Yüksek kubbeli, dar Gotik tarzda bir odada Faust masasının başındaki koltuğunda, huzursuz)

FAUST

İşte, ah! Felsefe,
Hukuk ve tıp
Ve ne yaz ık ki bir de ilahiyat[28]

[28] Çünkü tüm ilimler arasında en fazla ilahiyat çözümü olmayan sorularla ilgilenmekte, ama Faust doğrudan doğruya gerçeği öğrenmek istemektedir.

Okudum ateşli bir gayretle.
Ama zavallı bir acemiyim yine de,
Eskisinden fazla bilgim yok neticede!
Üstat, hattâ doktor diyorlar bana
Ve neredeyse on yıldır
Zar zor, ite kaka
Çabalıyorum öğrencilerimi eğitmeye.
Ve görüyorum ki bilemiyoruz hiçbir şey!
Bu da yüreğimi yakıyor epey.
Yine de akıllıyım tüm o ukalalardan,
Doktor, üstat, yazar ve papazlardan;
Ne vicdan azabı, ne kuşku
Ne cehennem, ne şeytan korkusu—
Buna karşın tüm sevincimi de yitirdim,
İnanmıyorum doğruluğuna bilgilerimin,
Böbürlenmiyorum, bir şey öğretebilirim diye,
İnanmıyorum insanları iyiye, doğruya yöneltebileceğime.
Ne malım var ne de mülküm,
Ne de şan ve şöhrete sahibim:
Köpek bile istemez böyle yaşamak!

Onun için istedim kendimi büyüye adamak,
Belki ruhun gücü ve diliyle
Bazı sırları öğrenebilirim diye,
O zaman acı terler dökerek
Bilmediğimi söylemeye kalmaz gerek,
Anlamak için evreni
En içinden oluşturan nedeni,
Görüyorum etkili gücünü ve tohumunu

Ve bırakıyorum artık sözlerle uğraşmayı.
Ey, dolunay,
Görseydin son bir kez çektiğim azabı,
Gece yarılarına kadar
Bu masanın başında oturduğumu:
Kitapların ve kâğıtların üstünden sonra,
Hüzünlü dost, sen görünürdün bana!
Ah, gezebilsem dağların doruğunda
Senin sevgili ışığında,
Mağaralarda ruhlarla süzülüp,
Çayırlarda alacakaranlığınla örülüp,
Ve sıyrılıp tüm bilgi dumanından,
Şebnemlerinde yıkanarak kavuşsam sağlığıma!

Vay! Hâlâ bu zindanda mıyım?
Lânet olası, pis oyukta mıyım!
Sevgili gök ışığı[29] bile
29 Gök ışığı: Burada kastedilen ay değil, güneştir.
Renkli camlardan bulanarak geçiyor!
Kitap yığınıyla sınırlanmış,
Kurtlar kemirir, tozlar örter,
Yüksek kubbeye kadar
Dumanlanmış kâğıtlar çevreler;
Tüplerle, teneke kutularla sarılmış,
Tepeye kadar aygıtlar yığılmış,
Atalardan kalma hırdavat tıkıştırılmış —
İşte senin dünyan bu! Dünya denirse buna!

Ve soruyor musun hâlâ, ürkek yüreğin
Niçin sıkışmakta göğsünde?
Anlatılmaz bir acı niçin
Tüm yaşam kıpırtılarını engellemekte?
Canlı tabiatın,

Tanrı’nın insanlara yarattığı doğanın yerine,
Sadece duman ve küf var çevrende
Hayvan iskeleti ve ölü kemikleri![30]

30 Faust’un anatomik çalışmalarında kullandığı insan kemikleri.

Kalk! Haydi! Uçsuz bucaksız doğaya!
Ya şu gizemli kitap,
Nostradamus’un[31] yazdığı,

31 Nostradamus:1503-1566 yılları arasında yaşamış Fransız doktor, astrolog.

Yetmiyor mu sana yolunu bulmaya?
Kavrarsın o zaman yıldızların yolunu,
Yöneltince seni doğa,
Açılır ruhunun gücü,
Çözersin ruhların dilini.
Boşuna, düşünceye dalmak burada
Açıklamaz kutsal işaretleri sana!
Süzülüyorsunuz, ey ruhlar, etrafımda!
Duyuyorsanız cevap verin bana!

(Kitabı açar ve Makrokosmos[32] işaretini görür.)

32 Makrokozmos=Evren, doğa; Mikrokozmos=İnsan, pansofistlere göre, örneğin Jakob Böhme’ye göre Makrokozmos’un küçük boyuttaki bir yansımasıdır. Bu iki dünya (yıldızlar, metaller, insan organları, özellikleri) arasındaki sihirli ilişkiler, birbirlerini etkileyen güçlerin geometrik şekillerle açıklandığı işaretlerle gösterilirdi.

İşte! Nasıl büyük bir sevinç taşıyor bu bakıştan
Bir anda tüm duygularımdan!
Genç, kutsal bir yaşam sevinci
Kor gibi akıyor sinirlerimden ve damarlarımdan
Bir tanrı mı yoksa bu işaretleri yazan?
İçimdeki coş kuyu dindiren,
Zavallı yüreği sevinçle dolduran
Ve gizemli bir dürtüyle

Etrafımdaki doğa güçlerini açıklayan?
Tanrı mıyım ben de yoksa?
Bir ışık yükseliyor içimden!

Bu saf çizgilerle
Ruhumun önünde etkin doğa sergileniyor.
Ancak şimdi anlıyorum bilgenin[33] söylediğini:

[33] Nostradamus gibi bir bilgin.

"Kilitli değildir ruhların evreni;
Senin duyguların kapalı, yüreğin ölü!
Yıka şafak vakti ölümlü göğsünü!"

(işarete bakar.)

Nasıl da hepsi bir bütüne doğru koşuyor,[34]

[34] Nostradamus'un eserine gönderme: Evrenin ve tüm yaratıkların yaradılışı ve gelişmesi.

Biri diğerinde canlanıyor ve yeşeriyor!
Gökyüzü güçleri nasıl da inip çıkıyor
Ve altın kovaları[35] birbirine uzatıyor!

[35] Yangın söndürürken elden ele geçirilen kovalar gibi, gökyüzünün ışıkları da yukarıdan aşağıya iniyor, yeryüzündeki görevini tamamladıktan sonra yeniden yukarıya çıkıyor ve yeni güç kazanıyor.

Bereket kokan kanatlarla
Gökyüzünden iniyor, yeryüzüne dalıyor,
Tüm evrende ahenkle çınlıyor!
Ne oyun! Ama ah! Bir oyun sadece!
Nerede kavrayabilirim seni, ey sonsuz doğa?
Ya sizi ey göğüsler,[36] nerede? Siz ki, tüm yaşamın kaynağısınız,

[36] Bereket sembolü ve hayat kaynağı.

Yer ve gök bağlıdır size,
Yorgun yüreğim koşuyor size özlemle—
Fışkırıyorsunuz, emziriyorsunuz ve boşuna mı kıvranıyorum
açlıkla?

(isteksizce[37] kitabı açar ve yeryüzü ruhunun işaretini görür.)

[37] Makrokosmos işaretini görünce hayâl kırıklığına uğrayan Faust, kitabın sayfalarını istemeyerek çevirir.

Nasıl da farklı bir etki yapıyor bu işaretler bende!
Sen, yeryüzü ruhu, daha yakınsın bana;
Şimdiden hissediyorum güçlerimin arttığını,
Yanıyor içim şimdiden taze şarap içmiş gibi.

Dünyaya açılacak cesareti buluyorum,
Yeryüzünün acısını ve mutluluğunu taşıyorum,
Fırtınalarla boğuşarak
Batan geminin çatırtısından korkmayarak!
Bulutlar toplanıyor üstümde—
Ay gizliyor ışığını—
Lamba sönüyor—
Dumanlar tütüyor— Kızıl ışıklar
Çakıyor başımın çevresinde— İniyor
Bir sağanak kubbeden aşağı
Ve yakalıyor beni!
Hissediyorum, ey çağırdığım ruh, dolanıyorsun etrafımda:
Çık ortaya!
Bak! Yüreğim nasıl da yırtınıyor!
Yeni heyecanlara doğru
Koşuyor tüm duyularım!
Tüm yüreğim teslim oluyor sana!
Göster kendini! Çık ortaya! Hayatım pahasına olsa da!

(Kitabı alır ve ruhu çağırma kalıbını gizemle söyler. Kızılımsı bir alev görünür ve bu alevin içinden ruh çıkar.)

RUH

Kim o beni çağıran?

FAUST

(Başını çevirerek)
Korkunç surat!

RUH

Beni tüm gücünle çektin,
Evrenimden emerek getirdin,
Buyur bakalım şimdi—

FAUST

Defol! Katlanamıyorum sana!

RUH

Nefes nefese yakarıyorsun görmek için beni,
Duymak için sesimi, görmek için yüzümü;
Dayanamadım ruhunun yakarışlarına:
Karşındayım şimdi!— Nasıl da acınası bir korku
Sarıyor üstün insan seni! Nerede kaldı ruhunun haykırışı?
Hani nerede, kendi içinde bir evren yaratan
Onu koruyan ve besleyen yürek? Sevinç titreyişleriyle
Coşan ve yükseltmek isteyen kendini, biz ruhların katına?
Neredesin, Faust, sesi kulaklarımda çınlayan,
Tüm gücüyle bana kavuşmaya çalışan?
Sen misin o nefesimle çepeçevre sarılan,
İliklerine kadar titreyen,
Korkudan iki büklüm kıvrılmış solucan?

FAUST

Senden mi, alevden hayâlet, senden mi çekinecekmişim?
Benim, evet, ben Faust'um ve seninle eşitim.

RUH

Hayatın sellerinde, olayların fırtınalarında

Bata çıka çalkalanırım,
Oraya buraya eser dururum!
Doğum ve ölüm,
Sonsuz bir deniz,
Değişken bir örgü,
Alevli bir yaşam:
İşte böyle çalışırım zamanın hızla geçip giden tezgahında.
Ve dokurum orada Tanrı'nın canlı giysisini.[38]

38 Tanrı'nın canlı giysisi. Doğa.

FAUST

Sen ki engin dünyaları dolaşan,
Hamarat ruh, ne kadar yakın hissediyorum sana kendimi!

RUH

Kafandaki ruha benziyorsun sen, Bana değil!

(Kaybolur)

FAUST

(Yere yıkılarak)

Sana değil mi?
Kime benziyorum acaba?
Ben ki Tanrının sureti!
Ve benzemiyorum bile sana, öyle mi!

(Kapı çalar)

Canı cehenneme! Tanıdım— benim öğrencim bu!
Berbat edecek en güzel mutluluğumu!
Şart mıydı bu hayâl dünyasını

Tatsız sinsi yaratığın dağıtması!

(Gecelik entarisi ve takkesi ile elinde bir lambayla Wagner gözükür. Faust istemeyerek ona döner.)

WAGNER

Özür dilerim! Duydum tiradınızı;

Okuduğunuz bir Yunan tragedyası mı?[39]

39 Burada sahte bilim adamları kastedilmektedir.

Bu sanattan biraz yararlanmak isterim ben de;
Çünkü ona çok önem veriliyor günümüzde.
Çok işittim övgüleri,
Komedyenin papaza ders verebileceğini.

FAUST

Evet, eğer aktörse papaz da;[40]

40 Aslında din adamlarının anlamlı konuşmalar yapması bekleniyor.

Olduğu gibi çoğunlukla.

WAGNER

Ah! İnsan tıkılıp kalırsa bir müzeye[41]

41 Müze burada ilham perilerinin evi, yani çalışma odası anlamında kullanılmaktadır.

Ve yaşamı ancak tatil günlerinde görürse,
O da ancak dürbünle, uzaklardan sadece,
Nasıl yönetebilir dünyayı sözlerle?

FAUST

Erişemezsiniz hissetmediğiniz bir şeye,

Eğer gönülden kopup gelmezse
Ve köklü güçlü bir zevkle
Tüm dinleyicilerin kalbine işlemezse.
Kalırsınız olduğunuz yerde! Karıştırıp durun,
Başkalarının artıklarıyla et kavurun
Ve üfleyin kül birikintilerini
Elde etmek için cılız alevleri![42]

42 Zamanının ilim adamları hakkındaki alaycı, acı sözleri.

Ancak çocuklar ve maymunlar hayran olur size
Buysa eğer beklediğiniz—
Ama yürekleri birleştiremezseniz asla,
Şayet kendi yüreğinizden çıkmazsa.

WAGNER

Söylevidir ancak mutlu eden konuşmacıyı;
Anlıyorum ama, kavrayamadım henüz bu konuyu.

FAUST

Dürüst kazancı aramalı!
Deli gibi zil takıp oynamamalı.
Akıl ve sağduyu
Az bir beceriyle de gösterir kendini.
Ciddiyseniz bir şey söyleme isteğinizde,
Gerekir mi koşmak kelimelerin peşinde ?
Evet, tüm bu parlak söylevleriniz,
İnsanlığa yem diye verdiğiniz,
Tatsızdır sisli rüzgâr gibi,
Sonbaharda kuru yapraklar arasında hışırdayan!

WAGNER

Ah Tanrım! Sanat uzun,
Oysa hayat kısa.
Sürdürürken eleştirel çabalarımı
Endişeleniyorum aklım ve ruhum için.
Ne zormuş bulamamak
Kaynağa[43] giden yolu!

43 Rönesans döneminde eski diller öğrenilir ve antik çağların edebiyatı ve ilimleri yeniden incelenirdi.

Ve varamadan henüz yolun yarısına,
Yok olup gider zavallı divane.

FAUST

Parşömen kâğıdı,[44] bu mudur kutsal çeşme,

44 Hayvan derilerine yazılan yazılar önce rulo, sonra kitap haline getirilirdi.

Bir yudum içince sonsuza dek susuzluğu gideren?
Serinleyemezsin yine de,
Kaynağı kendi ruhundan gelmedikçe.

WAGNER

Bağışlayın! Büyük bir zevktir,
Geçmiş çağların ruhunu kavramak,
Görmek, bizden önce bir bilgenin ne düşündüğünü
Ve sonunda bizim nereye ulaştığımızı.

FAUST

Öyle ya, ta gökteki yıldızlara kadar![45]

45 Burada Goethe’nin alaylı yaklaşımına dikkat çekmek gerekir. Çünkü o çağlarda insanlar yıldızlar konusunda henüz büyük bir bilgiye ulaşmamıştır.

Dostum, geçmiş çağlar

Bizim için hâlâ yedi mühürlü bir kitap,[46]

46 Yuhanna vahyinin yazıldığı kâğıt destesi. Bu destenin yedi mührünü ancak *Agnus Dei* (Hıristiyanlıkta Hz. İsa'nın sembolü, Tanrı'nın kuzusu) açabilirdi.

Ve geçmiş çağların ruhu sandığınız,
O çağlarda yaşayan büyüklerin ruhudur aslında,
Geçmişi yansıtan.
Gerçekten de acınası bir durum!
Görür görmez kaçar hemen insanlar:
Bir çöp bidonu ve döküntü yuvası,
Ve en fazlas ından saray dalkavukluğu[47]

47 17. Yüzyılda gezici tiyatroların büyük emeklerle düzenlediği, konusunu büyük kişilerin yükselişi ve düşüşünden alan oyunlar.

Duruma uygun, kullanışlı ahlâk dersleri,
Ancak kuklaların[48] ağzına yakışır böylesi!

48 Büyük kişilerin hayatını konu alan bu oyunlar, Aydınlanma döneminde yapılan tiyatro reformu ile insan tiyatrolarından çıkartıldıktan sonra da kukla tiyatrolarında uzun süre devam etmiştir.

WAGNER

Ama ya dünya! İnsanın yüreği ve beyni!
Az da olsa kavramak ister bunları kişi.

FAUST

Evet, kavramak denilen neyse!
Kim bilebilir hakikati?
Az da olsa dünyayı kavramış olanlar,
Saflıkla, taşan yüreğini saklamayanlar,
Halka duygusunu ve bilgisini açıklayanlar,
Çarmıha gerilmiş ve yakılmışlardır ezelden beri.
Lütfen dostum, artık gece yarısı,
Keselim şimdilik bu konuşmamızı.

WAGNER

Keşke hiç uyumadan kalsak böyle,
Tartışmak isterdim sizinle bilgince.
Ama yarın, Paskalya'nın ilk gününde,
İzninizle bazı sorular soracağım size.
Gayretle inceledim bilimleri;
Çoktur bildiğim gerçi ama öğrenmek istiyorum her şeyi.

(Çıkar)

FAUST

(Yalnız başına)

Yitirmiyor işte tüm ümidini,
Sürekli boş işlerle uğraşan,
Hırsla hazine peşinde koşan
Ve değersiz bir şeyler bulduğunda coşan!

Yakışır mı böyle bir insanın sesi buraya,
Çevremi ruhların kuşattığı bir anda?
Ama olsun! Bu kerelik teşekkür ediyorum sana,
İnsanoğlunun en zavallısına,
Kurtardın beni ümitsizlikten,
Tam aklımı kaybetmek üzereyken.
Of, hayâlet öyle büyüktü ki,
Tam bir cüce gibi hissettim kendimi.

Ben ki, Tanrının sureti, kendimi
Çok yakın hissederken sonsuz hakikatın aynasına,
Keyfime bakarken gökyüzünün parlaklığı ve berraklığında,
Ve insanoğlundan kopan, ben,

Ben ki, bir melekten de güçlü, özgür gücünü
Doğanın damarlarında akıtacak,
Ve, yaratarak, tanrılarla yarışacak kadar
Bilerek aştım haddimi, nasıl da ödüyorum bedelini!
Yıldırım gibi bir söz mahvetti beni.

Haddimi bilmeli, seninle eşit görmemeliyim kendimi!
Gücüm yettiyse de seni çağırmaya,
Yetmeyecekti seni kavramaya.
O mutlu anda
Kendimi öylesine büyük, öylesine küçük hissettim ki;
İttin beni zalimce
İnsanlığın bilinmeyen kaderine.
Kim yol gösterecek bana?
Nelerden kaçınmalıyım?
Bırakmalı mıyım kendimi o tutkuya?
Ah! Eylemlerimiz de acılarımız gibi,
hayatımızın ilerleyişini engelliyor...

Aklın eriştiği en mükemmel düşünceye
Belâ oluyor sürekli yabancı madde;
Kavuşsak da bu dünyadaki iyiliğe,
Daha iyisi yalan ve hayâldir deriz, nedense.
Bize can veren yüce duygular da,
Katılaşır dünyanın kargaşasında.

Hayâl gücü cesur bir uçuşla
Ve ümitle sonsuzluğa yayılsa da,
Küçük bir alan yeter ona aslında,
Söndükçe mutluluklar zamanın girdabında art arda.
Kaygı hemen yerleşir yüreğin dibine
Orada gizli acılar yaratır,

Telaşla dolanır, ne istek ne de huzur bırakır;
Sürekli yeni maskelere bürünür,
Girer ev-bark, çoluk-çocuk şekline,
Ateş, su, kılıç ve zehir olur bazen de:
Seni ilgilendirmeyen her şeyden korkarsın,
Ve asla kaybetmeyeceklerine sürekli ağlarsın.

Tanrılara benzemiyorum ben! Fazla derin düşünmüşüm,
Toprağı eşeleyen solucana benziyorum,
Topraktan beslenerek yaşayan,
Yolcunun ayaklarıyla ezip gömdüğü solucana!

Onlar da toprak değil mi, şu yüksek duvarlar arasına
Beni sıkıştıran yüzlerce bölme?
Ya binlerce döküntü dolu şu hurda,
Beni güveler âlemine hapseden?
Burada mı bulacakmışım aradığımı?
Binlerce kitap mı okumak gerek,
Görmek için insanların her yerde birbirine eziyetini
Ve belki ender olarak mutlu bir kişiyi?—
Ne sırıtıyorsun karşımda boş kafatası?
Senin beynin de vaktiyle benimki gibi şaşkın,
Aydınlığı aramamış mıydı ve alacakaranlıkta,
Gerçeği bulma arzusuyla sefilce yanılmamış mıydı?
Siz aygıtlar, benimle alay ediyorsunuz, belli
Tekerleklisi, dişlisi, yaylısı, tepkilisi:
Kapıda bekliyor, umuyordum açacağınızı kilidi;
Gerçi pek karışık dişlileriniz ama çekemiyorsunuz sürgüleri.
Gün ışığında gizemli,
Kaldırmaya izin vermez doğa perdesini,
Ve açıklamak istemediğini senin ruhuna
Alamazsın elinden manivela ve vidalarla zorla.
Siz, hiç ellemediğim eski âletler,

Buradasınız, babam kullandığı için yalnızca.
Sen, eski kâğıt tomarı, kalacaksın is altında,
Solgun lamba masamda yandıkça.
İyi olurdu çekinmeden elden çıkartmak bu döküntüyü,
Terletiyor beni bu pasağın yükü
Atalarından kalan mirası,
Sahiplen, senin olsun istersen!
Ağır bir yüktür kullanılmayan mal;
Anın yarattığıdır ancak, işine yarayacak.

Ama neden gözüm takılıyor oraya?
Şuradaki küçük şişe mıknatıs mı?
Neden içim aydınlandı sevinçle birdenbire,
Karanlık ormanda ay ışığı sarmış gibi bizi çepeçevre.
Selâm sana, ey eşsiz şişe,
Huşuyla alıyorum seni elime!
Seninle saygı duyarım insan aklına ve sanata,
Sen, tatlı uykuların timsali,
Sen, tüm öldürücü ince güçlerin özü,
Göster ustana yardımını!
Seni görünce hafifliyor acılarım,
Tutunca seni sakinleşiyor arayışlarım,
Diniyor ruhumdaki fırtınalar git gide.
Sürükleniyorum açık denizlere,
Ayaklarımda parlıyor dalgaların aynası,
Yeni ufuklara çekiyor beni yeni bir gün.

Süzülüyor hafif kanatlarıyla bir ateş arabası[49]

49 Tevrat: İlyas Peygamber ateşten bir atlı arabayla göklere yükselir.

Bana doğru! Hazırım,
Yeni bir yolda delip geçmeye uzayı
Uçmak için yeni kürelerin saf etkinliğine,
Bu yüce yaşam, bu tanrısal mutluluk!

Az önce solucan olan sen, hak ettin mi bunları?
Evet, çevir yeryüzünün tatlı güneşine
Çekinmeden arkanı!
Küstahça aç o kapıları,
Herkesin önünden kaçmaya can attığı!
Zamanıdır şimdi kanıtlamanın eylemlerle,
Göstermeli insan onurunun boyun eğmeyeceğini tanrının
yüceliğine:
O karanlık mağaradan korkmadığını,
Hayâl gücünün işkenceyle kendini lânetlediği,
O geçide varmak isteğiyle,
Daracık ağzında cehennem alevlerinin fışkırdığı,
Bu adıma karar vermek kaygısızca,
Ve isterse olsun hiçliğe akıp gitme pahasına!

İn aşağıya şimdi, kristal, berrak kâse!
Çık eski kabından artık,
Yıllardır aklıma gelmeyen sen!
Parıldardın ataların şenliklerinde,
Neşe saçardın ağırbaşlı misafirlere,
Elden ele geçirildiğinde,
Görüntülerin suni, zengin ihtişamını,
Dizelerle açıklamak göreviydi içenin,
Bir yudumda içindekini bitirmek,
Anımsatıyor bana gençlik gecelerini.
Artık seni etrafımdakilere sunmayacağım,
Sanatının doğurduğu zekâmı saklayacağım;
Bir sıvı var burada, hemen sarhoş eder içeni;
Kahverengi bir selle doldurur insanın içini,
Kendim hazırladım, kendim seçtim onu,
Son yudum tüm ruhumla Kutlu, yüce bir selâm olsun yarına.

(Kâseyi ağzına götürür. Kilise çanları ve koronun şarkıları.)

MELEKLER KOROSU

İsa dirildi!
Müjde ölümlüye,
Yıkıcı,
Gizli, kalıtsal
Günahların tutsağına müjde!

FAUST

Ne derin bir uğultu, ne berrak bir ses bu
Kadehi zorla dudaklarımdan uzaklaştıran?
Siz, boğuk sesli çanlar haber mi veriyorsunuz şimdiden,
İlk kutlamalarını Paskalya yortusunun?
Ey korolar, yoksa avutucu şarkılarınızla,
Eskiden meleklerin karanlık mezar başında söyledikleri bu şarkıyla
Vaat mi ediyorsunuz yeni bir birleşmeyi?

KADINLAR KOROSU

Güzel kokularla
Ovmuştuk onu,
Bizler, gönüllü kulları,
Buraya gömmüştük onu;
Bezler ve sargılarla
Tertemiz kefene sarmıştık—
Ah! bulamıyoruz İsa'yı
Boş şimdi mezarı!

MELEKLER KOROSU

İsa dirildi!
Mutlu onu seven şimdi,

Dert ve
Derman verici ve eğitici
Sınavı başaran kişi!

FAUST

Ne arıyorsunuz, gür ve hoş,
Ey ilahî sesler, beni tozların içinde?
İmanlı insanların etrafında tınlayın!
Duyuyorum bildiriyi, inancım yok ne var ki;
Mucizedir inancın en sevdiği çocuğu.
Cesaret edemem o âlemlere uzanmaya,
Nurlu bildirinin geldiği yere;
Alışkınım çocukluğumdan beri bu seslere,
Beni hayata geri çağırıyor şimdi de.
Eskiden tanrısal sevginin öpücüğü konardı
Başıma bu huzurlu Şabat[50] sessizliğinde.

50 Şabat (Cumartesi), Yahudilerin dinlenme günüdür. Goethe burada Hıristiyanlıktaki Pazar gününü kasteder.

O zaman çan sesleri doldururdu sezgiyle,
Ve bir dua en büyük mutluluktu;
Kavranamayan hoş bir özlem
Çekerdi beni ormanlara ve çimenlere,
Ve binlerce gözyaşı içinde
Hissederdim yeni bir dünyanın oluştuğunu içimde.
Bu şarkı gençliğin neşeli oyunlarını duyururdu,
Bahar bayramının özgür mutluluğunu;
Anılar çocuksu bir hisle engel oluyor bana
Son ve ciddi adımı atmama.
Ah, devam edin tatlı ilahiler!
Gözyaşlarım taşıyor, döndüm dünyaya yeniden!

HAVARİLER KOROSU

Yükseldi mezarından
Göklere doğru,
Canlı ve ulu,
Mucizelerle uçtu,
Var olmanın tadıyla
Yaklaştı yaratıcı sevince:
Ah, yeryüzünün bağrında
Acı içimizi yakmakta!
Kullarını burada,
Özlem içinde bıraktı,
Ah, yanarız,
Yüce efendi, senin yazgına!

MELEKLER KOROSU

İsa dirildi,
Ölümün kucağından!
Kurtarın bağlarınızdan
Sevinçle kendinizi!
Ey onu övenler,
Sevgisini gösterenler,
Aynı sofrada yiyenler,
Vaaz ederek gezenler,
Sevinç müjdeleyenler,
Yakındır Efendiniz size,
Sizin için döndü buraya!

ŞEHRİN GİRİŞİ

(Her tabakadan insan gezinmektedir.)

BİRKAÇ ÇIRAK

Neden gidiyoruz ki oraya?

DİĞERLERİ

Av kulübesine çıkacağız.

BİRİNCİLER

Ama biz değirmene gitmek istiyoruz.

BİR ÇIRAK OĞLAN

Havuzlu bahçeye gitmenizi tavsiye ederim.

İKİNCİ

Oranın yolu iyi değil.

İKİNCİLER

Sen ne yapacaksın peki?

ÜÇÜNCÜ

Ben diğerleri ile gideceğim.

DÖRDÜNCÜ

Şatonun olduğu köye gidelim. Kesin,
En güzel kızlar ve en iyi bira orada.
Dalaşma istiyorsan, o da âlâ!

BEŞİNCİ

Keyif düşkünü seni,
Üçüncü kez mi kaşınıyorsun?
Gitmem ben oraya, ürkütüyor beni.

HİZMETÇİ KIZ

Hayır! hayır, ben şehre dönüyorum.

DİĞERLERİ

Bulacağız eminim korktuğunu söyleyeni, orada kavakların altında.

BİRİNCİ HİZMETÇİ KIZ

Bu benim için büyük mutluluk değil:
O senin yanında yürüyecek,
Sadece seninle dans edecek!
Bana ne senin keyfinden!

DİĞERLERİ

Bugün yalnız gelmez kesinlikle:
Kıvırcık saçlı genç de yanında olacakmış, dediğine göre.

ÖĞRENCİ

Vay vay, şu kızlara bakın hele!
Hey kardeş gelsene! Takılalım onlara,
Sağlam bir bira ve keskin bir tütün,
Ve süslü bir hizmetçi kız, işte budur benim zevkim.

KENTLİ BİR KIZ

Bak şu yakışıklı oğlanların haline!
Gerçekten rezalet:
En iyi kızlarla arkadaşlık kurabilecekken—
Koşuyorlar şu hizmetçilerin peşinde.

İKİNCİ ÖĞRENCİ

(Birincisine)

Dur o kadar acele etme! Arkadan iki kız daha geliyor:
Pek de şık giyinmişler,
Komşum da aralarında;
Bayılırım ben ona.
Yürüyorlar sakin adımlarla
Ve belki sonunda bizi de alırlar yanlarına.

BİRİNCİSİ

Hayır, kardeşim!
Öyle kolay utanmam ben,
Haydi çabuk, avımızı kaybetmeyelim!
Cumartesi günü süpürge tutan eli,
Pazar günü en iyi okşar seni.

KENTLİ

Hayır, beğenmiyorum yeni belediye başkanını!
Başkan olduğundan beri daha da küstahlaştı,
Ne yapıyor ki şehrimiz için?
Her gün daha kötüye gitmiyor mu durum?
Her zamankinden daha çok boyun eğmemiz
Ve eskisinden fazla vergi ödememiz gerek.

DİLENCİ

(Şarkı söyleyerek)

İyi yürekli beyler, güzel hanımlar,
Süslü püslü ve al yanaklı,

Bakar mısınız bana lütfen,
Görün de acıyın halime!
Boş yere çalmayayım laternamı!
Vermeyi bilen mutludur ancak:
Herkesin bayram yaptığı bir gün,
Hasat günü olsun benim için!

DİĞER KENTLİ

Yoktur Pazar ve tatil günlerinde
Savaş ve savaş yaygarasının üstüne bir konu,
Uzaklarda, Türk elinde,
Vuru şurken insanlar.
Pencereden bakar, yudumlarsınız içkinizi
Ve seyredersiniz nehirdeki renkli gemileri;
Akşam huzurla eve dönünce
Şükredersiniz barışa ve barış günlerine.

ÜÇÜNCÜ KENTLİ

Evet komşum, öyle yapıyorum ben de:
İ sterlerse kafalarını kessinler,
İ sterse dünya altüst olsun;
Yeter ki bozulmasın huzurum evde!

YA ŞLI KADIN

(Kentli kızlara)

Vay! Ne süs bu! Güzel körpe kızlar!
Var mı size hayran olmayacak?—
O kadar da kibirli olmayın ama! Anladım, tamam!
İstediğinizi ayarlayabilirim size.

KENTLİ KIZ

Çekil git Agathe! Çekinirim,
Senin gibi büyücülerle ortalıkta görünmekten;
Aziz Andreas[51] gecesinde bana

[51] Halk inanışına göre genç kızlar 29 Kasım'ı 30 Kasım'a bağlayan gece müstakbel eşlerini kristal bir fanusta görebilirlerdi.

Müstakbel sevgilimi göstermiş olsan bile.

DİĞER KIZ

Kristal bir kürede gösterdi sevgilimi bana,
Askere benziyordu, cesur adamlar vardı yanında:
Bakınıyorum, onu her yerde arıyorum,
Ama bir türlü bulamıyorum.

ASKERLER

Kaleleri, yüksek
Surları ve burçları,
Kızları, gururlu,
Alaycı duyguları
Fethetmek isterim ben!
Cesur zahmetleri
Şahane ödüller bekler!
Ve trompete
Bırakalım sözü,
Sevinçte
Ve felâkette.
Nasıl bir akın bu!
Nasıl bir hayat!
Kızlar ve kaleler
Teslim olmalı,
Cesur zahmetleri

Şahane ödüller bekler!
Ve askerler
Geçip giderler.

(Faust ve Wagner)

FAUST

Irmak ve dereler buzdan kurtuldu
Tatlı, canlandırıcı bakışıyla ilkbaharın,
Yeşermekte vadilerde ümit mutluluğu;
Yaşlı kış, güçsüz haliyle
Çekildi sarp dağlara.
Oralardan yolluyor, kaçamak, ancak
Buz taneli güçsüz sağanakları
Yeşeren kırlara dalga dalga.
Ama tahammülü yok güneşin beyaza:
Her yerde var oluş ve kıpırdanma,
Canlandırmak istiyor her şeyi renklerle;
Fakat çiçek kalmadığı için bölgede:
Süslü insanlar seçiyor çiçek yerine,
Dön arkana, bak bu tepelerden
Ş ehirdeki hayata!
Ş ehrin geniş, karanlık kapısından
Rengârenk bir kalabalık çıkıyor.
Herkes bugün sevinç içinde güneşliyor.
Kutluyor İsa’nın yeniden dirilişini;
Çünkü aslında dirilen kendileri:
Basık evlerin boğucu odalarından,
Zanaatın ve loncanın bağlarından,
Damların ve çatıların baskısından,
Sokakların ezici darlığından,
Kilisenin kutsal karanlığından
Aydınlığa kavuştular hepsi.
Gör bak, gör! Kalabalık nasıl da çabuk

Bağlara bahçelere dağılıyor,
Irmak her yerinde nasıl da
Neşeli sandallar yüzdürüyor,
Ve, batacak gibi dolu
Bu son kayık da uzaklaşıyor.
Hattâ dağlardaki uzak patikalarından
Bize doğru renkli elbiseler parıldıyor.
Duyuyorum şimdiden köydeki sesleri,
Burası halkın gerçek cenneti,
Büyük küçük herkes sevinçle haykırıyor:
"Burada insanım, burada insan olabilirim!"

WAGNER

Sayın doktor, sizinle gezmek
Şeref ve kazançtır;
Ama yalnız başıma gelmezdim buralara,
Çünkü düşmanım her türlü kabalığa.
Gıy gıy keman sesleri, bağrışmalar, top oyunları
Nefret ettiğim tıngırtılar;
İçlerine cin girmiş gibi kuduruyorlar,
Ve adına da eğlenme diyorlar, şarkı diyorlar.

(Ihlamur ağacı altında köylüler. Danslar ve şarkılar.)

Çoban dansa süslendi,
Renkli ceket, kurdele ve çiçekle,
Çok hoş giyinmişti.
Ihlamurun etrafı hemen doldu,
Ve şimdiden herkes dansla coştu.
Haydaa! Haydaa!
Hey! Hop!
Keman böyle çalıyordu.

Çoban telaşla aralarına daldı,

O sırada bir kıza çarptı
Dirseğiyle;
Taze dilber arkasına baktı
Ve: “Ne kadar aptalca!” diye ona çattı.
Haydaa! Haydaa!
Hey! Hop!
“Bu kadar da küstah olmayın!”

Ama halka hızla,
Dönüyordu bir sağa, bir sola
Ve bütün etekler uçuşuyordu havaya.
Kızardı yanakları, ısındı bedenleri
Ve tıknefes, dinlendi herkes kol kola— Hayda! Hayda!
Hey! Hop!—
Ve dirsek dirseğe, kalça kalçaya.
“Yaklaşma o kadar bana!
Çok gördüm nişanlısını
Aldatanı ve kandıranı!”
Çoban tatlı dille yanaşır kıza,
Ve ıhlamur dallarından sesler yayılır uzaklara:
Hayda! Hayda! Hey! Hop!
Bağrışmalar ve keman sesleri.

YAŞLI KÖYLÜ

Sayın doktor, ne hoş bir davranış,
Bugün bizi küçümsememeniz
Ve halkın arasına,
Büyük bir bilgin olmanıza rağmen, girmeniz.
Buyurun öyleyse en güzel testiyi,
Doldurduk içine taze içkiyi!
Sunarken onu size dilerim
Sadece susuzluğunuzu gidermekle kalmasın:

İçkinin her damlası
Ömrünüze ömür katsın!

FAUST

Canıma can katan içkiyi alıyor
Minnetle hepinizin şerefine kaldırıyorum.

(Halk etrafında bir daire oluşturur.)

YAŞLI KÖYLÜ

Gerçekten, ne iyi ettiniz,
Bu mutlu günde aramıza girdiniz;
Daha önce kara günlerimizde de
Bizi desteklemiştiniz!
Karşınızdadır şimdi,
Vaktiyle babanızın
Ateşli hummadan kurtardığı birçok kişi,
Salgınla mücadele idi onun hedefi
O zamanlar henüz genç olan siz de,
Beraber giderdiniz her hasta ziyaretine;
Evlerden taşınan cesetlerin yanında,
Sapasağlam çıkardınız siz dışarıya.
Geçtiniz birçok zorlu sınavı:
Yardımcıya yardım etti yukarıdaki yardımcı.

HERKES

Bu iyi adamın sağlığına,
Uzun yıllar yardımcımız olsun daha!

FAUST

Eğilin yukarıdakinin önünde,
Yardımı öğreten ve yardım gönderenin şerefine!

(Wagner ile beraber yoluna devam eder.)

WAGNER

Ne hissediyorsun kim bilir, ey büyük adam,
Yüceltikçe seni bu kalabalık!
Ne mutlu, yetenekleri ile
Fayda sağlayabilene!
Babalar seni oğullarına gösteriyor,
Herkes soruyor, itişiyor ve koşuyor,
Keman susuyor, dans edenler oturuyor.
Sen geçerken sıraya dizilmiş duruyor,
Şapkalar havaya uçuyor,
Diz çökecekler neredeyse
Kutsal bir kişiyi görmüşçesine.

FAUST

Sadece bir kaç adım daha kaldı karşıdaki kayaya:
Orada durup biraz dinlenelim.
Çok oturdum burada düşünceli ve tek başıma
Dua ve oruçlarla kendime eziyet çektirdim.
İmanım güçlü, ümitle dolu,
Gözyaşıyla, iç çekerek, ellerimi ovuşturarak
Bu vebaya son vermesi için
Dua ettim göklerin hâkimine.
Oysa şimdi halkın bu saygısı kulaklarımda alay gibi.
Ah, okuyabilseydin içimdekileri,
Ne babanın ne de oğlunun

Böyle bir şanı hak etmediklerini!

Babam esrarengiz bir saygın kişiydi,[52]

[52] Faust'un babası hakkındaki düşünceleri aşağılayıcı olarak anlaşılmamalıdır. Burada babasının "karanlık" bir uğraşı olan simya ile ilgisi kastedilmektedir.

İncelerdi doğayı ve onun kutsal alanını,
Dürüstçe, ama kendi yöntemleriyle,
Tuhaf çalışmalarla.
Simyacılarla beraber
Simya mutfağına[53] girer

[53] Simyacının laboratuvarı. Simyacılar burada değersiz madenleri altına dönüştürme gücüne sahip olduğuna inandıkları bilgelik taşını bulmaya çalışırlardı.

Ve bitmek bilmez formüllerle
O iğrenç ilacı hazırlardı.
Kızıl aslan cesur bir adaydı,
Ilık sularda beyaz zambak ile evlendirildi
Ve sonra beraber açık alevlerin ateşinde
Bir gerdek odasından diğerine sürüklendi.
Gözüktü sonra alaca renklerle
Genç kraliçe şişede,[54]

[54] Bu dizelerde altın yapma deneyi anlatılmaktadır. Laboratuvarda *(kara mutfak)* kızıl kurşun oksit *(kızıl aslan)* ile beyaz hidroklorik asit *(beyaz zambak)* kimyevi bir reaksiyon oluşturur *(evlenir).* Açık ateşin üstünde ikisi birlikte bir imbikten *(gerdek odası)* diğerine doldurulur *(sürüklenir).* Böylece sağlık ve sonsuz hayat getirmesi beklenen altın *(genç kraliçe)* oluşur.

İşte babamın ilacı buydu!
İçen hasta ölüyordu
Ve sormuyordu kimse kurtulan var mı diye!
Böylece bu cehennem macunları ile
Bu vadilerde ve tepelerde
Ortalığı vebadan da fazla kasıp kavurduk.
Kendi ellerimle verdim binlerce kişiye bu zehri:
Ölüp giden onlar ve görüyorum şimdi,
Övdüklerini o yüzsüz canileri!

WAGNER

Niye üzüyorsunuz ki kendinizi!
Yetmez mi akıllı bir adamın,
Kendine devredilen sanatı,
Özenle ve harfi harfine uygulaması?
Gençliğinde saygı gösterirsen babana,
Onun hoşnutluğunu kazanırsın sonra;
Büyüdüğünde geliştirirsen bilimi,
Senin oğlun daha da yüksek hedeflere erişir.

FAUST

Ah, ne mutludur hâlâ umudu olan,
Bu yanıltı ummanından kurtulacağını sanan!
Bilinmeyene gerek duyar insan
Ve bilinen ise işe yaramaz.—
Ama bu güzel anların tadını
Bozmayalım hüzünle böyle!
Seyret, nasıl da parlıyor akşam güneşinin alevinde
Kulübeler yeşillikler içinde!
Kaçıyor ve gidiyor güneş, gün bitti,
Koşuyor öteye ve yeni bir yaşam başlatıyor.
Kanatlarım yok ki yükseleyim,
Hep güneşin ardından gideyim!
Görecektim o zaman sonsuz akşam ışıklarında
Ayaklarımın altındaki sessiz dünyayı,
Tutuşan tepeleri, dinginleşen vadileri,
Gümüş derenin altın ırmaklarla akışını.
Engel olmayacaktı bu tanrısal akıma
O vahşi dağ, uçurumlarıyla;
Deniz daha şimdiden sıcacık koylarıyla
Beliriyor gözlerimin önünde.
Ama o Tanrıça nihayet batıyor galiba;
Ancak yeni bir istek uyanıyor içimde:

Koşuyorum onun sonsuz ışığını içmek için,
Önümde gün, ardımda gece,
Gökyüzü üstümde ve altımda dalgalar.
Güzel bir rüya, güneş çekilirken görülen.
Ah, kolay değil ruhun kanatlarına
Uyması bedenin!
Ama doğuştan vardır herkeste,
Duyguların kabarması, taşması,
Tepemizde, mavi boşlukta kaybolan
Çayır kuşu var gücüyle şarkısını söylerken
Yalçın çamlı tepelerde
Kartal, kanatlarını açmış süzülürken,
Ve tarlalar ve göllerin üstünden
Turnalar yurtlarına dönerken.

WAGNER

Benim de tuhaf düşüncelere daldığım zamanlar oldu,
Ama böylesine bir istek duymadım hiç.
Kolayca doyar insan ormanlara ve kırlara;
İmrenmem kuşun kanatlarına asla.
Ama nasıl da uçurur bizi manevi zevkler
Kitaptan kitaba, sayfadan sayfaya!
İşte o zaman kış geceleri güzelleşir, tatlanır,
Mutlu bir yaşam tüm bedeni ısıtır,
Ve ah, hele açarsan değerli bir el yazmasını,
Tüm cennet ayaklarındadır.

FAUST

Bir tek dürtünün farkındasın sen;
Öğrenme diğerini asla!
Ah, iki ruh yaşıyor bağrımda,
Birisi diğerinden ayrılmak ister:

Birincisi kaba saba zevkler peşinde
Pençeleriyle sarılır dünyaya;
Diğeri tozlar arasından güçlükle
Yükselir ulu ataların diyarına.
Yer gök arasında egemen ağlarını ören
Ruhlar varsa eğer uzayda,
İ nin o zaman altınımsı bulutlarınızdan aşağıya
Ve alın götürün beni yeni, renkli bir yaşama!
Evet, keşke olsaydı sihirli bir pelerinim!
Ve taşısaydı beni uzak diyarlara,
Değişmezdim en güzel giysilere,
Hattâ kral kaftanına bile!

WAGNER

Çağırma o malûm güruhu,[55]
55 Kötü ruhları.
Sis tabakalarıyla çevreye dağılır,
İnsana bin bir tehlike
Getirir her yönden!
Kuzeyden keskin dişli ruh saldırır
Ok gibi sivri diliyle üstüne atılır;
Doğudan kuraklıkla gelir
Ve senin ciğerlerinle beslenir.
Çölden gelenler öğle vakti,
Başına alev üstüne alev yağdırır,
Serinletir önce Batıdan gelen akın,
Ve sonra sularında boğar seni, bağı ve bahçeyi.
Kulak verirler sesimize, verdikleri zararın keyfiyle,
Memnuniyetle boyun eğerler, çünkü severler aldatmayı bizi;
Gökten inmişlerdir sanki
Melekler gibi fısıldarlarken yalan söylerler.
Haydi dönelim artık! Etraf karardı,
Hava serinledi, sis bastırıyor!

Akşam anlar insan ancak evinin değerini. —
Niye duruyor ve şaşkın bakıyorsun oraya?
Nedir seni bu kadar ürküten karanlıkta?

FAUST

Görüyor musun ekinler ve anızlar arasında dolanan kara köpeği?

WAGNER

Çoktan gördüm onu ama önemsemedim.

FAUST

İyi bak ona! Ne bu köpek sence?

WAGNER

Bir fino bu, kendince
Sürüyor sahibinin izini.

FAUST

Farkında mısın, daireler çizerek çevremizde
Yakla şıyor bize gittikçe?
Ve yanılmıyorsam eğer bir alev girdabı geliyor
Arkasından, geçtiği patikalardan.

WAGNER

Siyah bir finodan başka bir şey görmüyorum;
Bir göz yanılsaması olmalı sizinki.

FAUST

Bana kalırsa büyülü sessiz düğümlerle
Ayaklarımızın altında tuzak kuruyor bize.

WAGNER

Bence ürkek, çekingen zıplayan bir köpek bu,
Sahibi yerine iki yabancı gördüğünde.

FAUST

Daire küçülüyor! İşte geldi yanımıza! wagner
Görüyorsun işte, bir köpek bu, hayâlet değil ki!
Hırlıyor, kuşkulanıyor ve karnının üstüne yatıyor,
Kuyruk sallıyor: hepsi köpekçe davranışlar.

FAUST

Sokul yanımıza! Gel buraya!

WAGNER

Bu hayvan aptal, tam bir fino gibi.
Sen kıpırdamazsan, o da durur;
Çağırırsan, üstüne tırmanır;
Bir eşyanı kaybedersen bulup getirir,
Bastonunu fırlat, arkasından suya giriverir.

FAUST

Haklısın galiba: alâkası yok
Hayâletle, her şey bağlı eğitimine.

WAGNER

Terbiyeli bir köpeğe,
Yakınlık duyar bilge kişi bile.
Beğenini tamamen hak etti,
O, talebelerin en mükemmeli.

(Şehir kapısından içeri girerler.)

ÇALIŞMA ODASI

FAUST

(Finoyla birlikte içeri girer.)

Veda ettim kırlara ve çayırlara,
Derin bir gece kapladı onları şimdi,
Sezgili, kutsal bir korkuyla
İçimizde iyi ruhu uyandıran yerleri.
Uykuya daldı vahşi dürtüler
Tüm çılgınlıklarla birlikte
İnsan sevgisi uyanıyor içimde,
Tanrı sevgisidir şimdi kıpırdayan.—

Uslu dur fino! Oraya buraya koşuşturup durma!
Kapının eşiğinde ne kokluyorsun?
Git yat sobanın arkasına:
En iyi yastığımı veriyorum sana.
Nasıl da eğlendirdin bizi dağlık yollarda
Atlayıp zıplamalarınla,
Şimdi de ben ağırlayayım seni,
Sevilen, sessiz bir misafir gibi.

Ah, daracık odamızda
Lamba sevecenlikle yine yanınca,
Aydınlanır içimiz,
Kendini bilen yüreğimiz.
Mantık başlar yeniden konuşmaya,
Ve ümit yeniden yeşermeye;
Hayatın ırmakları özlenir,
Ah, hayatın kaynağına gidilir.—

Hırlama fino! Bu kutsal tınılara,
Ş imdi tüm ruhumu saran,
Yakışmıyor hayvan sesleri.
Alışkınız küçümsemesine insanların
Anlamadığı şeyleri,

İyi ve güzel karşısında,
Yük gibi geldiği için onlara, söylenmelerine:
Köpek de onlar gibi mi homurdanacak şimdi?

Ama ah! Şimdiden hissediyorum, tüm iyi niyetime rağmen,
Tatmin olmayacağını artık yüreğimin.
Ama ırmak neden böyle çabuk kuruyor
Ve bizi yine susuz bırakıyor?
Öyle tecrübeliyim ki bu konuda.
Bu eksik giderilebilir kanımca:
Doğaüstünün değerini anlarız,
İlahî aydınlanmayı özleriz,
Hiçbir yerde daha asil ve daha güzel pırıldamaz
İncil'de olduğu gibi.
Sabırsızlanıyorum asıl metni açmaya,
İçten duygularla bir daha
Kutsal aslını
Çevirmeye sevgili Almanca'ma.

(Bir cildi açar ve işe koyulur.)

Şöyle yazılı orada: "Başlangıçta Söz vardı!"[56]

[56] Faust, İncil'in ilk cümlesini Luther gibi çevirir. Yunanca "logos" kavramı çeşitli anlamlara gelebilir: Konuşma, hüküm, kavram, mantık, anlam, tanrı, güç, eylem.

Tıkandım kaldım bile burada! Kim yardım edecek şimdi bana?
Söze bu kadar değer vermem mümkün değil
Başka türlü çevirmem lazım,
Doğru aydınlatırsa aklım beni.
Şöyle yazılı orada: Başlangıçta akıl vardı.
İlk satırı iyi düşünmek lazım,
Acele etmesin kalemin!
Anlam mıdır her şeyi oluşturan ve yaratan?
Şöyle yazılmalıydı: Başlangıçta güç vardı!
Ama bu kelimeyi de yazarken,
Uyarıyor bir şey beni ve yine değiştiriyorum.

Yardım ediyor aklım bana! Birden çözüyorum sorunu
Ve yazıyorum huzurla: Başlangıçta eylem vardı!—

Eğer odamı paylaşacaksam seninle,
Fino, bırak ulumayı,
Kes havlamayı!
Bu kadar rahatsız eden bir arkadaşı
İstemiyorum görmek yakınımda.
İkimizden biri
Çıkacak bu odadan.
İstemesem de misafirlik hakkını kaldıracağım,
Kapı açık, çıkıp gidebilirsin.—
Ne görüyorum!
Doğal olabilir mi böyle bir şey?
Bir gölge mi bu yoksa gerçek mi?
Finom nasıl da uzuyor ve genişliyor!
Vargücüyle ayağa kalkıyor:
Hiç de köpeğe benzemiyor!
Nasıl bir hayâlet getirmişim evime!
Şimdi de suaygırına benzemeye başladı,
Ateş saçan gözleri ve korkunç dişleriyle.
Eyvah, tanıdım seni şimdi!
Böyle soysuz cehennem yaratıklarında
İşe yarar Süleyman'ın mührü.[57]

57 Süleyman'ın Anahtarı: "Clavicula Salomonis". Kral Davut'un oğlu ve İsrail Krallığı'nın 3. Kralı MÖ 10. yüzyılda yaşamış Süleyman kastedilmektedir. Yahudi kültüründe, Süleyman'ın sihirli mühür yüzüğü ile cinleri ve perileri kontrol ettiğine inanılırdı. Faust, gözleri önünde büyüyen hayâleti canlandırmak maksadıyla 16. yüzyılın önemli bilim adamlarından ve modern tıbbın kurucusu sayılan Paracelsus'un da kitaplarında kullandığı söylenen sihirli formüle dayanarak cinleri çağırmak için doğadaki dört unsura seslenir. Önce Paracelsus'un *Liber de nymphis, sylphis, pigmaeis et salamandris.* Süleyman'ın yazdı ğı ve çeşitli varlıkları çağırmak için formüller içeren bir büyü kitabıdır kastedilen.

RUHLAR

(Koridorda)

İçeride birisi tutuklu!
Bekleyin dışarıda! Gitmesin kimse peşinden!
Kapana kısılmış tilki gibi
Debeleniyor yaşlı bir cehennem zebanisi.
Aman dikkatli olun!
Sağa sola süzülüyor,
Aşağı ve yukarı,
İşte kurtuldu bile.
Olabilirse bir faydanız,
Bırakmayın onu yalnız!
Çünkü o hepimize
Çok iyilik etti.

FAUST

Bir kere, yaklaşmak için bu hayvana,
Dörtlü sihirli formül[58] gerekiyor bana:

58 Ateş, su, hava ve toprağın ruhlarını çağırmak için kullanılan bu dörtlü büyü Süleyman'ın Anahtarı'nda yer almaz. Goethe'nin buluşudur.

Semender ateşler saçsın,
Su perisi kıvrılsın,
Hava perisi yok olsun,
Cin çabalayıp dursun.
Tanımayan,
Doğanın unsurlarını,
Onların güçlerini
Ve özelliklerini,
Egemenlik kuramaz
Ruhlar üstünde.
Ateşler arasında yok ol,
Semender!
Çağlayarak ak git,
Su perisi!

Işılda güzel gök taşları gibi,
Hava perisi!
Yardım et evlerimize,
Cin! Cin!
Çık ortaya ve bitsin bu iş!

Dördünün ruhu da
Yok bu hayvanda.
Sessizce yatıyor ve sırıtıyor;
Daha canını acıtmadım ki.
Bak, duy sesimi
Daha güçlü çağıracağım ruhları şimdi.

Arkadaş, sen
Cehennemden mi kaçtın?
Bak bu işarete,[59]

59 Bu işaret, üstünde INRI (Iesus Nazarenus Rex Iudaeorum=Yahudilerin Kralı Nazaret'li İsa) yazan çarmıhtır.

Karanlık ruhlar,
Secdeye varırlar önünde!

Diken gibi saçlarıyla kabarmaya başladı bile.

Alçak yaratık!
Anlayabilir misin sen onu?
Yaratılmayanı,
Tanımlanamayanı,
Göklerde akanı,
Haince çarmıha gerileni?

Sinmiş sobanın arkasına,
Kabarıyor bir fil gibi,
Tüm odayı dolduruyor,
Sislere karışmak istiyor.
Yükselme tavana doğru!
Yat efendinin ayaklarına!
Görüyorsun, boşuna değil tehdidim:
Kutsal ateşte yakacağım seni!
Bekleme
Üç kere yanan ışığı![60]

60 Kutsal üçlemenin işareti olan üç kere yanan ışık ruh çağırmada en etkili yöntemdir.

Bekleme
Marifetlerimin en güçlüsünü!

MEFİSTOFELES

(Dumanlar dağılırken, gezgin bir öğrenci kıyafetinde sobanın arkasından çıkar.)

Nedir bu gürültü? Ne emrediyorsunuz Efendim?

FAUST

Buymuş demek finonun aslı!
Gezgin bir öğrenciymiş, öyle mi? Gülerim ben buna.[61]

61 Faust'un güvenini kazanmak için Mefistofeles kasıtlı olarak bir fino kılığına girer.

MEFİSTOFELES

Saygıyla selâmlıyorum bilgili beyi!
Bayağı terlettiniz beni.

FAUST

Adın ne senin?

MEFİSTOFELES

Yetersiz geliyor bana bu soru
Sözü bu denli küçümseyen biri için,
Her türlü gösterişten uzak,
Sadece varlıkların derinliklerine hevesli.

FAUST

Siz, beylerin özü
Anlaşılır genellikle isimlerinizden,
Açık bir işarettir,
Size sineklerin tanrısı,[62] oyun bozan ve yalancı denmesi.

62 Sineklerin Tanrısı: İbranice Beelzebub'un harfiyen çevirisi.

Peki tamam, sen kimsin bakalım?

MEFİSTOFELES

Bir parçasıyım ben o gücün
Hep kötülük isteyen fakat hep iyiyi yaratan.

FAUST

Ne demek bu bilmece?

MEFİSTOFELES

Sürekli inkâr eden ruhum ben!
Haklıyım aslında: çünkü yaratılan her şey,
Mahkûmdur yok olmaya;
Onun için daha iyi olurdu hiçbir şey yaratılmış olmasaydı.
Böylece, sizin günah,
Yok etme, kısaca, kötü dediğiniz ne varsa,
Benim asıl unsurum.

FAUST

Bir parçayım diyorsun kendine ama bütün olarak duruyorsun karşımda.

MEFİSTOFELES

Alçakgönüllü gerçeği söylüyorum sana.
İnsan, bu küçük budalalar dünyası,[63]
63 Mefistofeles'e göre insan, büyük dünyanın (makrokozmos) bir karikatürüdür.
Genellikle bütün sayarsa kendini:
Başlangıçtaki bütünün parçasının parçasıyım ben,
Işığı doğuran karanlığın parçası,
Kibirli ışığım ben, gece ananın
Eski tahtını, yerini tartışırım şimdi.
Ama tüm çabalar beyhude,
Çünkü ışık tutukludur cisimlerde:
Cisimlerden akar o, cisimleri güzelleştirir,
Onun yolunu engelleyen cisimdir;
Böylece, ümit ederim ki, çok sürmeyecek,
Ve cisimlerle beraber eriyip gidecek.

FAUST

Şimdi anlıyorum asil görevlerini!
Yok edemiyorsun bütünü,

O yüzden parçalarda deniyorsun gücünü.

MEFİSTOFELES

Pek ba şarılı olduğum söylenemez.
Hiçliğe karşı çıkan,
Şu kaba dünyaya,
Ne yaparsam yapayım,
Yaklaşamıyorum.
Dalgalar, fırtınalar, depremler, yangınlar boşuna—
Sonunda sakin yerinde duruyor deniz ve kara!
Ve hele şu kahrolası hayvan ve insan soyuna,
Hiç dokunulmuyor ona:
Ne çok kişi koydum mezara,
Ve sürekli yeni, taze kan etrafta dolaşmakta!
Bu böyle sürüp gidiyor, çıldıracağım yakında!
Hava, su ve topraktan
Binlerce tohum çıkıyor,
Kuru, yaş, sıcak ve soğuk ortamda!
Saklamasaydım alevi kendime,
Hiçbir şey kalmayacaktı elimde.

FAUST

Demek sonsuz ve canlı,
İyileştiren ve yaratıcı güce
Şeytanın soğuk yumruğunu gösteriyorsun,
Boşuna haince didiniyorsun!
Başka uğraş ara kendine,
Ey, kargaşanın garip oğlu!

MEFİSTOFELES

Düşünmemiz lazım gerçekten,[64]

64 Aslında Mefistofeles'in düşünmesine gerek yoktur. Ne istediğini bilmektedir: Faust'u idaresi altına almak. Gidiyormuş gibi yaparak kendini naza çeker ki Faust, kalması için ona yalvarsın.

Daha fazla konuşuruz gelecek sefere!
İzin verir misiniz şimdi gitmeme?

FAUST

Niçin sorduğunu anlamıyorum.
Tanıyorum seni artık,
İstediğin zaman gel.
İşte pencere, işte kapı,
Baca da mümkün tabii.

MEFİSTOFELES

İtiraf etmeliyim! Odadan çıkmama,
Küçük bir engel var:
Eşikteki şu cin ayağı[65]—

65 Cadı ayağı=Beşgen işaret, pentagram: İç içe geçen üç üçgenden oluşan beş uçlu yıldız. Sonraları Hz. İsa'nın sembolü olan Doğu kaynaklı bu işaret, kötü ruhlardan korunmaya yarar.

FAUST

Şu beşgen rahatsız mı ediyor seni?
Söyle bana, ey cehennemin oğlu:
Bu sana engel oldu ise, nasıl girebildin içeri?
Nasıl kandırıldı böyle bir ruh?

MEFİSTOFELES

İyice bakın! Doğru çizilmemiş:

Açılardan biri, dışarı doğru olanı,
Gördüğün gibi, biraz açık kalmış.

FAUST

İyi tesadüf olmuş!
Ve esirim misin şimdi benim?
Beklenmedik bir başarı bu!

MEFİSTOFELES

Fino içeri atlarken fark etmemişti!
Durum şimdi değişti:
Şeytan aşamıyor eşiği.

FAUST

Niye pencereden çıkmıyorsun o zaman?

MEFİSTOFELES

Şeytanın ve hayâletlerin kuralıdır:
Nereden girerlerse oradan çıkarlar:
Özgürüz birincisinde, köle oluruz ikincisinde.

FAUST

Cehennemin de mi yasaları var?
Hoşuma gitti bu, öyleyse bir antlaşma,
Ve hem de güvenle, yapılabilir mi siz beylerle?

MEFİSTOFELES

Sana vaat edeceğim şeyin tadını çıkartacaksın,
Zevkinden hiç aşınmayacağız.
Ama öyle çabuk olmaz bu iş,
Oturup konuşmamız gerek;
Ama önemle rica ediyorum şimdi
Bu seferlik salıverin beni.

FAUST

Dur bir dakika daha,
Önce güzel bir müjde ver bana!

MEFİSTOFELES

Bırak şimdi beni! Gelirim yine yakında:
İstediğini sorabilirsin o zaman.

FAUST

Ben koşmadım ki peşinden.
Kendin düştün tuzağa sen.
Bırakma, ele geçirmişken, şeytanı!
Zordur onu yakalamak ikinci defa.

MEFİSTOFELES

İ stersen eğ er, raz ıyım,
Arkadaşlık etmek için burada kalmaya;
Ama bir şartla, vaktini
Hoşça getirteceğim sanatımla.

FAUST

Pekâlâ, yap istediğini;
Yalnız, sanatın hoşuma gitmeli!

MEFİSTOFELES

Dostum, sen zekân açısından
Bu bir saat içinde daha fazla
Kâr sağlayacaksın tekdüze bir yılda kazandıklarından
İnce ruhların sana söyleyecekleri şarkılar,
Gösterecekleri güzel görüntüler,
Boş bir büyücü oyunu değildir.
Kokudan zevk alacak,
Damağın tatlanacak,
Ve keyfinden bayılacaksın.
Gerek yok hazırlığa:
Beraberiz hepimiz, başlayalım hemen!

RUHLAR

Çekilin, ey karanlık
Kubbeler!
Baksın daha çekici
Dostça o mavi
Gökyüzü içeri!
Kalksın şu
Karanlık bulutlar!
Yıldızcıklar parıldasın,
Daha tatlı güneşler.
Etrafa ışık saçsın.
Tanrı çocuklarının
Nurlu güzelliği,
Dalgalanarak

Süzülün üstümüzden
Özlemler, emeller
Ardından koşun.
Ve fistanlar
Uçuşuyor, kurdeleler
Sarıyor ovaları,
Kaplıyor çardakları,
Bir ömür boyu sözüyle,
Derin düşüncelerle
Birleşiyor çiftler.
Çardaklar sıra sıra!
Üstünde üzüm dolu asmalar!
Sonra olgunlaşır üzümler
Dolar birer birer sepetler,
Köpüklü şarap ırmak gibi akar,
Saf, asil kayalardan sızar,
Tepeleri geride bırakır,
Ve göllere uzanır,
Yeşeren yamaçlara yaslanır.
Ve kanatlar
Neşeyle çırpar
Güneşe uçar,
Korolar halinde
Coşanları dinlediğimiz
Kırlarında
Dans edenleri,
Açık havada
Eğlenenleri seyrettiğimiz
Dalgalarda neşeyle kıpırdanan
Adalara uçar.
Kimisi tırmanır
Tepelere,
Kimisi yüzer
Göllerde,
Kimisi de bırakır kendini:
Yaşama,

Dost yıldızların
Diyarına,
Ah, ne mutluluk!

MEFİSTOFELES

Uyuyor! Aferin size zarif, narin çocuklar!
Uyuttunuz onu tatlı şarkılarınızla!
Bu konser için teşekkür borçluyum size.
Sen henüz şeytanı zapt edecek adam değilsin!
Tatlı hayâllerle oyalayın onu,
Bir çılgınlık ummanına gömün!
Ama bozmak için bu eşiğin büyüsünü,
İhtiyacım olacak bir sıçan dişine.
Uzun uzadıya beklemeye gerek kalmadı:
Tıkırdıyor bile biri ve hemen duyacak beni.
Sıçanların ve farelerin,
Sineklerin, kurbağaların, tahtakurusu ve bitlerin efendisi
Emrediyor sana, çık meydana
Ve yağladığı,
Bu eşiği kemir—
İşte zıplayıp geldin bile!
Haydi bakalım iş başına! Beni büyüleyen uç,
Şu köşedeki, en önde.
Isır bir daha, tamam olmuştur bu iş!—
Haydi öyleyse Faust, görüşene dek bir daha, devam rüyaya!

FAUST

(Uyanarak)

Yine mi aldatıldım?
Böyle mi yok olur ruhların baskısı,
Bir rüya mıydı gördüğüm şeytan

Ve finoyu elimden kaçırmam?

ÇALIŞMA ODASI

(Faust — Mefistofeles)

FAUST

Kapı mı çalıyor? İçeri! Kim o, beni rahatsız eden yine?

MEFİSTOFELES

Benim gelen.

FAUST

Gir!

MEFİSTOFELES

Üç kere tekrarlamaksın.[66]

[66] Faust, yavaş yavaş şeytanın istediği kıvama gelmeye başlamıştır. Zaten Mefistofeles de bir önceki “Çalışma Odası” bölümünde olduğundan daha emin bir şekilde girer içeriye.

FAUST

Gir işte!

MEFİSTOFELES

Hoşuma gidiyorsun böyle!
Zannederim anlaşacağız seninle;
Vehimlerini savmak için,
Genç bir asilzade kılığında karşındayım:
Kırmızı, altın sırmalı kıyafetimle,
Sert ipekten pelerinim,
Şapkamda horoz tüyleri,
Uzun, sivri bir kılıçla birlikte—
Ve kısacası sana tavsiyem,
Böyle giyin sen de,
Bağlarından kurtulmuş hür,
Öğrenesin hayat nedir.

FAUST

Ne giyersem giyeyim, hissederim yine de
Acısını bu sınırlı dünya hayatının.
Sadece oyun için çok yaşlıyım,
İsteksiz kalmak için ise çok genç.
Ne verebilir ki bana dünya?
Hep mahrumiyetlere katlanmak!

Hep mahrumiyetlere!
Sonsuz bir şarkıdır bu,
Çınlayan herkesin kulaklarında,
Hayatımız boyunca süren,
Her an boğuk boğuk söylenen.
Dehşet içinde uyanırım her sabah,
Ağlamak gelir içimden,
Düşündükçe günümü,
Tek, evet tek bir isteğimi bile gerçekleştirmeyecek günü,
Her sevinç hissini
İ natçı yermelerle azaltan,
Etkin ruhumun yaratıcılığını
Binlerce çirkin görüntüyle engelleyen.
Gece olunca da, korkarak
Yatarım yine yatağıma:
Burada da yine yok huzur,
Ürkütür beni vahşi rüyalar.
Gönlümdeki tanrı,[67]

67 Faust söylemek istediği şudur: İçimde beni derinden etkileyen yüce tanrısal bir his var ama gerçekten büyük işler yapmak için kendimi yeterli bulmuyorum. Bunu takip eden mısralarda Mefistofeles, Faust'u iğneleyici sözleriyle yavaş yavaş mantık ve bilimden uzaklaştırmayı başarır.

Derinden sarsar benliğimi;
Tüm güçlerimin hâkimi,
Harekete geçiremiyor hiçbir şeyi:
Ve böylece yüktür bana var olmak,
Arzularım ölümü, nefret ederim hayattan.

MEFİSTOFELES

Ama yine de ölüm istenilen bir misafir değildir.

FAUST

Ah, mutludur zafer parıltıları arasında

Kanlı zafer tacını[68] ölümün başına taktığı,
68 Şerefinle savaşan ve ölen bir savaşçı betimlemesi.
Çılgın bir danstan sonra,
Bir kızın kollarında ölüme kavuşan kişi!
Ah, keşke ruhun ulu gücüyle
Kendimden geçsem, ruhumu teslim edebilsem!

MEFİSTOFELES

Ama yine de biri kahverengi bir sıvıyı,
İçmemiş tümüyle o gece!

FAUST

Casusluk, hoşuna gidiyor, besbelli.

MEFİSTOFELES

Her şeyi bilmesem de bilirim pek çok şeyi.

FAUST

Korkunç karmaşanın içinden
Tatlı, bildik bir ses beni çektiyse,
Çocuksu duyguların kalıntısını
Mutlu anların anısıyla aldattıysa,
Lânet ediyorum öyleyse, ruhu
Cezbeden, büyülerle saran
Ve onu kamaştırıcı, yalan dolu gücüyle
Bu yas mağarasına[69] süren her şeye!
69 Fani bedene.

Lânet önce,
Ruhun kendi hakkında beslediği yüksek fikre!
Lânet duygularımızı zorlayan,
Görünüşün göz kamaştırmasına!
Lânet, rüyalarımızda bizi aldatan,
Şöhret, ömür boyu şeref hülyasına!
Lânet, kadın, çocuk, uşak, sapan şeklinde
Bizi okşayan maddiyata!
Lânet, hazinelerle
Bizi cesur işlere teşvik eden,
Gereksiz eğlenceler için
Altımıza döşek seren para tanrısına!
Lânet üzümlerin iksirine!
Lânet aşkın o en derin hazzına!
Lânet umuda! Lânet imana,
Ve her şeyden önce sabra lânet!

RUHLAR KOROSU[70]

70 Ruhlar konusu hakkında Faust araştırmaları çelişkilidir. Bunlar acaba yoldan çıkartan kötü ruhlar mı, yoksa yol gösterici iyi ruhlar mıdır?

(Görünmeden)

Yazık! Yazık!
Yıktın,
Güzel dünyayı,
Güçlü yumruğunla;
Çöküyor, paramparça oluyor!
Bir yarı tanrı parçaladı onu!
Biz taşıyoruz
Yıkıntısını hiçliğe.
Ve yakınıyoruz
Yitirilen güzelliğe.
İnsan oğlunun
En güçlüsü,

Daha görkemli
Kur onu yeniden,
Yüreğinde kur onu!
Yeni bir hayata
Başla
Aydınlık düşünceyle,
Ve yeni şarkılar
Çınlasın!

MEFİSTOFELES

Bunlar küçükleri
Benimkilerin.
Dinle bak, nasıl da bilgiççe
Eğlence ve eylemi öneriyorlar![71]

71 Mefistofeles, Faust'u eski ideallerinden koparttıktan sonra "ruhlarının daha alçak olanları" aracılığı ile onu yaşamın zevklerine çeker.

Duygularını ve kanını donduran,
Yalnızlığından çıkartarak,
Koca dünyaya çekmek
İstiyorlar seni.

Bırak dertlerinle uğraşmayı,
Akbaba gibi kemiriyorlar hayatını![72]

72 Yunan mitolojisinde Promete insanlığa ateşi getirir. Tanrılar kralı Zeus onu cezalandırmak için Kafkaslar'da bir kayaya bağlar. Her gece gelen bir kartal, Promete'nin devamlı yeniden büyüyen ciğerini yer.

En kötü topluluk bile hissettirir sana,
İnsan içinde insan olduğunu.
Ama seni basit halkın içine,
İtmek değil niyetim.
Ben büyük kişilerden değilim;
Eğer istersen benimle birlikte

Yürümek hayat yolunda,
Hazırım seve seve,
Emrine girmeye, hem de şu anda.
Sana arkadaşlık ederim,
Ve eğer memnun edersem seni,
Olurum hizmetkârın, uşağın!

FAUST

Peki, karşılığında ne vereceğim sana ben?

MEFİSTOFELES

O zamana daha çok var.

FAUST

Hayır, hayır! Bencildir şeytan
Ve tanrı rızası için yapmaz kolayca,
Faydalı bir şey başkasına.
Şartını açıkça söyle!
Böyle bir hizmetkâr tehlike getirir yuvaya!

MEFİSTOFELES

Bu dünyada ben senin hizmetindeyim,
Tek bir işaretinle ne istersen gerçekleştiririm;
Öbür tarafta tekrar buluştuğumuzda
Aynı şekilde davranacaksın sen de bana:

FAUST

Umurumda değil öbür dünya.
Önce bu dünyayı çevireceksin ki enkaza,
Sonra öbür dünya çıksın ortaya.
Bu dünyadan kaynaklanır benim zevklerim,
Ve bu güneş aydınlatır dertlerimi:
Kurtulabilirsem onlardan eğer,
Ne olursa olsun sonra.
Duymak istemiyorum artık tek bir kelime,
İleride de nefret ve aşk olacak mı
Ve öteki dünyaların da
Bir altı ve bir üstü var mı, ilgilendirmez beni.

MEFİSTOFELES

Bu düşünceyle başlayabilirsin işe cesaretle.
Anlaş benimle! Bu günlerde
Zevkle göreceksin marifetlerimi:
Vereceğim sana henüz hiç kimsenin görmediklerini!

FAUST

Zavallı şeytan, ne verebilirsin ki sen bana!
İnsanın yüksek hedeflere doğru çabalayan ruhunu
Anladığı görülmüş müdür senin gibi birinin?
Yoksa doyurmayan yemeğin mi var?
Kırmızı altının mı var, durmak bilmeyen,
Cıva gibi elinden kayıp giden?
Asla kazanılmayan bir oyunun mu?
Daha benim kollarımda iken
Gözleriyle komşuyla anlaşan bir kız mı?
Bir göktaşı gibi yok olup giden,
Tanrılar zevki şerefin mi var?
Göster bana toplanmadan çürüyen meyveyi,
Ve her gün yeni baştan yeşeren ağaçları!

MEFİSTOFELES

Ürkütmez böyle bir görev beni.
Emrindeyim böyle hazinelerle.
Ama aziz dostum, huzur içinde,
Güzel bir yemek yiyeceğimiz zamanlar da gelecek.

FAUST

Huzur içinde uzanırsam tembel yatağıma,
Sonum gelmiş demektir!
Tatlı sözlerle beni kandırabilirsen,
Kendimi bana beğendirirsen,
Zevklerle beni kandırırsan:
O gün sonum olsun!
İddiaya girerim!

MEFİSTOFELES

Anlaştık!

FAUST

Gel el sıkışalım!
“Dur geçme! Öyle güzelsin ki!”
Diyecek olursam o ana,
Vur beni, istersen zincirlere,
Hazırım o zaman yok olmaya!
O zaman çalsın ölüm çanları,
O zaman tamamlanır görevin,
Saat durabilir, yelkovan düşebilir,
Vaktim gelmiştir!

MEFİSTOFELES

İyi düşün! Unutmayız söylediklerini.

FAUST

Tamamen haklısın bu konuda!
Aşmadım haddimi günahkârca:
Üsteliyorum işte, hizmetkârım,
Ne fark eder senin veya bir başkasının!

MEFİSTOFELES

Hemen bu akşam, doktora ziyafetinde,
Uşaklık görevimi yerine getireceğim.
Yalnız bir şartla! —Ölüm var kalım var
Birkaç satır rica edeceğim.

FAUST

Yazılı bir belge de mi istiyorsun, titiz adam seni?
Duymadın mı hiç erkeğin ve erkek sözünün ne demek olduğunu?
Yetmez mi, ağzımdan çıkan sözün
Sonsuza dek geçerliliği?
Dünya bütün selleriyle kudurmuş,
Ve bir söz bağlayacak beni, öyle mi?
Ama bu kuruntu içimize işlemiş.
Kim ayrılır ki isteyerek ondan?
Mutludur, sadâkati kalbinde temiz tutan,
Hiçbir fedakârlık pişman etmez onu!
Ancak yazılı ve mühürlü bir parşömen kâğıdı,
Bir hayâlettir, herkesin çekindiği.
Söz daha kalemin ucundayken ölür

Egemenlik muma ve deriye kalır:—
Hangisini istiyorsun benden, ey kötü ruh?
Maden mi? Mermer mi? Deri mi? Kâğıt mı?
Keskiyle mi, çiviyle mi, kalemle mi yazayım?
Seçimi sana bırakıyorum.

MEFİSTOFELES

Konuşmalarını nasıl da
Hemen heyecanla abartıyorsun?
Her türlü kâğıt uyar bana.
İmzanı da atarsın bir damlacık kanla.[73]

73 Kanın sihirli gücü çok eski efsanelere dayanır. Eski bir halk inancına göre, insanların şeytanla yaptıkları anlaşmaları kanlarıyla imzalamalıdırlar.

FAUST

Bu sana yeterli olacaksa,
Uyarım saçmalığa.

MEFİSTOFELES

Kan çok özel bir sıvıdır.

FAUST

Sakın korkma, anlaşmayı bozarım diye!
Var gücümle gayret edeceğim
Budur vaat ettiğim sana.
Çok böbürlendim,
Oysa ancak senin seviyene geldim.
Ulu ruh beni aşağıladı,

Benden saklanıyor doğa.
Koptu düşüncenin ipleri,[74]
[74]
Çoktandır nefret ediyorum bilgiden.
Duyuların derinliğinde
Kor gibi tutkularımızı dindirelim!
Aralanmayan büyülü örtülerin ardında
Beklesin bizi her türlü mucize!
Zamanın çağlayışına bırakalım kendimizi,
Olayların akışına!
Artık isterse zevk ve acı
Başarı ve sıkıntı
Yer değiştirsin birbiriyle, istediğince!
Hiç durup dinlenmeden çalışır insan.

MEFİSTOFELES

Ne ölçü ne de hedef konmuştur size.
Bakabilirsiniz her şeyin tadına, canınız çekerse,
Alelacele bir şeyler yakalayabilirsiniz.
Yarasın, zevk aldıklarınız!
Haydi davranın, aptallık etmeyin!

FAUST

Duyuyorsun ya: Söz konusu değil sevinç!
Sanrıya adıyorum kendimi, en acı hazza,
Sevgi dolu nefrete, güç veren üzüntüye.
Öğrenme hırsından kurtulan yüreğim,
Hiçbir acıya kapanmayacak ileride,
Ve tüm insanlığa pay edilenin,
Kendi içimde çıkartmak istiyorum keyfini,
Ruhumla en yükseğini ve en derinini yakalamak,

Onların mutluluk ve kederlerini göğsüme yığmak
Ve böylece kendi benliğimi onların benliğine ulaştırmak
Ve, onlar gibi, sonunda kendim de mahvolmak!

MEFİSTOFELES

Ah, inan bana, binlerce yıldır
Bu çetin lokmayı çiğnerim,
Beşikten mezara dek hiç kimse
Bu ağır yemeği hazmedememiştir!
İ nan bizim gibilere: Bütün bunlar
Yalnızca bir tanrı için yaratılmıştır.
O sonsuz bir ışık içinde,
Ama bizleri karanlığa atmıştır,
Ve sizce bir tek gece ve gündüz önemli.

FAUST

Ama istiyorum yine de!

MEFİSTOFELES

Bir yolunu buluruz!
Tek bir şeyden korkarım:
Hayat kısa, sanat uzundur.
Sanırım, dinlersiniz öğüdümü.
Arkadaş olun bir şairle,
Bırakın bey düşüncelere dalsın
Ve tüm asil nitelikleri
Sizin şerefli başınıza yığsın:
Aslanın cesaretini,
Geyiğin hızını,
İtalyan’ın ateşli mizacını,

Kuzey’in sebatını
Bırakın o bulsun sizin yerinize sırrı,
Birleştirsin cömertlik ile hilekârlığı
Ve size ateşli gençlik arzusuyla
Bir emele âşık olmayı öğretsin!
Tanımak isterdim böyle bir beyi ben de:
Küçük evren derdim ismine de.

FAUST

Neyim ben öyleyse, mümkün değilse eğer
Ele geçirmem insanlık tacını,
Tüm duyguların peşinden koştuğu o tacı?

MEFİSTOFELES

Sonunda —neysen o’sun işte.
İstersen bin bukleli peruklar tak,
İstersen yüksek topuklu ayakkabılar giy,
Neysen o kalırsın elbette.

FAUST

Anlıyorum, boşuna toplamışım kendimde
Tüm hazinelerini insan ruhunun,
Şöyle bir durup baktığımda,
Yeni bir güç fışkırmıyor ki içimden;
Bir arpa boyu yükselemedim,
Sonsuza bir nebze yaklaşamadım.

MEFİSTOFELES

Aziz efendim, olayları
Göründüğü şekliyle görüyorsunuz;
Daha akıllıca davranmalıyız,
Yaşam sevinci kaçmadan.
Seni cellât! Tabii elim, ayağım
Başım senin;
Ama tattığım her yeni zevk,
Bu yüzden daha mı az benim?
Altı beygir satın alabilirsem eğer,
Onların gücü de benim olmaz mı?
Normal bir insan olmama karşın,
İki düzine bacağım varmış gibi koşarım.
Öyleyse hemen! Bırak bütün düşünceleri,
Ve dünyaya açıl!
Söylüyorum sana: Sürekli düşünen adam,
Kötü bir ruhun çolak yerlerde
Döndürüp dolaştırdığı hayvana benzer,
Oysa etrafta güzel, yeşil çayırlar onu bekler.

FAUST

Nasıl başlayacağız?

MEFİSTOFELES

Yola çıkıyoruz işte.
Bu ne biçim işkence yeri böyle!
Yaşamak mı şimdi bu,
Kendini ve öğrencilerini sıkmak!
Bırak da göbekli komşun uğraşsın!
Hâlâ gereksiz şeylerle eziyet mi kendine?
Bilebildiğin en iyi şeyi,
Çocuklara zaten söyleyemezsin.
Dur, bir tanesi geliyor!

FAUST

Görmüyorum onu, imkânsız.

MEFİSTOFELES

Zavallı çocuk bekliyor uzun zamandır,
Kırılıp ayrılmasın buradan.
Haydi, ver cübbeni ve kepini!
Çok yakışacak bu kıyafet bana.

(Kılığını değiştirir.)

Şimdi bırak işi benim kurnazlığıma!
İhtiyacım var sadece on beş dakikaya;
Bu arada sen de hazırlan güzel yolculuğa!

(Faust çıkar.)

MEFİSTOFELES

(Faust'un uzun cübbesi içinde)

Hor göreceksin mantık ve bilimi,
İnsanlığın en yüksek gücünü,
Sadece hile ve sihirbazlıkla,
Güçlendirsin yalanın ruhu seni,
Şimdiden avucumdasın artık!—
İnsana bir akıl vermiş kader,
Dizginsiz devamlı ileri atılan
Ama telaşlı çabaları arasında
Yeryüzündeki zevkleri kaçıran.
Yoz bir hayata sürükleyeceğim onu,
Yüzeysel anlamsızlıklara doğru,
Debelenecek, donakalacak, bana yapışacak,
Ve doyumsuzluğuna

Hırslı dudaklarının önünde yiyecek ve içecek akacak:
Serinlemek için boşuna yakaracak,
Ve teslim olmasaydı bile şeytana,
Yok olup gidecekti nasıl olsa.

(Bir öğrenci içeri girer.)

ÖĞRENCİ

Az önce geldim buraya
Size bağlılığımı sunmaya,
Herkesin saygıyla bahsettiği,
Bu adamı görüp tanımaya.

MEFİSTOFELES

Kibarlığınız beni çok memnun etti!
Herkes gibi bir adam işte karşınızdaki.—
Bilgi topladınız mı hakkımda?[75]

75 Mefistofeles ilk önce kendinden emin, yukarıdan bakan ortalama bir profesörü canlandırır. Konuşması giderek alaycı bir tona bürünür ve sonunda “gerçek şeytan” kimliğini gösterir.

ÖĞRENCİ

Lütfen kabul edin beni yanınıza!
Geldim tüm iyi niyetimle,
Oldukça iyi bir para ve taze hevesle;
Annem göndermek istemedi beni ama;
Doğru dürüst bir şeyler öğrenmek istiyorum burada.

MEFİSTOFELES

Tam yerine geldiniz!

ÖĞRENCİ

Açıkçası: Dönmek istiyorum yine geri!
Bu duvarlar, bu dehlizler
Asla hoşuma gitmedi.
Ne kadar bunaltıcı yerler,
Hiç yeşillik yok, tek bir ağaç bile,
Hele bu odalarda ve sıralarda
Yok oluyor duyma, görme ve düşünce kabiliyetim.

MEFİSTOFELES

Bu sadece alışkanlık meselesi.
Bebek de başlangıçta isteyerek
Emmez anasının memesini;
Ama kısa zamanda zevkle beslenir.
Siz de bilgeliğin bağrından
Her geçen gün alacaksınız daha büyük bir zevk.

ÖĞRENCİ

Seve seve sarılacağım bilginin boynuna:
Ama söyleyin bana: Nasıl erişebilirim oraya?

MEFİSTOFELES

Açıklayın gitmeden önce:
Hangi bilim dalını seçeceksiniz?

ÖĞRENCİ

Çok bilgili olmaktır arzum,
Ve ne varsa yeryüzünde
Ve gökyüzünde anlamak,
Bilimi ve doğayı kavramak
MEFİSTOFELES
Doğru yoldasınız öyleyse;
Dağıtmayın kafanızı eğlencelerle.

ÖĞRENCİ

Tüm ruhum ve bedenimle buradayım;
Fakat hoşuma giderdi yine de
Güzel yaz günlerinde
Biraz özgürlük ve eğlence.

MEFİSTOFELES

İyi kullanın zamanı, öyle çabuk akıp gider ki!
Düzen zaman kazanmayı öğretecektir size.
Dostum, şudur tavsiyem
İlk önce mantık okulu.
Burada ruhunuz eğitilir,
Cendereye sokulur,
Böylece ileride daha dikkatle
İlerlesin düşünce yolunda
Ve sakın ola, sağa sola,
Şaşkınca savrulmasın diye.
Sonra öğretilir size kimi günlerde
Kendiliğinden yaptığınız
Yemek, içmek gibi konularda bile
Birer birer bilmeniz gerekenler.
Gerçi düşünce üretimi

Bir dokuma şaheserine benzer,
Bir ayak basışı ile binlerce iplik harekete geçer,
Mekik sağa sola gelip gider,
Görünmeden akar ipler,
Bir vuruşla atılır binlerce düğüm.
Filozof çıkar ortaya
Ve kanıtlar size, böyle olması gerekirdi diye:
Birincisi böyle, ikincisi şöyle
Onun için üçüncü, dördüncü de böyle
Birincisi ve ikincisi olmasaydı
Üçüncü ve dördüncü hiç olmazdı bile.
Öğrenciler bunu her yerde övseler de
Dokumacı olamazlar yine.
Canlı bir şeyi anlamak ve tanımlamak isteyen
Önce ruhu dışlamaya çalışıyor,
Elindedir işte artık tüm parçalar
Ama ne yazık ki ruhsal bağlantı kayboluyor.
Doğal olay denir buna kimyada,
Bilmeden kendisiyle alay eder aslında.

ÖĞRENCİ

Tam anlayamıyorum söylediklerinizi.

MEFİSTOFELES

Anlayacaksınız daha iyi, yakında,
Öğrenirseniz her şeyi sadeleştirmeyi
Ve sınıflandırmayı gerektiği gibi.

ÖĞRENCİ

İ yice karıştı aklım, Kazan gibi oldu kafam.

MEFİSTOFELES

Sonra, her şeyden önce,
İ lgilenmelisiniz metafizikle!
Derinden anlamaya çalışın,
İ nsan beyninin kavrayamadığını.
Aklınız alsa da almasa da,
Görkemli bir söz bulun her hâlükârda.
Ama önce bu ilk altı ayda
İ yi bir düzen kurmalı!
Beş dersiniz var her gün.
Zille birlikte girin sınıfa!
Ezberleyin her paragrafı,
Daha iyi görürsünüz o zaman,
Hocanın kitap dışına çıkmadığını!
Ama gayretli olmalısınız yazı konusunda,
Sanki kutsal ruh yazdırıyormuşçasına!

ÖĞRENCİ

Gerek yok bunu tekrarlamanıza!
Bilirim yazmanın yararlarını:
Çünkü beyaz üzerine siyahla yazılanı
Götürebilirsiniz eve gönül rahatlığıyla.

MEFİSTOFELES

Ama bir bölüm seçmelisiniz önce!

ÖĞRENCİ

Hukukla yok pek alâkam.

MEFİSTOFELES

Bu yüzden sizi fazla kınayamam.
Bilirim hukuk öğretisini.
Yasalar ve haklar kalıtımla
Sürüklenir sonsuz bir hastalık gibi;
Geçer kuşaktan kuşağa
Ve sessizce bir yerden diğerine sıçrar.
İyilik işkenceye dönüşür, mantık saçmalığa:
Mirasçıysan eğer, vay haline!
Bizimle beraber doğan haklara gelince,
Onlardan söz edilmez maalesef işte!

ÖĞRENCİ

Nefretim artıyor sizi dinledikçe.
Ne mutlu sizden ders alan kişiye!
Neredeyse ilahiyat okumak geliyor içimden.

MEFİSTOFELES

Sizi şaşırtmak değildi gayem.
Bu bilime gelince,
Öyle zordur ki yanlış yola sapmamak;
O kadar çok gizli zehirler saklar ki bağrında,
Ve hiçbir farkı yoktur ilaçtan aslında.
En iyisi burada da tek bir kişiyi dinleyin
Ve ustanın sözlerine güvenin.
Kısacası: Bağlı kalın sözlere!
Böylece güvenli kapıdan geçerek
Erişirsiniz doğruluk mabedine.

ÖĞRENCİ

Ama sözlere bir kavram da eşlik etmeli.

MEFİSTOFELES

Doğru! Fakat bu yüzden eziyet çekmemeli;
Çünkü kavramların eksik olduğu yerde,
Söz girecektir en doğru zamanda devreye.
Sözlerle mükemmel tartışılır,
Sözlerle bir plan kurulabilir,
Kuşkusuz inanılabilir sözlere,
Değiştirmeden tek bir noktasını bile.

ÖĞRENCİ

Özür dilerim, sorularımla sizi tutuyorum,
Ama bir zahmetim daha olacak size.
Tıp konusunda da
Etkili sözler söyler misiniz bana?
Üç sene kısa bir süre,
Oysa Tanrım! Öylesine geniş bir alan ki,
Varsa insanın bir yol göstereni,
Kendiliğinden gelir gerisi.

MEFİSTOFELES

(Kendi kendine)

Sıkıldım artık kuru laflardan,
Şeytan rolüne girmeliyim yeniden.

(Yüksek sesle)

Kolaydır kavramak tıbbın ruhunu!
Büyük ve küçük dünyayı inceler,
Bırakırsınız işi sonunda,

Tanrının takdirine.
Her konuda bilim peşinde koşmak boşuna,
Ancak öğrenebileceğini öğrenir herkes;
Ama ânı yakalayabilen
İşte odur doğru adam.
Kalıbınız yerinde,
Eksik değil cesaretiniz de,
Siz güvenirseniz kendinize,
Başkaları da güvenecektir size.
Özellikle öğrenin kadınları idare etmeyi!
Sonsuz ahlarını ve ohlarını,
Bitmeyen şikâyetlerini,
İ yileştirmenin tek bir yolu vardır,
Ve biraz da saygı gösterdiniz mi
Avucunuzun içine alırsınız hepsini.
Güvenmesi için önce bir unvanınız olmalı,
Sanatınızın birçok sanattan üstün olduğuna inanmalı;
Rahatça konarsınız o zaman pılı pırtısına,
Başkalarının yıllarca peşinden koştuğu olanaklara,
Narin nabızlarını yoklayın iyice
Ve kavrayın ateşli zeki bakışlarla,
İ nce bellerini,
Hissetmek için sımsıkı korseleri.

ÖĞRENCİ

İşte, bu daha iyi! Hiç değilse ne yapacağım belli.

MEFİSTOFELES

Renksizdir, değerli dostum, tüm kuramlar,
Oysa yemyeşildir yaşamın altın ağacı.

ÖĞRENCİ

Yemin ederim: Bir rüyadayım sanki!
Acaba başka bir zaman da rahatsız edebilir miyim sizi,
Dinlemek için derinlemesine bilgeliğinizi?

MEFİSTOFELES

Yapacağım elimden geleni.

ÖĞRENCİ

Mümkün değil gidemem hemen,
Size daha anı defterimi vermeliyim:
Bu onuru bana bağışlayın!

MEFİSTOFELES

Pekâlâ.

(Bir şeyler yazar ve defteri verir.)

ÖĞRENCİ

(Okur)

Eritis sicut Deus, scientes bonum et malum.[76]

76 Siz de Tanrı gibi olacak, iyiyi ve kötüyü bileceksiniz.

(Defteri saygıyla kapatır ve izin isteyerek çıkar.)

MEFİSTOFELES

O eski sözü ve teyzem yılanı izle,
Bir gün Tanrıya benzerliğinden ürkeceksin kesinlikle!

(Faust girer.)

FAUST

Nereye gidiyoruz şimdi?

MEFİSTOFELES

Sen nereye istersen!
Önce küçük, sonra da büyük dünyayı görürüz.
Çok eğlenceli ve yararlı olacak,
Bu bedava eğitim gezisi sana.

FAUST

Fakat bu uzun sakalım
Engel oluyor uçarı hayat tarzına.
Başaramayacağım bu deneyimi;
nsanların arasına hiç karışamadım,
Başkalarının yanında öyle küçük hissederim ki kendimi;
Hep çekingen kalacağım.

MEFİSTOFELES

Sevgili dostum, geçecek hepsi:
Güvenirsen kendine çıkarırsın hayatın tadını.

FAUST

Peki, evden nasıl çıkacağız?
Nerede atların, uşağın, araban?

MEFİSTOFELES

Açacağız sadece pelerinimizi,
Uçuracak havalarda o bizi.
Yalnız bu cesur adımımızda
Ağır bir eşya alma sakın yanına.
Hazırlayacağım biraz sıcak hava[77]

77 1782 yılında Montgolfier kardeşlerin icat ettikleri ilk balonun işleyiş tarzına gönderme.

Yükseltecek bizi bu dünyadan hızla,
Hafif olursak eğer, çabuk çıkarız yukarıya—
Kutlarım seni yeni yaşamında!

LEIPZIG'DE AUERBACH MEYHANESİ[78]

78 Auerbach meyhanesi, Leipzig'de tarihî bir mahzendedir. Duvarlarında Mefistofeles'in bir fıçı üstünde meyhaneden çıkışının resimleri bulunur.

(Neşeli gençlerin içki âlemi)

FROSCH[79]

[79] Öğrencilerin isimleri okul hayatındaki takma adlarıdır.

Yok mu içen?
Gülmek isteyen?
Gösteririm surat asmayı size ben!
Bugün yaş saman gibisiniz,
Oysa alevlerle tutuşurdu içiniz.

BRANDER

Senin yüzünden:
Hiçbir şey yapmıyorsun ki,
Ne bir muziplik, ne de âdilik.

FROSCH

(Başından aşağı bir bardak şarap döker)

Al sana ikisi de birden!

BRANDER

Domuz oğlu domuz!

FROSCH

Kendiniz istediniz! Buyurun bakalım!

SIEBEL

Olay çıkaran kapı dışarı!

Açın bağrınızı, çekin kafayı bağıra çağıra!
Haydi! hoppa! hop!

ALTMAYER

Vay başıma gelenler, hapı yuttum!
Acele biraz pamuk!
Kulaklarımı patlatıyor herif.

SIEBEL

Kubbeler çınlayınca ancak,
Gür seslerin gücü anlaşılacak.

FROSCH

Şimdi oldu işte! Bozulan defolsun!
A! lay lay lay!

ALTMAYER

A! lay lay lay!

FROSCH

Sesler ayarlandı.

(Şarkı söyler)

Kutsal Roma İmparatorluğu,[80]

80 Almanya'nın politik durumuyla alay eden bir şarkı.

Nasıl ayakta duruyor hâlâ?

BRANDER

İğrenç bir şarkı! Yazıklar olsun! Politik bir şarkı
Sıkıcı bir şarkı! Yatıp kalkıp şükredin Tanrıya,
Alâkanız yok Roma İmparatorluğuyla!
Bence büyük bir kazanç
İmparator veya Başbakan olmamak.
Ama olmalı bizim de bir başkanımız:
Bir Papa[81] seçelim!

81 Kaba bir öğrenci şakası. 9. yüzyıldaki kadın papa Yoanna kastedilmektedir. İçkiye en dayanıklı kişi erkekliğini ispat etmiş sayılacağından başkan seçilir.

Bilirsiniz siz hangi nitelik
Önemlidir ve kişiyi yükseltir.

FROSCH

(Şarkı söyler)

Süzül Bülbül Hanım göklerde,
On bin selâm götür sevdiğime!

SIEBEL

Sevgiliye selâm yollanmaz! Duymayayım bile!

FROSCH

Selâm ve öpücük sevgiliye! Engel olmayacaksın buna işte!

(Şarkı söyler)

Açılsın sürgüler! Sessiz gecede.
Açılsın sürgüler! Sevgili beklemede.
Kapansın sürgüler! Şafak sökünce.

SIEBEL

Haydi bakalım, söyle şarkını, öv sevdiğini, çıkart onu göklere.
Gün gelir ben de gülerim buna elbette.
Oynattı beni parmağında, seni görelim şimdi de.
Şeytan gerek ona sevgili diye:
Dört yol ağzında[82] onunla oynaşsın!

[82] Dört yol ağzı veya kavşak, pagan inancına göre cadıların buluşma yeri olarak anılır.

Blocksberg'den[83] dönerken yaşlı bir teke,[84]

[83] Blocksberg veya Brocken Dağı, Slav mitolojisinden kaynaklanan halk inancına göre cadıların toplandığı dağ.

[84] Teke, halk inancında şeytanın girdiği şekillerden biridir. Paganizme dayanmaktadır.

Dörtnala koşarak iyi geceler diye melesin ona!
Kanlı canlı aslan gibi bir delikanlı
Fazla gelir o yosmaya:
Duymayayım selâm lafını,
Asıl pencerelerini taşlamalı!

BRANDER

(Masaya vurarak)

Dikkat! Dikkat! İtaat edin bana!
Baylar, itiraf edin, bilirim ben yaşamayı!
Âşıklar var aramızda,
Onlara hak ettikleri
Bir şarkı söylemeliyim yatmadan uykuya.
Dinleyin şimdi! Son moda bir şarkı!
Ve nakaratta yüksek sesle katılın bana!

(Şarkı söyler)

Bir sıçan yaşardı kilerde
Yalnız yağ ve tereyağı ile beslenirdi,
Semiz ve şişkindi göbeği
Aynı Doktor Luther gibi.

Aşçı kadın zehir koydu ona:
Sığmaz oldu sıçan dünyaya,
Yüreğinde aşk vardı âdeta.

KORO

(Sevinç çığlıklarıyla)

Yüreğinde aşk vardı âdeta!

BRANDER

Etrafta döndü durdu
Ve her birikintiden içti su,
Kemirdi, bitirdi tüm evi:
Acısını hiçbir şey dindirmedi!
Korkuyla zıpladı havalara,
Tak demişti canına,
Yüreğinde aşk vardı âdeta.

KORO

Yüreğinde aşk vardı âdeta!

BRANDER

Güpegündüz korkuyla Koştu geldi mutfağa, Ocağa düştü ve çırpındı ve yığılıp kaldı Soluk soluğa nefes verdi. Zehri veren aşçı kadın gülüyordu hâlâ: "Ha ha ha! Can havliyle sarılıyor hayata, Yüreğinde aşk vardı âdeta".

KORO

Yüreğinde aşk vardı âdeta!

SIEBEL

Nasıl da seviniyor salaklar? Marifetti sanki, Zehirlemek zavallı sıçanları!

BRANDER

Aran pek iyi galiba sıçanlarla?

ALTMAYER

Kel kafalı şişkoya bakın hele!
Uysallaştırdı onu bu felâket, yumuşattı;
Şişmiş, fare leşine bakınca
Kendini görüyor sanki.

(Faust ve Mefistofeles)

MEFİSTOFELES

Her şeyden önce
Sokmalıyım seni neşeli bir meclise.
Gör kendin de, ne kolaymış bu yaşam,
Burada insanlara her gün bayram.
Birazcık akıl ve bol keyifle
Dans eder herkes bir çemberin içinde,
Kuyruğuyla oynayan yavru kediler gibi.
Başları ağırmadıkça,
Meyhaneci bedava içki dağıttıkça,
Hem neşeli ve hem de kaygıdan uzakta.

BRANDER

Yolculuktan dönüyor bunlar:
Anlaşılıyor garip tavırlarından,
Henüz bir saat olmadı geleli.

FROSCH

Gerçekten, haklısın! Yoktur Leipzig'imin üstüne.
Küçük bir Paris gibidir, eğitir insanı.

SIEBEL

Kim bu yabancılar sence?

FROSCH

Dur gidip bakayım! Dolu bir kadehle
Çocuk dişi çeker gibi,
Alırım ağızlarından lafı.
Soyluya benziyorlar:
Gururlu ve mutsuz.

BRANDER

Şarlatan bunlar kesin, var mısın iddiasına?

ALTMAYER

Olabilir!

FROSCH

Bak, nasıl sıkıştıracağım[85] onları şimdi!

[85] Kızdıracağım.

MEFİSTOFELES

(Faust'a dönerek)

Farkına varmaz insancıklar şeytanın asla,
Yapışsa bile o yakalarına.

FAUST

Selâm, baylar!

SIEBEL

Teşekkürler, biz de selâmlıyoruz sizi!

(Alçak sesle, Mefistofeles'i yandan süzerek.)

Niye topallıyor bu herif?

MEFİSTOFELES

İzninizle, biz de yanınızda oturabilir miyiz?
Madem bulamıyoruz şarabın iyisini,
Bari siz eğlendirin bizi.

ALTMAYER

Çok şımarık birine benziyorsunuz!

FROSCH

Anlaşılan Rippach’dan[86] geç çıktınız yola!

86 Rippach, Weissenfels yoluda Leipzig’e gelmeden önceki son duraktır. Frosch’un Rippach’lı Hans’ın adını anması, yaşlı kurtların âcemi gençlere takılmasının ince bir örneğidir. Argo bir sözdür. Kaba, hantal, hödük, dağlı kimseler için kullanılır. Frosch, Faust ve Mefistofeles’i Parizyen zarif Leipzig’ lilerle karşılaştırarak onların câhil köylüler olduğunu imâ etmektedir.

Hans Bey ile bir de akşam yemeği mi yediniz yoksa?

MEFİSTOFELES

Bu sefer uğramadık ona,
Geçen defa konuşmuştuk kendisiyle.
Çok bahsetti siz yeğenlerinden,
Çok selâmları var hepinize.

(Frosch’a doğru eğilir.)

ALTMAYER

(Sessizce)

Buyur bakalım! Yutmadı işte!

SIEBEL

Kurnaz bir patron!

FROSCH

Dur biraz hele! Gösteririm şimdi ona!

MEFİSTOFELES

Yanılmıyorsam eğer
Usta seslerin korosuydu duyduğumuz az önce?
Şüphesiz, şarkılar mükemmel
Çınlamalı bu kubbede!

FROSCH

Virtüöz müsünüz siz yoksa?

MEFİSTOFELES

Yo hayır! Gücüm yetmez, isteğim çok sadece.

ALTMAYER

Bir şarkı söyleyin bize!

MEFİSTOFELES

İstediğ iniz kadar hem de!

SIEBEL

Ama yepyeni bir parça olsun!

MEFİSTOFELES

Daha yeni döndük İspanya’dan.

Şarabın ve şarkının güzel diyarından.

(Şarkı söyler)

Bir zamanlar bir kral yaşarmış,
Büyük bir piresi varmış—

FROSCH

Dinleyin! Bir pire! Siz mi yazdınız bu şarkıyı?
Ne sevimli bir misafirdir pire.

MEFİSTOFELES

(Şarkı söyler)

Bir zamanlar bir kral yaşarmış,
Büyük bir piresi varmış,
Çok severmiş onu:
Sanki kendi oğlu.
Terzisini çağırmış yanına,
Ve şöyle demiş ona:
“Haydi, asilzâdeye giysi
Ve pantolon dik tam ölçüsüne göre!”

BRANDER

Unutmayın sakın, tembih edin terziye,
Doğru alsın ölçüleri,
Seviyorsa kellesini,
Potluk yapmasın pantolonun dikişi!

MEFİSTOFELES

Kadife ve ipeklere
Bürünmüş pire,
Kurdeleler varmış giysisinde,
Bir de haç üstünde,
Ve oluvermiş bir bakan
Göğsüne büyük bir nişan takan.
Kardeşleri de böylece
Gelmiş sarayda önemli görevlere.

Saraydaki hanımlar ve beyler,
Çok dertlenmişler,
Kraliçe ve nedimeler,
Isırılıp kemirilmişler,
İzin yokmuş pireyi ezmelerine
Onu def etmelerine.—
Oysa bizi ısırsaydı bir pire
O an kıstırıp boğardık elimizde!

KORO

(Sevinçle haykırarak)

Oysa bizi ısırsaydı bir pire
O an kıstırıp boğardık elimizde!

FROSCH

Aferin! Aferin! Çok güzeldi bu!

SIEBEL

Her pireye böyle davranmalı!

BRANDER

Parmaklarınızın ucuyla, yakalayın onları güzelce!

ALTMAYER

Yaşasın özgürlük! Yaşasın şarap!

MEFISTOFELES

Özgürlüğün şerefine kaldırmak isterdim kadehimi,
Olsaydı şaraplarınız birazcık daha iyi!

SIEBEL

Duymayalım bir daha bunu!

MEFISTOFELES

Korkarım sadece meyhanecinin yakınmasından;
Yoksa bu değerli konuklara
Mahzenimizdeki en iyi şarapları sunardım.

SIEBEL

Ne bekliyorsun daha! Sorumluluğu alıyorum.

FROSCH

Getirin güzelce bir kadeh, övelim sizi.

Tadımlık olmasın ama!
Bekliyorsanız karar vermemi,
Doldurun adamakıllı kadehimi.

ALTMAYER

(Sessizce)

Bence bunlar Ren şarapları.

MEFISTOFELES

Getirin bir burgu!

BRANDER

Ne işine yarayacak ki?
Sanki fıçılar kapının önünde hazır mı bekler?

ALTMAYER

Meyhanecinin arkada bir sepet dolusu gereçleri var.

MEFİSTOFELES

(Burguyu alır. Frosch'a dönerek)

Söyleyin şimdi: Hangisinin tadına bakmak istiyorsunuz?

FROSCH

Ne demek istiyorsunuz? Çeşitleriniz mi var?

MEFİSTOFELES

Beğenin beğendiğinizi.

ALTMAYER

(Frisch'e)

İşte! Başladın bile dudaklarını yalamaya.

FROSCH

İyi! Seçmem gerekiyorsa getirin Ren şarabından:
Vatanımızdır en iyi nimetleri sunan.

MEFİSTOFELES

(Frosch'un oturduğu yerde masanın kenarına bir delik açarak)

Balmumu getirin biraz, hazırlayalım tıpaları!

ALTMAYER

Haydi sen de, kandırmaca bunların hepsi!

MEFİSTOFELES

(Brander'e)

Ya siz?

BRANDER

Ben şampanya isterim,
Köpüklü olmalı iyice!

MEFİSTOFELES

(Delik açar. Bu arada birisi balmumundan hazırladığı tıpalarla delikleri tıkamıştır.)

BRANDER

Kaçınılmaz her zaman yabancıdan,
Uzaktadır iyi şeyler çoğu zaman.
Gerçek bir Alman Fransız'dan hoşlanmaz;
Yine de şaraplarına dayanamaz.

SIEBEL

(Mefistofeles onun oturduğu yere yaklaşırken)

İtiraf etmeliyim: Sevmem buruk şarabı!
En tatlısından bir kadeh verin bana!

MEFİSTOFELES

(Delik açarak)

Şimdi geliyor size Tokay[87] şarabı.

87 Macaristan'ın kuzey bölgesindeki şarap.

ALTMAYER

Hayır baylar, bakın yüzüme!
Anlıyorum, dalga geçiyorsunuz bizlerle.

MEFİSTOFELES

Daha neler! Böylesine asil konuklarla
Cesaret gerek alay etmeye.
Çabuk! Söyleyiverin işte!
Hangi şarabı ikram edeyim size?

ALTMAYER

Hepsinden! Sorup durma artık!

(Tüm delikler açılıp tıpalar takıldıktan sonra,)

MEFİSTOFELES

(Tuhaf hareketlerle)

Asmada üzüm,
Tekede boynuz![88]

[88] Bir Alman tekerlemesi.

Şarap olgun, asmalar kütük ise:
Şarap akabilir tahta masadan bile.
Derin bir bakışla doğaya!
İşte bir mucize: inanın bana!
Çekin şimdi tıpaları ve keyfini çıkartın şarabın!

HEPSİ

(Tıpaları çekerler ve her birinin kadehine istediği şaraptan akar)

Oh, ne güzel bir çeşme bu akan!

MEFİSTOFELES

Yalnız dikkat edin! Damlasını bile ziyan etmeyin!

(Sürekli içerler.)

HEPSİ

(Şarkı söyler)

Ve keyifliyiz yamyam gibi,
Beş yüz domuz bulmuş sanki!

MEFİSTOFELES

İnsanlar bıraktı kendini: Bakın, nasıl da yerinde keyifleri!

FAUST

Gitmek istiyorum buradan.

MEFİSTOFELES

Asıl şimdi bekle, hayvanlık
Gösterecek kendini tüm görkemiyle.

SIEBEL

(Dikkatsizce içer, yere dökülen şarap alevlere dönüşür)

İmdat! Yangın! İmdat! Cehennem tutuştu!

MEFİSTOFELES

(Alevle konuşarak)

Sakin ol, dost unsur!

(Delikanlıya)

Bu Araf’tan sadece bir damlaydı.

SIEBEL

Bu da ne demek? Durun! Pahalıya ödeyeceksiniz bunu!
Anlaşılan tanımıyorsunuz siz bizi.

FROSCH

Bir daha yapsın da görelim bakalım!

ALTMAYER

Bence, ufaktan gitmesini söyleyelim.

SIEBEL

Daha neler efendim! Ne cüret,
Hokkabazlık mı yapmaya kalkacak burada?

MEFİSTOFELES

Kes sesini, köhne şarap fıçısı!

SIEBEL

Süpürge sapı!
Bir de küstahlık mı ediyorsun?

BRANDER

Bekle de gör dayağı!

ALTMAYER

(Masadan bir tıpa çıkartır, ateş yüzüne sıçrar.)

Yanıyorum! Yanıyorum!

SIEBEL

Büyücülük bu!
Vurun haydi! Bu herif yasadışı![89]

89 Büyücülük ve diğer yasadışı işlerle uğraşan kişileri öldürmek serbest idi. Öldürene de bir ceza verilmezdi.

(Bıçaklarını çeker ve Mefistofeles'e saldırırlar.)

MEFİSTOFELES

(Ciddi bir tavırla)

Sahte biçim ve söz
Değiştirir özü ve yeri!
Hem burada hem de orada olunuz!

(Şaşkınlıkla kalakalırlar ve birbirlerine bakarlar.)

ALTMAYER

Neredeyim ben? Bu ne güzel bir ülke!

FROSCH

Üzüm bağları! Doğru mu görüyorum?

SIEBEL

Ve hemen elinin altında üzümler!

BRANDER

Şu yeşil çardağın altında,
Bakın, ne güzel bir asma! Ne güzel üzümler!

(Siebel'i burnundan tutar. Diğerleri de birbirlerinin burunlarını tutarlar ve bıçaklarını çekerler.)

MEFİSTOFELES

(Yukarıdaki gibi)

Yanılgı, çöz gözünün bağını! Ve gör şeytanın oyununu!

(Faust'la birlikte ortadan kaybolur. Gençler birbirinden ayrılır.)

SIEBEL

Ne oldu?

ALTMAYER

Nasıl yani?

FROSCH

Senin burnun muydu bu?

BRANDER

(Siebel'e)

Benim elimde de senin burnun var!

ALTMAYER

Bu tüm bedenimi sarsan bir darbe!
Yıkılıyorum, getirin bir iskemle!

FROSCH

Hayır, söyleyin bana sadece: Ne oldu?

SIEBEL

Nerede herif? Yakalarsam,
Canlı kurtulamaz elimden!

ALTMAYER

Gözlerimle gördüm meyhanenin kapısından—
Fıçıya binerek çıktığını—
Külçe gibi ayaklarım.

(Masaya dönerek)

Aman tanrım! Yoksa akıyor mu şaraplar hâlâ?

SIEBEL

Kandırmacaydı hepsi, yalan ve dolan!

FROSCH

Bana sanki şarap içiyorum gibi gelmişti.

BRANDER

Ama nasıldı üzümler?

ALTMAYER

Gel de mucizelere inanma şimdi!

CADI MUTFAĞI

(Alçak bir ocağın üstünde ateşte kaynayan büyük bir kazan. Kazandan çıkan buharın içinde çeşitli görüntüler. Dişi bir şebek kazanı karıştırır, biriken köpükleri alır ve taşmamasına özen gösterir. Erkek şebek ise yavrularıyla birlikte ocağın yanında oturmakta ve ısınmakta. Duvarlarda ve tavanda en garip büyücülük gereçleri.)

(Faust — Mefistofeles)

FAUST

İğreniyorum bu çılgın büyücülükten!
Söz mü veriyorsun bana, derman bulacağıma
Bu çılgınlıkların arasında?
İhtiyacım mı var kocakarı nasihatına?
Ve bu pis mutfakta mı
Gençleşeceğim otuz yıl?
Hapı yuttum, bu kadarsa bilgin!
Ümidimi yitirdim bile.
Doğa[90] ve asil bir zekâ

[90] Faust, doğal bir gençleştirme yönteminden yanadır.

Bir merhem bulamadı mı daha?

MEFİSTOFELES

Dostum, doğru söylüyorsun yine!
Gençleştirmek için seni, doğal bir yöntem de var;
Yalnız bu başka bir kitapta[91] yazar

91 Mecazî anlamda: Bu başka bir “yaprak” şeklinde anlaşılmalıdır. Mefistofeles’in övdüğü, doğaya yakın yaşam tarzı, başka bir büyücülük kitabında değil doğanın kendisinde yazılıdır. Bu bölümün garipliği ise: sonsuzluk gibi yüksek düşüncelere kafa yoran bir beyin sahibinin yaşlanacak olması, buna karşın zekâyı kısıtlı kullanan, açık havada fiziksel aktivitelerle uğraşan bir kimsenin gençleşeceği ve ömrünün uzayacağından kaynaklanmaktadır.

Ve tuhaf bir bölümdür.

FAUST

Öğrenmek istiyorum onu!

MEFİSTOFELES

İyi! Bedava,
Doktorsuz ve büyüsüz bir yöntem sana:
Çık hemen dışarıya tarlaya,
Başla çapalamaya ve kazmaya,
Dağıtma kendini, düşünceni
Kalmaya çalış kısıtlı bir alanda,
Beslen saf besinlerle,
Hayvanlarla beraber yaşa ve küçük görme,
Ektiğin toprağı gübrelemeyi!
İnan, budur yöntemlerin en iyisi,
Seksen yıl yaşatacak seni! [92]

92 *Faust,* Goethe’nin tüm yaşamı boyunca yazdığı bir eserdir. Onsekiz yaşında *Urfaust* olarak başladığı oyunu, 1806’da *Faust I* ve 1832’de *Faust II* adı altında iki bölüm halinde yazmış ve ancak ölümünden kısa bir süre önce bitirebil-miştir. *Urfaust*’un yazarı genç Goethe, eserinin kahramanı *Faust*’u kendinden biraz büyük ama henüz yaşlılık sınırına ulaşmamış birisi olarak planlamıştı. Fakat Goethe ile birlikte *Faust* da yaşlanmaktadır. İtalya dönemindeki olgun Goethe, *Faust*’u artık son demlerinde, ihtiyar birisi olarak canlandıracaktır. *Mefistofeles*’in kendisine vaat ettiği dünyadan haz alabilmesi için gençleşmesi gerekmektedir.

FAUST

Alışık değilim, razı olamam,
Çapayı elime almaya;
Kısıtlı hayat ise yakışmaz bana.

MEFİSTOFELES

O halde kocakarı geçer işbaşına!

FAUST

Niçin illa da kocakarı?
Sen hazırlayamaz mısın ilacı?

MEFİSTOFELES

Ne zaman kaybı!
Bin köprü yapardım o arada.
Sanat ve bilim yanında,
Sabır da gerekir burada.
Dingin bir kafa uğraşsa da yıllarca,
Zamandır ancak güç verecek narin mayaya.
Ve bu işe gereken şeylerin hepsi,
Olağanüstü!
Şeytandır bunları öğreten gerçi;
Ama yapamaz bunu kendisi.

(Hayvanlara bakarak)

Bak, ne zarif bir cins!
Bu hizmetçi! Bu da uşak!

(Hayvanlara)

Hanım evde yok galiba?

HAYVANLAR

Şölene gitti!
Evi
Bacadan terk etti!

MEFİSTOFELES

Ne kadar sürter genelde?

HAYVANLAR

Patilerimizi ısıttığımız sürece.

MEFİSTOFELES

(Faust'a)

Nasıl buluyorsun bu sevimli hayvanları?

FAUST

Hiç görmediğim bir iğrençlik

MEFİSTOFELES

İşte, böyle bir konuşma
Tam benim istediğim kıvamda!

(Hayvanlara)

Söyleyin bakalım, lânet kuklalar:
Nedir o karıştırdığınız sahanda?

HAYVANLAR

Fakirlere çorba.[93]

93 Manastırların aşevlerinde fakirlere dağıtılan, yağsız, tatsız tuzsuz sade suya çorba. Dolaylı olarak, geniş halk kitlesi tarafından beğeni ile okunan içeriksiz, değersiz, kalitesiz uzun yazılar kastedilmektedir.

MEFİSTOFELES

Çok bekleyen var sırada.

ERKEK ŞEBEK

(Yaklaşır ve Mefistofeles'e sürtünmeye başlar)

Haydi seninle zar atalım [94]

94 Faust, hayvanların tuhaflıklarından giderek daha iğrenir duruma gelir. Bu anlamsız oyunlar, saçmalıklar onu deli edecek ve şeytana itaat etmeyi yeğleyecektir.

Ve ben zengin olayım
Ve bırak da ben kazanayım!
Çok kötü durumum,
Eğer param olsaydı,
Sayılırdım akıllı.

MEFİSTOFELES

Ne mutlu olurdu bu şebek,
Katılabilse bir de piyangoya!

(Bu arada şebek yavruları oynamakta oldukları küreyi yuvarlayarak getirirler.)

ERKEK ŞEBEK

İşte size dünya:
Kâh yükselir kâh iner
Ve sürekli döner;
Camdanmış gibi çınlar—
Ne de kolay kırılır!—
Boştur içi.
Burası çok parlıyor
Şurası daha da fazla:
“Yaşıyorum!”—
Sevgili oğlum,
Uzak dur ondan!
Mecbursun ölmeye:
Kildir aslı,
Kırılacak param parça!

MEFİSTOFELES

Bu elek de neyin nesi?[95]

95 Eski çağlardan gelen bir batıl inanç. Elekten bakılınca geleceğin görüleceği zannedilirdi.

ERKEK ŞEBEK

(Eleği indirir)

Bir hırsız olsaydın,
Anlardım hemen bununla.

(Dişi şebeğe koşar ve onu elekten baktırır.)

Bak elekten!
Tanıdıysan hırsızı[96]

96 Mefistofeles de Faust’un inancı peşinde olan bir hırsızdır.

Niye söylemiyorsun adını?

MEFİSTOFELES

(Ateşe yaklaşarak)

Ya bu tencere nedir?

DİŞİ VE ERKEK ŞEBEK

Aptal budala!
Haberin yok daha,
Hangisi tencere, hangisi kazan!

MEFİSTOFELES

Saygısız hayvan seni!

ERKEK ŞEBEK

Al şu yelpazeyi Ve otur iskemleye!

(Mefistofeles'i oturmaya zorlar.)

FAUST

(Bu süre zarfında aynanın önünde durur. Bazen aynaya yaklaşır bazen de uzaklaşır)

Ne görüyorum? Tanrısal bir tablo
Yansıyor bu sihirli aynada![97]

97 Mefistofeles, Faust'a aynada güzel Helena'nın çıplak, başdöndürücü resmini gösterir. Goethe, Tizian'ın Uyuyan Venüs'ünden esinlenmiştir.

Ey aşk, bana en hızlı kanatlarını ver
Ve götür beni onun diyarına!
Ah, durmasam bile burada,

Cesaretim olsa da yanına yaklaşmaya,
Ancak sisler arasından görünecek bana!—
Bu dünyalar güzeli bir kadın resmi!
Mümkün mü bu, kadın o kadar mı güzel?
Şu uzanmış yatan vücutta
Cenneti mi buldum yoksa?
Böyle bir şey olabilir mi dünyada?

MEFİSTOFELES

Tabii, Tanrı altı gün boyunca uğraşırsa
Ve kendi de aferin derse sonunda,
İyi bir şey çıkmalı ortaya![98]

98 Kadın, yaratılışın tacıdır.

Seyret sen şimdilik doya doya!
Öyle bir sevgili bulacağım ki sana,
Ve mutludur, iyi kaderiyle,
Onu eşi olarak evine götüren kişi!

(Faust sürekli aynaya bakar. iskemlede gerinen ve yelpazeyle oynayan Mefistofeles, konuşmaya devam eder.)

Krallar gibi kuruldum tahta:
Asam da elimde, bir tek tacım eksik şu anda.

HAYVANLAR

(Bu ana kadar garip hareketler yapan hayvanlar, çığıklar atarak Mefistofeles'e bir taç getirirler.)

Lütfen yardım et bana,
Ter ve kanla
Şu tacı yapıştırmama![99]

99 Gözden düşen Kardinal Rohan'ın Kraliçe Marie Antoinette'in gözüne girme çabaları (1785-1786) sonunda sarayda çıkan skandallara gönderme.

(Acemice tuttukları tac ikiye bölününce ellerindeki parçalarla zıplamaya başlarlar.)

Buydu işte olacağı!
Konuşuruz ve görürüz,
Dinleriz ve şiir söyleriz—

FAUST

(Aynaya bakarak)

Eyvah! Aklımı oynatıyorum.

MEFİSTOFELES

(Hayvanları göstererek)

Neredeyse benim de başım dönmeye başlıyor.

HAYVANLAR

Ve becerirsek eğer,
Ve uygunsa söylenenler,
Düşünce denir bunlara!

FAUST

(Yukarıdaki gibi)

Yanıyor yüreğim!
Çabuk uzaklaşalım buradan!

MEFİSTOFELES

(Yukarıdaki pozisyonda)

Eh, hiç değilse kabul edelim,
Bunlar gerçek ozan.[100]

[100] Devrin kötü şairlerine gönderme.

(Dişi şebeğin o âna kadar ilgilenmediği kazan taşmaya başlayınca oluşan alevler bacadan dışarı yükselir. Cadı korkunç çığlıklarla alevler arasından süzülerek bacadan aşağıya iner.)

CADI

Ay! Ay! Ay! Ay!
Lânet olası hayvan! Kahrolası domuz!
Unutursun ha kazanı, yakıyordun kadını!
Uğursuz hayvan!

(Faust ve Mefistofeles'i fark eder.)

Bu da ne böyle?
Siz de kimsiniz?
Ne işiniz var burada?
Kim bu giren gizlice içeri?
İşlesin ateşin acısı
Kemiklerinizin içine!

(Kepçeyi kazana daldırır ve alevleri Faust, Mefistofeles ve hayvanların üstüne atar. Hayvanlar inlemeye başlar.)

MEFİSTOFELES

(Elindeki yelpazeyi ters çevirir ve bardakların ve tencerelerin dibine vurmaya başlar.)

Parçalan! Parçalan!
Al işte sana çorba!
Al işte bardak sana!

Bu sadece bir şaka:
Tempo tutuyorum, leş yaratık
Senin kendi şarkına!

(Cadı öfke ve dehşetle geri çekilirken)

Tanıdın mı beni? Kadavra! Canavar seni!

Tanıdın mı ustanı, efendini?[101]

101

Vurup dağıtırım, tutan yok ki,
Parçalarım seni ve cinli şebeklerini!
Nerede kaldı saygın kırmızı yeleğime?
Tanıyamadın mı horoz tüyünü?Sakladım mı senden yüzümü?
İsmimi mi söylemem lazım illâ?

CADI

Aman Efendim, bağışlayın kaba selâmı![102]

102 Faust'u dünyada gezdirmek isteyen Mefistofeles, at ayağını pabucunda giz- lediği için cadı onu görünce hemen tanıyamaz.

Göremedim de at ayağını! Nerede peki o iki kargan?[103]

103 Hıristiyanlığın doğuşu ile birlikte şeytan diye görülen, İskandinav Mitoloji- sindeki Tanrı Wodan'ın eşlikçileri.

MEFİSTOFELES

Bu seferlik kurtardın paçayı;
Doğrusu çok olmuştu,
Görmeyeli birbirimizi.
Bütün dünyayı yalayan kültür
Şeytana da ulaştı:
Bulamazsın artık kuzeyli yabaniyi;
Boynuzlarım, kuyruğum ve uzun tırnaklarım nerede hani?
Vazgeçemeyeceğim ayağıma gelince,
Beğenilmeyeceğini düşündüm cemiyette;

O yüzden birçok genç gibi yapıyorum
Uzun zamandır sahte baldırla[104] dolaşıyorum.

104 O devirlerde ince bacaklı gençler, kalın baldırlı görünmek için çoraplarının içine kumaş, pamuk vb. tıkarlardı.

CADI

(Dans ederek)

Aklımı ve mantığımı yitireceğim neredeyse,
Soylu şeytanı yine karşımda görünce!

MEFİSTOFELES

Yasaklıyorum sana kocakarı, bu ismi kullanmayı!

CADI

Niye? Ne yaptı ki şeytan size?

MEFİSTOFELES

O çoktan masal kitaplarına girdi bile;
Ama daha iyi değil insanların hali yine de:
Bir kötüden kurtuldular ama kötüler kaldı yerinde.
Sayın Baron dersen bana, kapatırım konuyu;
Diğer soylular gibi bir soyluyum ben de.
Asil kanımdan şüphe etmiyorsun herhalde;
Bak, bu da armam işte!

(Biçimsiz bir hareket yapar.)

CADI

(Kahkahalarla güler)

Ha! ha! Tam size yakıştı!
Yine her zamanki gibi şakacı!

MEFİSTOFELES

(Faust'a)

Dostum iyice öğren şunu:
Budur cadılarla konuşmanın yolu!

CADI

Söyleyin şimdi Beyler, ne emredersiniz?

MEFİSTOFELES

Malûm sıvıdan doldur kadehe!
Yalnız yıllanmışını rica ediyorum:
Yıllardır arttıran onun gücünü.

CADI

Büyük memnuniyetle! Bir şişe var burada,
Kendim de içerim ondan ara sıra,
Kötü kokusu da kalmamış artık;
Seve seve veririm bir kadeh size.

(Sessizce)

Ama hazırlıksız[105] içerse bu adam,
105 Büyücü cadının hazırlayacağı pan zehir.
Biliyorsunuz, bir saate kalmaz, göçer öbür dünyaya.

MEFİSTOFELES

İyi arkadaştır, yarasın ona;
Mutfağındaki en iyi içkiler lâyık ona:
Çiz daireni, söyle tekerlemeni,
Ve ver ona dolu kâseyi!

(Cadı, tuhaf hareketlerle bir daire çizer ve bu dairenin içine garip eşyalar yerleştirir. Bu arada bardakların çınlaması, kazanın tınlaması ile bir müzik oluşur. Sonra, büyük bir kitap getirir, kürsü vazifesi gören ve meşaleyi tutan şebekleri dairenin içine yerleştirir. Yanına gelmesi için Faust'a göz kırpar.)

FAUST

(Mefistofeles'e)

Olmaz, söyle bana: Ne çıkacak bundan?
Bu tuhaf şeyler, çılgınca davranışlar,
Aşağılık kandırmacalar,
Bilirim bunları ve nefret ederim.

MEFİSTOFELES

Aman, saçmalık! Gülünür bunlara ancak;
O kadar da ciddi olma!
Hekim olarak hokkabazlık yapacak,
Ki iksir sana yarayacak.

(Faust'u dairenin içine girmeye zorlar.)

CADI

(Nutuk atarcasına vurgulayarak kitaptan okumaya başlar.)

İyice anlamalısın!
Bir'i On yapacaksın,
İki'yi atacaksın,
Üçü de bırakacaksın,
Oldun bile zengin!
Beş ile Altı'yı-
Böyle söyler cadı—
Yedi ve Sekiz yaptın mı,
Tamamlanmıştır işin;
Dokuz bir olacak,
Yok edersin On'u.
İşte sana cadıların çarpım tablosu![106]

106 Kilisedeki seromonilerle alay edilmekle beraber, aynı zamanda sayı misti-sizimine de dikkat çekilmektedir. Bu konuşmaların tümü, şebeklerin konuşmaları kadar anlamsızdır. Goethe, 1756 yılında Frankfurt'ta yayımlanan bir simya kitabından esinlenmiş olmalı. Eski çağlardan beri halkın bâtıl inançlarında bu sayı karelerinin büyü gücü olduğu düşünülmüştür. Tekerlemeye uyarak, 1, 2, 3 sayıları 10, 2, 3 yapıldığında *"zengin"* olunur. Bu sayıların toplamı 15 etmektedir. Cadının 4, 5, 6 sayıları için verdiği reçeteye uyulduğunda ve bu sayılar, 0, 7, 8 yapıldığında soldan sağa toplam yine 15 etmektedir, ki o zaman da "iş *tamamlanmıştır"* çünkü eksik kalan üç sayıyı yerine koymak kolaydır. Bu takdirde hem soldan sağa, hem de yukarıdan aşağıya yine 15 sayısına varılmaktadır.

FAUST

Sanırım kocakarı sayıklıyor.

MEFİSTOFELES

Dur, bitmesine daha çok var,
İyi bilirim ben, böyledir bu kitap!
Çok vakit kaybettim onunla;
Çünkü kusursuz bir çelişki

Kaybetmez gizemini okusa da onu akıllı veya budala.
Dostum, bu sanat hem eskidir, hem yeni.
Âdetti her çağda,
Üç ve Bir veya Bir ile Üç sorunuyla[107]
107 Hıristiyanlıktaki Üçleme öğretisine (Baba-Oğul-Kutsal Ruh) yergi.
Gerçek yerine yanılgıyı yayma.
Böylece zırvalanır ve öğretilir kolayca;
Kim uğraşmak ister ki bu soytarılarla?
Genelde inanır insan, sadece sözleri duyunca,
Bunlardan bir anlam çıkartacağına.

CADI

(Devam eder)

Yüksek kudreti
Bilimin,
Sırdır tüm dünyada!
Ve düşünmeyen kişiye,
Verilir bu hediye:
Zahmetsizce sahip olur ona.

FAUST

Ne saçmalıyor yine?
Kafam çatlamak üzere.
Duymaktayım sanki
Yüz bin budalanın sesini.

MEFİSTOFELES

Yeter, yeter, ey kehânetçi karı!
Getir, doldur şarabı

Kâseye hemen ağzına kadar!
Çünkü dostuma gelmez bundan bir zarar:
Birçok akademik unvanı var,
Birkaç kadeh fazla ne fark eder.

(Cadı bir sürü törenle içkiyi kâseye döker; Faust'un kâseyi ağzına götürmesi ile birlikte küçük bir alev çıkar.)

MEFİSTOFELES

Dik kafandan aşağı! Haydi!
Hemen keyiflendirecek yüreğini.
Senli benlisin şeytanla
Ve alevden mi korkacaksın sonra?

(Cadı daireyi bozunca Faust çizilen dairenin dışına çıkar.)

MEFİSTOFELES

Fırla dışarıya! Dinlenmek yasak sana.

CADI

Yarasın bu yudum size.

MEFİSTOFELES

(Cadıya dönerek)

Ve bir iyilik yapabileceksem sana,
Söylemelisin bunu ancak Cadılar Bayramında.

CADI

İşte bir şarkı size! Arada sırada söylerseniz,
Özel etkisini hissedersiniz.

MEFİSTOFELES

(Faust'a)

Şimdi hemen gel ve bırak kendini bana:
Terlemen gerekecek biraz,
İşlesin diye içkinin kudreti içine ve de dışına.
Asil tembelliğin değerini öğretirim sana daha sonra,
Ve az sonra hissedeceksin büyük bir hazla,
Cupido'nun[108] kıpırdandığını ve sağa sola sıçradığını.

108 Aşk Tanrısı.

FAUST

Dur çabuk bir daha aynaya bakayım!
Kadının görüntüsü o kadar güzeldi ki!

MEFİSTOFELES

Hayır! Hayır! Tüm kadınların sembolünü
Az sonra canlı göreceksin karşında.

(Sessizce)

Damarlarında gezindikçe bu içki
Görürsün her kadında bir Helena güzelliği.

SOKAK

(Faust, Margarete geçerler)

FAUST

Güzel küçük hanım,[109] izin verir misiniz,

[109] Aristokrat genç kızlara hitap tarzı olan “Küçük Hanım”ı Margarete kendisi için kabul etmez.

Size eşlik edeyim ve beraber gezelim?

MARGARETE

Ne küçük hanımım, ne de güzelim,
Evime kendi başıma gidebilirim.

(Kendini kurtarır ve yoluna koyulur.)

FAUST

Tanrım, ne güzel bir kız bu!
Görmedim böylesini.
Hem edepli, hem erdemli
Aynı zamanda da cilveli.
Dudağının alını, yanaklarının ışıltısını,
Unutamam dünyada bunları!
Gözlerini yere indirmesi,
Deldi geçti yüreğimi;
Kısa kesmesiyle konuşmayı,
Uyandırdı hayranlığımı!

(Mefistofeles gelir.)

FAUST

Duyuyor musun, bu kızı ayarlamalısın bana!

MEFİSTOFELES

Hangi kızı?

FAUST

Şimdi önümüzden geçeni.

MEFİSTOFELES

Şunu mu?[110] Papazdan geliyor o,

110 Margarete'in, safiyetinden dolayı Faust'u baştan çıkartacak tarzda bir kız olmadığını düşünen Mefistofeles bahaneler bulmaktadır.

Arınmış günahlarından;

Kürsünün yanından geçtim çaktırmadan:
Masum şeyin teki,
Boşa günah çıkartmaya gitmiş belli;
Gücüm yetmez ona!

FAUST

Ama on dört yaşını geçmiş olmalı.

MEFİSTOFELES

Hans Liederlich[111] gibi konuşuyorsun:

111 Uygun olmayan bir zamanda uygun olmayan bir hareket yapan veya laf söyleyenler için kullanılan bir deyim: "Münasabetsiz ...Efendi" anlamında.

Her gördüğü çiçeği isteyen,
Ve elde edemeyeceği hiçbir şeref
Ve onur olmadığını zanneden!
Ama böyle yürümez ki işler her zaman.

FAUST

Sayın Bay Mektepli,[112]

112 Dönemin, herşeyi bildiğini iddia eden bilim adamlarına gönderme.

Yasalarla rahatsız etme beni!
Uzun lafın kısası:
Eğer bu tatlı körpe
Kollarımda yatmazsa bu gece,
Ayrılır yollarımız gece yarısı.

MEFİSTOFELES

Dur bakalım, ne olup ne bitecek!

Bana en azından on dört gün gerekecek,
Yaratmam için bir fırsat.

FAUST

Bekleyebilseydim yedi saat,
Etmezdim şeytana müracaat,
Çoktan tavlanmıştı bu güzel yaratık.

MEFİSTOFELES

Başladınız bile bir Fransız gibi konuşmaya![113]
[113] Fransızlar’ın aşk hayatlarında çok başarılı oldukları düşünülmekteydi.
Rica ederim, bakın keyfinize:
Yararı mı var odaklanmanın sadece zevke?
O kadar büyük değil ki doğacak haz,
Önce adamakıllı,
Hazırlık yapılmalı,
Bebek yoğrulup hazırlanmalı,
Yabancı öykülerden[114] öğrendiklerimiz uygulanmalı.
[114] Bocccacio’nun “Decamerone” adlı eserindeki aşk hikâyelerine gönderme.

FAUST

Bunlar olmasa da iştahım kabardı.

MEFİSTOFELES

Bırakalım şimdi alayı ve şakayı!
Söylüyorum size: Bu güzel kıza
Kavuşamazsınız öyle hızla.

Saldırmanın yararı yok bize;
Başvurmalıyız hileye.

FAUST

Bu meleğe ait bir şey getir bana!
Götür beni yatağına!
Göğsündeki eşarbını,
Arzuladığım çorap bağını!

MEFİSTOFELES

Görün diye acılarınıza
Verdiğim destek ve hizmeti,
Kaybetmeyeceğiz tek bir saniyeyi,
Bu gece odasına götüreceğim sizi.

FAUST

Ve görecek miyim onu? Benim olacak mı?

MEFİSTOFELES

Hayır.
Komşusunda olacak o.
Siz de bu arada tek başınıza
Gelecek hazların umuduyla
Onun kokusunu duyacaksınız doya doya.

FAUST

Gidebilir miyiz artık oraya?

MEFİSTOFELES

Henüz erken.

FAUST

Bir hediye bul vermem için ona!

(Çıkar)

MEFİSTOFELES

Hemen bir hediye mi? Harika! Başaracak bu işi!
Bilirim birçok güzel yer
Ve içinde çok eskiden gömülmüş mücevherler;
Biraz araştırmam gerek.

(Çıkar)

AKŞAM

(Küçük, derli toplu bir oda)

MARGARETE

(Saçlarını örüp bağlarken)

Neler vermezdim öğrenebilmek için,
Kimdi gördüğüm bey bugün!
Belliydi mert görünüşünden
Ve muhakkak asil bir evden;
Yüzünden okudum bunu—
Yoksa bu kadar girişken olamazdı.

(Çıkar)

(Mefistofeles — Faust)

MEFİSTOFELES

Gir içeri, sessizce, gir haydi!

FAUST

(Bir süre sustuktan sonra)

Rica ederim, yalnız bırak beni!

MEFİSTOFELES

(Etrafa bakınarak)

Her kız olmaz böyle temiz,[115] düzenli.
[115] Goethe, aynı zamanda Margarete'in ruhunun temizliğini de kastetmektedir.
(Çıkar)

FAUST

(Etrafına bakınarak)

Hoş geldin, ey tatlı gün ışığı,
Sensin bu kutsal yeri sarmalayan!
Kavra yüreğimi, tatlı aşk acısı,
Sensin ümidin kırağında özlemle yaşayan!
Sessizliğin[116] soluğu hissediliyor çevremde,
[116] Sessizlik=Huzur
Düzen ve hoşnutluk!
Bu yoksulluktaki bolluk ne!
Bu zindandaki[117] ne mutluluk!
[117] Faust'un çalışma odası da zindana benzeyen karanlık ve küçük bir odadır.

(Yatağın yanındaki deri koltuğa atar kendini.)

Al beni de şimdi, eski nesilleri[118]
[118] Eski nesillerle Margarete'in ataları kastedilmektedir.
Acıda ve sevinçte kollarına aldığın gibi!
Kaç kez, ah! bu atalar tahtının[119] çevresini
[119] Baba, aile başkanı olarak bu koltukta otururdu.
Sarmıştır bir çocuk alayı!
Belki de, Noel hediyelerine teşekkürle,
Sevgilim burada, dolgun çocuk yanaklarıyla,
Öpmüştür dedesinin solgun elini huşuyla.
Hissediyorum, ey kız, ruhunu,
Çevremde ışıldayan düzeni ve bolluğu,
Bir anne gibi seni her gün eğiten
Masaya temiz örtüyü serdirten,
Hattâ, ayaklarının dibine kum serptiren.

Ey sevgili el! Öylesine tanrısal!
Sayende kulübe cennete dönmüş.
Hele şurası!

(Bir yatak örtüsünü kaldırır.)

Nasıl da sevinçle ürpermekteyim!
Saatlerce burada kalmak isterim.
Ey doğa, burada uçuşan hayâllerle
Gerçek bir melek yetiştirmişsin!
Burada yatmış çocuk, sıcacık
Yaşamla dolu narin göğsü,
Ve burada kutsal-saf düşüncelerle
Oluşmuş Tanrı fikri!

Ya sen! Nedir seni buraya getiren?[120]

120 Faust, kızın temizliği karşısında, buraya gelmesine sebep olan kaba arzularından dolayı utandığını gizlemez.

Nasıl da derinden etkilendim!
Ne arıyorsun burada? Niye yüreğin ağırlaşıyor?
Zavallı Faust, tanıyamıyorum artık seni!
Burada büyülü bir hava mı sarmalıyor beni?
Zevk almaktı maksadım sadece,
Oysa hissediyorum eridiğimi bir aşk düşünde!
Oyuncağı mıyız rastlantıların?

Ve âniden giriverse içeri,
Ödersin günahlarının bedelini!
O koca Hans, nasıl da küçülecek!
Eriyip ayaklarına kapanacak.

MEFİSTOFELES

Çabuk olun! Geliyor aşağıdan.

FAUST

Kaçalım, kaçalım! Bir daha dönmem geri!

MEFİSTOFELES

İşte bir kutu, ağır oldukça;
Buldum[121] bir yerlerden.
[121] Mefistofeles kutuyu çalmıştır.
Yerleştirin hemen dolaba!
Yemin ederim, duracak aklı:
Sizin için güzel şeyler koymuştum içine,
Başka birini elde edesiniz diye!
Ne de olsa çocuk çocuktur, oyun da oyun:

FAUST

Bilmiyorum: Almalı mıyım?

MEFİSTOFELES

Soruyor musunuz hâlâ?
Hazineyi kendinize mi saklamak istiyorsunuz yoksa?
O zaman harcamayın şehvetiniz yüzünden,
Bu güzel günü
Ve bana da zahmet çıkartmayın.
Sanmıyorum cimrilik edeceğinizi!
Kafamı kaşıyıp, ellerimi ovuşturup duruyorum.

(Kutuyu dolaba koyarak kilitler.)

—Haydi çabuk! Çıkalım şimdi—
Ki bu tatlı genç kız
Gönlünüzce arzularınıza yönlensin.

Hâlâ bakıp duruyorsunuz,
Konferans salonuna giriyorsunuz sanki,
Ağırmış saçlarıyla karşınızda
Fizik ve metafizik canlanmış gibi!
Durmayalım haydi!

(Çıkarlar)

MARGARETE

(Elinde bir lambayla)

Ne bunaltıcı, küf kokuyor burası.[122]

[122] Margarete, kendine kurulan tuzağın havasını hisseder.

(Pencereyi açar)

Dışarısı o kadar da sıcak değil aslında.
Anlamıyorum ne oluyor bana—
Keşke annem dönse eve zamanında!
Tüm bedenimi bir ürperti kaplamakta—
Budala—korkak kadının tekiyim!

(Soyunurken şarkı söylemeye başlar)

Bir kral varmış Thule’de,
Mezara kadar sâdık tamamıyla,
Sevdiği ona son nefesinde
Vermiş bir altın kupa.

Yokmuş bu kupanın üstüne,
Kafayı çekermiş her şölende;
Gözleri kayarmış,
Kupadan içtikçe.

Ve gelince ölüm vakti,
Krallığındaki şehirleri saymış,
Bırakmış varisine her şeyi,
Sadece kupayı saklamış.

Oturmuş kral sofrasına,
Şövalyeleri de etrafında,
Atalarının tepedeki salonunda,
Orada deniz kenarındaki sarayında.

Orada duruyormuş yaşlı ayyaş
Tatmış son bir yaşam kıvılcımı,
Ve kutsal kupayı fırlatmış
Atmış dalgaların arasına.

Görmüş onun yuvarlanışını,
Ve denizin dibine batışını,
Gözleri kapanmış,
Ve artık tek bir damla bile tadamamış.

(Elbiselerini yerleştirmek için dolabı açtığında mücevher kutusunu görür.)

Nasıl gelmiş bu güzel kutu buraya?
Dolabı kilitlediğimden eminim oysa.
Hayret! Ne var içinde acaba?
Belki birisi rehin getirmiş
Ve annem de karşılığında borç vermiş.
Kurdelesinde bir anahtarcık var:
Sanırım, açacağım galiba!
Ne bunlar? Aman tanrım! Bak şu işe,
Hayatımda görmedim böylesini!
Ne mücevherler! Bunlarla asil bir kadın
Gezebilir en büyük bayramlarda.

Yakışacak mı bu kolye bana?
Kimin bu şaheserler?

(Mücevherleri takar ve aynanın karşısına geçer.)

Keşke benim olsaydı bu küpeler!
Nasıl da değişiyor insan hemen.
Neye yarar gençlik, güzellik?[123]

[123] Margarete mütevazı koşullarda yaşayan tüm kızlara seslenmektedir.

Bunlar iyi hoş ama,
Bitmiyor ki iş bunlarla;
İltifat ederler size biraz acımayla.
Herkes can atıyor altına,
Altına bağlıdır
Her şey! Ah, biz fakirler!

GEZİNTİ

(Faust, düşüncelere dalmış, bir aşağı bir yukarı yürümektedir. Mefistofeles yanına yaklaşır.)

MEFİSTOFELES

Lânet hor görülen aşka! Cehennemin dibine!
Daha okkalı küfürler bilseydim keşke!

FAUST

Neyin var? Niye kuduruyorsun öyle?
Görmedim böyle bir yüz ömrümde!

FAUST

Şeytana teslim olurdum şu an,
Olmasaydım eğer kendim de bir şeytan!

FAUST

Aklını mı oynattın?
Yakışıyor sana çılgınlar gibi tepinmek.

FAUST

Bak şu işe: Gretchen için getirdiğim mücevherleri,
Kapıp götürmüş papazın teki!
Annesi kutuyu görünce,
Başlamış içten içe ürpermeye:
Kadın iyi koku alıyor,
Kafasını dua kitabından kaldırmıyor.
Ve kokusundan anlar her eşyanın
Helal mi haram mı olduğunu.
Ve hissetti görünce mücevherleri
Onlardan bir hayır beklenmeyeceğini.

“Çocuğum” dedi, “hak edilmeyen mal
Esir alır ruhu, kurutur kanı.
Gel, bunları Meryem Ana’ya adayalım,
Göklerin nimetine doyalım”.
Margarete dudaklarını büzdü;
Sonuçta bu bir hediye, diye düşündü,
Ve gerçekten! İnançsız olamaz kesinlikle,
Bu hediyeyi incelikle sunan kimse.
Anne bir papaz çağırdı;
O da konuyu hemen kavradı,
Keyiflenerek mücevherlere baktı.
Dedi ki: “İşte doğru düşünce!
Kazanır, nefsini yenen.
Sağlamdır midesi kilisenin,
Kaç ülkeyi yedi yuttu
Ama çekmedi sindirim bozukluğu;
Kilisedir sadece sevgili bayanlar
Haram malı sindirebilen.”

FAUST

Bu yaygın bir gelenektir;
Bir Yahudi ve bir kral da aynen böyle yapabilir.

MEFİSTOFELES

Sonra broş, kolye ve yüzüğü cebe indirdi,
Sanki beş para etmezmiş gibi,
Ne daha az ne daha fazla teşekkür etti,
Sanki aldığı bir sepet dolusu cevizdi,
Onlara cennette mükâfat vaat etti—
Ve onları fazlasıyla mutlu etti.

FAUST

Peki Gretchen ne yapıyor?

MEFİSTOFELES

Öylesine, huzursuz bekliyor,
Ne istediğini ve yapması gerekeni bilmiyor,
Gece gündüz düşünüyor mücevherleri
Özellikle de onları getireni.

FAUST

Üzüldüm sevgilimin tasalanmasına.
Bari yeni mücevherler bul ona!
Öncekiler matah değildi o kadar da.

MEFİSTOFELES

Oh efendimiz,[124] her şey çocuk oyuncağı sanki!

124 Mefistofeles, Faust'a ikinci kez "efendimiz" diye hitap eder. Böylece onun uşağı olduğunu kabul eder.

FAUST

Becer bu işi, yap istediğimi!
Yaklaş komşusu kadına!
Ey şeytan, sakın gevşemeye kalkma
Hemen yeni mücevherler ayarla!

MEFİSTOFELES

Baş üstüne, sayın efendim, seve seve!

(Faust çıkar)

MEFİSTOFELES

Böyle çılgın bir âşık patlatabilir
Güneşi, ayı ve tüm yıldızları
Havaî fişek gibi, eğlendirmek için sevgilisini.

(Çıkar)

KOMŞU KADININ EVİ

MARTHE

(Kendi kendine)

Tanrı affetsin sevgili kocamı,
Gün yüzü göstermedi bana!

Aldı başını gitti uzaklara
ve bıraktı beni burada tek başıma.
Hiç üzmezdim onu kalsaydı yanımda,
Tanrı bilir ya! Sevebilirdim hattâ.

(Ağlar)

Belki de ölmüştür! —ah, başıma gelenler!—
Hiç değilse bir ölüm belgesi olsaydı elimde!

(Margarete gelir)

MARGARETE

Marthe Hanım!

MARTHE

Ne oldu Gretelchen?

MARGARETE

Dizlerimin bağı çözülmek üzere!
Bir kutu buldum yine,
Dolabımda, abanoz bir kutu,
ve içinde neler var, neler
Öncekinden çok daha değerli nesneler!

MARTHE

Söyleme sakın bunu annene!
Günah çıkartmaya gider hemen yine.

MARGARETE

Ah, bir görseniz! Bakın bir kere!

MARTHE

(Kızı süsler.)

Ah, şanslı yaratık seni!

MARGARETE

Ne yazık ki sokaklarda
ve kilisede gezemem ki onlarla.

MARTHE

Sen de sık sık geliver bana
ve mücevherleri gizlice tak burada!
Gezinirsin biraz aynanın önünde:
Biz de böylece bakarız keyfimize!
ve bir fırsat, kutlayacak bir olay çıkarsa,
Yavaş yavaş gösteririz onları insanlara:
Önce bir kolye, sonra kulağında bir küpe—
Annen görmez büyük olasılıkla, görse de uydururuz
bir bahane ona.

MARGARETE

Kim getirmiş olabilir bu kutuları?
Hayra alâmet bulamıyorum olanları!

(Kapı çalar.)

MARGARETE

Aman Tanrım! Annem olabilir mi!

MARTHE

(Perdelerin arasından bakarken)

Yabancı bir bey!— Buyurun, girin içeri!

(Mefistofeles içeriye girer.)

MEFİSTOFELES

Teklifsizce girdim içeriye,
Özür dilerim hanımefendilerden öncelikle.

(Margarete'yi görünce saygıyla geri çekilir.)

Bayan Marthe Schwerdtlein'ı görmek istemiştim!

MARTHE

Benim buyurun! Ne söyleyeceksiniz bayım?

MEFİSTOFELES

(Yavaşça fısıldar.)

Tanıştık sizinle şimdi, yeter bana bu kadarı;
Pek kibar bir misafiriniz varmış.
Kusuruna bakmayın teklifsizliğimin!
Gelirim öğleden sonra yine.

MARTHE

(Yüksek sesle)

Düşünsene kızım, aklına gelir miydi dünyada!
Asil bir genç kız zannetti seni yanlışlıkla!

MARGARETE

Ben zavallı bir kızım;
Aman tanrım! Beyefendi ne kadar da iyi,
Mücevherler ve süsler benim değil ki.

MEFİSTOFELES

Ah, sadece mücevherler sanki!
Çok güzelsiniz, bakışınız da pek etkileyici!—
Kabul etmeniz beni çok sevindirdi!

MARTHE

Ne haberler getirdiniz? Sabırsızlanıyorum çok—

MEFİSTOFELES

Daha mutlu bir haber verebilmek isterdim size!
Umarım bu yüzden suçlamazsınız beni:
Kocanız öldü ve size son selâmını iletti.

MARTHE

Öldü mü? Canım benim! Başıma gelenler!

Kocam ölmüş! Ah, fena oluyorum!

MARGARETE

Aman, sevgili bayan, kaybetmeyin ümidinizi!

MEFİSTOFELES

Dinleyin öyleyse acıklı hikâyeyi!

MARGARETE

Sevmeyeceğim öyleyse ömür boyu;
Böyle bir kayıp beni öldürürdü.

MEFİSTOFELES

Sevince acı, acıya sevinç karışmalı.

MARTHE

Anlatın bana son dakikalarını!

MEFİSTOFELES

Padua'da mezarı
Yeri, aziz Antonius'un yanı,
Kutsal bir yerde
Ebedi serin döşeğinde.

MARTHE

vereceğiniz başka bir şey yok mu bana?

MEFİSTOFELES

Evet, kocanızdan büyük ve zor bir rica:
Okutmalıymışsınız ruhuna üç yüz dua!
Bunun dışında ceplerim bomboş yoksa.

MARTHE

Ne? Yok mu başka bir numarası, bir süs eşyası?
Bulunur sıradan bir çırağın kesesinin dibinde,
Anı olarak sakladığı, ve uğruna aç kalıp dilendiği bir nesne!

MEFİSTOFELES

Madam, çok üzgünüm; Bilin ki parasını boşa harcamadı. Kendi de çok pişman oldu yaptıklarına, Bahtsızlığına ağladı yana yakıla.

MARTHE

Ah, ne yazık insanlar böyle şanssız!
Okuyacağım ruhuna dua, tabii ki.

MEFİSTOFELES

Sizin gibi biri, hemen yeniden evlenmeli:
Çok sevimli bir kızsınız.

MARGARETE

Hayır, henüz çok erken.

MEFİSTOFELES

Koca olmasa bile bir âşık bulun hiç değilse!
Dünyanın en büyük nimeti,
Kollarına almak böyle bir güzeli.

MARGARETE

Böyle bir âdet yoktur bizim ülkede.

MEFİSTOFELES

Olmazsa olmasın! Geçerlidir böylesi de.

MARTHE

Haydi anlatsanıza!

MEFİSTOFELES

Yanındaydım ölüm döşeğinde,
Kuru tezekten biraz daha iyice:
Yarı yarıya çürümüş samandan! Ama o inançlı gitti
ve vicdanı rahat değildi yine de.
“Nasıl da nefret ediyorum kendimden:
Karımı ve işimi böyle terk edip gitmek!
Ah, anılar öldürüyor beni!

Bari bu hayatta bağışlasa beni—”

MARTHE

(Ağlayarak)

İyi kalpli adam! Çoktan bağışladım ben onu!

MEFİSTOFELES

“Şahidimdir Tanrı!” dedi. “Benden fazla karımın suçu”.

MARTHE

Bu yalan işte! Daha neler! Mezara girerken bile yalan!

MEFİSTOFELES

Sayıklıyordu kesin son demlerinde,
Bu konuları yarım yamalak anlıyor olsam bile.
“Gözümü açacak” dedi “vaktim olmadı,
Önce çocuklar, sonra da onlara ekmek bulmak derdi,
ve en geniş anlamıyla ekmek sağlarken ona,
ve yiyemedim payıma düşeni huzurla.”

MARTHE

Unutmuş demek ki tüm sadâkatimi, sevgimi,
Gece gündüz çektiğim işkenceleri!

MEFİSTOFELES

Olur mu hiç! Sevgiyle andı sizi.
Şöyle dedi: “Ayrılırken Malta’dan,
Dua ettim karım ve çocuklarım için;
Tanrı da yardım etti de,
Gemimiz bir Türk gemisini ele geçirdi,
Büyük Sultan’ın hazinesi ile yüklü.
Kahramanlığımızın ödülü,
Ben de aldım payıma düşeni”

MARTHE

Ay, nasıl, nerede? Gömdü mü hazineyi yoksa?

MEFİSTOFELES

Kim bilir, hangi rüzgâr savurmuştur dört bir yana!
Kocanızı güzel bir kız sahiplendi,
Napoli’de yaban gezinirken:
Ona çok iyilikler etti,
Kocanız da ölene dek bunu hissetti.

MARTHE

vay çapkın vay! Çocuklarının hakkını yemek ha!
Tüm yoksulluk, tüm sıkıntılar
Alçakça yaşamını engelleyemedi!

MEFİSTOFELES

Bakın işte, bu yüzden de öldü ya zaten!

Sizin yerinizde olsaydım şimdi,
Bir yıl yasını tutar,
Sonra arardım yeni bir sevgili.

MARTHE

Ah Tanrım! İlk eşim gibisini,
Zor bulurum bir daha ben!
Olamazdı ondan daha sevecen bir haylaz,
Tek suçu çok sevmesiydi gezmeyi,
Ve yabancı kadınları ve yabancı şarabı,
Ve lânet olası şans oyunlarını!

MEFİSTOFELES

Tamam, tamam, hayatınız böyle devam edebilirdi,
Size hiç değilse
Bu kadar bir ilgi gösterebilseydi.
Yemin ediyorum size: Bu koşullarda
Ben bile nişanlanabilirdim sizinle!

MARTHE

O, beyefendi şaka yapmasını seviyor.

MEFİSTOFELES

(Kendi kendine)

Toz olmanın tam zamanı!
Şeytanın bile sözüne inanacak bu kadın.

(Grete'ye)

Sizin gönül işleriniz ne durumda?

MARGARETE

Bayım ne demek istiyor?

MEFİSTOFELES

(Kendi kendine)

Ah seni, iyi kalpli, masum kız!

(Yüksek sesle)

Sağlıcakla kalın hanımlar!

MARGARETE

Güle güle.

MARTHE

Söyleyin bana derhal— Kanıt istiyorum,
Sevgilim nerede, nasıl ve ne zaman öldü ve gömüldü!
Ezelden beri meraklıyımdır düzene,
Ölüm haberini görmek isterim haftalık gazetede de.

MEFİSTOFELES

Evet, sayın bayan, iki tanık yeterli
Aydınlatmak için gerçeği.
Çok kibar bir arkadaşım var,
Onu yargıç önüne çıkartmak istiyorum.

Hemen buraya getiriyorum.

MARTHE

Ah, evet lütfen!

MEFİSTOFELES

Peki, bu genç hanım, o da olacak mı burada?—
Cesur bir delikanlıdır! Çok gezip görmüş,
Genç hanımlara her türlü nezaketi göstermiştir.

MARGARETE

Utançtan kızarırım o beyin önünde.

MEFİSTOFELES

Asla, utanmamalısınız krallardan bile yeryüzünde.

MARTHE

Şurada evin arkasında bahçemde
Bekliyoruz beyleri bu akşam.

SOKAK

(Faust — Mefistofeles)

FAUST

Nedir durum? Var mı bir gelişme? Olacak mı işim?

MEFİSTOFELES

Ah, aferin! Yanıyorsunuz değil mi?
Sizin olacak yakında Grete'cik!
Bu akşam komşusu Marthe'de göreceksiniz onu:
Kadın sanki biçilmiş kaftan
Tam bir çingene ve çöpçatan!

FAUST

Böylesi daha iyi!

MEFİSTOFELES

Ama bizden de bir şey bekleniyor karşılığında.

FAUST

Karşılıksız olmaz hiçbir hizmet.

MEFİSTOFELES

Geçerli bir belge gerek yalnızca,
Kocasının kaskatı bedeninin
Yattığına dair Padua'daki kutsal mezarda.

FAUST

Çok akıllıca! Ama önce gitmemiz gerek oraya!

MEFİSTOFELES

Saf ördek! Konu bu değil ki;
Bilmeseniz de tanıklık etmeniz yeterli!

FAUST

Daha iyi bir yol bilmiyorsanız iş suya düştü belli.

MEFİSTOFELES

İlahî adam! Senden bu beklenir ancak![125]

125 Mefistofeles, bir bilim adamı olarak bilmediği konular hakkında bile tespitlerde bulunan Faust'un şimdi yalancı tanıklıktan çekinmesi ile alay etmektedir.

Hayatınızda ilk defa mı
Yalancı tanıklık ediyorsunuz sanki?
Tanrı, dünya ve içindekilerle ilgili,
İnsan kafasında ve yüreğindekiler konusunda
Vargücünüzle yorumlar yapmadınız mı,
Küstahça ve cesur bir yürekle?
Ve eğer işin derinine inersek,
İtiraf edin ki bu konudaki bilginiz

Bay Schwerdtlein’ın ölümüne dair bildiğinizden fazla değil.

FAUST

Sen bir yalancısın ve hep öyle kalacaksın, ukalanın tekisin.

MEFİSTOFELES

Evet, işin aslını bilmesek neyse!
Yarın, tüm onurunla
Zavallı Gretchen’i tongaya bastıracak
Ve aşk yemini etmeyecek misin ona?

FAUST

Hem de bütün kalbimle!

MEFİSTOFELES

Peki öyleyse!
O zaman sonsuz sadâkat ve aşktan,
Her şeyin üstündeki arzudan bahsederken de—
Yürekten konuşacak mısın bu konularda da?

FAUST

Bırak şimdi! Öyle olacak!— Hissediyorsam eğer,
Bu duygu, bu karmaşaya
Bir ad arıyor ve bulamıyorsam,
Sonra tüm duyularımla dünyada geziniyor,
En yüce kelimelere uzanıyorsam

Ve beni yakan bu kora,
Sonsuz, ebedi, ebedi diyorsam,
Bu da şeytanca bir yalan mı sence?

MEFİSTOFELES

Ben haklıyım işte yine!

FAUST

Dinle! Yaz bir tarafa
Rica ediyorum, nefesimi tüketme:
Haklı çıkmak isteyen, dili kuvvetliyse,
Başaracaktır bunu kesinlikle.
Ve yeter artık, bıktım gevezelikten,
Haklısın sen, çünkü gerekiyorsun bana.

BAHÇE

(Margarete Faust'un kolunda, Marthe Mefistofeles ile bir aşağı bir yukarı gezinirler)

MARGARETE

Seziyorum gayet iyi, Beyefendi sakındığı için beni,
Alçaltıyor kendini, beni utandırıyor.
Gezgin öyle alışmıştır ki,
İyi niyetinden hoş görüyor;
Çok iyi bilirim, böylesine tecrübeli bir adamı
Değersiz sözlerimin oyalamayacağını.

FAUST

Senin bir bakışın, tek bir sözün bile daha fazla
eğlendiriyor beni
Bu dünyanın tüm bilgeliğinden.

(Kızın elini öper.)

MARGARETE

Aman efendim! Nasıl öpersiniz elimi? Öylesine kaba ve çirkin ki! Bilseniz yaptığım işleri! Annem çok titizdir.

(Geçerler)

MARTHE

Ya siz Bayım, sürekli seyâhat mi edersiniz?

MEFİSTOFELES

Ah, iş ve görevdir gezmeye sürükleyen bizi!
Ne büyük acılarla terk ederiz bazı yerleri
Ve yoktur orada kalmamızın olanağı!

MARTHE

Hızlı gençlik yıllarında normaldir bunlar,
Serbestçe gezilip dolaşılır dünya;
Ama kötü yıllar yaklaşınca,
Mezara kadar yaşlı bekâr kalmanın
Olmamıştır faydası henüz kimseye.

MEFİSTOFELES

Dehşetle görüyorum geleceğimi uzaktan.

MARTHE

Bunun için, sayın Bayım, zamanında önlem alın!

(Geçerler)

MARGARETE

Evet, gözden ırak gönülden ırak!
Alışıksınız kibarlığa;
Ama pek çok dostunuz var,
Benden daha anlayışlı onlar.

FAUST

Ah, canım benim! İnan, anlayış dediğin,
Çoğunlukla kendini beğenmişlik ve dar görüşlülüktür.

MARGARETE

Nasıl?

FAUST

Ah, saflık ve masumiyet asla
Tanımaz kendini ve kutsal değerini!
Alçakgönüllülük ve sadelik en büyük hediyeleri,
Doğanın sevgiyle dağıttığı nimetleri—

MARGARETE

Bir an olsa bile düşünün beni,
Benim yeteri kadar düşünmeye vaktim olacak sizi.

FAUST

Yalnızsınız anlaşılan çoğunlukla?

MARGARETE

Evet, evimiz küçük ama,
Yapılacak işler çok.
Hizmetçimiz yok: Yemek, temizlik, örgü
Ve dikiş derken erkenden başlarım koşuşturmaya,
Üstelik annem de her konuda
Öyle titiz ki!

Gerek yok o kadar tutumlu olmasına;
Herkesten daha ferah yaşayabiliriz aslında:
Babam iyi bir miras bıraktı,
Küçük bir ev ve şehir dışında küçük bir bahçe.
Fakat sakin geçiyor günlerim bu aralarda:
Kardeşim askerde,
Küçük kız kardeşim öldü.
Çok uğraştım, ilgilendim bu çocukla;
Ama severek katlanırdım yine her türlü sıkıntıya,
O denli severdim küçüğü.

FAUST

Bir melekmiş sana benziyorsa eğer!

MARGARETE

Ben büyüttüm onu, çok severdi beni.
Babamın ölümünden sonra doğmuştu.
Ümidi kesmiştik annemden,
O kadar kötüydü ki yataktaki hali,
Ve çok zor toparlandı, ağır ağır.
Düşünemezdi o halinde
Zavallı küçüğü emzirmeyi kesinlikle,
Ve böylece ben büyüttüm onu tek başıma,
Süt ve su ile: Benim çocuğum oldu o!
Benim kollarımda, benim kucağımda
Neş elendi, tepindi, büyüdü.

FAUST

Eminim en gerçek mutluluğu tattın.

MARGARETE

Ama çok zor zamanlarım da oldu.
Küçüğün beşiği geceleri
Yatağımın yanında dururdu:
Kıpırdandığı an
Uyanırdım ben de!
Bazen sütünü verir, bazen yanıma yatırırdım,
Susmazsa eğer, yatağımdan kalkar
Kollarımda sallayarak odada dolaştırırdım,
Ve sabah erkenden çamaşır teknesinin başına geçer,
Sonra çarşıya çıkar ve mutfağa girerdim,
Her gün hep aynı nakarat.
İnanın bana Beyim, kolay değildi buna katlanmak;
Ama karşılığında bir başkaydı yemeğin zevki, dinlenmenin tadı.

(Geçerler)

MARTHE

Zavallı kadınların işleri zor:
Güçtür yola getirmek yıllanmış bir bekârı.

MEFİSTOFELES

Sizin gibi birisine rastlamış olsaydım,
Yola getirirdi beni.

MARTHE

Doğru söyleyin beyim: Daha bulmadınız mı birisini?
Bir kimseye bağlanmadı mı henüz yüreğiniz?

MEFİSTOFELES

Atasözü der ki: Kendi yuvan,
İyi bir kadın, al işte sana inci ve altın.

MARTHE

Diyorum ki: Hiç arzu duymadınız mı?

MEFİSTOFELES

Her yerde saygıyla karşılandım.

MARTHE

Şunu söylemek istiyordum: Hiç kimseye ciddi bağlanmadınız mı?

MEFİSTOFELES

Asla kadınlarla şakalaşmaya kalkmamalı.

MARTHE

Ah, anlamıyorsunuz beni!

MEFİSTOFELES

Gerçekten üzgünüm!
Ama anlıyorum— Çok iyi yüreklisiniz.

(Geçerler)

FAUST

Hemen tanıdın mı beni küçük meleğim,
Girdiğim anda bahçeye?

MARGARETE

Görmediniz mi? Gözlerimi yere indirdim.

FAUST

Ve ba ğışlıyorsun değil mi beni?
Yaptığım kabalığı,
Kiliseden çıkarken geçenlerde?

MARGARETE

Çok şaşırdım. Gelmemişti böyle bir şey başıma;
Kimse kötü konuşamaz hakkımda.
Eyvah, diye düşündüm, davranışlarımda
Taşkın, uygunsuz bir durum mu gördü acaba?
Hemen hevese kapılıp,
Kolay elde edilen bir kızmışım gibi teklifsizce konuşmaya kalkıştınız.
İtiraf edeyim: Nedir bilmiyorum ama
Sizden yana bir şeyler kıpırdanmağa başladı içimde.
Ama şurası kesin ki, çok kızdım kendime,
Size daha fazla kızmadığım için.

FAUST

Tatlı sevgilim!

MARGARETE

Durun!

(Bir çiçek alır ve birer birer yapraklarını kopartır.)

FAUST

Ne olacak bu? Bir taç mı?

MARGARETE

Hayır, bir oyun bu yalnızca.

FAUST

Nasıl?

MARGARETE

Bırakın! Alay ediyorsunuz benimle.

(Yaprakları kopartır ve mırıldanır.)

FAUST

Ne mırıldanıyorsun öyle?

MARGARETE

(Alçak sesle.)

Seviyor — sevmiyor.

FAUST

Ah melek yüzlüm!

MARGARETE

(Devam eder.)

Seviyor — sevmiyor — seviyor — sevmiyor

(Son yaprağı kopartırken tatlı bir sevinçle,)

Seviyor beni!

FAUST

Evet, yavrum! Çiçeğin sözü
Olsun tanrıların da sözü! Seni seviyor!
Ne demek bu anlıyor musun? Seviyor seni!

(Kızın ellerini tutar.)

MARGARETE

Ürperiyorum.

FAUST

Korkma sakın! Bırak da bu bakışım,
Bu el tutuşum söylesin sana, İfade edilemeyeni:
Kendini tamamen teslim etmek, büyük haz

Sonsuz olması gerekeni hissetmek!
Sonsuz mu?! —Yıkım olurdu bitmesi.
Hayır, sonu yok! Sonu yok!

(Margarete ellerini tutar, sonra bırakır ve kaçar gider. Faust, bir ara düşüncelere dalar, sonra kızın peşinden gider.)

MARTHE

(Gelerek)

Gece oluyor.

MEFİSTOFELES

Öyle, gidelim biz de artık.

MARTHE

İsterdim daha uzun kalabilmenizi burada;
Ancak burası kötü bir muhittir:
Herkes yapacak başka bir işi,
Uğraşı yokmuş gibi,
Komşusunun adımlarını izler,
Ne yapsan dedikodu olur burada.
Peki, nerede bizim kumrular?

MEFİSTOFELES

Şuradaki geçitten geçip gittiler.
Mutlu kelebekler!

MARTHE

Vuruldu galiba kıza.

MEFİSTOFELES

Kız da ona. İşte dünyanın hali.

BAHÇEDE BİR KULÜBE

(Margarete içeri atlar, kapının arkasına saklanır, parmağının ucuyla sus işareti yapar ve aralıktan bakar.)

MARGARETE

Geliyor!

FAUST

Yaramaz, naz yapıyorsun bana!
Yakaladım seni.

(Kızı öper.)

MARGARETE

(Ona sarılır ve öpüşüne karşılık verir.)

İyi kalpli adam! Yürekten seviyorum seni!

(Mefistofeles kapıyı çalar.)

FAUST

(Ayağını yere vurarak)

Kim o?

MEFİSTOFELES

İyi bir arkadaş!

FAUST

Bir hayvan!

MEFİSTOFELES

Ayrılık vakti geldi.

MARTHE

(Gelir)

Evet, geç oldu artık Bayım.

FAUST

Size eşlik edemez miyim?

MARGARETE

Sonra annem beni—! Hoşça kalın!

FAUST

Şart mı gitmem? Hoşça kalın!

MARTHE

Elveda!

MARGARETE

Yakında görüşmek üzere!

(Faust ve Mefistofeles çıkarlar.)

MARGARETE

Aman Tanrım! Ne adam

Neler de biliyor neler!
Yanında utanıyorum
Ve her şeye evet diyorum
Zavallı, cahil bir kızım,
Bende ne bulduğunu anlamıyorum.

(Çıkar.)

ORMAN VE MAĞARA

FAUST

(Tek başına)

Ulu ruh, bana her şeyi, her şeyi,
Verdin istediğim. Boş yere değildi
Yüzünü alevler arasından bana döndürmen.
Krallığım olarak harika doğayı verdin ve
Onu hissetmeye ve tadını çıkarmaya gereken gücü.
Sadece soğuk ve şaşkın doğayı seyretmekle bırakmadın,
Onun yüreğinin derinliğine inmemi bahşettin bana

Bir dostumun yüreğine bakar gibi.
Sıra sıra canlıları
Önümden geçiriyorsun ve tanıtıyorsun bana
Sessiz korularda, havada ve suda yaşayan kardeşlerimi.
Ve ormanda kas ırgalar patlar ve çatırdarken,
Dev çamlar devrilip komşu dalları
Ve komşu ağaç köklerini ezerek yerde sürüklerken
Ve onların düşüşüyle boğuk—boş tepeler gürlerken,
Sen beni emin bir mağaraya götürüyorsun, gösteriyorsun
Orada bana kendimi ve yüreğimde
Gizli ve derin mucizeler açılıyor.
Ve bakışlarımın arasında pırıl pırıl ay yükselirken
Ruhumu okşayarak, uçuşuyorlar gözlerimin önünde
Kaya duvarlarından ve ıslak çalılıklardan,
Geçmiş kuşakların gümüş hayâletleri
Ve yumuşatıyor gözlemin katı zevkini.
İnsanın hiçbir zaman mükemmele ulaşamayacağını,
Hissediyorum şimdi! Bu sevincin yanında,
Beni giderek yakınlaştıran tanrılara,
Bir yoldaş verdin bana, asla
Vazgeçemeyeceğim, soğuk ve küstahça
Beni kendi gözümde aşağılasa ve hiçliğe
Dönüştürse senin nimetlerini bile.
Vahşi bir ateşi körüklüyor göğsümde
O güzel görüntüye doğru gayretle.
Böylece sendeliyorum arzudan zevke,
Ve z evkin içinde arzuluyorum ölesiye.

(Mefistofeles girer.)

MEFİSTOFELES

Yetti mi artık bu yaşadıklarınız size?
Mutlu mu olursunuz sanki daha uzun sürse?
İyidir tabii denemek bir kere;

Ama sonra yönlenmeli yeniliklere!

FAUST

Keşke başka işlerin olsaydı da,
Eziyet etmeseydin sabah sabah bana.

MEFİSTOFELES

Tamam, tamam! Rahat bırakıyorum seni,
Ama ciddi olamazsın bu söylediğinde.
Senin gibi nankör, kaba ve çılgın
Biriyle değmez vakit geçirmeye.
Gün boyu didin dur!
Yine de beyimiz neyi beğenir neyi beğenmez
Anlamak zordur!

FAUST

İşte şimdi tam kendin gibi konuşuyorsun!
Üstelik teşekkür bekleyerek canımı sıkıyorsun!

MEFİSTOFELES

Seni zavallı dünyalı,
Nasıl yaş ardın bensiz?
Hayâllerinin zırvalarından
Kurtaran benim seni,
Olmasaydım eğer ben, çoktan
Terk etmiştin yerküreyi.
Mağaralarda, kaya kovuklarında
Nedir aradığın baykuş gibi?

Nem kokulu yosun ve ıslak taşlar arasında
Besin mi arıyorsun kendine kaplumbağa gibi?
Ne güzel, ne tatlı bir eğlence!
Hâlâ bilginlik taslıyorsun yüreğinde!

FAUST

Anlıyor musun, nasıl bir yaşam gücü, yepyeni,
Sağlıyor bana ıssız yerlerdeki gezinti?
Evet, bilseydin eğer
Gösterir şeytanlığını, engellerdin mutluluğumu!

MEFİSTOFELES

Ne ilahî bir zevk!
Gece karanlığında çiğlerin altında dağlarda yatmak,
Ve yeri göğü coşkuyla kucaklamak.
Kendini tanrı sanarak böbürlenmek,
Bilginin dürtüsüyle dünyanın içini kurcalamak,
Altı günde yaradılışı yüreğinde hissetmek,
Gururlu bir güçle bilmem nelerden zevk duymak,
Bazen de aşkın mutluluğuyla her şeye akıp gitmek,
Ölümlü olmaktan tamamen kurtulmak,
Ve —sonra da yüksek sezgiyi

(—bir el hareketi yapar—)[126]

126 Faust’un Margarete ile birleşerek şehvetini gidermesini imâ eder.

Söyleyemem nasıl olduğunu, bitirmek!

FAUST

Tuh sana!

MEFİSTOFELES

Hoşunuza gitmedi demek;
Hakkınız var edeple tuh demeye.
Saf kulakların yanında söylenmemek',
Namuslu kalplerin vazgeçemedikleri.
Kısa ve öz: bağışlıyorum sana
Kendini kandırma zevkini ara sıra;
Ama uzun süre dayanamazsın buna.
Yine perişansın
Ve böyle sürüp giderse, kıvranacaksın
çılgınlık veya korku ve dehşetle.
Yeter artık! —Sevgilin kapanmış evine,
Ve her şey sıkıntı vermekte yüreğine.
çıkartamıyor aklından seni,
çılgınca seviyor seni.
Önce sevişme tutkun kabardı,
Eriyen karlardaki dere gibi taştı;
Sel sularını onun yüreğine akıttın,
Şimdi dere yine alçaldı.
Bana kalırsa: ormanlarda hüküm sürmeyi,
Bırak büyük efendine,
Git ve o zavallı körpeye
Ver aşkının ödülünü!
Zaman bir türlü geçmek bilmiyor;
Pencereden bakıp bulutları seyrediyor
Eski şehrin surları üstünden.
"Minik bir kuş olsaydım!" şarkısı dilinde
Gün boyunca, gece yarısında.
Bazen neşelense de, mutsuz çoğunlukla,
Arada bir ağlayıp rahatlıyor,
Sonra güya sakinleşiyor,—
Ve hep seni seviyor!

FAUST

Yılan! Yılan!

MEFİSTOFELES

(Kendi kendine)
Bir yakalarsam seni!

FAUST

Rezil! Yıkıl git karşımdan
Anma adını güzel kadının!
Tatlı bedenine duyduğum ihtirası
Uyandırma yine yarı çılgın hislerimde!

MEFİSTOFELES

Ne olur ki? O seni kaçtı sanıyor,
Öyle de sayılır ya aslında.

FAUST

çok uzaklarda olsam bile yakınım ona,
Asla unutamam, vazgeçemem ondan asla;
Kıskanırım İsa'nın bedenini bile,[127]
127 Hıristiyanların dua ederken çarmıhı öpme geleneği imâ edilmektedir.
Onun dudakları değdiğinde!

MEFİSTOFELES

Çok doğru dostum! Kıskanmışımdır çok kez sizi

Düşündükçe güllerin altında dinlenen ikizleri.[128]

[128] Margarete'in memeleri.

FAUST

Çekil git, pezevenk!

MEFİSTOFELES

Güzel! Küfrediyorsunuz, gülerim ancak buna.
Kızları ve erkekleri yaratan tanrı bile,
Anında anlayarak mesleklerin en asilini,
Aracılık yapmıştır kendisi.[129]

[129] Dünyayı yaratırken Tanrı'nın Adem ile Havva'yı tanıştırmasını imâ ediyor.

Haydi gidelim artık, durum kötü!
Sevgilinizin odasına gideceksiniz,
Ölüme değil ki!

FAUST

Nedir ki cennetin sevinci kollarındayken onun?
Bırak da göğsünde ısınayım:
Hep çekmiyor muyum zaten özlemini?
Bir kaçak değil miyim ben? Yersiz yurtsuz?
İnsanlıktan çıkmış, gayesiz ve huzursuz,
Çağlayan gibi kayadan kayaya köpürerek taşan,
Tutkuyla kudurmuş, uçuruma doğru akan?
Ve diğer taraftan o, çocuksu-belirsiz duygularla,
Alp yaylasındaki kulübecikte,
Ve tüm evcil uğraşlarıyla
Kapanmış küçücük dünyasına!
Ve ben, Tanrının nefret ettiği,

Yetmezmiş gibi,
Kayalıklara tutunup
Onları paramparça etmem:
Darmadağın ettim onun huzurunu da!
Ey cehennem, böyle bir kurban gerekmiş sana!
Yardım et, ey şeytan, azalsın korkumun süresi!
Ne olacaksa olsun hemen şimdi!
Varsın onun kaderi de benim üstüme yıkılsın
Ve o da benimle birlikte bitsin mahvolsun!

MEFİSTOFELES

Nasıl yine kaynamaya, alevlenmeye başladı!
Git ve teselli et onu, ahmak seni!
Çare bulamayan aptal kafalar,
Hemen ölümü düşünmeye başlarlar.
Yaşasın cesareti elden bırakmayanlar!
İyice şeytanlaştın sen de artık. Daha tatsız bir şey olamaz dünyada Umutsuzluğa düşmüş bir şeytandan başka.

GRETCHEN'İN ODASI

GRETCHEN

(Çıkrık başında, yalnız)

Kalmadı huzurum,
Ağırlaştı yüreğim;
Bulamayacağım onları bir daha
Bir daha asla.

O yanımda olmayınca,
Her yer mezar bana,
Tüm dünya
Zehir oldu bana.

Zavallı kafam
Oldu bir divane,
Zavallı aklım
Paramparça yerlerde.

Kalmadı huzurum,
Ağırlaştı yüreğim;
Bulamayacağım onları bir daha
Bir daha asla.

Onu beklerim sadece
Bakarken pencereden
Aramak için onu çıkarım sadece
Evden.

Selvi boyu,
Soylu endamı,
Dudağının gülümseyişi,
Gözlerinin etkisi,

Ve konuşmasının
Büyülü akıcılığı,
El sıkışı,
Ve ah, hele o öpüşü!

Kalmadı huzurum,
Ağırlaştı yüreğim,
Bulamayacağım onları bir daha
Bir daha asla.

Gönlüm çırpınıyor
Ona doğru:
Ah, bir sarılabilsem
Ve tutabilsem onu

Ve öpmek onu,
İstediğim gibi,
Öpüşleriyle
Kaybetsem kendimi!

MARTHE'NİN BAHÇESİ

(Margarete — Faust)

MARGARETE

Söz ver bana Heinrich![130]

130 Efsanedeki Faust'un ilk adı Johann'dır.

FAUST

Elimden ne gelirse!

MARGARETE

Söyle bana: Din ile nasıl aran?
Çok iyi bir adamsın sen,
Ama sanıyorum ki, pek ilgin yok dinle.

FAUST

Bırak bunu yavrum! Biliyorsun ki seni seviyorum;
Sevdiklerime canımı ve kanımı feda ederim,
Kopartmak istemem kimseyi inancından ve kilisesinden.

MARGARETE

Bu doğru değil ama. İnanmak gerek!

FAUST

Gerek mi?

MARGARETE

Ah, biraz etkim olabilseydi üzerinde!
Saygı duymuyorsun sen kutsamaya[131] bile!

131 Katoliklerde yedi kutsama töreni vardır: Vaftiz, cemaata kabul töreni, mihrap töreni, günah çıkartma, ölmekte olanın vücuduna kutsal yağ sürme töreni, takdis töreni, evlilik töreni. Protestanlarda ise iki tören vardır: Vaftiz ve kudas (evharistya).

FAUST

Duyuyorum.

MARGARETE

Ama gönülsüzce!
Çoktandır gitmedin günah çıkartmaya ve ayine.
İnanıyor musun Tanrı'ya?

FAUST

Sevgilim, kim söyleyebilir ki,
İnandığını Tanrı'ya!
Sor istersen papazlara veya bilgelere
Ve onların cevapları ancak alay etmek olur
Soruyu soranla.

MARGARETE

İnanmıyorsun o halde, değil mi?

FAUST

Beni yanlış anlama, güzel yüzlü meleğim!

Kim anabilir adını
Ve kim hayk ırabilir:
İnanıyorum Ona!
Hangi inanan
Cesaret edebilir söylemeye: İnanmıyorum Ona!
Tüm evreni Kapsayan,
Tüm varlığı Koruyan,
Kapsayıp korumuyor mu
Seni, beni, kendini?
Kubbeleşmiyor mu gökyüzü yukarıda?
Durmuyor mu sapasağlam yer altımızda?
Ve yükselmiyor mu sevecen bakan
Sonsuz yıldızlar?
Bakmıyor muyum gözlerinin içine,
Ve sokulmuyor mu sonsuz varlık
Kafana ve yüreğine
Ve sonsuz bir gizem içinde
Yan ında değil mi görülmeyen görünen?[132]

132 Fiziksel varlığı olmayan tanrı ruhun gözüne görünür.

Doldur bunlarla yüreğini, tüm ululuğunu,
Ve eksiksiz mutluysan bu duygularla,
Adına ne dersen de:
Mutluluk de! Gönül! Aşk! Tanrı!
Ben bir isim koyamıyorum
Bunlara! Duygudur her şey;
İsim ise boş bir gürültü ve duman,
Gökyüzünün korlarını sisle dolduran.

MARGARETE

Bunların hepsi iyi hoş ama;
Buna benzer konuşur papaz da,
Yalnız biraz farklı sözlerle.

FAUST

Böyle konuşulur her yerde
Göksel ışığın altında, tüm gönüllerde
Herkes kendi dilinde:
Niye kullanmayayım ben de kendi dilimi?

MARGARETE

Böyle dinleyince aklım yatıyor gibi,
Yine de bir çarpıklık var bu işte;
Hıristiyanlıktan iz yok sende.

FAUST

Güzel yavrum!

MARGARETE

Üzülmekteyim uzun zamandır,
Seni onunla beraber görmekten!

FAUST

Niye?

MARGARETE

Yanında dolaştırdığın o insandan,
Yüreğimin en içinden, derinden nefret ediyorum ondan!
Hayatımda

Hiç kimse sıkmadı canımı
Sıktığı kadar o insanın iğrenç suratı.

FAUST

Sevgili bebek, korkma ondan!

MARGARETE

Varlığı kanımı pirelendiriyor.
İyidir aslında herkesle aram;
Ne kadar özlesem de seni görmeyi,
Bu insandan korkuyorum gizli gizli,
Üstelik yalancının teki.
Haksızlık ediyorsam, Tanrı affetsin beni!

FAUST

Böyle tuhaf yaratıklar da gerekli!

MARGARETE

İstemezdim onun gibi biriyle yaşamak!
Kapıdan girdiği anda,
Başlıyor alayla bakmaya
Ve yarı öfkeli;
Belli oluyor hiç bir şeyle ilgilenmediği.
Alnına yazılmış belli,
Sevmemesi hiç kimseyi.
Kollarında o kadar mutluyum ki senin,
Öylesine özgür, öylesine rahat ve sıcak
Ve onun varlığı buruyor içimi.

FAUST

Sezgili melek seni!

MARGARETE

Bu öyle güçlü bir duygu ki,
Yanımıza yaklaşınca,
Seni bile sevmiyorum sanki!
Bir de, o varken edemiyorum dua,
Ve bu da kemiriyor içimi:
Sana da, Heinrich, böyle gelmeli.

FAUST

Nefret ediyorsun ondan besbelli!

MARGARETE

Gitmem gerek şimdi.

FAUST

Ah, bir saatçik bile olsun
Göğsüne huzurla yaslanamayacak mıyım?
Ve göğüs göğüse, kalp kalbe sokulamayacak mıyım?

MARGARETE

Ah, yalnız yatıyor olsaydım!
Açık bırakırdım severek bu gece kilidi;

Ama annemin uykusu derin değildir;
Ve yakalarsa eğer bizi,
Anında öldürüverir beni!

FAUST

Meleğim, sorun değil bu.
İşte küçük bir şişecik!
Sadece üç damlacık
Karıştırdın mı içeceğine, sarar
Derin uykuyla herkesi.

MARGARETE

Neler yapmam ki senin için?
Umarım zarar vermez ona

FAUST

Öyle olsaydı sevgilim, önerir miydim sana?

MARGARETE

Seni görmek bile, iyi adam, yeterli,
Bilmem ki nedir isteklerine boyun eğdiren bana;
Senin için o kadar çok şey yaptım ki,
Yapacak pek bir iş kalmadı artık bana.

(Çıkar. Mefistofeles girer.)

MEFİSTOFELES

Maymun şey![133] Gitti mi?

[133] Çocuksu, masum bir genç kız için kullanılan bir Frankfurt sözü.

FAUST

Casusluk mu ediyordun yine?

MEFİSTOFELES

Ayrıntılarıyla duydum söylenenleri:
Sayın doktora iyi bir din dersi verildi!
Umarım, işinize yarar hepsi.
Meraklıdır pek kızlar,
Dindar ve eski geleneklere uyan kişilere
İnanırlar, Tanrı'ya boyun eğenin kendilerine de eğeceğine.

FAUST

Anlayamıyorsun sen canavar,
Bu kutsal, sevgili ruhun,
İnançla dolu,
Tek
Mutluluğu sayılan inancıyla dolu ruhun, kutsal bir acı çekmesini,
Sevdiği adamı kaybetmiş sayması gerektiğini

MEFİSTOFELES

Ey havalarda uçan, duygusal âşık,
Parmağında oynatıyor bir kız seni!

FAUST

Seni çamur ve ateşten hilkat garibesi!

MEFİSTOFELES

Ve bayağı iyi biliyor fizyonomiyi:
Yanımdayken neye uğradığını anlamıyor!
Gizli kimliğimi açıklıyormuş yüzümdeki maske;
Seziyor kesinlikle ruh olduğumu,
Hattâ belki de şeytan.—
Evet, bu gece olur mu?

FAUST

Sana ne bundan?

MEFİSTOFELES

Zevk alıyorum olaydan!

ÇEŞME BAŞİNDE

(Gretchen ve Lieschen testileriyle)

LIESCHEN

Barbel'den hiç haberin yok mu?

GRETCHEN

Tek bir kelime bile! Kimseyi gördüğüm yok.

LiESCHEN

Tabii, Sibylle[134] anlattı bugün bana:
134 Geleceği okuyan büyücü kadınlara verilen bu isim, bu dedikoducu kıza da uygundur.
O da baştan çıktı sonunda!
Budur sonu hava atmanın!

GRETCHEN

Niye?

LiESCHEN

Kokusu çıktı bile!
İki can besliyor içinde.

GRETCHEN

Ne diyorsun!

LiESCHEN

Hakketti başına geleni.
Ne kadar da asıldı adama!
Bir gezmedir tutturmuştu,
Köye ve dansa götürmek,
Her yerde en önde olmak istemek,
Çörek ve şarap sunarak kur yapmalar,
Güzelliğiyle böbürlenmeler;[135]

135 Liz'ciğin yarı kıskançlık yarı hainlikle çabuk çabuk aktardığı haberde özne sürekli değişmektedir.

Ahlâksız şey, bir de utanmadan
Hediyeler kabul ediyordu adamdan.[136]

136 Grete'ciğin mücevher kutusunu görünce takındığı tutum ile karşılaştırmalı.

Okşama, oynaşma derken.
Gidiverdi safiyeti elden!

GRETCHEN

Zavallı kızcağız!

LiESCHEN

Bir de acıma ha!
Biz burada çıkrık başında oturalım,
Annemiz gece çıkmamıza izin vermesin,
Sen git keyfine bak;
Kapının önündeki bankta ve karanlık yolda
Akılları hep oynaşta.

Büksün bakalım boynunu şimdi
Günahkâr gömleği ile kilisede yakarsın.

GRETCHEN

Evlenir onunla muhakkak.

LiESCHEN

Geri zekâlı mı?
Böyle hoş bir delikanlı
Başka yerlerde de bulur gönlünü oyalayanı.
Zaten kaçmış bile.

GRETCHEN

Çirkin bir davranış!

LiESCHEN

Oğlanla evlenirse, kötü olur kızın sonu:
Delikanlılar gelin tacını parçalayacakmış,[137]
137 Evlenirken bakire olmayan kızların gelin tacı parçalanırdı.
Ve biz de kapısının önüne saman çöpleri atacağız!

(Çıkar)

GRETCHEN

(Eve giderken)

Nasıl da aşağılardım eskiden,

Yoldan çıkan zavallı kızları!
Nasıl da başkalarının günahlarını
Anlatmak için yetmezdi dilim!
Nasıl da kara görünürdü bana ve karalardım daha da fazla
Yine de yetmezdi ne kadar karalasam da.
Kendimi kutsar[138] ve böbürlenirken,

138 Başkaları gibi olmadığı için şükran ifadesi olarak haç çıkartmak. Lukas 18, 11'deki dua ile karşılaştırınız. "Tanrım, başka insanlar (haydutlar, dolandırıcılar, zina yapanlar veya şu gümrükçü) gibi olmadığım için şükürler olsun sana."

Günahkârın teki oldum şimdi ben!
Oysa —Günaha iten her şey beni,
Tanrım! Ne kadar iyi, ne kadar güzeldi!

KALE İÇİ

(Duvar oyuğunda Mater dolorosa[139] tablosu, önünde çiçek testileri)

139 Mater Dolorosa: Meryem Ana’nın çarmıha gerili İsa’ya acılı bakışını tasvir eden tablo.

GRETCHEN

(Testilere taze çiçekler yerleştirir.)

Ah, eğ yüzünü,
Sen acı dolu ana,
Merhametle çaresizliğime!

Yüreğindeki hançerle,
Binlerce acı içinde
Bakıyorsun oğlunun ölümüne.

Tanrı’ya bakıyorsun,
Ve inleyişlerini gönderiyorsun
Yukarıya, onun ve senin çaresizliğine!

Kim hissedebilir ki,
Nasıl deştiğini
Istırabın içimi?

Zavallı yüreğimin korkularını,
Nasıl titrediğini ve duygularını,
Sen bilirsin yalnız, yalnız sen!

Nereye gidersem gideyim,
Ne acı, ne acı, ne acıyor
Göğsümün şurası!

Ah, yalnız kaldığım anda,
Ağlıyor, ağlıyor, ağlıyorum,
Parçalanıyor içimde yüreğim.

Penceremdeki saksıları
Ah, suladım gözyaşlarımla!
Sabah erkenden
Getirirken bu çiçekleri sana.

Aydınlatırken odamı
Erkenden güneş,
Dertlerimle baş başa
Çoktan uyanmıştım ben yatağımda.

Yardım et! Kurtar beni utançtan ve ölümden!
Ah, eğ yüzünü,
Sen acı dolu ana,
Merhametle çaresizliğime!

GECE

(Gretchen’in kapısının önündeki sokak)

VALENTİN

(Asker, Gretchen’in kardeşi)

Otururken içki âlemlerinde,
Çoğu kimsenin böbürlendiği yerde,
Ve arkadaşlar güzelliğine
Methiyeler söylerken kızların yüksek sesle,
Kaldırırken dolu kadehlerini:
Masaya dayar dirseklerimi,
Kendimden emin huzurlu oturuyor,
Gevezeliklerini dinliyor
Ve gülümseyerek sakalımı sıvazlıyor
Ve dolu kadehi elime alıyor
Ve şöyle diyordum: Herkesin yaşamı kendine!
Ama var mı bir kişi daha tüm ülkede,
Benzeyen sevgili Gretel’ime,
Boy ölçüşebilecek kardeşimle?
Çin! Çin! Kadehler tokuşturulurdu!
Haykırırdı kimileri: “Doğru söylüyor,
Kardeşi bütün kızlara örnek oluyor!”
Başka kızları övenler sesini keser otururdu.
Oysa şimdi —Saçlarımı yolmak
Ve sinirden istiyorum duvarlara tırmanmak!
İğneleyici sözler, burun kıvırmalarla
Sövüyor her aşağılık adam bana!
Ahlâksız bir borçlu gibi oturuyorum,

Tesadüfen söylenen her kelimeyle terliyorum!
Ve hepsini benzetmek istesem de,
Yalancı diyemiyorum ki hiç kimseye.
Nedir bu gelen? Nedir sinsice yaklaşan?
Yanılmıyorsam iki kişiler.
Eğer oysa, yakalayacağım ensesinden:
Canlı kurtulamaz elimden!

(Faust — Mefistofeles)

FAUST

Oradan, kilisenin malzeme odasının penceresinden
Nasıl yükseliyor ışığı, sürekli yanan küçük lambanın
Ve yayılıyor yanlara doğru, cılızlaşarak gitgide,
Ve sarıyor karanlık her tarafı!
Öyle karanlık işte benim gönlüm de.

MEFİSTOFELES

Çelimsiz bir kedi gibiyim ben ise,
Dolaşan, yangın merdivenlerinde sinsice,
Sonra sürtünen duvarlara sessizce;
Buluyorum kendimi çok erdemli,
Biraz taşkınlık, biraz da çalma zevki.
Sardı bile şimdiden her yanımı
Muhteşem Walpurgis gecesinin heyecanı.
Geliyor öbür gün yeniden:
Anlayacağız neden uykusuz sabahladığımızı.

FAUST

Şurada, geride parıldadığını gördüğüm o hazine,[140]

[140] Bâtıl inançlara göre gizli bir hazine ışıklar içinde gökyüzüne yükselir. Doktor Faust efsanesinde de buna benzer bir sahne bulunur.

Çıkıyor mu acaba bu arada yeryüzüne?

MEFİSTOFELES

Yaşayacaksın yakında sevincini,
Çıkartınca topraktan küçük kasayı.
Baktım şöyle bir içine az önce:
Şahane aslanlı altınlar[141] var içinde.

[141] Üstünde aslan kafası resmi olan madeni paralar.

FAUST

Yok mu hiç bir takı, bir yüzük,
Sevgilimi süsleyecek?

MEFİSTOFELES

Gördüm sanki
İnce gerdanlığa benzeyen bir şey.

FAUST

Bu iyi işte! Üzülüyorum,
Sevgilime eli boş gittiğimde.

MEFİSTOFELES

Sıkmamalısınız canınızı
Karşılık vermeden de çıkartabilirsiniz tadını.—

Şimdi, alevlenirken gökyüzü yıldızlarla,
Duyacaksınız gerçek bir sanat eseri:
Söyleyeceğim edepli bir şarkı ona,
Daha rahat baştan çıkarma amacıyla.

(Gitar eşliğinde şarkı söyler.)

Ne işin var orada
Sevgilinin kapısında,
Küçük Kathrin’cik, burada
Sabahın ilk ışıklarında?

Sakın, sakın yapma!
Alır kız olarak
Sevgilin seni içeriye,
Dönemezsin kız olarak geriye.

Kollayın kendinizi!
İş olup bitince,
Diler size iyi geceler,
Ah, siz zavallı, zavallı şeyler!

Seviyorsanız kendinizi,
Hiçbir hırsıza
Yapmayın iyilik
Takın önce parmağınıza yüzüğü!

VALENTİN

(Öne çıkar)

Kimi tuzağa düşürmeye çalışıyorsun? Kahrolası!

Lânet olası fare avcısı[142]!

142 1284 yılında Almanya'nın Hameln şehrinde vuku bulduğu söylenen ve "Fareli Köyün Kavalcısı" olarak masallara geçen olayı Goethe, kız avcısı anlamında kullanmaktadır.

Canı cehenneme sazının!
Sonra da canı cehenneme şarkıcının!

MEFİSTOFELES

İkiye yarıldı gitar! Yaramaz işe artık.

VALENTİN

Geldi şimdi sıra kafanı ikiye yarmaya!

MEFİSTOFELES

(Faust'a)

Sayın doktor, kaçmak yok! Davranın!
Sokulun iyice bana, yöneteyim sizi!
Çekin kılıcınızı!
Saldırın haydi! Karşılarım ben.

VALENTİN

Karşıla bunu bakalım öyleyse!

MEFİSTOFELES

Neden olmasın ki?

VALENTİN

Bunu da!

MEFİSTOFELES

Elbette!

VALENTİN

Dövüşen sanki şeytan!
Bu da neyin nesi? Uyuştu bile elim!

MEFİSTOFELES

(Faust'a)

Haydi sapla kılıcını!

VALENTİN

(Yere düşer)

Ah!

MEFİSTOFELES

Yola geldi işte alçak herif!
Kaçalım şimdi! Kaybolmalıyız hemen ortadan!
Başladı bile korkunç çığlıklar!
İyidir polisle aram,
Ama dökülecekse kan,[143] yolumu bulamam.

143 İdam kararı, “tanrı adına” uygulanacağı için şeytanın burada yeri yoktur.

MARTHE

(Pencereden)

Dışarı! Dışarı!

GRETCHEN

(Pencereden)

Bir ışık getirin!

MARTHE

(Yukarıdaki gibi)

Sövüp duruyorlar, bağrışarak vuruşuyorlar!

HALK

Ölmüş bile birisi!

MARTHE

(Dışarıya çıkarak)
Kaçtı mı katiller?

GRETCHEN

(Dışarıya çıkarak)

Kim yerde yatan?

HALK

Annenin oğlu.

GRETCHEN

Tanrım! Ne felâket!

VALENTİN

Ölüyorum! Söylendiğinden bile
Daha çabuk oluyor bu iş.
Ne duruyorsunuz orada, ey kadınlar, ağlayıp yakarıyorsunuz?
Gelin buraya ve dinleyin söyleyeceklerimi!

(Herkes Valentin'in etrafına toplanır.)

Gretchen'im benim, bak! Gençsin daha
Akıllanmadın bile henüz,
Yapıyorsun kötü şeyler,
Söylüyorum samimiyetimden sana:
Oldun madem ki bir kere fahişe;
Yap hakkıyla öyleyse!

GRETCHEN

Kardeşim! Tanrım! Ne demek istiyorsun?

VALENTİN

Karıştırma Tanrı'yı bu konuya!
Olmuş olanlar ne yazık ki,
Ne olacaksa olacak bundan sonra da.
Başladın bir kişiyle gizlice,
Girer yakında sıraya diğerleri de,
Ve sahip olunca sana bir düzine adam
Sayılırsın tüm şehrin malı.

Doğdu mu utanç bir kere,
Getirilir gizlice dünyaya,
Ve geçirilir gecenin örtüsü
Başına ve kulaklarına;
Hattâ, vardır onu öldürmek isteyenler de.
Ve büyüyüp gelişince
Çekinmez çıplak gezmekten gün ışığında bile
Ve güzelleşmemiştir yine de.
Çirkinleştiği ölçüde yüzü,
İster o aydınlık gündüzü.

Görür gibiyim şimdiden
Bütün namuslu kentlilerin
Kaçar gibi hastalıklı bir cesetten
Kaçtıklarını senden, sen fahişeden.
Dursun kalbin
Bakınca onlar gözlerine!
Takamayacaksın artık altın gerdanlık!
Duramayacaksın kilisede mihrabın önünde![144]

144 17. yüzyılda bir çok yerde fahişelerin altın kolye takmalarına ve kiliseye gitmelerine izin verilmezdi.

Güzel dantelli yakalarla
Keyif danslarda!
Karanlık sefil köşelerde
Gizleneceksin dilenciler ve sakatlar arasına,

Ve affetse bile seni Tanrı,
Lânetleneceksin yeryüzünde.

MARTHE

Ruhunuzu Tanrı'ya teslim ederek affına sığının!
Küfür ederek daha çok suç yüklenmek mi istiyorsunuz?

VALENTİN

O kuru bedenini yok edebilseydim,
Seni rezil çöpçatan karı!
Umardım o zaman fazlasıyla
Affedileceğini tüm günahlarımın.

GRETCHEN

Kardeşim benim! Bu ne cehennem azabı!

VALENTİN

Sana söylüyorum, kes ağlamayı!
Namusundan vazgeçmenle
İndirdin yüreğime en ağır darbeyi.
Yatıyorum ölüm uykusuna
Kavuşuyorum asker olarak ve şerefle Tanrı'ya.

(Olür)

KATEDRAL

(Âyin, org sesi ve ilahiler Kalabalığın arasında Gretchen. Kötü ruh Gretchen'in arkasında)

KÖTÜ RUH[145]

145
Ne kadar farklıydın, Gretchen sen,
Henüz tamamen günahsızken
Burada mihrabın önüne gelip,
Yıpranmış kitapçığından
Mırıldandığın zaman dualar,
Biraz çocuk oyunları,
Biraz Tanrı sevgisiyle doluydu yüreğin!
Gretchen!
Nerede aklın senin?
Ya yüreğinde, hangisini
Taşıyorsun yaptığın kötülüklerin?
Dua mı ediyorsun ruhuna annenin,
Senin yüzünden uzun, çok uzun bir azap uykusuna[146] dalan

146 Gretchen'in annesi ölürken kutsanmadığı için ruhu ârafta işkence çekmektedir.

annenin?
Kapının eşiğindeki kan kimin?—
Ve yüreğinin altında
Gezinmiyor mu o taşarak şimdiden
Ve korkutmuyor mu seni ve kendini
Sezgi dolu varlığıyla?

GRETCHEN

Ah! Ah!
Kurtulabilsem düşüncelerden,
İçimde dönüp dolaşan
Bana karşı olan!

KORO

Dies irae, dies illa
Solvet saeclum in favilla.[147]

[147] Katolik âyinlerinde söylenen bir ilahinin başlangıç mısraları. “Kıyamet günü Tanrı’nın gazabı dünyayı yakıp kül edecek.”

(Org sesleri)

KÖTÜ RUH

Yakalıyor seni Tanrı’nın gazabı!
Çalıyor kıyamet borusu!
Titriyor mezarlar!
Ve senin de yüreğin
Küllerin sessizliği içinden
Azap alevlerine doğru
Canlanıyor yeniden,
Sarsılıyor!

GRETCHEN

Ah, kaçabilsem buradan!
Org sesleri sanki
Kesiyor nefesimi
Eritiyor ilahi
Gönlümün en derin yerini.

KORO

Judex ergo cum sedebit,
Quidquid latet adperebit,
Nil ultum remanebit.[148]

[148] Yargıç (=Tanrı) mahkemesini kuracak Bütün sırlar açıklanacak, Hiçbir şey gizli kalmayacak.

GRETCHEN

Daralıyorum!
Duvar sütunları
Sıkıştırıyor beni!
Kubbe
Eziyor!— Hava!

KÖTÜ RUH

Saklan sen! Günah ve utanç
Kalmaz gizli.
Hava mı? Işık mı?
Vay haline!

KORO

Quid sum miser tunc dicturus?
Quem patronum rogaturus,
Cum vix justus sit securus?[149]

[149] Zavallı ben, ne söylerim o zaman? Kim savunur beni, Doğru olanlar bile zor kurtulurken?

KÖTÜ RUH

Yüz çeviriyor senden

Namuslu insanlar.
Ürpertiyor temiz ruhları,
Uzatmak ellerini sana.
Yazıklar olsun!

KORO

Quid sum miser tunc dicturus?[150]

150 Zavallı ben, ne söylerim o zaman?

GRETCHEN

Komşum! Verin şişenizi!—[151]

151 Kadınların kiliseye giderken yanlarına aldıkları, içinde ferahlatıcı bir sıvı bulunan şişe

(Düşer, bayılır.)

WALPURGIS GECESİ[152]

152 Kutsal Walpurga'ya adanan bu pagan bahar bayramında efsaneye göre 30 Nisan'ı 1 Mayıs'a bağlayan gece cadılar Blocksberg'de toplanırlarmış.

(Harz Dağları. Schierke ve Elend yöresi.)

(Faust — Mefistofeles)

MEFİSTOFELES

İhtiyacın yok mu bir süpürge sapına?
İsterdim ben şahsen tekelerin en dayanıklısını
Uzaktayız çok hedeften bu yolda.

FAUST

Hissettiğim süre bacaklarımın gücünü,
Yeter bu budaklı sopa bana.
Neye yarar ki kısaltmak yolu!
Süzülmek vadilerin dolambaçlı yollarında,
Sonra tırmanmak bu kayalara,
Kaynak sularının sürekli köpürerek fışkırdığı kayalara,
Budur işte, o patikaların vereceği zevk bize!
Kaynaşıyor bahar şimdiden kayın ağaçlarında,
Seziyor çamlar bile baharın geldiğini;
Mümkün mü bizi de etkilememesi?

MEFİSTOFELES

Doğrusu, hissetmiyorum hiçbir şey ben!
Hüküm sürüyor kış benim bedenimde,
İsterdim kar ve buz olsun yolumun üzerinde.
Ne hüzünle yükseliyor kızıl ayın
Tamamlanmamış yuvarlağı, geciken alevlerle
Ve öyle kötü aydınlatıyor ki, her adımda insan
Çarpıyor bir ağaca, bir kayaya!
İzin ver de çağırayım yalancı ışığı![153]

153 Bataklık bölgelerde oluşan gazlardan çıkan yanıltıcı ışığın, cinlerin varlığına işaret ettiği düşünülürdü.

Görüyorum orada neşeyle yanan bir tanesini.
Hey, dostum! Çağırabilir miyim seni yanımıza?
Ne diye ışıldıyorsun ki boşuna?
Bir iyilik yap da aydınlat yolumuzu yukarıya doğru!

ALDATICI IŞIK

Umarım, saygımdan size, başarabilirim,
Dizginleyebilirim uçarı doğamı;
İlerleriz yalnızca zikzak şeklinde biz genelde.

MEFİSTOFELES

Ay, ay! İnsanları taklit etmek istiyor bir de.
Şeytan aşkına doğru yürüsene!
Üfler söndürürüm cılız alevini yoksa.

ALDATICI IŞIK

Anlıyorum, sizsiniz evin beyi,
Ve isterim memnuniyetle size itaat etmeyi.
Unutmayın ama: Bugün dağ, kapılmış büyü çılgınlığına
Ve gösterirse yolunuzu yalancı bir ışık,
Almayın onu o kadar da ciddiye.

FAUST, MEF İSTOFELES, YANILTICI IŞIK

(Sırayla şarkılar söylerler)

Rüya ve büyü âlemine
Dalmışız anlaşılan, böylece.
Doğru yönet bizi, şereflen kendin de,
İlerleyelim bir an önce
Geniş, ıssız enginlere!

Gör, bak ağaçların ardındaki ağaçlar,
Nasıl geçip gidiyorlar hızla,
Ve eğilen yamaçlar,
Ve uzun kayalık burunlar,
Nasıl da horluyor,[154] nasıl soluyorlar!

154 Brocken bölgesindeki “Horlayanlar” isimli iki kayalığa gönderme.

Taşların, çayırların arasından

Akıyor hızla ırmak ve dereler.
Hışırtı mı duyduğum? Şarkılar mı?
Tatlı aşk yakınışları mı?
Sesleri mi o ilahî günlerin?
Umut ettiklerimiz, sevdiklerimiz!
Ve çınlıyor yankısı
Efsanesi gibi eski çağların.

“Uhu! Puhu!” diye yakınlaşıyor sesler:
Baykuş, kızkuşu ve karga,
Uyumamış mı hiçbiri acaba?
Kertenkele mi bu çalılıktaki?
Uzun bacaklar, şişko karınlar!
Ve ağaç kökleri, yılanlar gibi,
Çıkıyorlar kıvrılarak kumlardan ve kayalardan,
Korkutmak, yakalamak için bizi,
Dipdiri, sapasağlam lifleriyle
Uzatıyorlar ahtapot kollarını
Gezginin yoluna doğru. Ve sıçanlar,
Bin bir renkli, yığın yığın,
Otlak ve kırlarda!
Ve uçuşuyor ateş böcekleri
Yığın yığın kümeler halinde
Eşlik ediyor şaşırtarak.

Ama söyle bana, duruyor muyuz
Yoksa devam mı ediyoruz yola!
Her şey, dönüyor sanki her şey:
Yüzünü buruşturan kayalar ve ağaçlar,
Ve çoğalıyor, kabarıyor yalancı ışıklar.

MEFİSTOFELES

Tut sımsıkı eteğimi!
Ortadaki zirveden, şuradaki,
Göreceksin hayretle,
Mammon'un[155] dağdaki kor gibi görkemini.

155 Mammon: Para, hırs, serveti temsil eden Aramice bir söz. Servet tanrısı.

FAUST

Ne garip ışıldıyor vadiler arasından
Şafak kızıllığının puslu ışığı!
Ve nüfuz ediyor
En dibine uçurumun.
Yükseliyor şuradan bir duman, geçiyor bulutlar ileriden
Sarıyor etrafı bir kızıllık, sisler ve tüller arasından;
Ve süzülüyor ince bir iplik gibi,
Sonra fışkırıyor bir pınar gibi.
Geçiyor kıvrılarak uzun bir yoldan burada
İlerliyor ayrılarak vadide yüzlerce damara,
Ve burada, şu daracık köşede
Toparlanıveriyor âniden.
Saçılıyor kıvılcımlar yakınlara
Altın renkli kum serpilmiş gibi etrafa.
Ama bak! Boylu boyunca
Tutuşmakta duvarı kayanın.

MEFİSTOFELES

Aydınlatmıyor mu bu bayram onuruna
Bay Mammon sarayını görkemle?
Ne şans, görmüş olman senin bunu
Seziyorum şimdiden, gelişlerini sabırsız konukların.

FAUST

Nasıl da kuduruyor rüzgârın sevgilisi[156] havalarda
[156] Fırtına
Nasıl indiriyor darbeleri boynuma!

MEFİSTOFELES

Tutunmalısın sıkıca kayaların yaşlı kaburgalarına,
İtiverir seni yoksa bu uçurumların dibine fırtına
Yoğunlaştırıyor geceyi bir sis.
Dinle, bak nasıl da çatırdıyor ormanlar!
Kaçıyor ürken baykuşlar.
Dinle, yarılıyor sütunları[157]
[157] Ağaç kökleri.
Ebedi yeşil sarayların!
Dinle, çıtırdamasını, kırılmasını dalların!
Korkunç uğultusunu ağaç gövdelerinin!
Gıcırtısını ve esnemesini köklerin!
Korkunç, darmadağınık bir düşüşle
Dinle, yığılmasını hepsinin üst üste,
Ve yıkıntıyla dolup taşan uçurumlarda
Islık çalıyor, uğulduyor rüzgâr
Duyuyor musun yükseklerdeki sesleri?
Evet, tüm dağ boyunca
Taşıyor öfkeli büyülü bir şarkı!

CADILAR

(Koro halinde)

Gidiyor Brocken Dağına cadılar,
Ekinler sarı, yeşildir tohumlar.
Toplanıyor büyük kalabalık orada,

Bay Urian[158] ise en başta.

[158] “Urian” isminin etimolojisi bilinmemektedir. 17. yüzyıldan itibaren, zamansız gelen, istenmeyen bir misafiri, beklenmedik zamanda karşılaşılan kişileri simgeler. Şakacı bir bağlamda şeytan, iblis için de kullanılmaktadır.

İlerliyorlar dere tepe,
Osurur cadı, pis kokar teke.

BİR SES

Geliyor yaşlı Baubo[159] tek başına;

[159] Baubo, Yunan mitolojisinde, ölen kızı Persephone için ağlayan Demeter’i güldürmeye çalışan kadın. Şeytana verilen adlardan biri.

Binmiş bir dişi domuza.

KORO

Öyleyse gösterin saygı, onu hak edene!
Bayan Baubo ileriye! Geçsin en öne!
Semiz bir domuz ve üstünde annemiz
Bütün büyücüler onun ardından gideriz.

BİR SES

Hangi yoldan geldin sen?

BİR SES

Ilsenstein üzerinden!
Baktım orada baykuşun yuvasından içeri.
Açıldı gözleri faltaşı gibi!

BİR SES

Canın cehenneme!
Ne de hızlı koşturuyorsun hayvanı!

SES

Sürükledi beni çalılıklarda:
Bir bak şu yaralara!

CADILAR - KORO

Yol uzun, yol geniş,
Bu ne çılgınca bir kalabalık!
Batar çatal, tırmalar süpürge,
Boğulur çocuk, patlar anne.[160]

160 Kalabalık yüzünden vaktinden önce doğuran cadıların düşük yapması.

CADILARIN BAŞI - KORONUN YARISI

Benziyoruz yavaş yavaş kayan sümüklüböceğe,
Karıların hepsi bizden ileride.
Giderken şeytanın evine,
Kadın bin adım önde.

KORONUN DİĞER YARISI

İnanmayız her söylenene:
Varır kadınlar bin adımda hedefe;
Ama etseler de istedikleri kadar acele,
Oradadır erkekler bir hamlede.

SES

(Yukarıdan)

Gelin, siz de gelin, Kayalar Gölünden!

SESLER

(Aşağıdan)

İsteriz biz de çıkmak yükseğe.
Temizleriz biz ve pırıl pırılız kendimiz de,
Ancak kısırız sonsuza dek.

İKİ KORO BİRLİKTE

Susuyor rüzgâr, kaçıyor yıldızlar,
Gizleniyor solgun ay sevine sevine.
Büyülü koro tüm hızıyla
Saçıyor kıvılcım, binlerce.

SES

(Aşağıdan)

Durun! Durun!

SES

(Yukarıdan)

Kim o bağıran kayalar arasından?

SES

(Aşağıdan)

Alın beni de! Alın beni de!
Tırmanıyorum üç yüz yıldır
Ulaşamıyorum yine de zirveye.
İsterdim ben de olmayı benzerlerimin arasında.

İKİ KORO BİRLİKTE

Binmiş cadılar süpürgelerin, değneklerin,
Maşaların,[161] tekelerin üstüne;

161 Cadıların, süpürgeden başka soba maşasına da bindiği düşünülürdü.

Kıpırdayamayan bugün yerinden,
Yok olur sonsuza dek ortalıktan!

YARI CADI

(Aşağıdan)

Çalışıyorum yetişmeye uzun zamandır onlara;
Herkes şimdiden nasıl da uzaklarda!
Yok evimde huzurum
Ve bulamıyorum onu burada da.

CADILAR KOROSU

Cesaret verir merhem[162] cadılara,

162 Cadılar, yolculuğa çıkmazdan önce sihirli bir gücü olduğunu düşündükleri bu merhemi süpürge, maşa, vb yolculuk araçlarına sürerler.

Yeterlidir yelken için bir paçavra,
Olur iyi bir gemi her tekneden:
Geri kalır hep uçmayan bugün!

İKİ KORO BİRLİKTE

Ve dolanırken zirvenin etrafında,
Yaklaşın yere olduğunca
Ve kaplayın tüm ovayı
Cadılar güruhuyla!

(Yere çökerler.)

MEFİSTOFELES

İtişip kakışıyorlar, kayıyorlar ve tıngırdıyorlar!
Hışırdıyorlar ve çalkalanıyorlar, çekişiyorlar ve gevezelik ediyorlar!
Parlıyorlar, alevleniyorlar ve kötü kokuyorlar ve yanıyorlar!
Gerçek bir cadı kazanı!
Aman tutun bana sıkı! Yoksa ayrılırız yakında.
Neredesin?

FAUST

(Uzaktan)

Burada!

MEFİSTOFELES

Ne! Sürüklendin mi bile oraya?
Kullanmam gerekecek ev sahibi hakkımı.
Yol verin! Geliyor asil şeytan. Yol verin!
Tatlı yaratıklar, yol verin!
Buradan, doktor, tutun bana!
Ve bir hamlede
Sıyrılalım bu kalabalıktan:
Herşey çılgınca burada, benim gibi birine bile çok fazla!

Şu karşıda bir şey çok özel parıldamakta,
Çekiyor beni o çalılığa:
Gel, gel! Dalalım oraya.

FAUST

Sen çelişkinin ruhu! Haydi bakalım! Yol göster bana.
Düşünüyorum da, yaptığın akıllıcaydı aslında:
Tırmanıyoruz Walpurgis Gecesinde Brocken dağına,
Keyfimizce yalnız kalmak için burada!

MEFİSTOFELES

Bak, gör: Ne renkli alevler!
Toplanmış neşeli bir grup.
Unut yalnız kalmayı burada bile.

FAUST

Ama isterdim olmayı yukarıda aslında!
Görmekteyim şimdiden bir alev ve duman fırtınası.
Akıyor kalabalık oraya, kötülüğün kaynağına;[163]

163 Cadılar, şeytana tapmak için kötülüğün kaynağına koşarlar. Hıristiyanlıktaki âyinin zıddı olarak anlaşılmalıdır.

Kavuşacak birçok sır orada açıklığa.

MEFİSTOFELES

Düğümlenir ama birçok giz de orada!
Bırak büyük dünyayı sen akışına,
Yerleşelim biz bir tenhaya.
Bir alışkanlıktır bu, süregelen çoktan,

Yaratılır küçük dünyalar büyük dünyada.
Görüyorum çırılçıplak dolaşan, gencecik cadıları,
Ve örtünerek akıllıca kapanan yaşlıları.
İyi davranın onlara, sadece benim hatırıma!
Azdır zahmeti, büyüktür zevki.
Geliyor kulağıma bazı çalgı sesleri!
Kahrolası uğultu! Alışmak gerekecek buna.
Gel benimle! Gel benimle! Olamaz başka türlü
Gideceğim önden ben ve geçireceğim içeri seni,
Ve böylece bağlamış olacağım yeniden seni.—
Ne dersin dostum? O kadar da küçük değil burası:
Baksana bir! Görülmüyor ucu bucağı,
Yanıyor dizi dizi yüzlerce ateş;
Dans ediliyor, konuşuluyor, yemek pişiriliyor, içiliyor, sevişiliyor—
Söyle bana, nerede bulursun daha iyisini?

FAUST

Sokmak için bizi içeri,
Tanıtacaksın büyücü mü yoksa şeytan olarak mı kendini?

MEFİSTOFELES

Alışkınım ben tanınmadan dolaşmaya gerçi;
Ama göstermeli açılış gününde herkes madalyasını.
Yükseltmez dizbağı nişanı beni,
Oysa görür büyük saygı buralarda at ayağı.
Görüyor musun şuradaki sümüklüböceği? Sürünerek geliyor yanımıza;
Duyargalarıyla
Başladı bile kokumu almaya:
İstesem de, gizleyemem artık kimliğimi burada.
Gel sen! Gidelim bir ateşten diğerine;
Kur yapacağım ben, isteyeceksin sen kızı.

(Sönmeye yüz tutmuş bir ateşin etrafında oturan birkaç kişiye dönerek.)

Siz yaşlı beyler, ne yapıyorsunuz böyle bir köşede?
Överdim, görseydim sizi eğer,
Zevk içinde, ateşli delikanlıların arasında
Kalıyor insan evinde nasıl olsa tek başına.

GENERAL[164]

164 Fransız İhtilalinden kaçan, gayesizce Avrupa'da dolaşan politikacılar.

Kim güvenebilir ki uluslara,
Ne yaparsanız yapın onların uğruna!
Çünkü halk da kadınlar gibi
Tutar herşeyden üstün gençliği.

BAKAN[165]

165 Bkz. Dipnot 25

Şimdilerde çok uzaktayız doğruluktan,
Överim ben eski dönemleri;
Egemen olduğumuz yıllar, onlardı işte
Gerçek altın çağlar.

SONRADAN GÖRME[166]

166 Bkz. Dipnot 25

Değildik pek de aptal biz aslında
Ve yapardık çoğunlukla, yapmamamız gerekeni;
Ama dönüyor şimdi herşey tersine
Biz hepsini korumak istedikçe.

YAZAR[167]

[167] Aydınlatıcı yazılar yazan bir yazarla alay.

Var mı okuyan şimdi
Ortalama, akıllıca içerikli bir eseri!
Ve gelince sevgili gençliğe,
Olmamıştı küstah hiç böylesine.

MEFİSTOFELES

(Birdenbire çok yaşlı görünür.)

Erişmiş halk bence kıyamet günü olgunluğuna,
Son kez çıktığıma göre Cadılar Dağına,
Ve madem ki akıyor fıçıcığım bulanık bulanık,
Öyleyse yaklaşıyor dünya da sonuna.

YAŞLI BÜYÜCÜ

Beyler, geçip gitmeyin öyle!
Kaçırmayın bu fırsatı!
Bakın dikkatle mallarıma:
Neler neler var burada.
Ve fakat yoktur hiçbir şey dükkânımda,
Yeryüzünde eşi olmayan o mekânda,
Zarar vermemiş olsun tek bir kez
İnsanlara ve dünyaya.
Yoktur tek bir hançer ki, akıtmamış olsun kan,
Yoktur tek bir kâse ki, sağlam bir vücuda
Boşaltmamış olsun öldürücü kızgın zehrini,
Yoktur, güzel bir kadını baştan çıkartmayan
Tek bir mücevher ve tek bir kılıç, bozmamış anlaşmayı,
Bıçaklamamış belki de arkadan düşmanını.

MEFİSTOFELES

Teyzeciğim, anlamıyorsunuz siz şimdiki zamanı:
Olan oldu! Biten bitti!
Yönelin yeniliklere!
İlginç gelir sadece yeni şeyler bize.

FAUST

Kendimi kaybetmesem keşke!
Tam bir panayırmış bu meğerse!

MEFİSTOFELES

Akın ediyor bütün kalabalık yukarıya;
İttiğini sanıyorsun, sensin itilen oysa.

FAUST

Bu da kim?

MEFİSTOFELES

İyi bak ona!
Lilith[168] bu.

168 Bir kavga sonucunda ilk kocası Adem'den ayrılan ve baş şeytanın sevgilisi olan kadın.

FAUST

Kim?

MEFİSTOFELES

Adem’in ilk karısı.
Sakın onun güzel saçlarından,
Yüzüne eşsiz bir ışık saçan takılarından!
Sararsa genç bir erkeği bunlarla,
Bırakmaz artık onu kolayca.

FAUST

Oturuyor şurada iki kadın, biri genç, biri de ihtiyar;
Yorulmuşlar dans etmekten!

MEFİSTOFELES

Yok bugün dinlenmek.
Başlıyor yeni dans: Haydi gel! Katılalım biz de onlara.

FAUST

(Genç kadınla dans ederek)

Görmüştüm bir zamanlar güzel bir rüya;
Vardı bir elma ağacı,
Üstünde de parlayan iki güzel elma;
İmrendim elmalara, tırmandım ağaca.

GÜZEL KADIN

Çok isteklisiniz ufak elmalara,
Hem de cennetten bu yana.
Titriyor mutluluktan içim,
Sevinçliyim benim bahçemde de elma olduğu için.

MEFİSTOFELES

(Yaşlı kadınla dans ederek)

Görmüştüm bir zamanlar kötü bir rüya:
Yarılmış bir ağaç vardı,
Ve ağaçta kocaman bir oyuk;
Çok büyüktü oyuk, ama hoşuma gitti yine de.

YAŞLI KADIN

Selâmlıyorum saygıyla
At ayaklı soyluyu!
Hazırlasın kocaman bir tıpa,
Büyük oyuk onu korkutmazsa.

PROKTOFANTASMIST[169]

169 Proktofantasmist, Goethe'nin yarattığı bir kelimedir. Yunanca, *proktos* (makat) ve *fantasmos* (hayâlet) kelimeleri birleştirerek türetilmiştir. Alman yazar ve eleştirmen Friedrich Nikolai'e (1733-1811) gönderme. Nikolai, gördüğü hayâletlerden kurtulmak amacıyla, o devirde tıpta yaygın bir metod uygulayarak makatına sülük yapıştırmıştır.

Kahrolası topluluk! Bu ne cüret böyle?
Öğretmediler mi çoktan size:
Durmaz cinler asla iki ayak üstünde diye?
Dans ediyorsunuz şimdi üstelik, biz insanlara özenip!

GÜZEL KADIN

(Dans ederek)

Ne işi var bunun bizim balomuzda?

FAUST

(Dans ederek)

Ay! Girer her yere o işte.
Başkaları dans edecek, o da değerlendirecek.
Karışmazsa her adıma ukalaca,
Geçerli sayılmaz o adım kanısınca.
Artar öfkesi ilerlediğimizi gördükçe.
Dönerseniz eğer hep aynı halka içinde,
Yaptığı gibi kendisinin de eski değirmeninde,[170]

170 Değirmen=Nicolai'nin hep aynı fikirleri savunan eleştiri dergisi, "Allgemeine Deutsche Bibliothek" kastedilmektedir.

Hoşuna gider bu işte,
Hele iltifat ederseniz bir de bu nedenle kendisine.

PROKTOFANTASMIST

Buradasınız hâlâ ha! Değil olacak iş bu.
Çıkın buradan bakalım! Biliyorsunuz ki temizlik yaptık biz!—
Tanımıyor kural şeytan güruhu.
Gerçi akıllıyız biz ama, Tegel'de[171] dolanmakta hayâletler yine.

171 Tegel=Wilhelm von Humboldt'un sarayı. Rivâyete göre burada 1797 yılında hayâletler dolaşırmış. Friedrich Nicolai, Berlin Bilimler Akademisi'nde sunduğu bildiride, bu hayâletlerden makatına sülük yapıştırarak kurtulmanın mümkün olduğunu belirterek gülünç duruma düşmüştür.

O kadar uğraştım süpürüp atmak için bu çılgınlığı,
Ve temizlenmiyor asla ortalık! Duyulmamış birşey bu!

GÜZEL KADIN

Yeter artık, rahatsız etmeyin bizi!

PROKTOFANTASMIST

Söylüyorum, siz cinlerin yüzüne karşı:
Gelemem ben düşünce baskısına!
Alışamaz ruhum buna.

(Dans devam eder.)

Anlıyorum, başaramayacağım bugün hiçbir şeyi;
Ama çıkmışım yola bir kere[172]

172 Friedrich Nicolai'nın 1783-96 yılları arasında yayımlanan, 12 ciltlik "Beschreibung einer Reise durch Deutschland und die Schweiz im Jahre 1781" (1781 yılında Almanya ve İsviçre'de yapılan bir yolculuk) adlı eserine gönderme.

Ve umarım, son adımı atmadan önce
Yeneceğim şeytanları ve yazarları.

MEFİSTOFELES

Oturacak az sonra bir çamura:
Onun kendini rahatlatma yolu da bu,
Ve kan emerken sülükler makatından,
Kurtulacak o da hayâl ve hayâletlerden.
(Dans etmeyi bırakan Faust'a)
Neden bıraktın ki onu,
Dansta sana o kadar güzel şarkılar söyleyen kızı?

FAUST

Aman sen de! Tam dansın ortasında
Fırladı ağzından kırmızı bir fare!

MEFİSTOFELES

Bu iyiye işaret! Önem vermeyiz o kadar buna;
Tamam, gri değilmiş ya fare!
Kim takar ki böyle bir eğlencede!

FAUST

Sonra gördüm ki—

MEFİSTOFELES

Ne?

FAUST

Mefisto, görüyor musun orada
Solgun, güzel bir kızın durduğunu uzakta?
Ancak hareket ediyor çok yavaş,
Yürüyor, sanki ayakları bağlıymış gibi.
İtiraf etmeliyim ki,
Benziyor bence iyi yürekli Gretchen'e.

MEFİSTOFELES

Bırak onu şimdi! Olmaz kimseye yararı.[173]

173 Gretchen'in hayâli, Faust'u Walpurgis Gecesi ile tamamen kendine bağlamaya çalışan Mefistofeles'in planlarına ters düşer. Mefistofeles, bu görüntünün Faust üstünde bıraktığı etkiyi silmeye çalışsa da Faust artık cadılara olan ilgisini kaybeder.

Büyülü bir düştür o, cansız, bir idol.
İyi değildir onunla karşılaşmak:
Donar kanı insanın onun donuk bakışıyla,
Ve nerede olsa dönüşür taşa;
Duymuşsundur adını Medusa'nın.

FAUST

Doğru, bunlar bir ölünün gözleri,

Kapatılmayan, sevgilinin eliyle!
Bu, göğsüdür, Gretchen'in bana sunduğu,
Bu da tatlı bedenidir, keyfini çıkarttığım.

MEFİSTOFELES

Büyü bu, hemen kanan budala seni!
Kim görse, benzetir sevgilisine onu.

FAUST

Nasıl bir haz bu! Nasıl bir ıstırap!
Alamıyorum gözlerimi bu bakıştan.
Nasıl da yakışır bu güzel gerdana,
Kırmızı bir kolye,
Bıçak sırtından daha ince!

MEFİSTOFELES

Çok doğru! Görüyorum ben de onu.
Taşıyabilir kafasını aynı zamanda koltuğunun altında;
Çünkü kesmişti Perseus[174] onun kafasını.
174
Hep bu kuruntu isteği!—
Gelsene tepenin berisine:
Prater[175] gibi eğlenceli burası,
175 Viyana'daki ünlü eğlence parkı.
Boyamadılarsa gözlerimi eğer,
Seyrediyorum bir tiyatro gerçekten!
Ne var orada acaba?

GÖREVLİ

Başlıyor yeniden:
Yeni bir piyes, yedinci piyesin sonuncusu;
Âdettir burada, çok piyes sergilemek.
Yazmıştır bir amatör bunu,
Ve amatördür oyuncular da.
Mazur görün beni beyler:
Gidiyorum perdeyi çekmeye.

MEFİSTOFELES

Gördükçe sizi Blocksberg’de,
Sevinirim; çünkü burasıdır yeriniz sizin![176]

176 Goethe, amatör sanatçıların cehenneme kadar yolları olduğunu kastetmektedir.

WALPURGIS GECESİ RÜYASI[177]

[177] Bu bölüm, eserin asıl konusuyla bağlantılı değildir. 18. yüzyılın sonunda yaşayan bazı kişilere, olaylara ve ilişkilere gönderme yapması açısından bir anlam taşır.

(Veya Oberon ile Titania'nın Altın Düğünü Perde Arası)

TIYATRO MÜDÜRÜ

Dinlenelim bugün,
Yiğit çocukları Mieding'in[178]

[178] Sahne işçileri. Weimar tiyatrosunda kulisi kuran marangozun adına ithafen.

Yaşlı bir dağ ve rutubetli bir vadi,
Bu kadar işte sahnenin hepsi!

HABERCİ

Kutlamak için altın düğünü,
Geçmiş olmalı aradan elli yıl;
Ama bitince kavgalar,
Tercih ederim ben altını.

OBERON

Yanımdaysanız, ey ruhlar,
Gösterin bunu şu saatte!
Kral ve kraliçe,
Birleştiler yine.

PUCK

Gelince Puck[179] ve çaprazlama

[179] Shakespeare'in Bir Yaz Gecesi Rüyası adlı oyunundaki orman perisi.

Atınca adımını dansa;
Gelir arkasından yüzlerce kişi,
Eğlenmek için onunla birlikte.

ARIEL

Can katıyor şarkıya Ariel'in[180]

180 Shakespeare'in Fırtına adlı oyunundaki hava perisi.

Göksel parlak sesleri;
Büyülüyor onun tınısı çirkin yüzleri,
Ama çekiyor aynı zamanda da, güzelleri.

OBERON

İyi geçinmek isteyen çiftler,
Alsın ders bizden!
İstenirse iki kişinin birbirini sevmesi,
Ara sıra, ayırmak onları yeterli.

TITANIA

Surat asınca erkek ve küsünce kadın,
Tutun yakalarından ikisini de,
Yollayın kadını güneye,
Ve erkeği de kuzeye!

BÜTÜN ORKESTRA

(Fortissimo)

Sineğin ağzı, sivrisineğin burnu
Bir de bunların akrabaları,

Yapraklar arasındaki kurbağa[181] ve çayırdaki

[181] Bkz. dipnot 43.

ağustosböceği,
İşte size bir orkestra!

SOLO

İşte bakın geliyor bir gayda
Tam bir sabun köpüğü.[182]

[182] "Sabun köpüğü" ile kurbağa gibi şişinen, kötü eleştirmenler kastedilmektedir.

Dinleyin basık burnundan çıkan
Sivrisinek zırıltısını!

HENÜZ OLUŞAN RUH

Örümcek ayağı ve kurbağa karını
Ve kanatçık takın bacaksıza!
Gerçi yoktur böyle bir hayvan;
Ama vardır böyle şiircikler.

BİR KUŞ ÇİFTİ

Küçük adımlarla ve yüksek sıçrayışlarla
Ballı şebnemler ve kokular arasından!
Tepinsen de yeterince;
Çıkamazsın yine de yükseklere.

MERAKLI GEZGİN[183]

[183] Nicolai. Bkz. dipnot 30.

Alay mı bu, maskaralık mı?

İnanayım mı gözlerime,
Oberon'u, o güzel tanrıyı,
Bugün burada gördüğüme?

ORTODOKS[184]

184 Doğru inançlı kişi. Schiller'in "Yunan Tanrıları" adlı şiirine karşı Hıristiyanlığı savunması gerektiğine inanan Leopold Graf zu Stollberg kastedilmektedir.

Tırnaksız ve kuyruksuz!
Ama şüphesiz:
Grek tanrıları gibi,
Şeytanın kendisi.

KUZEYLİ SANATÇI[185]

185 O sıralarda bir İtalya gezisi planlamakta olan Goethe.

Kavrayabildiğim, bugün
Gerçekten, ancak taslak halinde;
Ama hazırlanmaktayım bu arada
İtalya yolculuğuna.

TEMİZLİK MERAKLISI[186]

186 Fanatizm şeklinde temizliğe düşkün kişi. Pudralanmamış, çıplak cadılardan iğrenmesini belli eder.

Ah! Sürükledi şanssızlığım beni buraya:
Nasıl da perişan durumdalar!
Ve tüm cadılar ordusunda
Sadece iki kişi sürmüş pudra.

GENÇ CADI

Giysi gibidir pudra da
Süsler yaşlı ve solgun kadını;
Oturuyorum onun için tekemin üstünde
Ve sergiliyorum dolgun bedenimi.

GENELEV KADINI

Elvermez terbiyemiz burada,
Laf yarıştırmaya sizinle;
Umarım ama, böyle genç ve narin,
Aynen bu halinizle, çürüyüp gidersiniz.

ORKESTRA ŞEFİ

Sineğin ağzı, sivrisineğin burnu,
Üşüşmeyin çıplak kadının üstüne!
Yapraklar arasındaki kurbağa ve çayırdaki ağustosböceği,
Bozmayın siz de tempoyu!

RÜZGÂR GÜLÜ[187]

187 Goethe'nin lehine ve aleyhine yazıları olan yayımcı Johann Friedrich Reichhardt.

(Bir yana dönerek)

Bu topluluktan iyisi can sağlığı,
Kızların hepsi gerçekten gelin gibi!
Ve bekârlar, birer birer
Bekler ümit içinde!

RÜZGÂR GÜLÜ

(Diğer yana dönerek)

Ve yarılmazsa eğer yer,
Yutmak için hepsini,
Gideceğim koşar adımlarla ben de
Cehenneme.

YERGİLER[188]

188 Goethe'nin Schiller ile birlikte yazdığı, zamanın edebiyat ve felsefe akımlarını tartıştıkları hicivler.

Böcekleriz biz
Küçük, sivri kıskaçlı,
Babamız Şeytan'ı,
Onurlandırmalıyız lâyık olduğu şekilde.

HENNINGS[189]

189 Goethe'nin eserlerinin pagan unsurlar içerdiğini düşünerek onlara Hıristiyanlık argümanlarıyla karşı çıkan Alman diplomat ve yazar August von Hennings.

Bakın şunlara hele, sürüler halinde
Nasıl da alay ediyorlar saf bir dille!
Sonunda söyleyecekler neredeyse
Sahip olduklarını iyi bir kalbe.

MUSAGET[190]

190 Hennings'in 1798-1799 yıllarında yazdığı eserin adı. "Der Musaget. Begleiter des Genius der Zeit". Türkçesi: Zamanın dehasına eşlik eden ilham perileri rehberi.

Sevinirdim çok, yitirseydim kendimi
Bu büyücüler ordusu içinde;
Çünkü, şüphesiz, daha iyi
Yönetebilirdim onları, ilham perilerini yönettiğimden.

SABIK “ZAMANIN DEHASI”[191]

191 Zamanın dehası, “Genius der Zeit” Hennings’in yayımladığı bir dergi. Önüne Fransızca “ci-devant” eki takılarak hicvedilmektedir.

Olursun sen de akıllı, akıllı insanların yanında.
Gel, yapış eteğime!
Blocksberg, aynı Alman Parnas’ı[192] gibi,

192 Parnas, Yunanistan’da bir dağ. Grek mitolojisinde, şiir sanatının ve ilham perilerinin tanrısı Apollon’un yaşadığı yer.

Geniştir çok tepesi.

MERAKLI GEZGİN

Söyleyin: Kimdir bu kasıntı adam?
Yürüyor kibirli adımlarla;
Sokuyor burnunu erişebildiği her yere.—
“Alıyor Cizvitlerin kokusunu”.

TURNA[193]

193 Goethe’nin henüz genç bir yazarken arkadaşlık ettiği Lavater. Dar görüşlü sofuluğu yüzünden sonradan Goethe ile yolları ayrılmıştır.

Hoşlanırım avlanmaktan hem berrak,
Hem de bulanık sularda;
Görüyorsunuz bundan dolayı,
Karıştığını o inançlı efendinin şeytanların arasına da.

DÜNYA VATANDAŞI[194]

194 Goethe’nin kendisi.

Evet, inanın bana, inançlılar için
Bir araçtır her şey;
Burada, Blocksberg’de bile

Kurarlar gizli bir cemiyet.

DANSÖR

Geliyor mu yeni bir koro acaba?
Duyuyorum uzaktan davul sesleri.—
“Etmeyin endişe! Balaban kuşlarının
Ahenkli sesleridir bunlar, sazlıktaki”.

DANS USTASI

Nasıl da kaldırıyor bacaklarını herkes!
Dans ediyor gücü yettiğince!
Zıplıyor kambur, hopluyor hantal,
Ve düşünmüyor nasıl görüneceğini.

KEMANCI

Beslemez kin kolayca şu serseri takımı,
Ve hoşlanır âdeta yıkmaktan birbirini;
Gaydadır birleştiren burada onları,
Orfeos’un lirinin vahşi hayvanları topladığı gibi.

DOGMACI

Değiştiremez düşüncemi,
Ne eleştiri, ne de kuşku.
Olmalı şeytanın bir kimliği;

İDEALİST

Dönüştü bence hayâl gücü
Bu kez bir işkenceye.
Gerçekten, bensem bunların hepsi,
Yitiririm aklımı bugün öyleyse.

REALİST

Dönüştü varlık adamakıllı işkenceye
Üzgünüm son derece;
İlk kez burada
Basmıyor sağlam ayaklarım yere.

METAFİZİKÇİ

Memnunum ben bulunmaktan burada
Ve seviniyorum onlarla birlikte;
Çünkü çıkarak şeytanın varlığından yola
Varıyorum, iyi ruhların da var olduğu sonucuna.

ŞÜPHECİ

Sürüyorlar izini cılız alevlerin
Ve sanıyorlar yakınında olduklarını hazinenin.
Yakışır şeytana ancak şüphe;
Doğru yerdeyim öyleyse.

ORKESTRA ŞEFİ

Yapraklar arasındaki kurbağa ve çayırdaki ağustosböceği,
Lânet olası amatörler!
Sineğin ağzı ve sivrisineğin burnu,
Müzisyenmişsiniz siz de güya!

BECERİKLİLER

Sanssouci'dir adı, neşeli yaratıklar ordusunun;
İlerleyemiyoruz madem ki ayaklarımızla,
Yürürüz o zaman biz de kafamızla.

BECERİKSİZLER

Kapmıştık bir zamanlar bir çok lokma,
Kaldı işimiz şimdi Tanrı'ya ama!
Delindi pabuçlarımız fazla dans etmekten,
Dolaşıyoruz artık yalın ayak.

YALANCI IŞIKLAR

Geliyoruz biz bataklıktan,
Doğduğumuz topraklardan;
Bizleriz ama bu eğlencede
En kibar delikanlılar yine de.

AKANYILDIZ[195]

195 Yıldızı toplumda çabuk parlayan ve aynı şekilde sönenler.

İndim göklerden ben
Yıldız ve ateş ışığıyla,
Yatıyorum şimdi, perişan, çayırlarda:
Kim kaldırır ayağa beni?

İRİ GÖVDELİLER

Yer açın, yer! Çekilin kenara!
Serilir yere otlar böyle işte;

Geliyor ruhlar, ruhların da
Vardır irileri.

PUCK

Çıkmayın ortaya kabaca
Fil yavrusussunuz âdeta!
Bugünün en iri kıyımı
Olmalı kaba Puck'un kendisi!

ARIEL

Davranmış iyi, sevecen doğa size,
Vermiş ruhun kanatlarını,
Edin takip benim belirsiz izlerimi:
Güllü tepeye[196] haydi!

196 Wieland'ın "Oberon" adlı eserinde perilerin sarayı güllü bir tepenin üstüne kurulmuştur.

ORKESTRA

(Pianissimo)

Başladı aydınlanmaya yukarıdan
Bulut yığınları ve sis tabakası.
Yapraklar arasındaki hava ve sazlıkta esen rüzgâr gibi—
Dağılıp gidiyor her şey!

KASVETLİ BİR GÜN - KIRLAR

(Faust — Mefistofeles.)

FAUST

Sefâlet içinde! Çaresiz! Acınacak halde dünyada uzun süre süründükten sonra şimdi de hapiste! Atılmış zindana bir suçlu olarak sevgili, bahtsız kızcağız! Buraya kadar, bu duruma gelinceye kadar sakladın benden bunu, rezil, alçak ruh! Dur sen daha orada öyle! İ blis gözlerini döndür dur. Dur da katlanılmaz varlığınla meydan oku bana! —Tutuklu! Onarılmaz bir sefâlet içinde! Kötü ruhlara ve yargılayan, duygusuz insanlığa teslim edilmiş! —Ve sen, bu arada beni yavan zevklerle oyalayıp duruyorsun, onun gittikçe artan kederini benden saklıyorsun ve çaresizlik içinde mahva terk ediyorsun!

MEFİSTOFELES

Bu akibete uğrayanların ilki değil ki o.

FAUST

Köpek! İğrenç canavar! —Döndür onu yine eski haline, ey ebedî ruh! Bu solucanı, bazı geceler önümden geçen, masum yolcuların ayakları altında yerlerde yuvarlanan ve yere düşenlerin omuzlarına saldıran, o çok beğendiği köpek kılığına sok yine! Sok ki onu en sevdiği şekle, sürünsün topraklarda karnı üstünde, tekme atabileyim ben de ona, o alçağa! —”Bu duruma düşen ilk kız değilmiş!” Felâket! Felâket! Hiçbir insan aklı kavrayamaz bu sefâletin en dibine düşmüş birden fazla canın, yüce

bağışlayıcının gözleri önünde ölüm acıları içinde kıvranırken, diğerlerinin de kefâretini üstlenmemiş olmasını! Bu bir tek insanın felâketi bile iliklerime kadar sarsıyor beni; halbuki sen binlercesinin kaderi karşısında keyfini bozmadan sırıtabiliyorsun.

MEFİSTOFELES

İşte yine geldik aklımızın sınırına, bu noktada siz insanlar bilincinizi yitiriyorsunuz. Madem sonuna kadar yürütemeyecektin bu işi, niçin işbirliği yaptın bizimle? Hem uçmak istiyorsun, hem de başının dönmeyeceğinden emin değil misin? Biz mi ısrar ettik sana, yoksa sen mi bize?

FAUST

Gıcırdatma o doymak bilmeyen dişlerini karşımda. İğreniyorum!— Bana görünmek yüceliğini göstermiş olan büyük, ulu ruh, sen ki yüreğimin içini ve ruhumu bilirsin, felâketlere sevinen ve zarardan haz duyan bu alçak yoldaşı başıma niye doladın?

MEFİSTOFELES

Geldi mi sonun?

FAUST

Kurtar onu! Yoksa vay haline! Olsun sana en korkunç lânetler binlerce yıl boyunca!

MEFİSTOFELES

Çözemem ben intikamın ağlarını, açamam kilidini. Diyorsun: “Kurtar onu!” —Kimdi onu felâkete sürükleyen? Ben mi yoksa sen mi?
FAUST

(Öfkeyle çevresine bakınır.)

MEFİSTOFELES

Çalışıyor musun yakalamaya gök gürültüsünü? Bırakılmamış o, iyi ki sizin gibi zavallı ölümlülerin eline. Zorbaların tarzıdır ne de olsa, ezerek masumca karşılık vereni, bastırmaya çalışmak kendi öfkesini, kalınca zor durumda.

FAUST

Götür beni oraya! Kurtulmalı o!

MEFİSTOFELES

Ve kendini içine attığın tehlike? Bilesin ki, işlediğin kanlı cinayetlerin izleri şehirde hâlâ. Uçuşuyorlar öldürülenin mezarı üstünde intikam perileri ve gözlüyorlar geri dönecek katili.

FAUST

Bunu da mı isteyecektim senden? Dünyanın tüm cinayetleri ve ölüm senin başına, canavar seni! Götür beni oraya diyorum sana ve kurtar onu!

MEFİSTOFELES

Götüreceğim seni oraya ama yapabileceklerime gelince, dinle: Elimde mi benim gökyüzünün ve yeryüzünün tüm güçleri? Uyuturum ben

hapishanenin bekçisini, yürüt sen de anahtarı ve çıkart onu zindandan insan eliyle! Çıkart! Ederim ben gözcülük ederim! Bekliyor sihirli atlar hazır, kaçırırım sizi. Yapabilirim bunu.

FAUST

Gidelim hemen haydi!

GECE - AÇIK BİR ALAN

(Faust, Mefistofeles siyah atlara binmiş rüzgâr gibi koşturarak)

FAUST

Ne yapıyorlar öyle darağacının etrafında?

MEFİSTOFELES

Bilmiyorum ne yapıp ettiklerini.

FAUST

Dolaşıp duruyorlar bir aşağı bir yukarı, eğilip doğruluyorlar.

MEFİSTOFELES

Bir cadılar kafilesi!

FAUST

Serpiyorlar bir şeyler, sunuyorlar adaklar.

MEFİSTOFELES

Geçelim! Geçelim!

ZİNDAN

(FAUST, elinde bir tomar anahtar ve bir lambayla küçük bir demir kapının önünde)

Kaplıyor içimi çoktan unuttuğum bir ürperti,
Sarıyor beni insanlığın tüm sefâleti.
Oturuyor o burada, bu rutubetli duvarın ardında,
Oysa güzel bir hayâlden ibaretti tüm suçu!
Çekiniyor musun onun yanına girmekten?
Korkuyor musun tekrar görmekten?
Yürü! Hızlandırır gecikmen onun ölümünü.

(Kilidi kavrar. içeriden bir şarkı duyulur:)

Annem, o fahişe,
Beni öldüren fahişe!
Babam, o alçak,
Beni yiyen alçak!
Küçük kardeşim
Sakladı kemiklerimi
Serin bir yerde—
Oldum ben de güzel bir orman kuşu,
Uçuyorum uzaklara, uçuyorum uzaklara!

FAUST

(Kilidi açarak)

Farkında değil, sevgilisinin onu dinlediğini,
Duyuyor zincirlerin şıngırtısını, samanın hışırtısını.

(içeri girer.)

MARGARETE

(Yatağında gizlenerek)

Eyvah! Eyvah! Geliyorlar. Ne acı ölüm!

FAUST

(Alçak sesle)

Yavaş! Yavaş! Geliyorum seni kurtarmaya.

MARGARETE

(Onun ayaklarına kapanarak)

Duy acımı, insansan eğer!

FAUST

Uyandıracaksın nöbetçileri çığlıklarınla!

(Kilitlerini sökmek için zincirleri tutar.)

MARGARETE

(Dizleri üstünde)

Kim verdi sana, ey cellat,
Üzerimdeki bu yetkiyi?
Henüz gece yarısı, geldin almaya beni!
Acı bana, bırak yaşayayım!
Değil mi erken yeterince, yarın sabah bile?

(Ayağa kalkar.)

Öyle gencim, henüz öyle gencim ki!
Ve ölmem gerekli!
Güzeldim de çok ve mahvetti bu güzellik beni.
Yanımdaydı sevgili, oysa uzaklarda o şimdi;
Parçalandı tacım,[197] dağıldı çiçekleri.
197 Margarete'in bekâretinin sembolü taç.
Tutma öyle sert beni!
Acı bana! Ne yaptım ki ben sana?
Yalvartma beni boşuna!
Görmedim bir kez seni hayatımda!

FAUST

Dayanabilecek miyim bu acıya?

MARGARETE

Elindeyim artık senin tümüyle.
Bırak da emzireyim çocuğu önce!
Bastım bağrıma onu bütün gece;
Acı çekeyim diye, aldılar yanımdan bebeğimi,
Ve diyorlar ki şimdi de, ben öldürmüşüm onu,
Olamam asla mutlu bundan sonra.
Şarkılar söylüyorlar hakkımda! Ne kötü insanlar bunlar!
Bitiyor işte eski bir masal böyle,
Kim demiş onlara, yorumlayın diye?

FAUST

(Dizleri üstünde)

Kapanıyor ayaklarına seni seven birisi,
Kopartmak için uğursuz zincirleri.

MARGARETE

(Onun yanında diz çöker)

Ah, diz çökelim, yalvaralım azizlere!
Bak: Bu basamakların,
Eşiğin altında
Kaynıyor cehennem!
Kötü ruh,
Korkunç bir öfkeyle,
Koparıyor kıyamet!

FAUST

(Yüksek sesle.)

Gretchen! Gretchen!

MARGARETE

(Kulak kesilir.)

Sevgilinin sesiydi bu!

(Ayağa fırlar. Zincirleri yere düşer.)

Nerede o? Duydum sesini!
Özgürüm! Tutamaz kimse beni.
Atılacağım boynuna onun,
Yaslanacağım göğsüne!
Duydum "Gretchen" diyen sesini! Duruyordu eşikte!
Cehennem iniltisi ve gürültüsünün orta yerinde!
Öfkeli, şeytanca alaylar arasından
Tanıdım onun tatlı, sevgi dolu sesini.

FAUST

Benim o!

MARGARETE

Sensin ha! Ah, bir daha söyle!

(Onu tutarak)

Evet, o! Evet, o! Nereye gitti tüm çektiklerim?
Nerede o zindan korkusu? Hani zincirlerin korkusu?
Sensin, evet! Kurtarmaya geldin beni!
Kurtuldum!
Görüyorum yine orayı,
Seni ilk gördüğüm o sokağı,
Ve o keyifli bahçeyi,
Marthe ile seni beklediğimiz yeri.

FAUST

(Gitmeye davranarak)

Gel benimle beraber! Gel haydi!

MARGARETE

Ah, biraz bekle!
Senin olduğun yerde, olurum ben de seve seve.

(Onu okşayarak)

FAUST

Acele et!
Etmezsen acele,

Ağır öderiz bedelini.

MARGARETE

Ne? Öpüşemiyor musun artık?
Dostum, biraz uzak kaldın diye benden,
Ve unuttun mu öpmeyi hemen?
Niye korkuyorum öyle sana sarılınca,
Oysa senin sözlerinden, bakışlarından
Akardı cennet içime
Ve sen, boğacakmış gibi öperdin beni?
Öp beni!
Yoksa ben öperim seni!

(Faust'a sarılır.)

Eyvah! Dudakların soğuk,
Sessiz!
Nerede kaldı
O sevgin?
Kim yoksun etti beni ondan?

(Ondan uzaklaşır.)

FAUST

Gel! İzle beni! Sevgilim, topla cesaretini!
Seviyorum seni eskisinden bin kere daha ateşli;
İzle beni! Senden tek ricam bu!

MARGARETE

(Ona dönerek)

Ve sen misin bu? Gerçekten mi sensin?

FAUST

Benim. Gel şimdi.

MARGARETE

Zincirleri açacaksın,
Alacaksın kucağına beni yine.
Nasıl oluyor da korkmuyorsun benden?
Ve biliyor musun, dostum, kimdir kurtardığın?

FAUST

Gel! Gel! Başladı gün ağarmaya.

MARGARETE

Öldürdüm annemi,
Boğdum çocuğumu!
Bağışlanmamış mıydı o, sana ve bana?
Sana da! —Sensin! İnanamıyorum.
Ver elini! Rüya değil bu!
O sevgili elini! —Ah, ıslak ama elin!
Sil onu! Öyle geliyor ki bana,
Bulaşmış kan ona!
Ah, Tanrım! Ne yaptın sen?
Sok o kılıcı kınına!
Yalvarıyorum sana.

FAUST

Bırak geçmişi, geride kalsın!

Öldürüyorsun beni.

MARGARETE

Olmaz, yaşamalısın sen!
Tarif edeceğim sana mezarları,
Yapacaksın gereğini
Yar ın hemen:
Ver anneme en iyi yeri,
Hemen yanına da kardeşimi,
Beni de biraz kenara,
Ama çok fazla gitmeden uzağa!
Ve küçüğü koy sağ göğsüme!
Yatmasın başka kimse yanımda!—
Sokulmak senin yanına,
Hoş tatlı bir mutluluktu!
Ama sokulamıyorum artık sana:
Zorlamam gerek sanki kendimi buna,
İ tiyormuşsun gibi beni,
Ve yine de sensin, o tatlı, yumuşak bakışınla.

FAUST

Hissediyorsan ben olduğumu, gel öyleyse!

MARGARETE

Buradan dışarıya mı?

FAUST

Özgürlüğe!

MARGARETE

Dışarısı mezar,
Gözetliyor beni ölüm, öyleyse gel!
Buradan ebedi istirahatgâhıma
Ve atmam tek bir adım bunun dışında!—
Gidiyor musun? Ah, Heinrich, gelebilseydim ben de seninle?

FAUST

Gelebilirsin! Yeter ki iste! Kapı açık.

MARGARETE

Çıkamam ben buradan; umut yok benim için.
Kaçmak neye yarar? Gözetliyorlar beni!
Dilenmek zorunda kalmak, ne feci,
Ve üstelik vicdan azabıyla!
Sürünmek yabancı ellerde, ne feci—
Ve yakalarlar nasıl olsa beni!

FAUST

Kalacağım senin yanında.

MARGARETE

Çabuk! Çabuk!
Kurtar zavallı çocuğunu!
Acele et! İzle dere boyunca
Yukarı giden yolu,
Geç köprüyü,

Dal ormana,
Sol tarafta, işaret levhasının bulunduğu yerde,
Havuzun içinde!
Tutup çıkar hemen onu!
İstiyor kurtulmak,
Çırpınıyor hâlâ!
Kurtar! Kurtar!

FAUST

Kendine gel!
Tek bir adım daha, özgürsün sonra!

MARGARETE

Aşmış olsaydık şu dağı keşke!
Oturuyor orada annem bir taşın üstünde,
Hissediyorum bir soğukluk tepemde!
Oturuyor orada annem bir taşın üstünde!
Ve sallıyor başını:
Vermiyor hiçbir işaret, kıpırdamıyor, ağırlaşmış başı,
Öyle uzun uyudu ki, uyanmaz artık—
Dalmıştı uykuya, mutlu etmek için bizi!
Mutlu günlerdi onlar!

FAUST

Fayda etmezse yalvarmak, yakarmak,
Alıyorum göze seni omuzlayıp götürmeyi.

MARGARETE

Bırak beni! Hayır, gelemem ben zora!
Tutma beni böyle vahşice!
Yapmıştım hatırın için her istediğini eskiden.

FAUST

Ağarıyor gün! Sevgilim! Sevgilim!

MARGARETE

Gün! Evet, ağarıyor gün! Giriyor içeriye ışığı son günün!
Olmalıydı düğün günüm bugün!
Söyleme kimseye, girdiğini önceden Gretchen'in yanına!
Yazık oldu tacıma!
Oldu olan bir kere!
Göreceğiz birbirimizi yine—
Değil ancak dansta.
Toplanıyor halk, işitilmiyor sesler;
Meydan, sokaklar
Dolup taşıyor insanlarla.
Çalıyor çanlar, kırılıyor değnek.[198]
198 Cellât, infazdan önce mahkûmun başında bir değnek kırardı.
Nasıl da yakalayıp bağlıyorlar beni!
Sürüklendim bile kanlı sehpaya.[199]
199 Mahkûm, başı kesilmeden önce bir sandalyeye bağlanırdı.
Enseme inecek olan baltanın keskinliği
Oluşturuyor herkesin ensesinde bir ürperme.
Bir mezar gibi sessiz dünya!

FAUST

Doğmaz olsaydım ben de!

MEFİSTOFELES

(Dışarıda görünür.)

Haydi, çabuk! Mahvoldunuz yoksa.
Gereksiz üzüntüler, tereddütler ve boş konuşmalar bunlar!
İrkiliyor atlarım,
Ağarıyor gün.

MARGARETE

Ne o yerden yükselen öyle?
Şunu! Şunu! Kov şunu buradan!
Ne istiyor bu kutsal yerde?
Benim istediği!

FAUST

Yaşamalısın sen!

MARGARETE

Tanrı'nın adaleti! Bırakıyorum sana kendimi!

MEFİSTOFELES

Gel! Gel! Bırakırım seni de onunla birlikte yüzüstü yoksa.

MARGARETE

Seninim Tanrım! Kurtar beni!
Siz melekler, siz kutsal kafileler,

Dizilin çevreme, kurtarmak için beni!—
Heinrich! Ürpertiyorsun tüylerimi!

MEFİSTOFELES

Mahkûm oldu o!

BİR SES

(Yukarıdan)

Kurtuldu!

MEFİSTOFELES

(Faust'a)

Gel yanıma!

(Faust'la birlikte kaybolur.)

BİR SES

(içeriden, gittikçe hafifleyerek.)

Heinrich! Heinrich!

FAUST - II

Tragedyanın İkinci Bölümü Beş Perde

Birinci Perde

HOŞ BİR YÖRE

(Faust, çiçek dolu çimenlere uzanmış, yorgun, huzursuz,uyumaya çalışır)

(Alacakaranlık)

(Halka halinde, süzülerek devinen ruhlar, sevimli küçük periler)

ARIEL

(Eol harpı[200] eşliğinde bir ezgi)

200 Rüzgârın tellerine çarpmasıyla ses veren, üç köşeli eski bir müzik âleti.

Çiçeklerin bahar yağmuru

Uçuşarak serpilirken herkesin üstüne,
Tarlaların yeşil bereketi
Göz kırparken tüm canlılara,
Küçücük perilerin yüce ruhu
Koşar herkese yardıma;
İyi veya kötü, dara düşen her bir kişi
Uyandırır onlarda şefkat hissi.
Ey, bu başın çevresinde daireler halinde uçuşan periler,
Davranın sizler de soylu perilere yakışacak şekilde:
Dindirin onun yüreğindeki öfkeli karmaşayı!
Çekip çıkartın vicdan azabının kor gibi acı oklarını,[201]

[201] Gretchen tragedyasına gönderme.

Arındırın onun içini yaşadığı dehşetten!
Dört tanedir gece nöbetinin aralıkları:[202]

[202] Eski Romalılar "vigilae" denilen gece nöbetlerini (18-21, 21-24, 24-3, 3-6 arasındaki saat dilimleri) dörde ayırırlardı. Koronun dört bölümden oluşan şarkısı da bu dilimleri yansıtmaktadır.

Değerlendirin onları gecikmeden, dostça!
Yerleştirin önce onun başını serin bir yastığa,
Ardından yıkayın Lethe'nin[203] şebnemli sularında!

[203] Eski Yunanlıların inancına göre ölüler yer altındaki Lethe ırmağının suyundan içince yaşadıklarını unuturlardı. Ariel, Faust'un da aynı şekilde Gretchen tragedyasını unutmasını diliyor.

Kıpırdar hemen kaskatı kesilmiş uzuvları,
Güçlenerek yeni güne doğru huzurla uzanır:
Gerçekleştirin perilerin en güzel görevini:
Döndürün onu kutsal ışığa geri!

KORO

(Teker teker, iki ve daha fazla ses, sırayla ve toplu halde.)

Doldururken ılık rüzgârlar
Yeşile bürünmüş vadileri çepeçevre,
Tatlı kokular, sis katmanları
Yolluyor alacakaranlık etrafa,
Fısıldıyor sessizce tatlı bir huzur,

Sallıyor gönlümüzü çocuk mutluluğu içinde,
Ve kapatıyor günün kapılarını,
Yorgun adamın göz kapaklarını.

Çöktü artık gece,
Ekleniyor yıldız yıldıza kutsalca,
Büyük ışıklar, küçük kıvılcımlar
Işıyor yakında ve parlıyor uzakta,
Parıldıyor burada göle yansıyan ışıklar,
Parlıyor yukarıda, berrak gecede;
En derin huzurun mutluluğunu perçinleyen
Ay, hüküm sürüyor tüm görkemiyle.

Silindi, geçti artık o demler,
Uçup gitti acılar ve hazlar;
Sez şimdiden: Bulacaksın derman!
Güven yeni doğan güne!
Yeşeriyor vadiler, kabarıyor tepeler,
Dinleniyor çalılıklar gölgede,
Ve salınan gümüş dalgalarla
Olgunlaşıyor ekin hasat için.

Erişmek için her arzuna,
Bak oradaki parlaklığa!
Bağlanmışsın zaten incecik bağlarla,
Bir örtüdür uyku, silkin at onu!
Çekinse de etrafındakiler kararsızlık içinde,
Bocalama, cesur ol sen!
Başarır her şeyi,
Anlayan ve hızla kavrayan soylu kişi.

(Müthiş bir patırtı güneşin yaklaşmakta olduğunu bildirir.)

ARIEL

Dinleyin! Dinleyin Hora'ların[204] fırtınasını!
[204] Mevsimleri temsil eden eski Yunan tanrıçaları.
Çınlatıyor ruhun kulaklarını
Doğuyor artık yeni bir gün.
Gıcırdıyor gümbürtüyle kaya kapıları,
Dönüyor takırdayarak Föbus'un tekerlekleri,
Nasıl bir gürültü bu, ışığın getirdiği!
Çalınıyor trompetler, ötüyor borular,
Kamaşıyor gözler ve şaşırıyor kulaklar,
İşitmemelisin duyulmayan şeyleri sen de.
Sığının çiçek taçlarının içine,
Derine, daha derine, barınabilmek için sessiz bir yerde,
Kayaların içine, yaprakların altına!
Yakalarsa sizi bu sesler, olursunuz sağır.

FAUST

Atıyor yaşamın nabzı taze bir canlılıkla,
Selâmlamak için tüller arasından süzülerek doğan sabahı
yumuşakça;
Sen, ey yeryüzü, kıpırdamadın bu gece de
Ve yenilenmiş güçlenmiş, nefes alıyorsun ayaklarımın dibinde,
Başladın bile beni zevkle sarmalamaya,
Canlandırıyorsun, uyandırıyorsun içimdeki güçlü kararlılığı,
Durmaksızın o en yüksek varlığa ulaşma arzusunu.—
Şafak ışıklarına bürünmüş bile dünya,
Çınlıyor orman binlerce canlının sesiyle;
Sarılmış vadiler içinden ve dışından bir sis şeridiyle,
Ama iniyor yine de gökyüzünün berraklığı derinlere,
Ve fışkırıyor dallar ve budaklar, körpe bir canlılıkla,
Uyudukları mis kokulu toprağın derinliklerinden.
Gözüküyor berrak renkler de birer birer topraktan,
Titreyen incilerin damladığı ağaçlar ve yapraklardan:

Oluşuyor bir cennet dört bir yanımda.

Bak yukarıya! Dağların dev zirveleri
Müjdeliyor şimdiden en görkemli saatin gelişini;
Önce onlar varıyor keyfine,
O sonsuz ışığın, yönelecek olan sonra, aşağıya bize.
Şimdi yeşile bürünmüş çimenlerine Alp yaylasının
Bahşediliyor yeni bir parlaklık ve berraklık,
Ve gerçekleşiyor kademe kademe—
İşte çıkıyor güneş ortaya! —Ve ne yazık ki,
    kamaşınca gözlerim hızla,
Dönüyorum başka bir yana, gözlerimin ağrısıyla.

Böyle olurmuş demek, ümit özlemleri içinde
Çalışınca erişmeye en büyük arzuna, var gücünle,
Ve bu arzuyu gerçekleştirecek kapıları ardına kadar açık bulunca.
Ş imdi ama yükseliyor o sonsuz derinliklerden
Taşkın bir ışık, şaşıp kalıyoruz:
Tutuşturmak istemiştik yaşam meşalesini,
Kuşatıyor bizi bir ateş denizi, hem de ne ateş!
Aşk mı? Nefret mi? Kor alevleriyle saran bizi,
Sırayla acı ve sevince boğan,
öyle ki çeviriyoruz bakışlarımızı toprağa yine,
Gizlemek için kendimizi hoş gençliğin örtüsüne.
öyleyse, varsın arkamda kalsın güneş!
Bir çağlayan, kayaların arasından fışkıran,
Bakarım ben ona artan bir hayranlıkla.
Her akışında ilkin binlerce,
Sonra sonsuz sellerle taşan,
Yükseklere köpük üstüne köpük saçan.
Ne görkemlidir, bu fırtınanın yarattığı
Rengârenk gökkuşağının değişken varlığı;
Bazen berrak çizgilerle, bazen havada eriyerek,

Çevreye güzel kokulu ferah serpintiler yayması.
Yansıtır gökkuşağı insanın hedef ve eylemini.
Düşün, kavrayacaksın daha iyi:
Renkli bir yansımadır yaşam.

İMPARATOR SARAYI

TAHT ODASI

(Devlet şûrası imparatorun gelmesini beklemektedir. Borazanlar çalınır. Gösterişli giysileri içinde, her türlü saray görevlisi. imparator tahtına oturur, sağ yanında müneccim.)

İMPARATOR

Selâmlıyorum uzaktan ve yakından,
Gelerek burada toplanan sevgili sâdık ahalimi.—

Görüyorum yanımda bilge kişiyi,
Peki nerede kaldı şu soytarı?

BİR SOYLU

Hemen mantonun eteği arkasında
Yığılıp kaldı merdivenlerde;
Alıp götürdüler yağ tulumunu:
Bilinmiyor, ölü mü yoksa sarhoş mu?

İKİNCİ SOYLU

Anında müthiş bir hızla
Geçiyor başka bir soytarı onun yerine.
Giyinmiş pek de süslü püslü,
Ama maskaralıklarıyla şaşırtıyor herkesi;
Tutmuşlar nöbetçiler eşikte
Çaprazlamasına kılıçlarını—
Yine de girmiş o içeri, cesur soytarı!

MEFİSTOFELES

(Tahtın önünde diz çökerek)

Nedir lânetlenen ve her zaman hoş karşılanan?
Nedir özlenen ve her zaman kovulan?
Nedir sürekli koruma altına alınan?
Nedir kıyasıya azarlanan ve yakınılan?
Kimi çağırmamalısın buraya?
Kimdir, adının anılmasından herkesin memnun olduğu?
Nedir yaklaşan tahtının basamaklarına?
Nedir kendini sürgüne yollayan?

İMPARATOR

Bu seferlik kendine sakla sözlerini!
Bilmecelerin yeri değil şimdi,
Bu, o beylerin görevi.—
Çöz bakalım sen! İsterdim duymak:
Korkarım, gitti eski soytarım uzaklara;
Geç onun yerine ve otur yanıma!

(Mefistofeles basamakları çıkarak imparatorun solunda durur.)

KALABALIĞIN HOMURDANMASI

Yeni bir soytarı —Başımıza yeni bir belâ—
Nereden geliyor bu? —Nasıl girmiş içeri?—
Gözden düştü eskisi —Harcadı kendini, bitirdi—
Fıçı gibiydi eskisi —Yenisi ise çöp gibi—

İMPARATOR

Ve öyleyse, sevgili sâdık bendelerim.
Hoş geldiniz uzaklardan ve yakından!
Toplandınız burada, yıldızlar da sizden yana:
Mutluluk ve kurtuluş yazılmış adımıza yukarıda.
Söyleyin bakalım ama, niye tam da bu günlerde,
Dertlerimizden kurtulmak istediğimiz şu demlerde,
Karnaval maskelerimizi takmış neşe içinde
Ve sadece keyfimize bakacağımız yerde,
Niçin toplayarak meclisi eziyet ediyoruz kendimize?
Ama madem ki diyorsunuz, olması gerekiyordu böyle diye,
Toplandık bir kere, görüşelim öyleyse.

BAŞBAKAN

En yüksek erdem, bir hâle gibi,
Sarmış imparatorun başını, o’dur ancak
Bu erdemi lâyıkıyla uygulayacak:
Adalet! Bütün insanların sevdiği,
Herkesin istediği, arzu ettiği, vazgeçemediği adaleti,
Bağışlamak halka, imparatorun elindedir yalnızca.
Ama ah! Neye yarar insanın kafasındaki akıl,
Kalbindeki iyilik, elindeki beceri,
Hummalı bir şekilde karıştıysa işler devlette,
Ve kötülük kötülüğü izlerse!
Bu yüksek yerden engin ülkeye bakan bir kişi
Kötü bir düş gördüğünü sanır sanki,
Hüküm sürüyor orada düzensizlik, düzensizlik içinde,
Üstün geliyor hukuken kanunsuzluk
Ve oluşuyor bir yanılgılar dünyası.

Çalar kimisi sürüleri, kaçırır kadınları diğerleri,
Mihraptan kupayı, haçı ve şamdanı,
Övünür bunlarla yıllarca
Zarar gelmeden kılına dolaşır rahatça.
Üşüşüyor davacılar şimdi salona,
Oturmuş yargıç yüksek koltuğuna,
Dalgalanıyor bu arada öfkeli akınlarla
Giderek büyüyen isyanın kargaşası da.
Serbesttir, alçaklığı ve suçlarıyla övünmekte,
Suç ortaklarına sırtını dayayan kişi,
Ve : “Suçlu!” diye karar verilir,
Kendinden başka onu koruyacak kimsesi olmayan suçsuz hakkında.
Paramparça oluyor böylece dünyamız
Kaybediyor tüm gücünü edepli davranış;
Nasıl gelişebilir bu durumda akıl,
Bizi doğruya götürecek tek unsur?
Sonunda sağlam ahlâklı kişi de

Yöneliyor dalkavuklara ve rüşvetçilere;
Cezalandıramayan hâkim,
Birlik oluyor sonunda suçluyla.
Karanlık bir tablo çizdim; aslında
Bir bahar havası görmeyi tercih ederdim.

(Sessizlik)

Kaçınılamaz kanunlardan;
Herkes zarar görüyor ve herkes katlanıyorsa buna,
Yağma edilir majestelerinin tahtı bile.

ORDU KOMUTANI

Nasıl da azdı ayaklanmalar bu şiddetli günlerde!
Vuruyor herkes ve vuruluyor kendisi de,
Ve aldıran yok emirlere.
Surlarının ardındaki vatandaş,
Kaya yuvalarında derebeyi
Ant içmişler direnmek için bize,
Tutmuşlar sımsıkı savaş güçlerini.
Sabırsızlanıyor paralı asker,
Dikleşerek maaşını istiyor,
Ve hiç borcumuz kalmamış olsaydı ona,
Kaçıp giderdi bakmadan ardına.
Yasaklarsa birisi herkesin istediği şeyi,
Çomak sokmuştur arı kovanına;
Korumaları gereken ülke,
Talan edilmiş ve perişan halde.
Bastırılmazsa bu çılgın ayaklanmalar,
Elden gider dünyanın yarısı bir anda;
Başka krallar da var ülke dışında,
Ama düşünmüyor hiçbiri bunların kendisini ilgilendirdiğini.

HAZNEDAR

Kim güvenir ki müttefiklere?
Bize vaat edilen yardımlar,
Kesiliverdi suyu akmayan çeşme gibi.
Üstelik, efendimiz, senin geniş ülkende
Mal mülk şimdi kimlerin elinde?
Gittiğimiz her yerde karşımızda bir türedi,
Ve bağımsız yaşamaktır isteği;
Seyirci kalabiliriz ancak yaptıklarına:
O kadar ferâgat ettik ki haklarımızdan,
Kalmadı hakkımız hak iddia etmeye.
Adları ne olursa olsun, partilere de,
Güven olmuyor günümüzde;
İster sövsünler, ister övsünler,
Önemsizdir sevgileri ve nefretleri.
Ghibelin'ler ve Guelf'ler[205]

205 Ghibelin'ler, 13. yüzyılda İtalya'da imparator taraftarı, Guelf'ler papa taraftarı parti. Goethe, eser boyunca bu iki partinin ismini sık sık tekrarlayarak particiliği kınayacaktır.

Gizleniyorlar dinlenmek için;
Kim ister yardım etmek komşusuna şimdi?
Herkes kendi işinin peşinde.
Kitlenmiş kapıları altın ambarlarının,
Eşeliyor, kazıyor ve biriktiriyor her bir kişi,
Oysa kasalarımız bomboş duruyor.

VEKİLHARÇ

Ne sıkıntılara katlanıyorum ben de!
Tasarruf etmek istiyoruz her gün
Ve artıyor her geçen gün gereksinimlerimiz,
Ve doğuyor her gün yeni bir dert.
Eksiği yok aşçıların:
Yaban domuzları, geyikler, tavşanlar, karacalar,
Hindiler, tavuklar, kazlar ve ördekler,
Ödenekler, sağlam gelirler,
Fena değil hiç vaziyetleri;

Ne var ki, tükenmek üzere şarap.
Fıçılar yanyana sıralanmışken eskiden mahzende
Doluyken en iyi markalar ve rekolte ile,
Asil efendilerimizin sonsuz içki âlemleri
Son damlasına kadar tüketti şişedekileri.
Satmak zorunda stoklarını şehir meclisi de,
Gasp ediliyor kap, kaçak içki kadehi niyetine,
Ve masanın altında son buluyor içki âlemi.
Ve şimdi ödemem gerekiyor benim bu giderleri, herkesin maaşını;
Gözümün yaşına bakmayacaktır Yahudi:
İsteyecektir peşinen,
Yıldan yıla artan faizleri.
Semirmeyecek artık domuzlar,
Yatak yorgan bile rehinde,
Konacak ekmek artıkları sofrada önümüze.

İMPARATOR

(Biraz düşündükten sonra Mefistofeles'e)

Söyle bakalım, soytarı, yok mu anlatacak bir derdin senin de?

MEFİSTOFELES

Benim mi? Asla. Gördükçe etraftaki ihtişamı,
Seni ve maiyetini! —Eksik olabilir mi ki güven
Majestelerinin tartışmasız egemen olduğu,
Hazır güçlerin düşmanı mahvedebileceği memlekette?
İ yi niyetin akıl ile birleştiği,
Ve bir çok işlerin görüldüğü yerde?
Hangi kötü güçler birleşebilir,
Sürüklemek için karanlığa, böyle yıldızların parladığı bir ülkede?

HOMURDANMALAR

Maskaranın teki —Biliyor işini
Sırnaşıyor yalanla —İdare edebildiği sürece—
Bilirim iyi —Bunun arkasındaki hileyi—
Peki ne olacak sonra? —Bir planı var—

MEFİSTOFELES

Nerede her şey eksiksiz ki bu dünyada?
Eksik kiminde bu, kiminde de şu, burada da yok para.
Toplanamaz yerden, bu kesin;
Sağlar ama bilgelik, en derindekileri bile.
Dağların damarlarında, duvarların dibinde
Bulunur altın, sikke veya külçe şeklinde,
Ve soruyor musunuz bana, kim gün ışığına çıkartacak bunu diye:
Yetenekli insanın doğa ve akıl gücü!

BAŞBAKAN

Doğa ve akıl —Konuşulmaz böyle Hıristiyanlarla!
Yakıyorlar işte bundan dolayı dinsizleri,
Son derece tehlikeli olduğu için bu tür söylevler.
Doğa günahın kendisi, akıl ise şeytan,
Beslerler kendi aralarında şüpheyi,
Hilkat garibesi melezlerini.
Konumuz değil bizim bunlar! —Eski topraklarından imparatorun
Türemiştir sadece iki tip soy,
Lâyıkıyla korur tahtı bunlar:
Din adamlarıdır birisi, diğeri ise soylular;
Koyarlar karşı her fırtınaya
Ve el koyarlar ödül olarak kilise ve devlete.
Avam takımının karışık kafaları
Bir direniş çıkarır ortaya:

Dinsiz bunlar! Büyücülerin elebaşları!
Ve mahvediyorlar bunlar kenti ve tüm ülkeyi.
Uğraşıyorsun sen küstah şakalarla
Sokmaya bunları yüksek çevrelere;
Yanaşıyorsunuz içi fesat dolu birine:
Yakın akrabadır bunlar soytarılarla.

MEFİSTOFELES

Buradan anlaşılır işte bilgin kişi!
Uzaktadır millerce sizden, dokunamadığınız şey,
Yok sayarsınız elinizle tutamadığınız şeyi,
Değildir gerçek, düşünemediğiniz şey, sizce,
Yoktur tartamadığınız şeyin ağırlığı,
Kendi basmadığınız para ise, geçerli değildir size göre!

İMPARATOR

Giderilemez ki eksiklerimiz böylece;
Nedir söylemek istediğin bu perhiz vaazlarınla?
Doydum sonsuz “nasıl” ve “eğer” sözlerine;
Yok paramız işte: Bul bakalım öyleyse!

MEFİSTOFELES

Sağlarım istediğinizi size, hattâ daha fazlasını bile;
Kolaydır bu, ama zordur kolay olan da.
Para burada, ama ele geçirmek onu,
Budur marifet işte! Kim becerebilir bunu?
Düşünün bir kere: O korkunç dönemlerde,
İnsan sellerinin ülkeleri ve halkı boğduğu günlerde,
Öteki beriki, ne kadar korkmuş olsa da,
Saklamıştır hazinesini oraya buraya.

Hep böyleydi durum Romalıların güçlü olduğu zamandan beri,
Ve böyle süregelmiştir hep, düne, hattâ bugüne dek.
Sessizce gömülü durur toprağa hazineler:
İmparatorundur bu topraklar, buyursun alsın öyleyse!

HAZNEDAR

Hiç de fena konuşmuyor bir soytarıya göre;
Hakkıdır gerçekten de gömüler yaşlı imparatorun.

BAŞBAKAN

Altın örgülü ağlar geriyor şeytan çevrenize:
Olup bitenler hayra alâmet değil.

VEKİLHARÇ

Sağlayabilse keşke, hoşumuza gidecek armağanları sarayda,
Razıyım çoktan ben ettiğim haksızlıklara.

ORDU KOMUTANI

Soytarı akıllı! Vaat ediyor herkese uygun şeyi;
Umurunda değil ki askerin, nereden geldiği!

MEFİSTOFELES

Sanıyorsanız benim sizi kandırdığımı:
Sorun şurada duran adama, sorun müneccime!
Bilir o daire içindeki daireyi, saati ve ânı.
Söyle bakalım öyleyse: Nedir durum gökyüzünde?

HOMURDANMALAR

İki soytarı bunlar —Anlaştılar bile
Soytarı ve hayâlperest —Tahtın burnunun dibinde
Yıpranmış şarkılar —Eski palavralar
Fısıldıyor soytarı —Konuşuyor bilgin—

MÜNECCİM

(Konuşur, Mefistofeles kulağına fısıldar.)

Saf altındandır güneşin kendisi de;
Habercisi Merkür, hizmet verir sevgi ve ücret karşılığında;
Büyülemiştir Bayan Venüs hepinizi,
Sevgiyle bakar size gençliğinde ve ileri yaşlarda;
İffetli Ay ışıldar kaprisle;
Mars, bulamayınca sizi, tehdit eder gücüyle,
Ve Jüpiter, her şeye rağmen, en güzel yıldızdır;
Büyüktür Satürn, uzaktadır ve küçük görünür gözümüze;
Göstermeyiz pek saygı maden olarak ona:
Pahada hafif, ama yükte ağırdır.
Evet, Ay zarafetle Güneş'le birleşirse
Ederse eşil gümüş altına, dönüşür cennete dünya!
Kolaydır bundan sonra elde etmek istediklerinizi:
Saraylar, bahçeler, memecikler, al yanaklar,
Sağlar tüm bunları yüksek bilgili bir adam,
Başarır o, aramızdan kimsenin yapamadığını.

İMPARATOR

Dinliyorum dikkatle dinliyorum,
Ve olamıyorum ikna, yine de.

HOMURDANMALAR

Ne işimize yarar bunlar? —Bayat şakalar—
Müneccimlik —simyacılık—
Çok duydum bunları —Ve kapıldım ümide boş yere—
Ve gelse bile —Dolandırıcının teki—

MEFİSTOFELES

Toplanmışlar burada ve şaşkınca bakışıyorlar,
Güvenmiyorlar bu büyük buluşa;
Saçmalıyor kimisi ademotu diye,
Sayıklıyor kara köpeği bir diğeri.
Neye yarar, iğnelemesi birinin şakalarla,
Yakınması diğerinin büyücülükten,
Kaşınınca onun da bir gün tabanı,
Atamayınca eskisi gibi adımlarını!

Hissediyorsunuz hepiniz gizli etkilerini
Sonsuz egemen doğanın,
Ve en alt katmanlarından dünyanın
Süzülmekte yukarı doğru canlı belirtiler.
Seğirmeler hissederseniz tüm uzuvlarınızda,
Esrarengiz gelirse size bulunduğunuz yer,
Kazın oyalanmadan, çapalayın toprağı:
Oradadır üçkâğıtçı, oradadır define!

HOMURDANMALAR

Kurşun gibi oldu ayaklarım—
Uyuşuyor kolum —Damla hastalığı bu—
Karıncalanıyor ayağımın baş parmağı—
Ağrıyor her tarafı sırtımın—

Bu işaretlerden anlaşıldığına göre
Burada gömülü olmalı en büyük define.

İMPARATOR

Haydi, çabuk ol! Kaçamazsın bu sefer,
Kanıtla beş para etmeyen yalan sözlerini
Ve göster derhal bize o değerli yerleri!
Bırakacağım kılıcımı ve asamı şuraya
Ve kendi asil ellerimle,
Söylemiyorsan yalan, tamamlayacağım işi,
Söylüyorsan eğer yalan, göndereceğim cehenneme seni!

MEFİSTOFELES

Sanırım, bulabilirim oranın yolunu!—
Ancak verемem yeterince bilgi,
Her tarafta bekleyen sahipsiz definelerle ilgili.
Çift süren bir çiftçi,
Çıkartabilir altın bir çömlek topraktan;
Umarken kayatuzu bulmak çamurlarda
Ve karşılaşınca çil çil altınla,
Korkarak, sevinçle doluverir zavallı elleri.
Uçurmalıdır birçok yeraltı geçitlerini!
Sokulmalıdır yarıklara, mahzenlere
Bilinçli define arayan kişi
Ulaşmak için yakındaki yer altı hazinesine!
Eskiden kalma geniş mahzenlerde
Maşrapalar, sahanlar, tabaklar
Bulur yan yana dizili;
Görür yakut sürahiler,
Ve kullanmak isterse bunları eğer,
Beklemektedir yanında yıllanmış bir sıvı.
Ama —inanacak mısınız işin ustasına?—

Çürümüş çoktan fıçıların tahtası
Sunmuş yeni bir fıçı şaraba, kendi tortusu.
Sadece altın ve mücevherlerin değil,
Nadide şarapların kokuları da,
Sarılmış karanlık ve korkuyla.
Yılmadan araştırır bilgin kişi.
Marifet değildir, gündüz ışığında fark etmek bunları,
Karanlıkta saklıdır esrarengiz şeyler.

İMPARATOR

Senin olsun bunlar! Ne faydası var karanlığın?
Değeri varsa bir şeyin, çıkmalı aydınlığa.
Kim tanır ki gece karanlığında düzenbazı lâyıkıyla?
Siyahtır inekler, kediler ise gri.
Gelelim yer altındaki, altın dolu küplere,
Sarıl sabanına ve çıkart ışığa bunları!

MEFİSTOFELES

Al kazma ve küreği eline, kaz kendin!
Olgunlaştırır seni rençperlik,
Ve altın buzağılarla dolu sürün,
Çıkar gelir toprağın içinden.
O zaman işte tereddüt etmeden, keyifle
Süsleyebilirsin kendini, sevgilini:
Yüceltir ışık saçan renkli parlak taşlar
Hem güzelliği hem de egemenliği.

İMPARATOR

Haydi çabuk! Çabuk hemen! Ne kadar bekleyeceğiz daha?

MÜNECCİM

(Yukarıdaki gibi)

Efendim, dizginle bu şiddetli arzunu
Bırak bitsin gitsin bu karışık eğlence!
Ulaştırmaz dağınık bir kafa bizi hedefe.
Arınmalıyız itidal içinde günahlarımızdan önce
Kendimizden aşağıda olanı, kazanmalıyız yücelikle.
İyilik isteyen, olmalı iyi kendisi önce,
Sevinç isteyen, yatıştırmalı kanını,
Şarap isteyen, sıkmalı olgun üzümleri,
Mucize bekleyen, güçlendirmeli inancını!

İMPARATOR

Öyleyse eğlenceyle geçirelim zamanı!
Geliyor tam zamanında perhiz yortusu.
Kutlayalım bu arada her koşulda,
Çılgın karnavalı daha büyük coşkuyla.

(Borazanlar çalınır. Dağılırlar.)

MEFİSTOFELES

Nasıl da bağlıdır kazanç ve şans birbirine,
Aklına gelmez bu salakların tek bir kere;
Olsaydı onlarda bilgelik taşı,
Kalmazdı bilgelik taşın kendisinde.

GENİŞ BİR SALON

(Yan taraflarda maskeli balo için süslenmiş ve hazırlanmış odalar)

HABERCİ

Sanmayın ki bir Alman eğlencesindesiniz
Şeytanın, soytarıların ve ölülerin dans ettiği yerdesiniz!
Beklemekte sizi neşeli bir cümbüş.
Hükümdarımız, Roma Seferinde,
Hem kendi çıkarına, hem de memnun etmek için sizi,
Aştı yüksek Alp'leri,
Ele geçirdi neşeli bir ülkeyi.
O, imparator, kapanarak kutsal ayaklara
İzin istedi evvela egemenlik hakkı için,
Ve almaya gittiğinde tacını,
Getirdi bize soytarının külahını da.
Yeni doğmuş gibi olduk hepimiz;
Her görmüş geçirmiş kişi
Geçiriyor onu başına keyifle:
Benziyor zıpır soytarıya,
Davranıyor külahın altında akıllıca, olduğunca.—
Görmekteyim şimdiden toplandığını kalabalığın
Salınarak dolaşmasını, hoş çiftler oluşturmasını;
İtiyor kalabalık kalabalıkları.
Bir içeri, bir dışarı, taşıyor muzırlık!
Değişen bir şey yok sonuçta
Yüz binlerce maskarasıyla
Koca bir budaladan farklı değil dünya!

ÇİÇEKÇİ KIZLAR[206]

206 İtalya seferinden Almanya’ya dönen imparatorla birlikte saraya gelen genç Floransalı kızlar.

(Mandolin eşliğinde şarkılar.)

Kazanmak için beğeninizi,
Süslendik biz bu gece,
Biz, Floransa’lı genç kızlar,
Katıldık Alman sarayının ihtişamına.

Taktık kahverengi buklelerimize
Renkli çiçekler, süsler;
İpek teller ve ipek kurdeleler
Oynuyorlar onlar da rollerini.

Sanırız hak ettik,
Değerli övgülerinizi:
Bakın yaptığımız parlayan çiçeklere
Açarlar yıl boyu.

Her renkten parçaları
Birleştirdik simetri içinde;
Teker teker tuhaf gelebilir belki size,
Ama kapılırsınız tümünün cazibesine.

Hoştur görünüşümüz,
Bahçevan kızlarız biz, zarifiz;
Kadının doğası zira
Yakın akrabadır sanatla.

HABERCİ

Gösterin bolluğu sepetlerinizdeki,
Başlarınızın üstünde taşıdığınız,
Kollarınızdan taşan renkleri!
Seçsin herkes beğendiğini!

Çabuk olun ki, köşe bucak
Dönüşsün birer bahçeye!
Değer sevilmeye hepsi,
Çiçekler ve kızların kendileri.

ÇİÇEKÇİ KIZLAR

Haydi edin alışveriş bu neşeli yerden,
Yalnız, yapılmasın pazarlık!
Kısa ve özlü sözlerle,
Söylesin herkes istediğini.

ÜSTÜNDE MEYVESİ BULUNAN BİR ZEYTİN DALI

İmrenmem hiçbir çiçek bahçesine,
Kaçınırım her türlü sürtüşmeden;
Aykırıdır bu doğama:
Özüyüm ne de olsa memleketin
Ve, olarak sağlam bir güvence,
Simgesiyim barışın her yerde.
Bugün, umuyorum, başaracağım,
Süslemeyi lâyık olan güzel bir başı.

BAŞAKLARDAN ÖRÜLMÜŞ BİR TAÇ

(Altın renginde)

Ceres'in hediyeleri, süslemek için sizi,
Duracaktır üzerinizde hoş ve sevimli:
Olsun güzel bir süs hepinize
Yararlı oldukları için çok istenilen şeyler.

YAPAY TAÇ

Ebegümecine benzeyen rengârenk,
Yosunlardan örülmüş olağanüstü çiçekler!
Değildir alışık doğa bunlara,
Modadır onları çıkartan ortaya.

YAPAY DEMET

Adımı söylemeyi size
Alamaz Theophrast bile göze,
Umarım ki yine de, herkesin olmasa bile,
Giderim bazılarının hoşuna,
İsterim adamak kendimi ona,
Takarsa beni saçlarına,
Karar verebilirse,
Yer vermeye bana gönlünde.

GÜL KONCALARI

(iddialı)

Varsın aşırı gösterişli yapay çiçekler
Uysun günün modasına,
Çıksın ortaya harikulade garip şekiller,
Sermediği Doğa'nın asla gözler önüne.
Yeşil saplar, altından çanlar,

Sarkıyor gür buklelerin arasından!—
Gizleriz ama biz kendimizi;
Mutludur, tazeyken keşfeden bizi!
Gelince yaz,
Tutuşur gül koncaları,
Kim vazgeçebilir bu mutluluktan?
Söz vermek ve yerine getirmek o sözü,
Egemendir Flora’nın diyarında
Görüş, akıl ve yüreğe aynı anda.

(Yeşil, yaprak dolu bir kemerin altında çiçekçi kızlar itinayla sepetlerini süslerler.)

BAHÇIVAN

(Bas kemanlar eşliğinde bir şarkı.)

Görün açılmasını çiçeklerin sessizce
Süslemelerini başınızı albeniyle!
Değildir baştan çıkarmak onların niyeti,
Bakarak tatlarına çıkartın keyfini.

Sunarsa size esmer yüzler
Kirazlar, şeftaliler ve erikler,
Alın onları! Çünkü dil ve damağın karşısında
Yetersizdir gözün yargıları.

Gelin, en olgun meyvelerden
Zevkinizle ve keyfinizce yiyin!
Şiir yazılabilir güller hakkında,
Isırılmak içindir oysa elma.

İzin verin eşlik etmemize size
Sizin şu bol gençlik çiçeklerinize,
Ve süsleriz yanınızdaki yeri biz de
Olgun ürünlerimizin bereketiyle.

Neşe saçan çardakların altında,
Süslenmiş kameriyelerde,
Bulunur hepsi bir arada:
Goncalar, yapraklar, çiçekler, meyveler.

(Koroların ikisi de, gitar ve baso kemanların eşliğinde, sırayla şarkı söyleyip mallarını süsleyerek dizmeye ve sergilemeye devam ederler.)

(Anne ve Kız)

ANNE

Kızım, dünyaya geldiğinde seni,
Süslemiştim minicik bir başlıkla;
Öyle sevimliydi yüzün
Ve öyle narindi ki bedenin.
Düşündüm hemen gelin olarak seni,
Verdim seni en zenginine,
Düşündüm olduğunu küçük bir kadın.

Ah, uçup gitti bile yıllar
Faydalanmadan öylesine,
Her türlü aday
Hızla geçip gitti!
Ettin dans kimiyle çevikçe,
Verdin işaret kimine
Dirseğinle, anlamlı.
Düzenlediğimiz her türlü eğlence,

Yapıldı hepsi boş yere:
Rehin almaca ve köşe kapmaca
Yaramadı hiçbir işe;
Meydanda bugün bütün budalalar:
Aç koynunu yavrum sen!
Olur da yakalarsın birini.

(Genç ve güzel oyun arkadaşları da aralarına katılır; samimi konuşmalar duyulur.)

(Balıkçılar, kuşçular ellerinde ağlar, oltalar, ökseler ve diğer bazı gereçlerle onların arasına karışır. Karşılıklı yakalama, kaçma ve tutma deneyleri en tatlı konuşmalara yol açar.)

ODUNCULAR

(Kaba saba hareketlerle içeri girerler)

Çekilin! Aralanın bakalım!
Geniş alanlar gerekli bize:
Keseriz biz ağaçları,
Çatırdar, yıkılır ağaçlar,
Ve taşırken biz onları,
Toslarız sağa sola.
Övmek isterseniz bizi
Anlaşalım bir konuda;
Çalışmasaydı bizim gibi
Kabalar bir ülkede,
Nasıl var olurdu
Kibarlar,
İstedikleri kadar uğraşsalar da?
Sokun aklınıza şunu!
Donmuştunuz bile siz,
Terlemeseydik eğer biz.

PULCINELLE[207]

[207] İtalyan komedisinde palyaço figürü.

(Çocuksu, neredeyse aptalca)

Budalasınız siz,
Doğmuşsunuz beli bükük.
Akıllılarız biz,
Taşımadık ki hiçbir yük;
Kolaydır çünkü giymek,
Külahlarımızı
Ceket ve giysilerimizi.
Hep aylak aylak,
Ayağımızda terlikler
Böbürlenerek dolaşmak
Çarşıda pazarda,
Bakınmak sersem sersem,
Horozlanmak,
Duyunca böyle sesleri
Kalabalığın arasından
Kıvrılmak yılan gibi,
Hoplamak hep beraber,
Zıplamak birlikte.
İster övün bizi,
İster sövün,
Kabulümüzdür hepsi.

ASALAKLAR

(Yaranarak — Yılışarak)

Siz yiğit hamallar
Ve bacanaklarınız
Kömürcüler,
Adamlarımızsınız siz bizim;

Tüm o eğilmeler,
Onaylayan baş eğmeler,
Dolambaçlı sözler,
Katmerli yardakçılıklar
Isıtan ve donduran,
İnsanın içini,
Ne işe yaradı bunlar?
İsterse insin
Gökten
Korkunç ateşler,
Olmasaydı bu odunlar
Ve yığınla kömürler
Yakılamazdı
Geniş ocaklar.
Cızırdar, kızarır,
Pişer ve kaynar bu ocaklarda!
Bilenler ağızlarının tadını,
Çanak yalayıcılar,
Alırlar kızartmanın kokusunu,
Hissederler balığın piştiğini;
Yanaşırlar ağız tadıyla
Velinimetlerinin masasına.

SARHOŞ

(Bilinçsizce)

Bakmasın yan kimse bugün bana!
Öyle rahat, öyle özgür hissediyorum ki kendimi;
Yeni zevkleri ve neşeli şarkıları,
Getiren benim sizlere.
İçiyorum öyleyse! Sen de iç! Sen de iç!
Tokuştursanıza kadehleri! Çin! Çin!
Hey, sen, arkadaki, yaklaşsana buraya!
Tokuşturun kadehleri, böyle içilir içki.

Bağırdı çağırdı karıcığım öfkeyle,
Büktü dudak bu rengârenk kıyafetime küçümsemeyle
Satsam da çalım, istediğim kadar,
Yuhaladı beni bostan korkuluğu diye.
Ama içiyorum ben yine! İç sen de! İç sen de!
Toku şturalım kadehleri! Çin! Çin!
Korkuluklar, tokuşturun siz de kadehlerinizi!
Çınlasın kadehler, ha işte böyle.
Düşünmeyin kaybettiğimi yolumu!

Canımın istediği yerdeyim.
Vermezse meyhaneci borç, verecektir karısı,
Ve verir hizmetçi kız, o da olmazsa.
İçiyorum hep! İç sen de! İç sen de!
Haydi, sizler de! Çin! Çin!
Tokuştursun kadeh, herkes herkesle, devam!
Sanırım, girdi yoluna işler.

Eğleneyim nerede ve nasıl olsa,
İçki hep yanımda:
Bırakın kalayım sızdığım yerde!
Duramıyorum çünkü artık ayakta.

KORO

İçin! İçin bütün kardeşler!
Yeniden hep, şerefe çin çin!
Oturun sağlam sandalyelerde, sıralarda!
Bitmiştir işi masanın altına düşenin.

HABERCİ

(Doğa şairleri, saray şairleri, saz şairi şövalyeler gibi kimi duygulu kimi heyecanlı şairlerin geldiğini duyurur. Her türden yarışmacının bulunduğu bu kalabalıkta kimse kimseye söz hakkı tanımaz.)

(Aralarından biri bir kaç kelime ederek geçer.)

HİCİVCİ

Bilir misiniz, şair olarak beni
Ne sevindirir özellikle?
Söyleyebilseydim şarkı ve konuşabilseydim,
Duymak istemediği konularda hiç kimsenin.

(Gece ve mezar ozanları, yeni ortaya çıkmış bir vampirle, belki yeni bir şiir türünün doğabileceği son derece ilginç bir konuşma içinde olduklarından dolayı özür dilerler. Haberci, ozanların özrünü kabul etmeye mecbur kalır ve bu arada modern maskesine rağmen kişiliğini ve cazibesini kaybetmeyen Yunan Mitolojisini çağırır.)

(Zarafet Tanrıçaları[208])

208 Zarafet ve neşe tanrıçaları. (Latince: gratie, yunanca: charites) Aslında Euphrosyne, Aglaia ve Thalia olarak bilinen bu tanrıçalardan Thalia, aynı zamanda komedinin de ilham perisi olduğu için Goethe tarafından Hegemone (=egemen olan) şeklinde değiştirilmiştir.

AGLAIA

Sunarız biz zarafet yaşama;
Katın zarafet siz de bağışlarınıza!

HEGEMONE

Kabul edin aldıklarınızı zarafetle!
Hoştur ermek arzuna.

EUPHROSYNE

Ve yaşarken huzur içinde
Olsun teşekkürünüz zarafet içinde!

(Kader Tanrıçaları[209])

209 Kader tanrıçaları. (Latince: parcae, yunanca: moirai). Klotho, Lachesis ve Atropos.

ATROPOS

Beni, en yaşlısını, ip bükmeye
Çağırdılar bu sefer de;
Çok şey var düşünecek, tartacak zihinde
Bükerken ince ipliklerini yaşamın.

Ayıklarım ketenden en ince ipliği, başarıyla,
Esnek ve yumuşak olması için sizlere;
Düzgün ve ince ve eşit olmasını
Ayarlar becerikli parmaklar.
Olursanız yapacak, eğlencede ve danslarda
Aklınıza eseni,
Hatırlayın bu ipliğin sınırlarını!
Olun dikkatli! Kopabilir.

KLOTHO

Bilesiniz ki, bu son günlerde
Emanet edildi makas bana,
Kalmadı çünkü bizim yaşlıların
Davranışlarından kimse memnun.

En işe yaramayan iplikleri

Çekiştiriyor havaya ve ışığa,
En şanlı zaferlerin umudunu
Sürüklüyor keserek uçuruma.

Gerçi ben de gençlik heyecanıyla,
Yanılmıştım yüzlerce defa;
Gem vurmak için isteklerime,
Duruyor makas şimdi kınında.

Ve memnunum ben de bağlanmaktan,
Bakıyorum dostça bu yerlere:
Siz, bu özgür saatlerinizde
Coşun eğlenin doya doya!

LACHESIS

Ben olduğum için aranızdaki tek anlayışlı,
Bırakıldı bana ipin kontrolü;
Sürekli çalışan mekiğim,
Yapmadı hiç gereksiz hız.

Geliyor iplikler, sarılıyor çıkrığa,
Yönlendiririm her birini kendi yoluna,
Vermem izin dolaşmasına hiç birisinin:
Kaybedersem bir kez kendimi,
Korkarım dünyanın halinden;
Sayılıdır saatler, ölçülüdür yıllar,
Ve çileyi Dokumacı elinde tutar.

HABERCİ

Gelenleri şimdi, tanımayacaksınız siz,
Ne denli bilginiz olsa da eski kitaplar hakkında;
Görünce onları, bu kadar kötülük yapanları,
Diyeceksiniz “hoş geldiniz” yine de.

İntikam tanrıçalarıdır bunlar dersek inanmaz kimse bize:
Güzel, endamlı, sevimli ve gençtirler!
Sokulun onlara: Göreceksiniz,
Yılan gibi sokan güvercinler olduklarını.

Haindirler doğru; ama günümüzde
Övünürken her budala kendi kusurlarıyla,
Beklemiyor onlar da meleklerin şanını,
İtiraf ediyorlar köyün ve kentin belâsı olduklarını.

(intikam Tanrıçaları)

ALEKTO

Ne yapabilirsiniz ki? Güveneceksiniz bize!
Güzeliz ve genciz çünkü ve sokuluruz kediler gibi;
Âşıksa bir kıza aranızdan birisi,
Şişiririz onun kulaklarını sürekli,

Ta ki, göz göze, söyleyebilene kadar ona şunları:
O kızın göz kırptığını aynı anda şu ve bu adama da,
Kafasının boş, sırtının kambur ve topal olduğunu
Ve, hele nişanlısı ise, yaramadığını o kızın bir işe.

Biliriz nişanlı kızı iğnelemeyi de:

Hattâ eski sevgilisi bile bir kaç hafta önce
Kötü konuşmuş onun hakkında başka bir kıza!—
Barışsalar bile, kalır izi ileride.

MEGARA

Şaka bu sadece! Evlendiler mi bir kere,
Üstlenirim ben işi ve beceririm
Zehir etmeyi en güzel mutluluğu;
Uymaz saat saate, benzemediği gibi insanlar da birbirine,

Ve sarılmaz kimse kavuşunca arzuladığına,
Arar daha fazla arzuladığını budalaca
Alıştığı en yüksek mutlulukları;
Kaçar güneşten, ısıtmak ister buzları.

Bilirim ben bunları idare etmeyi
Davet ederim sâdık dostum Asmodi'yi,[210]

210 Yunanca: Asmodaios. Zifaf gecesinde yedi erkeği öldüren şeytan (Tobias 3,8). Goethe, Asmodi'yi ayartan, sadâkatsizliğe yol açan şeytan olarak kullanmıştır.

Sürtüşme çıkartması için tam zamanında,
Yok ederim böylece çifter çifter insanları.

TISIPHONE

Hazırlarım zehri, bilerim kılıcı
Kötü sözler yerine, veririm haine;
Seversen başkalarını er veya geç
Mahvoldun demektir.

Dönüşecektir o en tatlı anlar
Mecburen zehir zembereğe!
Olmaz pazarlık, çekişmek burada:
Bulur cezasını günah işleyen.

Bahsetmesin bağışlamaktan kimse bana!
Haykırırım derdimi kayalara,
Dinle ne diyor yankı: İntikam!
Yok yaşam hakkı istikrarsıza.

HABERCİ

Rica ederim, çekilin biraz kenara!
Çünkü gelmekte olan şimdi, benzemez sizlere.
Görüyorsunuz, yaklaşıyor dağ gibi bir şey bu yana,
Rengârenk halılar sarkıyor yanlarından,
Kafasında uzun dişleri, yılan gibi bir hortumu,
Esrarengiz, ama göstereceğim size yakında anahtarı.
Oturmuş ensesinde zarif narin bir kadın,
Yönetiyor onu elindeki ince asayla;
Oturuyor yukarıda bir diğeri, yüce ve görkemli,
Kamaştırıyor gözlerimi parlaklığı.
Yürüyor yanlarında iki soylu kadın, vurulmuş zincirlere,
Biri endişeli, görünüyor şen diğeri;
Özlüyor birisi özgürlüğü, hissediyor kendini özgür diğeri.
Bildirsin her biri kendi kimliğini!

KORKU

İsli meşaleler, lambalar, ışıklar
Parıldıyor bu kargaşalı eğlencede;
Bu yapmacık yüzlerin arasında

Sımsıkı bağlıyor beni ne yazık ki zincirler.

Gidin buradan, siz gülünç alaycılar!
Güvenmiyorum sırıtmalarınıza;
Tüm düşmanlarım benim
Geliyor üstüme bu gece.

İşte: Düşman olmuş bir dost,
Tanıdım maskesini!
Öldürmek istemişti beni de şuradaki,
Anlaşılınca, çekip gidiyor şimdi.

Ah, nasıl isterdim her yönde
Açılabilmeyi dünyaya!
Tehdit ediyor karşıdan yok olma tehlikesi,
Hapsediyor sıkıntı ve korku arasına beni.

UMUT

Selâmlıyorum sizi, sevgili kızkardeşlerim!
Bugün ve dün
Takmış olsanız da maskeleri,
Tanırım iyi hepinizi:
Açıklarsınız yarın kimliğinizi!
Ve meşalelerin ışığında
Rahat hissetmesek de kendimizi,
Neşeli günlerde
Tamamen kendi istediğimiz şekilde,
Bazen beraber, bazen tek başına,
Gezeceğiz güzel çayırlarda özgürce,
Keyfimizce dinlenecek ve yapacağız istediğimizi

Ve kaygısız bir hayatta
Çekmesek bile mahrumiyet, isteyeceğiz sürekli.
Sevilen konuklar olarak her yere,
Gireceğiz huzur içinde:
Eminim, bulacağız
Bir yerlerde en iyi şeyleri.

SAĞGÖRÜ

En büyük iki düşmanını insanın,
Korkuyu ve umudu, zincirli halde,
Tutuyorum kalabalıktan uzakta—
Açılın, yol verin! —Kurtuldunuz işte.

Sırtındaki ağır yükle şu canlı devi
Görüyorsunuz nasıl yönettiğimi,
Ve o, hiç umursamadan
İlerliyor adım adım dik geçitlerde.

Ama geçidin tepesinde
Öbür tanrıça, çevik,
Geniş kanatlarıyla, çıkar peşinde
Gözetliyor her bir yanı:

Sarmış şan ve şeref etrafını,
Aydınlatıyor uzaklara değin her yanı,
Viktorie[211] derler adına,
211 Zafer.
Tanrıçasıdır o tüm eylemlerin.

ZOILO - THERSITES[212]

212 Zoilos (MÖ 4. yüzyılda yaşayan bir Yunan hatibi). Homer eleştiriyle tanınır. Thersites (Homer'in İlyada'sında Agamemnon'u yeren kişi). Mefistofeles, burada bu iki ismin bileşimi olarak iki misli olumsuz bir görevi yüklenmiştir. Karnaval esnasında çifte kılıkla insanları korkutarak, Zoilos-Thersites'in kişiliğinde, aklı ve eylemi silmek ister.

Ha! Ha! Geldim tam vaktinde!
Al birinden vur diğerine;
Ama seçtiğim hedef kendime,
Tepedeki Bayan Viktoria.
İki beyaz kanadıyla
Kartal sanıyor kendini,
Ve gittiği her yerde,
Sayıyor kendi malı, halkı ve ülkeyi.
Ama kazanılırsa bir başarı,
Binerim küplere öfkeden.
Alçaklar yüksek, yüksekler alçak,
Olmalı eğriler düz, düzler eğri
Gelir ancak o zaman keyfim yerine;
İsterim böyle yürüsün işler yeryüzünde.

HABERCİ

İstedin öyleyse, ey sefil köpek,
Kutsal değneğimden esaslı bir sopa!
Kıvrıl hemen ve iki büklüm kal!
Bu bodur gövden nasıl bir hızla
Dönüşüyor iğrenç bir yumruya!—
Ama bir mucize! Yumurta oluyor yumru,
Şişiyor ve çatlayarak ikiye ayrılıyor.
Çıkıyor sonra içinden ikizler:
Engerek ve yarasa!
Sürünüyor birisi topraklarda,
Diğeri kapkara, uçuyor tavana.
Acele ediyorlar birleşmek[213] için dışarıda;

213 Yarasa, insanların başları üstünde uçarak onları tehdit ediyor. Engerek yılanı ise insanların ayaklarına dolanıyor. İkisinin de amacı, karnavala katılanları korkutmaktır.

İstemezdim olmak üçüncü aralarında.

HOMURDANMALAR

Haydi! Başladı bile dans arkada—
Hayır! İstiyorum kaçmak buradan—
Görmüyor musun nasıl da sarıyor çevremizi,
Bu hortlak sürüsü?—
Vınlıyor saçlarımın üstünde—
Hissettim ayaklarımın dibinde—
Yaralanmadı aramızdan kimse—
Herkes korku içinde—
Kaçtı tadı şakanın—
Buydu istedikleri canavarların—

HABERCİ

Verildiğinden beri bana
Habercilik görevi karnavallarda,
Bekliyorum kapıda ihtiyatla,
Sizin, bu eğlenceli yerde
Gelmesin başınıza bir felâket diye;
Ne kaçarım, ne de çekilirim.
Korkarım ama, girer pencerelerden
Hava halindeki hayâletler,
Ve hayâlet ve büyülerden
Kurtaramam ben sizi o zaman.
Uyandırmıştı şüphe cüce,
Bak, işte! Başladı bir gösteri geride.
Görevimdir haberci olarak
Açıklamak anlamını bu görüntülerin.
Ama kavranılmaz olanı,

Bilmem ki açıklamasını ben de;
Yardım edin hepiniz, öğrenmeme!—
Görüyor musunuz nasıl süzüldüklerini kalabalığın arasından?
Dört koşumlu muhteşem bir araba
İlerliyor insanların arasında;
Yarılmıyor ama kalabalık,
Görmüyorum hiçbir yerde itiş kakış.
Parlıyor renk renk ışıklar uzakta
Işıldıyor yanıltıcı yıldızlar
Büyülü bir fener gibi,
Yaklaşıyor araba kasırga gücüyle.
Çekilin! Ürperiyor tüylerim!

ARABACI ÇOCUK[214]

214 Goethe'nin Eckermann'a yazdığı 20.12.1829 tarihli mektup:
"Plutos'un maskesi altında Faust'un gizlendiğini ve cimrilik maskesi altında Mefistofeles'in olduğunu fark etmiş olmanız gerekir. Peki arabacı çocuk kimdir? Euphorion... Euphorion bir alegoridir. Zamana, mekâna ve hiç kimseye bağlı olmayan şiirin kişiselleştirilmesidir. Sonradan Euphorion olarak tekrar karşılaşacağımız bu ruh, şimdilik arabacı çocuk maskesinde belirir. Bu bakımdan her yere girebilen ve her an ortaya çıkabilen ruhlarla eşittir."

Durun!
Beygirler, gem vurun kanatlarınıza,
Hissedin alışkın olduğunuz dizginleri,
Hâkim olun kendinize, hâkim olduğum gibi benim size!
Kanatlanın rüzgâr gibi coşturunca ben sizi!—
Onurlandıralım bu yerleri!
Bakın etrafınıza, nasıl da artıyor,
Hayranlar toplanıyorlar halka halka!
Haberci kalk! Uy geleneğe,
Kaçıp gitmeden aranızdan,
Anlat hikâyelerimizi ve söyle isimlerimizi!
Çünkü birer simgeyiz biz,
Ve tanımalısın bundan dolayı bizi.

HABERCİ

Bilemem adını söylemeyi;
Ama tanımlayabilirim seni.

ARABACI ÇOCUK

Dene bakalım haydi!

HABERCİ

İtiraf etmek gerekli:
Genç ve güzelsin, her şeyden önce.
Delikanlısın, yetişme çağında; ama kadınlar,
Bakarlar sana büyümüş gözüyle.
Olacaksın ileride hercai bir âşık,
Çekirdekten yetişme bir çapkın.

ARABACI ÇOCUK

Hoşuma gitti bu sözler! Devam et,
Bul bilmecenin anahtarını!

HABERCİ

Parlak siyah gözlerini, kapkara saçlarını,
Süslüyor inciden bir bant!
Ve öylesine güzel bir giysi
Dökülüyor ki omuzlarından ayaklarına kadar,
Erguvan renkli işlemeler ve parıltılı süslerle!
Kız diyeceği geliyor insanın sana;
Ama daha şimdiden, sevinçle ve kederle,

Doldurabilirsin kızların yüreklerini:
Öğretirler onlar da sana alfabeyi.

ARABACI ÇOCUK

Ve kimdir bu, görkemli varlık
Kurulmuş oturan, arabanın tahtında?

HABERCİ

Benziyor bir krala, zengin ve sevecen:
Ne mutlu onun lütfunu kazanan kişiye!
Kalmamış artık isteyeceği bir şeyi;
Nerede eksiklik görse, çevrilir oraya bakışları,
Ve sadece onun verme isteği bile
Büyüktür mal-mülk ve mutluluktan.

ARABACI ÇOCUK

Kalamazsın bu kadarıyla,
Tanımlamalısın onu daha etraflıca.

HABERCİ

Tanımlanmaz saygınlık.
Parlayan mücevherlerle süslü sargısının altında,
Bu sağlıklı ay gibi yüzü,
Kalın dudakları, al yanakları,
Ya görkemli giysisini
Taşımasına ne demeli?
Benziyor tanıdığım bir hükümdara.

ARABACI ÇOCUK

Plutus’dur o, bolluk tanrısı!
Geliyor göz kamaştırıcı süslerle buraya:
İstiyor yüce imparator onu yanında.

HABERCİ

Anlat şimdi de kendini, nesin, kimsin?

ARABACI ÇOCUK

Simgesiyim ben savurganlığın, kendisiyim şiirin,
Şairim, kendi değerlerini harcayarak,
Mükemmele kavuşan.
Zenginim sonsuz ben de
Ve görürüm eşit kendimi Plutus ile,
Katarım renk dansa ve ziyafete, donatırım onları;
Tamamlarım ben Plutus’un eksiklerini.

HABERCİ

Yara şıyor pek, övünmek sana;
Ama, görelim şimdi marifetlerini!

ARABACI ÇOCUK

Bakın, vurunca bir fiske,
Işıldıyor, parlıyor arabanın etrafı:
Ve saçılıyor işte ortalığa bir dizi inci!

(Sürekli fiskeler savurarak)

Alın, takın boynunuza ve kulağınıza birer altın toka!
Ve kusursuz bir tarak ve küçücük bir taç,
Yüzüklerin üstünde en değerli taşlar!
Serperim küçük kıvılcımlar ara sıra,
Beklerim sonra, tutuşturacak acaba nereyi diye.

HABERCİ

Nasıl da saldırıyor, atılıyor bu sevimli topluluk!
Sıkışıp kalacak izdihamda neredeyse, hediyeleri dağıtanın
kendisi de.
Vuruyor fiskeler, rüyada gibi ve dağıtıyor mücevherleri,
Ve kapışıyor büyük salondaki herkes onları.
Ama görüyorum şimdi yeni kurnazlıkları:
Ele geçirilen onca gayretle,
Girilen uğrunda zahmetlere—
Uçup gidiyor armağanlar ellerinden.
Çözülüp dökülüyor inci kolyeler,
Tırmalıyor elini böcekler;
Atıyor onları elinden, zavallı ahmak,
Ve vızıldıyorlar bu sefer başının etrafında.
Diğerleri, gerçek mücevherler yerine
Yakalıyorlar oynak kelebekleri.
Bulunmuştu halbuki düzenbaz ne vaatlerde
Dağıttığı sahte eşyalarmış meğerse!

ARABACI ÇOCUK

Düşürebilirsin sen maskeleri, anlıyorum,
Ama kavramak kabuğun içindeki özü,
Değildir habercinin saraydaki görevlerinden biri;
Gerekir bunun için daha keskin bir göz.
Kaçınırım ama her türlü kavgadan;
Yöneltiyorum sana sözü ve soruyu, ey hükümdarım.

(Plutus'a dönerek)
Bu dört koşumlu arabanın
Etmemiş miydin hızını bana emanet?
Yönetmiyor muyum arabayı iyi, beceriyle senin gibi?
Gitmiyor muyum söylediğin her yere?
Ve getirmedim mi cesur kanatlarla
Zaferin hurma dalını sana?
Girdiğim her savaşta, senin adına,
Ulaştım her defasında başarıya.
Süslüyorsa alnını şimdi defne dalları,
Örmedim mi aklımla ve ellerimle ben onları?

PLUTUS

Bekliyorsan tanıklık benden,
Söylerim seve seve: Ruhusun ruhumun sen.
Davranıyorsun hep isteğime göre,
Zenginsin daha benden.
Takdir ediyorum hizmetlerini,
Ödüllendiriyorum seni, şu yeşil dalla, bütün taçlarımdan
değerli olanla.
Açıklıyorum herkese bir gerçeği:
Sevgili oğlum, beğeniyorum seni!

ARABACI ÇOCUK

(Kalabalığa)

En büyük armağanları elimdeki,
Görün! Dağıttım etrafa:
Parlıyor şunun ve bunun kafasında
Püskürttüğüm bir alevcik.
Sıçrıyor birinden diğerine,
Bağlanıyor birisine, kaçıveriyor öbüründen,

Alevleniyor ender olsa da
Ve aydınlatıyor kısa bir süre çevreyi;
Ama çoğunda da,
Yanıp tükeniyor, farkına bile varmadan, hüzünle.

KADINLARIN DEDİKODUSU

Dört koşumlu arabada oturan adam
Kesinlikle bir şarlatan,
Çökmüş arkasına da bir şaklaban,
Eriyip bitmiş ama açlıktan ve susuzluktan,
Görülmemiştir hiç böylesi;
Hissetmez herhalde, çimdiklese de birisi.

SISKA[215]

215 Cimriliği temsil eden Mefistofeles.

Defolun yanımdan, iğrenç kadınlar sürüsü!
Bilirim, beğenmezsiniz asla beni.—
Otururken henüz kadın evinde, ocak başında,
Avaritia[216] idi benim adım;

216 Latince: Avaritia=cimrilik. Mefistofeles alay etmektedir: Kadınların tutumlu olduğu zamanlarda tanımlığı dişi olan cimrilik sözü, şimdi kadınların müsrifliği arttığı için eril olmuştur.

İyiydi evimizin durumu o günlerde:
Girerdi içeri bolca şey, çıkmazdı dışarı hiçbiri!
Meraklıydım pek sandıklara, dolaplara;
Günahmış bu hevesim güya!
Ama son yıllarda
Unuttu kadın tutumluluğu
Ve her borçlu gibi, geç ödeyen borcunu
Var istekleri, aşan parasını,
Zordur erkeğin durumu bu şartlarda:
Karşılaşıyor borçla nereye baksa.

Arttırabilirse kadın biraz para,
Harcıyor sevgilisine ve kendi bakımına,
Yiyor daha iyi, içiyor daha çok
Sefil âşıklar sürüsüyle;
Budur arttıran değerini altının gözümde:
Erkek soyundanım, cimridir adım.

KADINLARIN ÖNCÜSÜ

Saklasın cimriliğini canavar, canavar kadınlara;
Yalan dolan hepsi sonuçta!
Kışkırtmaktır erkekleri niyeti;
Kaçmış yeterince zaten keyifleri.

KADINLAR TOPLUCA

Bostan korkuluğu! Yapıştırıverin ona şamarı!
Niye gözdağı veriyor bu teneşir tahtası?
Korkmayız ki iğrenç suratından onun!
Tahtadan ve kâğıttan bu canavarlar:
Saldırın üstüne, yuhalayın!

HABERCİ

Asamın adına! Sakinleşin!—
Pek gerekmiyor yardımım aslında:
Bakın, öfkeli ucubeler nasıl da,
İlerliyorlar hızla açtıkları alanda,
Açıyorlar çifte kanatlarını!
Öfkelenerek titriyor canavarların
Pulla kaplı, ateş püsküren ağızları;
Kaçışıyor kalabalık, temizlendi ortalık.

(Plutos arabadan iner.)

HABERCİ

İniyor aşağıya, krallara yakışan edasıyla!
Veriyor bir işaret, hareket ediyor canavarlar;
İndiriyorlar arabadan sandığı
Altın ve cimrilikle dolu,
Duruyor ayaklarının dibinde:
Gerçekleşmesi bunun bir mucize.

PLUTUS

(Arabacıya)

Kurtuldun işte o ağır yükten,
Özgür ve rahatsın: Koş haydi şimdi kendi dünyana!
Değil burası senin yerin! İğrenç, karışık renkli, vahşi
Çirkin suratlar kuşatıyor burada çevremizi.
Koş, ancak tatlı ve duru bir ışık gördüğün,
Kendin olduğun ve yalnız kendine güvendiğin,
O yere, seni yalnız İyi'nin ve Güzel'in beklediği,
Yalnızlığa! —Kur orada dünyanı!

ARABACI ÇOCUK

Sayıyorum kendimi senin değerli elçin öyleyse,
Seviyorum seni yakınımsın diye.
Taşar bolluk senin konakladığın yerde; hisseder herkes kendini
Harika bir kazanç içinde, benim olduğum yerde.
Bocalar çoğunlukla bu uyumsuzluklarla dolu hayatta:
Teslim etmeli kendini sana mı, bana mı?
Dinlenebilirler seninkiler elbette keyiflerince;

Olur ama sürekli yapacak bir işi, takip edenin beni.
Saklamıyorum yaptığım işleri:
Duyulur anında, alsam nefes bile.
Kal sağlıcakla! Bağışladın sen mutluluğumu bana;
Fısıldadığın anda adımı, yanındayım senin.

(Geldiği gibi gider.)

PLUTUS

Geldi vakti şimdi, çıkartmanın ortaya hazineleri!
Vuruyorum kilitlere habercinin değneği ile.
Açılıyor işte! Bakın buraya: Demir kazanlarda
Oluşuyor ve kaynıyor altınımsı kan gibi,
Takılar, taçlar, gerdanlıklar, yüzükler önce;
Kabarıyor sonra bu sıvı ve tehdit ediyor hepsini yeniden eritip
yutmakla.

HALKIN SIRAYLA BAĞRIŞMASI

Bakın buraya ve oraya! Fışkırıyor takılar bollukla,
Dolduruyor sandığı ağzına kadar!—
Eriyor altın kaplar,
Yuvarlanıyor sikke altınlar.—
Zıplıyor yeni basılmış gibi duka altınları:
Kıpır kıpır içim!
Görüyorum şiddetle arzu ettiklerimi!
Yuvarlanıyorlar yerlerde.—
Sunuyorlar onları size, yararlanın derhal
Ve eğilin yere ve olun zengin!—
Bizler, geriye kalanlar da yıldırım hızıyla,
El koyalım sandığa.

HABERCİ

Ne demek oluyor bunlar? Aptal insanlar!
Bir karnaval eğlencesi bu sadece.
Arzulanmayacak artık hiçbir şey bu akşam;
Sanıyor musunuz ki altın ve değer verileceğini size?
Sizin gibilere bu oyunda
Fazladır metelik vermek bile.
Mankafalar sizi! Rahatlatıcı, hoş bir oyunu bile
Görüyorsunuz katı gerçek diye.
Neyinize gerek gerçek sizin? Boş hayâllerin
Yapışıyorsunuz eteğine.
Maskeli Plutus, maskeli kahraman,
Al götür bu halkı meydandan!

PLUTUS

Hazır buna anlaşılan senin değneğin,
Ver ödünç onu biraz bana!—
Daldırırım korlu ateşlere hemen.—
Sakının kendinizi ey maskeliler!
Çakıyor nasıl da şimşek gibi, patlıyor, saçıyor kıvılcımlar!
Kor haline geldi bile değnek,
Olursa fazla yaklaşan yanıma,
Yanıp kavrulur acımasızca.—
Başlıyorum şimdi dolaşmaya.

BAĞRIŞMA VE İTİŞME

Eyvah! Bitmiş bizim işimiz!—
Kaçsın kaçabilen şimdi!—
Geriye, geriye, sen arkadaki!—
Fışkırıyor yüzüme kızgın kıvılcımlar—
Çöküyor üstüme kızgın değneğin ağırlığı—

Mahvolduk biz, mahvolduk hepimiz—
Geriye, geriye, ey maskeli kalabalık!—
Geriye, geriye, anlamsız güruh!—
Ah, olsaydı kanatlarım, uçar giderdim!

PLUTUS

Çekildi bile geriye etrafımızdaki daire,
Ve sanıyorum, yaralanmadı kimse.
Kaçtı kalabalık,
Korku içinde.—
Ama böyle bir düzenin simgesi olan ben
Çekiyorum görünmeyen bir kordon.

HABERCİ

Başardın harika bir iş;
Nasıl edebilirim teşekkür, bilge gücüne senin!

PLUTUS

Sabır gerek hâlâ, asil dostum:
Tehdit ediyor bizi daha birçok kargaşa.

CİMRİLİK

Bakabilir, isteyen olursa,
Kıvançla bu topluluğa;
En öndedir hep çünkü kadınlar,
Konu afal afal bakmak ve atıştırmak olunca.
Paslanmadım daha o kadar da!

Güzeldir her zaman güzel bir kadın,
Ve bugün, madem ki bedava,
Gidelim, kur yapalım rahatça.
Ancak bu tıklım tıklım yerde
İşitemeyeceğine göre söylenenleri herkes,
Davranacağım akıllı ve sanırım başaracağım,
İfade edeceğim kendimi hareketlerimle.
Yetmez bana el, ayak ve hareketler,
Bulmalıyım öyleyse güldürecek bir beceri.
Yoğuracağım nemli kil gibi altını;
Girer çünkü her kalıba bu maden.

HABERCİ

Ne yapıyor bu sıska budala?
Olur mu midesi boş olanın neşesi?
Dönüştürüyor hamura tüm altınları,
Yumuşatıyor ellerinde;
Ne kadar sıksa ve yuvarlasa da,
Şekle girmiyor hamurlar.
Dönüyor sonra oradaki kadınlara:
Bağırıyorlar hepsi, kaçıp gitmek istiyorlar,
Belli ediyorlar iğrendiklerini;
Hazırdır her kötülüğe düzenbaz maskara.
Korkarım, alıyor zevk,
Davranınca ahlâka aykırı.
Kalmamalıyım sessiz bunun karşısında:
Ver sopamı, kovayım onu!

PLUTUS

Görmüyor, tehdit edeni dışarıdan bizi!—

Bırak, devam etsin ahmaklıklarına!
Yer kalmayacak saçmalıklarına;
Güçlüdür yasa, daha da güçlüdür, yoksunluk.

KARGAŞA VE ŞARKI

İniyor işte çılgın alay
Dağların doruklarından, vadilerin oylumlarından,
Yaklaşıyor karşı konulmaz bir biçimde:
Kutluyor büyük Pan'ı.
Bilir o bilmediğini hiç kimsenin,[217]
217 Pan maskesi takan imparatorun aralarında olduğunu.
Ve giriyor boş bulduğu yere.

PLUTUS

Tanırım iyi sizi, sizi ve tanrınız Pan'ı!
Attınız cesur adımlar birlikte.
Bilirim ben çok iyi, kimsenin bilmediğini.
Ve açıyorum suçlu olarak şu dar çemberi.—
Açık olsun bahtları! —
Olabilir en garip şeyler;
Bilmiyorlar nereye gittiklerini,
Almadılar gerekli önemleri. —

YABANLARIN ŞARKISI

Ey süslü püslü topluluk, siz allı pullular!
Geliyorlar vahşice, geliyorlar hoyratça,
Sıçrayarak yükseklerden, hızlı adımlarla,
Çıkıyorlar gayretle ve güçlü meydana.

FAUNLAR

Faunlar sürüsü
Neşeli danslarda,
Meşe yapraklarından bir taç
Kıvırcık saçlarının arasında,
Zarif, sivri bir çift kulak
Görünüyor bukleli kafadan,
Basık minik bir burun, geniş bir surat,
Yoktur zararı bunların kadınlara:
Uzattı mı pençesini bir faun,
Reddetmez dansı kolayca en güzel kadın bile.

SATİR

Zıplayarak gelir Satir arkalarından
Keçi ayağı ve cılız bacağı ile,
Olmalıdır sıska ve kaslı bacakları,
Ve yaban keçisi gibi dağların doruklarında
Gezinmesi için neşeyle etrafta.
Güçlenince özgürlük ortamında içi,
Alay eder çocuk, kadın ve erkeklerle,
Derin vadilerin sis ve dumanlarında,
Şu rahat yaşadıklarını zannedenlerle,
Onundur ne de olsa sadece
Yukarıdaki temiz ve bozulmamış dünya.

GNOMLAR

Geliyor hafif adımlarla cüceler topluluğu,
Sevmezler çift çift durmayı;
Yosundan giysileri ve parlak ışıklarıyla
Hareket ediyorlar karmakarışık ve hızla,
Bakıyor herkes kendi işine,

Kaynaşıyor ateş böcekleri gibi,
Ve koşuşturuyor oraya buraya,
Buluyor uğraşacak bir iş kendine.
Yakın akrabayız biz o munis küçük adamcıklarla,[218]
[218] İyi kalpli küçük cinler.
Tanınırız kaya cerrahları[219] diye:
[219] Hacamat yapan cerrahlar gibi bunlar da dağların damarlarındaki madeni akıtmaktadırlar.
Kazarız yüksek dağları,
Deleriz şişkin damarları;
Yığarız madenleri üst üste
Güç buluruz "Uğurlar ola!" selâmıyla.
Söylenmiştir iyi niyetle bu sözler bize:
Dostuyuz iyi insanların.
Çıkartıyoruz altını ama gün ışığına,
Hırsızlık ve kötülük yapılması için,
Eksik kalmasın demiri diye
Katliamlar planlayan kurumlu adamın.
Saygısızlık eden üç buyruğa,[220]
[220] Çalma! Zina yapma! Öldürme!
Aldırış etmez geri kalanına da.
Değildir bütün bunlar bizim suçumuz;
Sabırlı olun öyleyse siz de bizler gibi.

DEVLER[221]

[221] İmparatorun muhafızları.
Derler vahşi adamlar onlara,
Tanınırlar iyi Harz Dağlarında;
Anadan doğma çıplak ve tam güçleriyle,
Geliyorlar hepsi dev cüsseleriyle,
Çam gövdesi sağ ellerinde
Ve iri bir kuşak bellerinde,
Dal ve yapraklardan kaba bir önlük:
Yoktur böyle bir muhafız Papa'da bile.

NİMFLER KOROSU[222]

[222] Nimf veya nemf= Antik Yunan mitolojisinde su perileri. Çok sayıda nimf türü vardır. Bunlar yaşadıkları yerlere göre ayrı adlar alırlar. Oreadlar dağlarda, Naiadlar akarsularda, Dryadlar meşe ağaçlarında yaşarlar.

(Büyük Pan'ın etrafını sararlar.)

Geliyor işte o da!
Dünyanın tümü
Simgelenir
Büyük Pan'da.
Ey, en neşeli yaratıklar, sarın çevresini onun,
Dolanın etrafında çılgın danslarınızla!
Çünkü o ciddi ama iyi yürekli olduğu için,
İster neşeli olmasını herkesin.
Mavi gök kubbenin altında bile
Uyanıktır sürekli;
Ama akar ona doğru çağlayarak nehirler,
Ve sallar onu yumuşacık rüzgârlar huzur beşiğinde.
Ve yattığında öğle uykusuna,
Kıpırdamaz daldaki yaprak bile;
Sağlıklı bitkilerin merhem gibi kokusu
Doldurur sessiz, durgun havayı.
Kalamaz artık peri zinde,
Ve dalar uykuya olduğu yerde.
Beklenmeyen bir anda
Duyulursa Pan'ın güçlü sesi,
Şimşek çakması, deniz uğultusu gibi,
Şaşırır herkes ne yapacağını,
Dağılır ovadaki yiğit ordular,
Ve titrer o karışıklıkta kahramanlar.
Saygılar öyleyse bu saygıyı hak edene!
Ve selâm olsun bizi buraya getirene!

GNOMLAR[223] HEYETİ

223 Yeraltı hazinelerine bekçilik eden cüceler

(Büyük Pan'a)

Parlak ve zengin hazine[224]

224 Değerli metaller

Süzülürken kaya yarıklardan iplik gibi,[225]

225 İnce damarlar içinden

Madencinin değneğine sadece
Gösterirken dehlizlerini,

Kurarız karanlık oyuklarda
Trogloditler[226] gibi yuvamızı,

226 Troglodit=Yunanca mağaralarda yaşayanlar anlamına gelir. Herodot'a göre (IV,185) Trogloditler yer altındaki mağaralarda yaşamışlardır.

Dağıtıyorsun sen oysa berrak havalarda
Hazineyi cömertçe.

Keşfettik yanı başımızda
Harika bir kaynak,[227]

227 Plutos'un sandığındaki altınlar.

Vaat ediyor bize kolayca,
Zor elde edilecekleri.

Gerçekleştirecek sensin ancak bunu;
Ey tanrım, al himayene onu:
Senden gelecek her hazine
Kazançtır yeryüzündeki herkese.

PLUTUS

(Haberciye)

Hâkim olmalıyız kendimize ve sâkin
Ve katlanmalıyız olacaklara, güvenle,
Dolusun zaten sen koca bir cesaretle.
Olacak korkunç bir şey az sonra,
İnkâr edecek bunu şimdiki ve gelecek nesiller inatla
Geçiriver sen bunları olduğu gibi tutanağa.

HABERCİ

(Plutus'un elindeki asayı tutarak)

Götürüyor cüceler büyük Pan'ı Usulca ateşin kaynağına doğru;
Fokurdayarak yükseliyor en derin uçurumdan kaynak,
İniyor sonra yeniden aşağılara,
Ve görünüyor karanlıkta açık ağzı,
Püskürüyor tekrar alevler ve köpükler.
Memnun büyük Pan bu durumdan,
Seviniyor bu olağanüstü olaya,
Ve saçılıyor sağa sola köpük incileri.
Nasıl inanabilir böyle bir olayın varlığına?
Eğiliyor bakmak için kaynağın dibine.—
Ama düşüyor şimdi takma sakalı içeri!—
Kimin acaba bu sakalsız çene?
Engelliyor eli görmemizi.—
Oluyor derken büyük bir aksilik:
Alev alıyor sakalı ve geliyor geri uçarak,
Tutuşturuyor tacını, başını ve bağrını,
Dönüşüyor acıya eğlence!
Söndürmek için yangını koşuşturuyor topluluk;
Ama kurtulamıyor kimse alevlerden,
Ve ne kadar çırpınıp vursalar da ateşe,
Yükseliyor alevler yeniden:
Yanıp gidiyor alevlerle sarılan,
Maskeliler sürüsü.
Ne duyuyorum ama, nedir o dolaşan

Kulaktan kulağa, ağızdan ağza?
Ey, ezelden uğursuz gece,
Ne acılar getirdin bize!
Açıklayacak ertesi gün,
Duymak istemediğini kimsenin:
İşitiyorum ama her yandan bağrışmaları:
“Kıvranan imparator, böyle acılar içinde!”
Ah, olsaydı başka türlü gerçek keşke!
Yanıyor imparator ve tüm adamları!
Lânet olsun yoldan çıkarana onu,
Her yanına çıralar sararak,[228]

228 Pan ve yanındakiler, üstlerinde çam dikenleri olan hayvan postlarına sarınmışlardır.

Çığlıklarla coşan
Herkesin mahvına sebep olana!
Ey gençlik, gençlik, başaramayacak mısın hiç
Tutturmayı salt ölçüsünü mutluluğun?
Ey yücelik, yücelik, olmayacak mısın hiç
Gücün kadar mantıklı?

Tutuştu bile şimdiden orman,[229]

229 Salondaki orman dekorasyonu. Bu sahne, 1394 yılında Fransa Kralı 6. Charles’ın bir maskeli balo esnasında yanmaktan kurtulduğu olayla aynıdır.

Yükseliyor alevler yalayarak sivri dilleriyle
Tahtalarla örülmüş tavana doğru:
Tehdit ediyor bizi büyük bir yangın!
Taştı felâketin ölçüsü,
Bilmiyorum, kim kurtaracak bizi.
Dönüşecek bir gecenin kül yığınına
Zengin imparatorluğun ihtişamı yarın!

PLUTUS

Yayıldı yeterince dehşet etrafa,

Gerek var şimdi yardıma!—
Ey kutsal asanın gücü, vur sen, vur ki,
Titresin ve inlesin yer!
Ey uçsuz bucaksız hava,
Dol sen de serin kokularla!
Yaklaşın, etrafta dolaşın,
Buğulu sisler, yağmura gebe bulutlar,
Kaplayın bu alevler karmaşasını!

Çiseleyin, esin bulutçuklar, kıvrılın,
Kayın coşarak, sessizce yatıştırın,
Bastırın alevleri, söndürün yangını:
Siz, ferahlık veren nemli bulutlar,
Dönüştürün bir şimşek ışıltısına
Alevlerin şu anlamsız oyununu!—
Tehdit edince ruhlar bizi kötülükle,
Girmelidir büyü[230] devreye.

230 Faust, büyünün yarattığı bu yangını yine büyüye baş vurarak söndürmek ve para hırsı, eğlence düşkünlüğü, ahlâksızlık, kendini beğenme, dalkavukluk ve bencilliği temsil eden kötü ruhları kovmak ister.

ZEVK BAHÇESİ

(Sabah Güneşi)

(imparator, saray ilerigelenleri, Faust, Mefistofeles, gösterişsiz, dikkat çekmeyen, geleneklere uygun giysilerle; ikisi de diz çökerler.)

FAUST

Bağışlıyor musun bu alev maskaralığını, ey Efendim?

İMPARATOR

(Ayağa kalkmasını işaret ederek)

İsterim daha çok böyle şakalar.—
Buldum kendimi birdenbire tutuşmuş bir kürede:
Sanacaktım kendimi Pluto[231] neredeyse.

231 Yeraltı dünyasının hâkimi.

Kömür gibi karanlık gecede kayaların dibi,
Tutuşmuş alevlerle. Bu ve şu uçurumdan
Fışkırıyordu binlerce vahşi alev
Ve birleşiyordu titreşerek tek bir kubbede.
Yalıyordu alevler o en yüksek,
Bir görünüp bir kaybolan kubbeyi.
Uzaklarda, alevlerin kıvrılan sütunları arasından
Gördüm sıra sıra insanları, kıpırdayan;
Yaklaşan, itişe kakışa geniş halkalar halinde
Ve bildiren, her zamanki gibi, kulluklarını bana.
Tanıdım sarayımdan bazılarını;

Bir prenstim sanki bin semendere[232] egemen.

[232] Efsaneye göre yaşam unsuru ateş olan semender, ateş ruhlarının simgesidir.

MEFİSTOFELES

Öylesin zaten Efendimiz! Çünkü her unsur
Kabul eder kayıtsız şartsız senin egemenliğini.
Sınadın işte itaatkâr ateşi;
At istersen kendini denize, en vahşi dalgaların arasına,
Değmeden daha ayakların inci dolu denizin dibine
Oluşur coşarak görkemli bir daire,
Görürsün alçalıp yükselen yeşil, zarif dalgaların
Kabardığını erguvan renkli köpüklerle
Senin merkez olduğun en güzel yere doğru. Attığın her adımla,
Git nereye gidersen, gelir saraylar da seninle birlikte.
Kıvanç duyar duvarlar bile varlıklarından,
Yer değiştirmekten ok hızıyla, uzanmaktan sağa sola.
Koşuştururlar deniz ejderleri bu yeni, tatlı ışığa,
Fırlarlar hızla ileri ve giremez hiçbiri içeri.
Oynaşırlar orada allı pullu ejderler,
Açınca ağızlarını köpek balıkları, gülersin yüzlerine sen.
Ne kadar coşarsa coşsun saray halkı etrafında,
Görmemişsindir böyle bir kalabalık hayatında.
Kalamazsın ama ayrı, en sevdiklerinden:
Yaklaşıyorlar meraklı Nereidler[233]

[233] Deniz tanrısı Nereus'un güzel kızları. Nereidlerden biri, Thetis, Teselya kralı Peleus'un karısı ve Aşil'in annesiydi.

O sonsuz serinlik içindeki görkemli sarayına,
En gençleri çekingen ve zevk düşkünü, balıklar gibi,
Yaşlıları ise akıllı. Thetis de öğrenince bunu:
Uzatır yeni Peleus'una elini ve dudaklarını.—
Sonra da Olimpos'un geniş ülkesindeki o tahtı—

İMPARATOR

Bırakıyorum havaların egemenliğini sana:
Zaten yeterince erken çıkılıyor o tahta.

MEFİSTOFELES

Ve haşmetli Efendim, senindir zaten yeryüzü.

İMPARATOR

Hangi iyi talih getirdi seni buraya,
Doğrudan Binbir Gece'den yanımıza?
Benziyorsan eğer verimlilikte Şehrazat'a,[234]

234 Efsanevî Pers prensesi ve Binbir Gece masallarının anlatıcısı. Bir vezirin kızı olan Şehrazat, efendisi ve kocası sultana binbir gece boyunca anlattığı değişik masallarla bilinir.

Senindir en büyük lütuf, veriyorum söz sana.
Kal yanımda hep, şu günlük hayatınız,
Çoğu kez olduğu gibi, iğrenç gelirse bana!

VEKİLHARÇ

(Aceleyle gelir.)

Haşmetli İmparatorum, gelmezdi dünyada aklıma
Getireceğim bu en büyük mutluluk haberini sana
Sevince boğan beni,
Huzurunda coşturan:
Temizlendi hesaplar,
Kısıldı tefecilerin kazancı,
Kurtuldum öylesine bir cehennem azabından;
Daha mutlu olamaz hayat cennette bile.

ORDU KOMUTANI

(Aceleyle vekilharcın peşinden gelir.)

Ödendi birikmiş maaşları askerlerin,
Tüm ordu yeniden görev başında,
Hissediyor taze kan askerler damarlarında,
Keyifleri yerinde meyhanecinin ve kızların da.

İMPARATOR

Nasıl da rahatlamış yüreğin!
Aydınlanmış düşünceli yüzün!
Nasıl koşup geldiniz yanıma hızla!

HAZNEDAR

(O sırada girer.)

Sor nedenini bu işi yapanlara.[235]

235 Kâğıt parayı keşfederek para sıkıntısına son veren Faust'a ve Mefistofeles'e.

FAUST

Yakışır başbakana aydınlatmak bu konuyu.

BAŞBAKAN

(Yavaş yavaş yaklaşırken)

Yeter bu kadar mutluluk yaşlılık yıllarımda.—
Dinleyin ve görün o kâğıdı,
Değiştiren kaderi ve dönüştüren neşeye tüm acıları!

(Okur)

"Duysun ilgili herkes:
Bin kron değerindedir bu belge.
Güvencedir, bir tür teminat olarak
İmparatorun topraklarındaki sayısız gömülü hazine.
Çıkarılması için bu definelerin gün ışığına,
Geçecektir para yerine bu belge".

İMPARATOR

Seziyorum bir kötülük ve korkunç bir aldatma!
Kimdir taklit eden imparatorun imzasını?
Cezasız mı kaldı böyle bir suç?

HAZNEDAR

Hatırla: Sen kendin attın imza!
Hem de bu gece! Büyük Pan kılığındayken sen,
Geldi başbakan ve şöyle dedi yanımızda:
"Çıkart bu eğlencenin tadını,
Ver bir kaç çizgi ile halkın hakkını".
Temize çektin sen yazdıklarını, sonra aynı gece
Çoğalttı hemen binlerce sanatçı söylediklerini.
Alsın diye payını herkes bu iyilikten,
Bastık mührü bütün belgelere:
Hazırdır şimdi onluk, otuzluk, ellilik ve yüzlük desteler.
Tahmin edemezsiniz, nasıl iyi geldi halka bu.
Bakın şu şehrinize, yarı ölü gibi küflenmekte,
Nasıl da canlanıyor herkes ve çalkalanıyor keyif içinde!
Mutlu ettiyse de ismin eskiden beri âlemi,
Anılıyorsun şimdi bambaşka bir sevgiyle.
Gereksizdir artık alfabe,
Olacak mutlu herkes bu işaretle.[236]

236 Roma imparatoru Büyük Konstantin'e MÖ 312 yılında Maxentius ile savaşa girmeden önce göründüğü söylenen haçın üstündeki yazıya sathi bir gönderme. Haçın üstünde "In hoc signo vinces=bu işaretle muzaffer olacaksın" yazıldığı söylenir.

İMPARATOR

Ve sayıyor bunu halkım altın para, öyle mi?
Yetiyor mu ordunun ve sarayın maaşlarını ödemeye?
Ne kadar şaşırtsa da beni, mecburum kabul etmeye.

VEKİLHARÇ

Değildi mümkün yakalamak kaçakları;
Başladı dağılmaya yıldırım hızıyla kâğıtlar.
Açmış sarraflar kapıları ardına kadar:
Değerlendiriliyor her bir belge
Altın ve gümüş ile, tabii biraz eksiğine.
Gidiliyor oradan kasaba, fırıncıya, meyhaneciye:
Dünyanın yarısının aklı sanki sadece yemede-içmede,
Böbürleniyor diğer yarısı da yeni giysileri içinde;
Kesiyor kumaşçı, dikiyor terzi.
Kalkıyor kadehler mahzenlerde: "Yaşasın İmparator!" diye;
Pişiriliyor yemekler orada, kızartılıyor etler ve şangırdıyor
tabaklar.

MEFİSTOFELES

Gezinen tek başına setli bahçelerde,
Karşılaşır güzeller güzeliyle, süslenmiş iyice,
Örten bir gözünü gururlu tavus kuşunun tüyü ile;
Sırıtır yılışıkça ve bekler bir kâğıt parçası
Ve akıl ve konuşma yeteneğinden de hızlı şekilde
Sağlanır en rahat aşk ilişkileri.

Gerek yok artık cüzdan, çanta taşımaya:
Kolaydır taşımak küçük bir kâğıt parçasını göğsünde,
Buluşur orada aşk mektuplarıyla rahatça.
Saklar onu papaz dua kitaplarının arasında, huşuyla,
Ve asker, davranmak için daha çabuk,
Gevşetir hemen belindeki kemerini.
Kusuruma bakmasınlar Majesteleri,
Küçümsüyor gibi görünüyorsam bu büyük yapıtı!

FAUST

Senin ülkende çok büyük hazineler,
Toprağın dibinde, donmuş bir şekilde,
Duruyor öylece. En engin düşünce
En cılız engeldir böylesi bir hazineye;
Uçarken hayâl gücü, yükseklerde,
Zorlasa da kendini yeterli değildir yine de.
Ama görebilen zekâlar, derinlikleri,
Duyarlar sonsuz güven sonsuz olana.

MEFİSTOFELES

Altının ve incinin yerine geçen böyle bir kâğıtla,
Bilir herkes elindekini avucundakini, ne rahat;
Gerekmez önceden ne pazarlık ne de takas,
Geçebilir kendinden zevk içinde, aşkla ve şarapla.
Maden ise istenilen: Hazırdır sarraf her an,
Ve yoksa eğer onda da, kazılır biraz toprak.
Konuşur açık artırmaya bulunan kadeh ve kolye,
Ve ödenince kâğıdın bedeli, anında,
Utanır, bizle alay eden şüpheci, küstahça.
İstemez başka türlüsünü hiç kimse, alışılmıştır buna.
Bundan böyle İmparatorun tüm ülkelerinde
Boldur mücevher, altın ve kâğıt.

İMPARATOR

Bu büyük refahı ülkemiz borçlu size;
Uygun olmalı ödül de verilen hizmete.
Emanet ediyorum size ülkenin iç zenginliklerini,
Sizsiniz hazinelerin en değerli bekçileri.
Bilirsiniz büyük hazinenin yerini,
Yapılacaksa eğer kazı, gerçekleşmeli sizin sözünüzle.
Birleşin şimdi hazinemizin efendileri,
Doldurun neşeyle görevinizin şerefini,
Aşağıdakiler de, yukarıdakiler gibi,
Gelsinler bir araya, olsunlar mutlu bu birleşmeden!

HAZNEDAR

Çıkmasın aramızda en ufak bir anlaşmazlık!
Gidiyor hoşuma arkadaşım olması büyücünün.

(Faust ile birlikte çıkar.)

İMPARATOR

Ödüllendirince şimdi saraydaki herkesi,
İtiraf etmeli bana, nerede ve nasıl kullanacağını parayı.

UŞAK

(Parayı alarak)

Süreceğim iyi bir hayat, neşe ve keyif içinde.

BİR BAŞKASI

(Aynı şekilde)

Alacağım hemen gerdanlık ve yüzükler sevgilime.

MABEYİNCİ

(Parayı kabul ederek)

İçeceğim bu andan itibaren daha iyi şarap.

BİR BAŞKASI

(Aynı şekilde)

Başladı şimdiden kaşındırmaya elimi cebimdeki zarlar.

SANCAKTAR

(Düşünceli)

Ödeyeceğim borcunu köşkümün ve tarlamın.

BİR BAŞKASI

(Aynı şekilde)

Katacağım diğerlerinin yanına bu hazineyi de.

İMPARATOR

Umuyordum neşe ve cesaret kazanacağınızı yeni girişimlere doğru;
Anlarlar ama hemen sizi tanıyanlar.
Seziyorum: Bütün bu hazinelere rağmen,

Kalacaksınız yine aynı, eskiden olduğunuz gibi.

SOYTARI

Dağıtıyorsunuz ödülleri: Verin biraz bana da!

İMPARATOR

İçip bitireceksin hepsini yine, kendine gelince.

SOYTARI

Sihirli kâğıtlar! Anlamıyorum tam olarak.

İMPARATOR

Tahmin ederim; kullanıyorsun çünkü parayı kötüye.

SOYTARI

Saçılıyor işte yerlere daha da fazlası: Şaşırdım ne yapacağımı.

İMPARATOR

Al işte şunları! Bunlar, senin hakkına düşenler.
(Çıkar)

SOYTARI

Geldi bana beş bin kron ha!

MEFİSTOFELES

İki bacaklı tulum, canlandın mi yine?

SOYTARI

Gelir bu hep başıma, olmamıştı ama hiç bu kadar iyi, şimdiki gibi.

MEFİSTOFELES

Kaldın sevinçten ter içinde.

SOYTARI

Bakın şuraya: para mı bunların karşılığı?

MEFİSTOFELES

Alabilirsin bunlarla gırtlağının ve göbeğinin istediğini.

SOYTARI

Alabilecek miyim yani şimdi tarla, ev ve sığır?

MEFİSTOFELES

Kuşkusuz! Ver haber sen paradan: hazırdır istediğin herşey.

SOYTARI

Ve av sahası, balıklı havuzu, korusu olan bir köşk de mi?

MEFİSTOFELES

İnan bana! İsterdim görmek seni soylu bir bey gibi!

SOYTARI

Kurulacağım bu akşam kendi malikânemde!

(Çıkar)

MEFİSTOFELES

(Tek başına)

Var mı şüphe eden hâlâ aklından bizim soytarının?

KARANLIK GEÇİT

(Faust — Mefistofeles)

MEFİSTOFELES

Ne diye çekiyorsun beni bu karanlık yerlere?
Yok mu yeteri kadar eğlence içeride?
Fırsat mı yok eğlence ve aldatmacaya
Sarayın bu yoğun, renkli kalabalığında?

FAUST

Konuşma benimle böyle!
Eskiden beri Söyleye söyleye aşındırdın bu lafları!
Senin şimdi bu gidip-gelmelerin ise
Vermemek için hesap bana.
Boğuluyorum ben işten,
Sıkıştırıp duruyorlar beni mabeyinci ve haznedar.
Emrediyor imparator isteğinin derhal gerçekleşmesini,
İstiyor görmek karşısında Helena'yı ve Paris'i.
İstiyor kadınların ve erkeklerin güzellik simgesinin
Cismen belirmesini.
İş başına hemen! Dönemem sözümden.

MEFİSTOFELES

Aptallıktı saçma bir söz vermek.

FAUST

Düşünmedin sen dostum,
Nereye götüreceğini marifetlerinin bizi:
Ettik zengin imparatoru önce,
Bekliyor şimdi de bizden eğlence.

MEFİSTOFELES

Sanıyorsun ki kolayca olup bitecek olaylar;
Bulunduğumuz noktada daha dik basamaklar,
Giriyorsun en yabancı sahalara,
Gömülüyorsun sorumsuzca yeni borçlara sonunda,
Paraların sahte karşılıkları gibi
Sanıyorsun ki Helena'yı da hemen çağırabileceğim.—
Emrine âmâde büyücülerin büyüleri, hayâlî görüntüler,
Budala cüceler;
Koyamasan bile karşı şeytanın sevgilisine,[237]
237 Faust I'deki Walpurgis Gecesinde gördüğümüz genç cadılar.
Tutamaz o kahraman kadınların yerini.

FAUST

Yine eski teraneler!
Düşer insan hep kuşkuya, onun yanında,
Başısın tüm engellerin,
Bekliyorsun yeni bir ödül yaptığın her işin için.
Biliyorum, olur bu iş de azıcık mırıltıyla;
Getirirsin onları buraya kaşla göz arasında.

MEFİSTOFELES

İlgilendirmez bu putperest topluluk[238] beni:
[238] Klasik efsanedeki kişiler. Cadılar, aslında bir Hıristiyanlık ürünüdür.
Yaşar onlar kendi cehennemlerinde;
Vardır ama bunun da bir yolu.

FAUST

Anlat hemen gecikmeden!

MEFİSTOFELES

Açıklıyorum istemeden büyük bir sırrı.[239]
[239] Analar ülkesinin sırrı. Mefistofeles, anaların yanına giderken Faust'a eşlik edemeyeceğini ve bunun kendi sonunun başlangıcı anlamına geldiğini bilir.
Otururlar o tanrıçalar[240] inzivadaki tahtlarında, gururla,
[240] Analar, zaman ve mekâna bağlı olmayan tüm varlıkla, özellikle İyilik, Doğruluk ve Güzellik ile ilgili ezeli düşüncelerdir.
Yoktur yer ve zaman kavramı onlar için;
Eder tedirgin insanı, bahsetmek onlardan.[241]
[241] Anaları tanımlamak insanları rahatsız eder çünkü mutlak düşünceler kelimelerle ifade edilemez.
Analardır bunlar[242]
[242] Goethe'nin Eckermann'a yazdığı 10.1.1830 tarihli mektup: "Antik Yunan' da tanrıça sayılan bu analar hakkında Plutarch'ın yazdıklarından öğrendiğimden daha fazla bir şey söyleyemem size. Geri kalan her şey benim kendi kurmacamdır."

FAUST

(Korkuyla)

Analar!

MEFİSTOFELES

Ürpertiyor mu bu söz seni?

FAUST

Analar! Analar! Çok garip geliyor kulağıma!

MEFİSTOFELES

Öyledir de zaten. Siz, ölümlülerin
Tanımadığı tanrıçaları, anmayız biz de istekle.
Kazmalısın en derinlere kadar erişmek için evlerine;
Sensin suçlu, varsa ihtiyacınız bugün onlara.

FAUST

Hangi yol gider oraya?

MEFİSTOFELES

Yoktur yol oraya! Girilmemiş o yere,
Girilemeyene! İstenmeyene,
İstenmemesi gereken yere! Hazır mısın?—
Yoktur açacak anahtar, çekecek sürgü,
Yalnızlıktır sürükleyecek seni, sağa sola.
Bilir misin ne demektir yalnızlık ve ıssızlık?

FAUST

Sanırdım sakınacağını böylesi sözlerden!
Alıyorum kokusunu cadı mutfağının,
Uzun, uzun bir aradan sonra.

Gerekmez mi ilişki kurmam insanlarla?
Öğrenmek boşluğu, öğretmek boş olanı?
Konuşunca mantıklı, inancımla orantılı,
Katlandı ikiye karşıtların sesi.
Kurtulmak için bu iğrenç şakalardan hattâ,
Sürüklendim yalnızlığa, yabana
Ve, büsbütün unutulmuş, tek başına yaşamamak için,
Teslim ettim kendimi şeytana!

MEFİSTOFELES

Ve aşsaydın bile yüzerek okyanusları,
Hissetseydin oradaki sonsuzluğu,
Görürdün bindiğini dalgaların üst üste,
Ne kadar korksan da batmaktan dibe.
Görmüş olurdun bir şeyler yine de! Görürdün yeşilliğinde
Issız denizlerin oynaşan yunusları,
Bulutların süzülüşünü, güneşi, ayı ve yıldızları—
Yoktur göreceğin bir şey o ezelden beri boş uzaklarda,
Duymazsın sesini, attığın adımın,
Bulamayacaksın üzerinde dinlenecek sabit bir yer bile!

FAUST

Konuşuyorsun mürşitlerin başı gibi,
Kandıran, dine yeni girenleri;
Ama tam tersine. Gönderiyorsun beni hiçliğe,
Arttırayım sanatımı ve gücümü diye,
Davranıyorsun bana o kedi gibi,
Çıkartmam için korlardan tırnaklarımla kestaneleri.[243]

243 La Fontaine'in (IX,17) meşhur fablında maymun, kızgın tavadan kestaneleri çıkartmak için kediyi ikna eder.

Olsun öyle bakalım! Öğreneceğiz ama bu işin gizini:
Umuyorum bulmayı evreni, hiçliğinde senin.

MEFİSTOFELES

Övüyorum seni, ayrılmadan önce yanımdan
Ve görüyorum ki tanımışsın şeytanı.
Al şimdi bu anahtarı!

FAUST

Bu küçücük şeyi!

MEFİSTOFELES

Al bakalım önce eline ve küçümseme!

FAUST

Büyüyor elimde! Parlıyor! Işıldıyor!

MEFİSTOFELES

Anladın mı şimdi elindekinin değerini?
Gösterecek anahtar sana doğru yeri;
İ zle onu, in peşinden aşağıya: Götürür analara o seni!

FAUST

(Urpererek)

Analara mı? Alıyorum yeni bir darbe her duyuşumda bu sözü!
Nedir bu işitmek istemediğim kelime?

MEFİSTOFELES

Kısıtlı mı aklın bu kadar ki, rahatsız ediyor yeni bir kelime seni?
Duymak mı istiyorsun hep işittiklerini?
Kaygılandırmasın seni duyacakların bundan böyle
Alıştın zaten çoktan olağanüstü şeylere.

FAUST

Aramıyorum mutluluğumu yine de uyuşuklukta:
Ürpermek, insanlığın en iyi yanı;
Bastırsa da dünya istediği kadar bu hissi,
Büyülenince ancak, hissedersin olağanüstü şeyleri.

MEFİSTOFELES

“İn” o zaman derinlere! “Yüksel” de demiş olabilirdim sana!
Çıkar ikisi de aynı kapıya. Kaç var olandan
Görüntülerin özgür olduğu ülkeye!
Çıkart tadını çoktan yok olup gitmiş şeylerin!
Sarınca çevreni görüntüler bulut yığınları gibi:
Salla anahtarı, uzaklaştır kendinden onları!

FAUST

(Heyecanla)

İyi! Tutarken anahtarı elimde, hissediyorum yeni bir güç
kazandığımı,
Genişliyor yüreğim büyük hedefe doğru.

MEFİSTOFELES

Anlayacaksın nihayet kor halinde sacayağını[244] görünce,
[244] Delphi mabetinde kehânette bulunan rahibe Pythia'nın sacayağına gönderme.
İndiğini en derinlere, ulaştığını dibe
Göreceksin onun ışığında anaları:
Oturur bir kısmı, durmakta ayakta veya yürümekte diğerleri,
Artık nasıl olursa. Oluşma, değişme
Sonsuz aklın sonsuz eğlencesi bu işte.
Sarılmışlar tüm yaratıkların görüntüleriyle,
Görmez seni onlar, hayâlettir çünkü gördükleri sadece.
Haydi cesaret, büyüktür çünkü tehlike,
Ve yürü o üç ayağın üstüne, dokun ona anahtarla!

(Faust, anahtarla kararlı kendinden emin bir hareket yapar.)

MEFİSTOFELES

(Ona bakarak)

Tamam, oldu işte!
Takılmış peşine, geliyor arkandan sâdık bir uşak;
İniyorsun rahatça, yükseltiyor seni mutluluk,
Ve farkına bile varmadan diğerleri, dönersin anahtarla geri.
Ve getirdin mi bir kez onu buraya,
Çağırırsın gecelerin içinden kadın ve erkek kahramanı,
Sensin ilk cesaret eden buna:
Tamamdır, becerdin, sen başardın bunu işte.
Sonra sihirli oyunlarla
Dönüşmeli tütsü dumanları tanrılara.

FAUST

Ne olacak peki şimdi?

MEFİSTOFELES

Çabala inmeyi derinlere tüm varlığınla!
İneceksin tepinerek aşağıya ve çıkarsın tepinince tekrar yukarıya.

(Faust ayaklarını yere vurur ve aşağıya iner.[245])

245 Faust, özel bir formül söylemesine gerek kalmadan derinlere iner çünkü büyücülükte istek yeterlidir.

MEFİSTOFELES

Yarasa bari anahtar işine!
Ediyorum merak dönecek mi acaba geriye.

IŞILTILI SALONLAR

(imparator ve prensler. Saray mensupları gidip gelir.)

(Mefistofeles’e)

Göstermediniz şu ruhlar sahnesini bize hâlâ;
Haydi iş başına! Sabırsızlanıyor efendimiz.

VEKİLHARÇ

Soruyordu onu efendimiz de az önce;
Saygısızlık etmeyin bu gecikmenizle!

MEFİSTOFELES

Gitti ya bunun için zaten arkadaşım;
Bilir o nasıl yapacağını işi,
Ve çalışır gizli ve sessiz,
Göstermek zorunda tüm güçlerini,
Çünkü hazineyi, Güzel'i[246] çıkartmak isteyen kimsenin
246 Güzelliğin simgesi Helena'yı.
İhtiyacı vardır sanatların en yücesine: Bilgelerin büyüsüne.

VEKİLHARÇ

Hepsi birdir bize ihtiyaçlarınız sizin:
İstiyor imparator bitmesini işin.

SARIŞIN KIZ

(Mefistofeles'e)

İzin verin, söyleyeyim bir söz efendim!
Görmektesiniz pırıl pırıl bir yüz,
Kalmıyor ama böyle, yorucu yaz günlerinde!
Fışkırıyor yüzlerce kahverengi kızıl leke,
Bozuyor ne yazık ki bu beyaz yüzü.
Bir çare lütfen!

MEFİSTOFELES

Yazık! Böylesine parlak bir güzelliğin
Beneklenmesi mayısta, panter yavrusu gibi!
Alın kurbağa yumurtasını, kaplumbağa dilini, kaynatın,
Süzün özenle en parlak ay ışığında
Ve, çekince suyunu, sürün yüzünüze:
Silinecek tüm lekeler bahar gelince..

ESMER KIZ

Üşüşüyor kalabalık buraya, saracak etrafınızı.
Rica ediyorum bir çare ben de! Oluyor engel
Yürümeme ve dans etmeme, soğuktan donan ayağım;
Beceremiyorum eğilmeyi selâm bile.

MEFİSTOFELES

İzin verin basayım üstüne ayağımla!

ESMER KIZ

Olur böyle şeyler ancak sevişenler arasında.

MEFİSTOFELES

Basmam ayağına benim, çocuğum, taşır daha büyük anlam.
Ne kadar acısa da, herkes neresinden dertli ise tedavi edilir ancak onunla!
İyileştirir ayağı ayak: geçerlidir bu tüm uzuvlarda.
Yaklaşın! Dikkat! Sen basma sakın ayağıma..

ESMER KIZ

(Bağırarak)

Ay! Ay! Çok acıdı! Ne sert bir tekmeydi bu,
At nalıydı sanki!

MEFİSTOFELES

Buldunuz işte şifa.
Edebilirsin dans, istediğin gibi, bundan böyle;
Geçerek kendinden sofralarda, oynaşabilirsin sevgilinle, ayağınla.

BİR HANIM

(Araya girerek)

Bırakın geçeyim! —Çok büyük acılarım,
Kemiriyor içimi, yakıyor yüreğimin en derinliklerini:
Arardı o mutluluğu benim bakışlarımda düne kadar,
Konuşuyor şimdi başka bir kızla ve dönüyor arkasını bana.

MEFİSTOFELES

Düşündürücü kesin, ama dinle beni:
Sokulmalısın yavaşça ona;
Al bu kömür parçasını, çek bir çizgi neresine olursa
Koluna, paltosuna, omzuna:
Duyacaktır tatlı bir pişmanlık yüreğinde.
Yutmalısın ardından hemen kömürü,
Dokundurmamalısın dudaklarına ne şarap ne de su:
İnleyecektir hemen bu gece senin kapının önünde.

HANIM

Zehir olmasın bu sakın?

MEFİSTOFELES

(Öfkeyle)

Göstermeli saygı, gereken yerde!

Koşuşturman gerekecek epeyi bulmak için böyle bir kömürü;
Tutuşturduğumuz, bin bir emek harcayarak, vaktiyle
Alınmıştır bir odun yığınından bu kömür.

UŞAK

Oldum âşık, yok ciddiye alan beni.

MEFİSTOFELES

(Kendi kendine)

Şaşırdım hangisine kulak vereceğimi.

(Uşağa)

Değilsiniz denemek zorunda şansınızı en gençlerle.
Bilir değerinizi kadın, geçkinceyse.

(Başkaları da itişerek sokulurlar.)

Yine mi yeni birileri! Ne çetin bir kalabalık!
Kurtarmalıyım kendimi sonunda söyleyerek gerçeği:
Çarelerin en kötüsü! Derdim büyük.—
Ey analar, analar! Bırakıverin artık Faust'u.

(Etrafına bakınarak)

Başlıyor kararmaya salonun ışıkları,
Hareketleniyor birdenbire tüm saray halkı.
Görüyorum iyice sıraya girişlerini rütbelerine göre
Uzun koridorlarda, uzak geçitlerde.
Toplanıyorlar şimdi o eski tören salonunun
Ferah alanında, neredeyse sığmayacaklar oraya da.
Asılmış geniş duvarlara halılar,
Süslenmiş zırhlarla köşeler ve bucaklar.
Gerek yok, sanırım, sihirli sözlere:
Geleceklerdir ruhlar, kendiliklerinden buraya.

TÖREN SALONU

(Loş ışıklar, imparator ve saray halkı yerlerini almıştır.)

HABERCİ

Eski görevimi, tanıtmamı oyunu
Engelliyor ruhların gizli hareketleri;
Boşunadır uğraşmak makul sebepler göstermeye
Çabalamak bu karmaşıklığı açıklamaya.
Hazır koltuklar, sandalyeler;
Oturtuyorlar imparatoru tam duvarın dibine;
Seyredebilsin rahatça diye halılardaki
Ş anlı günlerin zafer resimlerini.
Oturuyor herkes burada, imparator ve saraylılar daire halinde,
Yerleştiriliyor sıralar sıkışık sıkışık arkalara;
Sevgililer de birbirlerinin yanında
Yer bulmuş ruhların bu karanlık saatlerinde.
Ve böylece, aldığına göre herkes kendine uygun yeri,
Hazırız biz: Gelebilir artık ruhlar!

(Borazan sesleri)

MÜNECCİM

Başlasın oyun gecikmeden!
Buyuruyor Efendimiz: Açılın, ey duvarlar!
Yok artık hiç bir engel, sözü geçer büyünün burada:
Yuvarlanıyor, kıvrılmış gibi yangından, halılar;
Yarılıyor duvarlar, dönüyor tersine,

Kuruluyor galiba derin bir sahne,
Aydınlatmak için gizemli bir ışıkla bizi,
Ve çıkıyorum ben sahnenin önüne.

MEFİSTOFELES

(Suflör yerinden görünerek...)

Umuyorum kazanacağımı buradan, herkesin beğenisini;
Konuşma sanatıdır fısıldamak, şeytanın.

(Müneccime)

Bilirsin sen yıldızların temposunu,
Anlayacaksın kolayca fısıltılarımı.

MÜNECCİM

Görünüyor mucizevi bir güçle gözümüze,
Görkemli, eski bir tapınak.
Göğü taşıyan Atlas[247] gibi, bir zamanlar,
247 Yunan mitolojisinde başı ve kollarıyla göğü tutan dev.
Bulunuyor dizi dizi sütunlar, yeterince;
Dayanırlar kayaların ağırlığına herhalde,
Taşıyabildiğine göre sadece ikisi, büyük bir binayı.

MİMAR

Sayılır bu antika! Sanmıyorum öveceğimi!
Olurdu doğru, kaba ve yüklü demek ona.
Deniyor soylu, kaba olana, hantal olana da büyük.
Severim ben ince, uzun sütunları, yükselen sonsuza;
Yüceltir ruhu bunların sivri uçları;
Onlardır besleyen ruhumuzu en fazla.

MÜNECCİM

Karşılayın saygıyla yıldızların bağışladığı anları!
Büyülensin mantık sihirli sözlerle;
Geçsin buna karşılık eyleme, özgürce
Harika ve cesur hayâl gücü!
Görün şimdi gözlerinizle istediklerinizi atakça!
İmkânsız bu, onun için de inandırıcı.

(Faust sahnenin diğer tarafında gözükür.)

MÜNECCİM

Papaz giysili, başı taçlı, mucizevi bir adam,
Tamamlıyor şimdi inançla başladığı işi!
Çıkıyor onunla beraber derin çukurdan, üç ayak da,
Duyabiliyorum şimdiden, tütsünün kokusunu, kâsedeki.
Hazırlanıyor kutsamaya bu büyük eseri;
Olacak bundan böyle mutlu şeyler sadece.

FAUST

(Kurumlanarak)

Sizin adınıza, ey analar, taht kuran
Sonsuzlukta, ezelden beri tek başına,
Ama cana yakın da aynı zamanda!
Uçuşuyor başınızın çevresinde
Yaşamın görüntüleri, hareketli, cansız.
Görkem ve ışıklar içindeyken, eskiden,
Kıpırdamakta orada hepsi; çünkü sonsuz olmaktır istekleri.
Ve dağıtıyorsunuz siz onları, ey en güçlü güçler,
Günün çadırına, gecelerin kubbesine.
Yakalıyor bazılarını hayatın hoş akışı,
Buluyor bazılarını ise cesur büyücüler;

İzletiyor büyük cömertlikle, güvenle,
Görmek istediği harikaları herkesin.

MÜNECCİM

Değer değmez kor gibi anahtar kâseye,
Kaplıyor anında puslu bir sis çevreyi;
Siniyor her yere, dalgalanıyor bulut gibi,
Genişliyor, yuvarlaklaşıyor, dolanarak birbirine, bölünüyor,
çiftleşiyor.
Ve görün şimdi ruhların baş yapıtını:
Oluşuyor, yürürken onlar, bir müzik!
Dönüşüyor havadaki sesler, değil belli, nasıl olduğu;
Yürürken onlar bir melodiye.
Çınlıyor sütunların gövdeleri, tapınakların ibadet yerleri;
Sanırsın ki söylüyor şarkı tüm tapınak!
Alçalıyor sisler; çıkıyor ince duman örtüsünden
Güzel bir delikanlı, ölçülü adımlarla.
Bitiyor burada görevim, gerek yok söylememe ismini:
Kim tanımaz ki sevgili Paris'i?[248]

248 Truva kralı Priamus'un oğlu. Sparta kralı Menelaus'un karısı Helena'yı kaçırarak Truva Savaşına sebebiyet verir.

HANIMEFENDİ

Ah! Nasıl da parlak, çiçek gibi açan bir gençlik gücü!

İKİNCİ HANIMEFENDİ

Taze ve sulu bir şeftali gibi!

ÜÇÜNCÜ HANIMEFENDİ

Ya zarif hatlı, tatlı dolgun dudakları!

DÖRDÜNCÜ HANIMEFENDİ

İsterdin değil mi yudumlamak böyle bir kadehten?

BEŞİNCİ HANIMEFENDİ

Kibar olmasa da çok, o kadar güzel ki!

ALTINCI HANIMEFENDİ

Olabilirdi biraz daha zarif.

ŞÖVALYE

Görür gibiyim çobanın oğlunu,[249]

[249] Efsaneye göre Paris, İda Dağında babasının sürülerine çobanlık yapmıştır.

Yok onda eser prenslikten ve saray görgüsünden.

BAŞKA BİR ŞÖVALYE

Eh, iyi! Yarı çıplakken güzel delikanlı;
Görelim bir kere de takınca zırhlarını.

HANIMEFENDİ

Oturuyor kibar ve zarif.

ŞÖVALYE

Ederdiniz rahat değil mi, kucağında?

DİĞERLERİ

Öyle zarif koyuyor ki elini başının üstüne.

MABEYİNCİ

Kabalık! Veremem izin buna!

HANIMEFENDİ

Siz beyefendiler, buluyorsunuz hep itiraz edecek bir şeyler.

MABEYİNCİ

Oturmak, böyle gerinerek, imparatorun huzurunda!

HANIMEFENDİ

Yap ıyor rol sadece! Zannediyor kendini yalnız.

MABEYİNCİ

Olmalı kibar oyun bile, tahtın yakınında!

HANIMEFENDİ

Daldı bile tatlı bir uykuya güzel delikanlı

MABEYİNCİ

Başlar şimdi horlamaya! Doğal bu, kusursuz.

GENÇ HANIMEFENDİ

(Kendinden geçerek)

Nedir bu tütsü kokusuna karışan,
Öyle bir ferahlık veriyor ki içime?

ORTA YAŞLI HANIMEFENDİ

Gerçekten! İnsanın ruhuna işleyen bir esinti:
Geliyor delikanlıdan bu koku!

EN YAŞLI HANIMEFENDİ

Büyümenin goncası bu,
Tanrılar yemeği,[250] bedenindeki delikanlının

250 Ebedi gençlik ve ölümsüzlük.

Ve dolduruyor etrafımızdaki tüm havayı.

(Helena ortaya çıkar.)

MEFİSTOFELES

İşte bu Helena! Bozamam rahatımı onun için;
Güzelliğine güzel ama hitap etmiyor bana.

MÜNECCİM

Kalmadı şu anda yapacak başka iş bana.
Onurlu bir adam olarak itiraf etmek ve kabullenmekten başka.
Geliyor işte Güzel, olsaydı ateşten dillerim—
Söylenmiştir çok şarkılar ezelden beri güzellik üstüne;
Geçirir kendinden, göründüğü kimseyi,
Olur mutlu fazlasıyla, kim sahip olursa ona.

FAUST

İnanayım mı gözlerime? Görünüyor mu ruhumun derinliklerinde
Güzelliğin alabildiğince fışkıran pınarı?
Ulaştırıyor beni bu korkunç gezim en yüce hedefe.
Bir hiçlikti dünya eskiden, kapalıydı gözlerime!
Ne oldu peki rahipliğimden beri?
Arzulanmaya değer, sağlam, sürekli şimdi!
Kalmasın nefes alacak gücüm,
Vazgeçersem senden eğer.
Esir alan düşlerimi bir zamanlar,
Sihirli aynada gördüğüm o güzellik bile,
Kaldı bir hiç, bu güzelliğin yanında.
Borçluyum sana tüm yaşam gücümü,
Tutkumun kaynağını,
Hayâllerimi, arzumu, sevgimi, çılgınlığımı!

MEFİSTOFELES

(Suflör yerinden)

Sakin olun! Şaşırmayın rolünüzü.

ORTA YAŞLI HANIMEFENDİ

Boyu uzun, endamı yerinde, ama başı biraz küçükçe.

GENÇ HANIMEFENDİ

Bakın şu ayaklarına! Olamazdı daha kaba.

DİPLOMAT

Gördüm böyle prensesler;
Tepeden tırnağa kadar güzel o bence.

SARAYLI

Yaklaşıyor uyuyana kurnazlık ve cilveyle.

HANIMEFENDİ

Ne kadar da çirkin duruyor o körpe ve saf gencin yanında!

OZAN

Yansıyor güzelliğinin ışığı uyuyana.

HANIMEFENDİ

Endymion ve Luna[251] tablosunun bir kopyası!

251 Ressamların sıkça işledikleri bir konu. Saf ay tanrıçası Luna, âşık olduğu yakışıklı avcı Endymion'u ancak o uyurken öpmeye cesaret eder. Saray hanımefendisi Helena'yı Luna ile karşılaştırarak Helena ile alay eder.

OZAN

Çok doğru! İniyor aşağıya tanrıça sanki,
Eğiliyor uyuyanın üstüne, içmek ister gibi delikanlının nefesini:
İmrenilecek bir durum! — Bir öpücük! — Fazla ama bu kadarı da.

DUENNA[252]

252 İspanyolca bir kelime olan Duenna burada nedime anlamında kullanılmıştır. Aşırı iffet taslayan bir kadını canlandırır.

Herkesin gözleri önünde! Ne cesaret ama!

FAUST

Müthiş bir teveccüh delikanlıya!—

MEFİSTOFELES

Sakin olun! Susun!
Bırakın yapsın ne isterse, hayâlet![253]

253 Şimdilik görülen Helena’nın sadece gölgesidir. Gerçek Helana ancak 3.Bölümde çıkacaktır. Mefistofeles, Faust’u ondan soğutmak için kasıtlı olarak “hayâlet” der.

SARAYLI

Uzaklaşıyor, sessiz adımlarla; uyanıyor delikanlı.

HANIMEFENDİ

Bakıyor dönüp arkasına Helena! Tam tahmin ettiğim gibi.

SARAYLI

Şaşırıyor delikanlı! Bir mucize, gelenler başına.

HANIMEFENDİ

Değil Helena için bir mucize, gördüğü karşısında.

SARAYLI

Zarafetle dönüyor delikanlının yanına.

HANIMEFENDİ

Anlıyorum, eğitecek onu;
Aptaldır erkekler böyle durumlarda:
Zannediyor ilk olduğunu kendisinin delikanlı da.

ŞÖVALYE

Diyecek yok Helena'ya! Görkemli, zarif!

HANIMEFENDİ

Kibar fahişe! Derim ben bayağılık buna!

UŞAK

Olmak isterdim delikanlının yerinde!

SARAYLI

Kim yakalanmaz ki böyle bir ağa?

HANIMEFENDİ

Geçmiştir bu mücevher bir çok elden,
Aşınmış altın kaplaması da oldukça.

DİĞER HANIMEFENDİ

Yaramıyordu işe zaten on yaşından itibaren.[254]

254 Helena'nın henüz on yaşındayken Theseus tarafından kaçırıldığı söylenir.

ŞÖVALYE

İster herkes genellikle en iyisini;
Razıyım ben bu güzel artıklara.

BİLGİN

Görüyorum onu apaçık karşımda, ama etmeliyim itiraf:
Şüpheliyim gerçek Helena olduğundan onun.
Karıştırıyor kafamızı bizzat burada olması,
İnanırım yazılı kanıtlara öncelikle.
Okudum ki, gerçekten
Gitmiş çok hoşuna tüm aksakallıların, Truva'da,
Ve düşünüyorum da, uyuyor tamamen bu duruma:
Değilim genç ben, yine de beğeniyorum onu ama.

MÜNECCİM

Değil çocuk artık o! Kahraman, cesur bir erkek,
Sarılıyor savunmasız kıza.
Kaldırıyor havaya güçlü kollarıyla—
Kaçırır mı dersin kızı sonunda?

FAUST

Cesur budala!
Ne cüret! Duymuyor musun? Dur! Fazla bu kadarı da!

MEFİSTOFELES

Değilsin sanki sen, yöneten ruhların bu çılgın oyunu!

MÜNECCİM

Tek bir söz daha! Bütün olanlardan sonra
“Helena’nın Kaçırılışı”[255] koyuyorum oyunun adını.
255 Sophokles’in aynı isimde, bugün elimizde bulunmayan bir oyunu.

FAUST

Kaçırılmak, öyle mi? Ne işe yarıyorum ben burada?
Değil miyim ben tutan elinde anahtarı?
Odur ıssızların dehşeti, fırtına ve dalgalar arasından
Çıkartan bu güvenli sahile beni.
Yerleşiyorum buraya! Buradadır gerçekler,
Edebilir mücadele insan ruhu burada ruhlarla,
Yayılabilir o muhteşem çifte ülke[256] burada.
256 Farz edilen ve gerçek dünya.
Ne kadar uzaktaydı Helana, nasıl olabilir daha da yakında!

Kurtaracağım onu ve olacak o benim, iki kat fazla.
Alıyorum bunu göze! Ey, Analar! Analar! Sağlamalısınız bunu
bana.
Gören Helena'yı bir kere, vazgeçemez ondan asla.

MÜNECCİM

Ne yapıyorsun Faust! —Zorla
Yakalıyor kızı, siliniyor gözlerimizden Helena'nın görüntüsü.
Döndürüyor anahtarı delikanlıya doğru,
Dokunuyor ona! —Yazıklar olsun! İşte şimdi! Ah, felâket bu!

(Bir patlama. Faust yere düşer. Ruhlar buharlar içinde eriyip gider.)

Buyrun bakalım! Düşüp kalkarsa budalalarla,
Zararlı çıkar sonunda bundan şeytan da.

(Karanlık, karışıklık.)

İkinci Perde

YÜKSEK KUBBELİ, DAR GOTİK TARZDA BİR ODA

(Faust'un eski odası, değişmemiş halde)

MEFİSTOFELES

(Bir perdenin arkasından çıkar. Perdeyi kaldırıp arkasına baktığında Faust'un eski moda bir yatakta yattığı görülür.)

Yat bakalım burada, zavallı yaratık! Kapılmışsın
Aşkın ağlarına, zor kurtulman!
Helena'nın kendinden geçirdiği kimse,
Gelemez öyle kolay kolay kendine.

(Etrafına bakınarak)

Bakınıyorum etrafıma,
Değişmemiş hiçbir şey, görmemiş zarar;
Daha bulanık gibi geliyor renkli camlar bana,
Çoğalmış örümcek ağları da,
Kurumuş mürekkep,
Sararmış kâğıtlar,
Kalmış ama her şey yerli yerinde;
Duruyor Faust'un şeytanla anlaşma imzaladığı
Kalem bile.
Evet, kurumuş kalmış kalemin içinde
Ondan aldığım bir damlacık kan, hile ile!
Elde etmek böyle ender bir parçayı
Olurdu koleksiyoncunun en büyük mutluluğu.
Asılı eski kürk de aynı çengelde,
Hatırlatıyor bana o muzipliklerimi,

Verdiğim dersleri ona, ilk gençliğindeki,
Yarıyordur belki hâlâ işine delikanlılık çağında da.
Çekiyor canım gerçekten,
Giyerek seni üzerime, ey kürklü cüppe
Satmak caka, doçent olarak bir kez daha,
Varmış gibi insanların hakkı sanki davranmaya böyle.
Bilir erişmeyi bilginler bu seviyeye,
Geçmiş şeytandan çoktan bu işler.

(Çengelden aldığı kürkü silkeler; içinden ağustos böcekleri, böcekler ve güveler çıkar.)

BÖCEKLER KOROSU[257]

[257] Böcekler korosu, tüm haşaratın efendisi ve baş soytarı olarak şeytanı selâmlar.

Hoşgeldin! Hoşgeldin,
Ey eski patron!
Uçuşuyoruz, vızlıyoruz
Ve tanıyoruz hemen seni.
Teker teker, sesssizce
Yerleştirmiştin bizi;
Dönüyoruz binlerce şimdi,
Ey babamız, dans ediyoruz.
Gizlenir şeytan
İnsanın yüreğinde o derecede,
Fark edilir daha önce
Kürkteki küçük bitler bile

MEFİSTOFELES

Şaşırdım, sevindim öylesine bu yeni doğan yavrulara!
Ekeceksin demek ki, biçersin vakit gelince sonra.
Silkiyorum eski postu bir kez daha:
Yayılıyor böcekler etrafa—

Yukarıya! Sağa sola! Edin acele
Saklanmak için, ey sevgililerim, binlerce köşeye,
Oraya, eski karton kutuların durduğu yere,
Buraya, eski parşömen kâğıtlarının arasına,
Kırık vazonun tozlu parçalarına,
Ölülerin kafataslarının göz çukurlarına!
Böylesi çöplükte ve kokuşmuş hayatta
Yaşayacaktır böcekler elbette.

(Kürkü sırtına geçirir.)

Haydi, ört omuzlarımı bir kez daha!
Baş profesörüm bugün yine.
Yok ama faydası demenin bana böyle:
Takdir edecek insanlar beni, nerede?

(Çana asılır. Çıkan tiz, derin sesle bütün salonlar titrer ve kapılar ardına kadar açılır.)

ÇÖMEZ

(Uzun karanlık koridordan sallanarak gelirken.)

Ne çınlama! Ne sarsıntı!
Sarsılıyor merdivenler, titriyor duvarlar;
Titreyen renkli camlarından pencerelerin
Görüyorum şimşeklerin parıltısını.
Çatlıyor tavan ve yukarıdan
Dökülüyor yıkılan kireç ve molozlar.
Ve sımsıkı sürgülü kapı bile,
Açılıyor mucizevî bir güçle!—
Orada! Ne korkunç! Bir dev
Duruyor Faust'un eski kürk postu içinde!
Görünce onun bakışlarını, göz kırpışını
Çökeceğim geliyor dizlerimin üstüne.
Kaçmalı mıyım? Kalmalı mıyım?
Ah, neler gelecek acaba başıma?

MEFİSTOFELES

(Başıyla işaret ederek.)

Yaklaşın dostum! —Nikodemus[258] değil mi adınız?

[258] a) 16. yüzyılda yaşamış bir Alman yazar ve b) İsa'nın biraz ağır düşünen havarilerinden biri. Bkz. İsa-Nikodemus ko- nuşması (Yuh.3,1-21) ve İsa'nın şu sözleri: "İsrail'in hocasısın ve bunu anla- mıyor musun?" (10).

ÇÖMEZ

Değerli efendim! Oremus'dur[259] benim adım.

[259] (Lat.) Haydi dua edelim! Çömez muhtemelen Mefistofeles'in büyük bir din adamı olduğunu düşünüyor.

MEFİSTOFELES

Bırakalım bunu bir yana!

ÇÖMEZ

Tanıdınız beni! Ne mutlu!

MEFİSTOFELES

Biliyorum gayet iyi: yaşlanmışsınız ama öğrencisiniz hâlâ,
Küflenmişsiniz bayım! Bilgin adam da
Devam eder öğrenmeye, yoktur çünkü yapacak başka bir işi.
Yapar böylece kartondan bir ev kendine,
Tamamlayamaz onu en yüce akıl bile.
Gerçek bir bilgindir ama sizin hocanız:
Var mı tanımayan onu, soylu Doktor Wagner'i,
Bilim dünyasında en önde geleni!

Odur sadece, birleştiren dünyayı,
Arttıran her gün bilgiyi.
Susamış dinleyiciler bilime
Toplanırlar onun çevresinde.
Odur sadece ışık saçan kürsüden;
Kullanır anahtarları Aziz Peter gibi,[260]

[260] Petrus ve haleflerine tanınan kilisedeki en yüksek güce gönderme (Matta, 16,19).

Açar üstteki ve alttaki kilidi.
Işıldıyor ve parıldıyor herkesin önünde,
Ölçüşemez onunla hiçbir isim, hiçbir şan:
Kalır gölgede Faust'un adı bile;
Wagner'dir ancak araştıran ve bulan.

ÇÖMEZ

Bağışlayın, muhterem efendim! Dersem ki size,
Bulunursam size karşı çıkmak cüretinde:
Değil bunlar söz konusu;
Alçakgönüllülük onun en beğenilen yanı.
Kabullenemiyor bir türlü kaybolmasını ortadan
O üstün adamın, anlaşılmayan bir biçimde;
Ediyor dua Faust'un geri dönmesine, tüm kalbiyle.
Odası, Doktor Faustus'un zamanındaki gibi,
Değmemiş el, o gideli beri,
Bekliyor eski sahibini.
Edemiyorum cesaret girmeye içeriye.—
Hangi konumda yıldızlar acaba şimdi?
Titredi gibi geliyor duvarlar bile bana;
Sallandı kapı pervazları, açıldı sürgüler,
Giremezdiniz yoksa içeri siz kendiniz de.

MEFİSTOFELES

Nereye kayboldu bu adam?
Götürün beni onun yanına! Getirin onu buraya!

ÇÖMEZ

Ah, çok kesin emri!
Cesaret edebilir miyim bilmem ki?
Aylardır, büyük yapıtı uğruna,
Yaşıyor inzivada.
Bilginlerin en incesi,
Kömürcü çırağı gibi şimdi,
Kulaklarından burnuna kadar kapkara,
Kızarmış gözleri üflemekten ateşi:
Yanıp tutuşuyor her an özlemle;
Geliyor müzik gibi ona maşa şakırtısı.

MEFİSTOFELES

Çıkar mı karşı girmeme içeri?
Benim, şansını hızlandıracak kişi.

(Çömez çıkar. Mefistofeles ağır ağır oturur.)

Oturmuştum ki tam koltuğuma,
Başladı kımıldanmaya tanıdık bir misafir arkada:
Kasılacak ve övünecek sınırsız.

BACCALAUREUS[261]

261 Baccalaureus, akademik unvanın ilk kademesi. Faust II'deki Baccalaureus, Faust I'deki öğrencidir.

(Koşarak, koridordan gelerek.)

Buldum açık tüm girişleri ve kapıları!

Eh, edebiliriz artık sonunda ümit,
Yaşayanların küfler içinde
Bugüne kadar, bir ölü gibi
Çürüyüp gitmeyeceğini, eriyip bitmeyeceğini
Ve ölmeyeceğini, yaşarken henüz.

Bu surlar, bu duvarlar
Çöküyor hepsi, sürükleniyor sona
Ve kaçmazsak hemen biz de,
Ulaşacak yıkıntılar bize.
Atılganım olmadığı kadar hiç kimsenin;
Ama kurtaramaz kimse buradan beni.

Neler de öğreniyorum ama bugün!
Değil miydi burası yıllarca önce,
Korkuyla ve çekinerek,
Geldiğim yer, yeni öğrenci olarak, iyi niyetle?
Kapılmamış mıydım o sakallıların gevezeliklerine?
İnanmamış mıydım boş sözlerine?

Eski kitaplardan
Anlattılar bana bildikleri yalanları,
Bilip de kendilerinin de inanmadıkları,
Mahvettiler benim ve kendi hayatlarını.
O da ne? Arkadaki hücrede
Oturuyor birisi yarı karanlıkta!
Görüyorum yaklaştıkça şaşkınlıkla:
Oturuyor hâlâ o kürküyle, kahverengi,
Gerçekten, aynen bıraktığım gibi onu,
Sarılmış hâlâ o kaba postuna!
Görünmüştü bilgili gibi o zamanlar bana,
Henüz onu anlamadığım zamanlarda;

Gelmem bugün aynı oyuna!
Yaklaşıyorum ona korkusuzca!

Eğer ihtiyar beyim, Lethe'nin bulanık suları
Yıkamamışsa yana eğik, saçsız başınızı,
Bakın takdirle karşınızdaki öğrenciye,
Olgunlaşan, akademik zorluklardan geçe geçe!
Buldum sizi yine eskisi gibi;
Bambaşka birisiyim ben ama şimdi.

MEFİSTOFELES

Memnunum buraya çağırdığım için sizi çalarak zili:
Küçük görmemiştim o zamanlar da sizi;
Belli eder zaten tırtıl, kozasındaki böcek
Gelecekteki renkli kelebeği.
O kıvırcık saçlarınızdan, dantel yakanızdan
Duyardınız çocukça bir zevk,—
Takmamıştınız hiç örgü saç değil mi?—
Görüyorum, bugün İsveç tarzında[262] saçlarınız.
262 Kısa kesilmiş saçlar. Peruka karşıtı olanlar bu çok moda olan saçı benim- serlerdi.
Görünmektesiniz çok cesur ve kararlı;
Dönmeyin kesinlikle eve!

BACCALAUREUS

İhtiyar beyim! Aynı eski yerdeyiz yine;
Düşünün ancak zamanın değiştiğini
Ve saklayın kendinize çift anlamlı sözleri!
Dikkatliyiz biz artık çok.
Eğlenirdiniz o iyi niyetli saf çocukla:
Gerekmezdi özel bir beceri buna,

Edemez cesaret bugün kimse onunla alay etmeye.

MEFİSTOFELES

Anlatılınca gençliğe gerçek, açıkça,
Gitmez bu acemilerin hoşuna,
Geçtikten sonra yıllar ama
Geldikçe aynı şeyler kendi başlarına,
Sanılır ki, bunlar kendi düşünceleri;
Ve denilir ki: salağın tekiydi öğretmenim.

BACCALAUREUS

Düzenbaz galiba! Çünkü hangi öğretmen söyler
Doğrudan yüzümüze gerçeği?
Bilir hepsi büyütmeyi ve küçültmeyi olayları,
Bazen ciddi bazen neşeli, çocuklarla konuşmayı.

MEFİSTOFELES

Vardır bir zamanı öğrenmenin elbette;
Görüyorum, hazırsınız siz öğretmeye.
Aylar ve yıllar boyunca
Kazanmışsınız bir çok tecrübe.

BACCALAUREUS

Tecrübe denilen şey! Köpük ve hava![263]

263 Modern, spekülatif filozofun “mutlak” düşünce tarzı sadece kendi aklının, kendi benliğinin ürettiğini geçerli sayar ve dışarıdan gelen duyuların deneyimini kabul etmez. Spekülatif ve ampirik felsefe arasındaki çatışma.

Ve değildir eşit zekâyla!

Edin itiraf: bilinen şeyler, eskiden beri,
Değmezmiş bilinmeye.

MEFİSTOFELES

(Bir aradan sonra)

Ediyordum ben de çoktandır tahmin! Budalaymışım ben,
Buluyorum şimdi ise kendimi çok boş ve aptal.

BACCALAUREUS

Çok memnun oldum buna! Duyuyorum mantığın sesini!
Gördüğüm ilk mantıklı ihtiyar!

MEFİSTOFELES

Arıyordum ben gömülü altınları, hazineyi
Ulaşabildim oysa ancak iğrenç kömürlere.

BACCALAUREUS

İtiraf edin öyleyse: Kafatasınız, kel kafanız
Etmez daha fazla şuradaki boş kafalardan.

MEFİSTOFELES

(Sakin)

Farkında mısın acaba dostum ne kadar kaba olduğunun?

BACCALAUREUS

Söylenir yalan Almanya'da, isteyince kibar olmak.

MEFİSTOFELES

(Tekerlekli iskemlesiyle giderek sahnenin önüne yaklaşır, seyircilere seslenir.)

Kalıyorum ışıksız ve havasız burada, yukarıda;
Sığınabilir miyim aranıza acaba?

BACCALAUREUS

Bilmezliktir haddini hâlâ bir şey olma isteği
İhtiyarlayınca, değerinin sıfıra indiği zamanda.
Kanındadır insanın hayatı ve başka ne zaman
Kıpırdanır insanın kanı, olduğu gibi gençlik çağında?
Capcanlı kandır taze güçteki,
Yaratır yeni canlar canından.
Hareket halindedir orada her şey, yapılır bir işler,
Düşer zayıf olanlar, geçer öne becerikliler.
Hükmederken biz dünyanın yarısına,
Ne yaptınız siz peki? Salladınız başınızı, düşündünüz,
Kurdunuz hayâl, ölçüp biçtiniz, yaptınız plan üstüne plan!
Kesin, soğuk bir hararettir yaşlılık,
Titreten ürkütücü acılar içinde.
Yaşlıdır otuz yaşını geçen kimse
Demektir ölmüş, yarı yarıya.
Öldürmektir en iyisi onu, vaktiyle.

MEFİSTOFELES

Kalmadı şeytana söyleyecek bir şey.

BACCALAUREUS

Olmaz şeytan da, istemeyince ben.

MEFİSTOFELES

(Kendi kendine)

Az kaldı şeytanın çelme takmasına sana.

BACCALAUREUS

En soylu görevidir gençliğin bu:
Yoktu dünya, yaratmadan önce ben onu!
Denizlerden ben çıkarttım güneşi,
Başladı benimle birlikte dolaşmaya ay yörüngesinde.
Süslendi gün benim geçtiğim yollarda,
Yeşerdi yeryüzü, açtı çiçek karşımda.
Bir işaretimle benim, o ilk gecede
Göründü parlak yıldızlar tüm görkemiyle.
Kimdi benden başka kurtaran sizi tüm baskılarından
Boş, saçma düşüncelerin?
Oysa ben, özgür, geldiği gibi içimden,
İzliyorum içimdeki ışığı, sevinçle
Ve ilerliyorum hızla, içimdeki coşkuyla,
Önümde aydınlık, geride karanlık.

(Çıkar)

MEFİSTOFELES

Ne özgün, devam et bu görkeminle!—
Nasıl incitirdi seni işin içyüzü:
İster aptalca olsun, ister akıllıca,

Kim düşünebilir ki eskilerin düşünmediği şeyleri! —
Yok ama tehlike bu konuda da bize,
Değişecek hepsi bir kaç yıl içinde:
Ne kadar direnirse direnşin şıra,
Dönüşecek sonunda şaraba.

(Kendisini alkışlamayan genç seyircilere)

Vermiyorsunuz tepki sözlerime,
Kızmıyorum, iyi çocuklar size;
Unutmayın: Yaşlıdır şeytan;
Yaşlanın anlamak için onu, siz de!

LABAROTUAR

(Ortaçağ tarzında; garip amaçlarda kullanılmak üzere yapılmış büyük ve işe yaramayan gereçler.)

WAGNER

(Ocağın başında)

Duyuluyor korkunç sesi çanın,
Titretiyor isli duvarları.
Süremez daha uzun
Belirsizliği, bu ağır bekleyişin.
Başladı bile aydınlanmaya karanlıklar;
En arkadaki şişenin içinde bile
Parlıyor akkor gibi canlı kömürler,
En güzel bir elmas gibi hattâ,
Saçıyor şimşekler karanlığa:
Yansıyor parlak beyaz bir ışık!
Ah, kaybolmasa bari yine!—
Aman Tanrım! Nedir kapıdaki bu patırtı?

MEFİSTOFELES

(içeri girerek)

Hoş geldin! Yok kötü bir niyetim!

WAGNER

(Korkarak)

Hoş geldin bu hayırlı günde!

(Alçak sesle)

Sahip olun aman ağzınıza ve nefesinize!
Çıkacak az sonra müthiş bir eser ortaya.

MEFİSTOFELES

(Daha alçak bir sesle)

Ne oluyor burada?

WAGNER

(Alçak sesle)

Yapılıyor bir insan.

MEFİSTOFELES

İnsan mı? Ve kapattın hangi sevişen çifti bacanın içine?

WAGNER

Göstermesin tanrı! Üremeyi, eskiden moda olan şekilde,
Sayıyoruz gereksiz bir maskaralık şimdi.
Yaşamın başladığı o nazik nokta,
İçeriden fışkıran o tatlı güç,
Ve oluşturmak için kendini, alan ve veren,
Elde etmekle yakınını, ardından yabancıyı,
Kaybetti eski yüceliğini;
Sürdürse bile bundan zevk almayı hayvan,
Yüksek yetenekli insanın
Olmalı daha yüce bir kaynağı gelecekte.

(Ocağa dönerek)

Parlıyor! Bakın! — Umutlanabiliriz gerçekten şimdi,
Yüzlerce maddeyi
Karıştırarak —ki karışımdır önemli olan—
Pekiştirirsek yavaşça insanın maddesini,
Saklarsak kapalı bir deney şişesinde
Ve kaynatırsak yeterince,

Tamamlanmış olacak yapıt başarıyla.

(Ocağa dönerek)

Oluyor! Kıpırdıyor kitle, daha belirgin hareketlerle!
Oluyorum ikna gittikçe:
Gizemli sanılan olaylarını, doğanın,
Deniyoruz bilinçle, cesaretle.
Ve düzenlediğini onun,
Billurlaştırabiliriz deneylerle.[264]

264 Doğada fiziksel yoldan gerçekleşeni laboratuarda kimyevî bileşkenlerle elde edebiliriz.

MEFİSTOFELES

Çok yaşayan çok öğrenir.
Olamaz yeni bir şey onun için bu dünyada.
Gezdiğim o yıllarda
Görmüştüm nice billurlaşmış ölümlüleri.

WAGNER

(Heyecanla şişeye bakmaya devam ederek)

Kabarıyor, ışıldıyor, büyüyor,
Tamamlanacak bir dakikada.
Görünür delilik gibi başlangıçta büyük fikirler;
Güleceğiz ama ileride tesadüflere,
Ve kusursuz düşünmesi gereken bir beyni,
Yaratabilecek gelecekte, bir düşünür bile.

(Coşkuyla şişeye bakarak)

Çınlıyor şişe sevecen bir güçle,
Bulanıyor, berraklaşıyor: Başlayacak yaşam demek ki!
Görüyorum sevimli bir görüntüyü
Kımıldandığını ufacık bir adamın.

Ne isteriz daha, ne ister dünya daha başka?
Çözülmüş oldu sır:
Verin kulak bu sedaya,
Dönüşüyor sese, dönüşüyor sözcüğe.

HOMUNKULUS[265]

265 (Lat.) insancık. 16. yüzyıldaki simyacıların üretmeyi denedikleri yapay insan. İsviçreli doktor ve kimyacı Paracelsus (1493-1541), “de generatione rerum naturalium” (Doğal Şeylerin Üretilmesi) adlı eserinde bunun nasıl yapılacağı hakkında bilgi verir.

(Şişenin içinden Wagner’e)

Pekâlâ Babacığım! Nasılsın? Değildi bu bir şaka.
Gel, bastır beni sevgiyle göğsüne!
Sıkma çok ama, kırılmasın şişe!
Böyledir işte cisimlerin özelliği:
Yetmiyor evren doğallığa;
Gerekir kapalı bir alan yapay olana.

(Mefistofeles’e.)

Ya sen şeytan, kuzen efendi, burada mısın sen de?
Tam da zamanında! Ediyorum teşekkür sana.
Bir lütfudur talihin, göndermesi seni yanımıza;
Varım madem ki, yapmalıyım bir şeyler.
İstiyorum hemen koyulmak işe;
Beceriklisindir sen, kolaylaştırırsın işimi.

WAGNER

Bir söz daha sadece! Utanırdım şimdiye kadar, veremeyince bir cevap;
Bunalttı çünkü beni, sorunlarıyla genç ve yaşlı.
Örnek olarak: Kavrayamamıştır bugüne değin kimse,
Uyumlu iken ruh ve beden bu kadar birbirine,

Kenetlenmişken sımsıkı, ayrılmayacakmış gibi asla,
Etmişlerdir zehir her günü birbirlerine.
Sonra—

MEFİSTOFELES

Dur bakalım! İstiyorum bilmek:
Anlaşamaz neden kadın ve erkek?
Çıkamazsın, dostum, içinden bu konunun.
Çok iş var yapacak burada! İstiyor ya bunu zaten küçük de.

MEFİSTOFELES

(Yandaki bir kapıya işaret ederek.) Göster burada hünerini işte!

WAGNER

(Sürekli şişeye bakarak.)

Çok sevimli bir çocuksun gerçekten de!

(Yandaki kapı açılır. Yatakta uzanmış olan Faust gözükür.)

HOMUNKULUS

Anlamlı bu![266]

[266] Homunkulus, Faust'un Leda ile kuğu kılığında onu baştan çıkartan Zeus'un birleşmesinden doğan Helena'yı yeniden hayata döndürme hayâlini fark eder. Özlem içindeki Faust'u aydınlatarak onun içini okur.

(Wagner'in elinden[267] kayan şişe Faust'un üzerinde dolaşır ve onu aydınlatır.)

[267] Homunkulus kendini "kuru" Wagner'den çok Faust'a yakın hissettiği için şişe Wagner'in elinden düşer.

Güzel bir çevre! Sık koruluklarda
Duru sular! Soyunan kadınlar,
En güzelleri! Giderek güzelleşen bir tablo.
Çekiyor dikkat içlerinden biri ışıltısıyla:
Soyundan en yüksek kahramanların, hattâ tanrıların![268]
268 Efsaneye göre Leda, Thestius'un kızı ve Sparta Kralı Tyndareus'un karısıdır.
Sokuyor ayağını şeffaf suya;
Soylu bedeninin tatlı yaşam alevi
Serinliyor dalgaların oynak billurunda.—
Nedir bu gürültü, hızla çarpan kanatlardan çıkan?
Hışırdayan, ayna gibi düzeyinde suyun, çırpınan?
Kaçışıyor kızlar; ama
İzliyor kraliçe sadece huzurlu bir sükûnetle
Ve görüyor gururlu, kadınsı bir zevkle
Sokulduğunu kuğular prensinin dizlerine,
Israrla ve munis. Artıyor cesareti kuğunun.—
Yükseliyor ama hızla bir duman
Ve örtüyor yoğun bir dokuyla
Manzaraların en güzelini.

MEFİSTOFELES

Ne çok şeyin varmış anlatacak!
Olsan da küçük, büyüktür hayâl gücün.
Görmüyorum bir şey ben!

HOMUNKULUS

İnanırım! Kuzeylisin sen,
Geçirmişsin gençliğini bulanık bir dönemde,
Derebeylik ve papazlık kargaşasında,
Olabilir mi özgür gözlerin!
Karanlıktadır ancak senin yuvan.

(Etrafına bakınarak)

Kararmış, yosunlu, korkunç duvarlar,
Sivri kemerli, süslü, basık!—
Uyanınca o, bekliyor bizi yeni bir tehlike:
Ölüp kalacak anında olduğu yerde.
Orman pınarları, kuğular, çıplak güzeller,
Buydu sezgi dolu rüyası onun;
Nasıl alış abilir ki buraya
Katlanamam buna, en uyumlu olan ben bile.
Alın götürün onu!

MEFİSTOFELES

Sevindirir gitmesi beni de.

HOMUNKULUS

Yollarsan savaşçıyı savaşa,
Götürürsen kızı da dansa,
Girer işler yoluna.
Geldi de aklıma şimdi,
Bugün klasik Valpurgis gecesi:
Fırsatların en iyisi,
Götürün onu kendi dünyasına.

MEFİSTOFELES

İşitmedim hiç böyle bir şeyi.

HOMUNKULUS

Nasıl gelseydi ki kulağınıza?
Bilirsiniz siz sadece romantik hayâletleri;
Ama gerçek bir hayâlet, olmalıdır aynı zamanda klasik.

MEFİSTOFELES

Nereye gideceğiz peki?
Tiksindirir antik çağlardaki meslektaşlar[269] beni.
269 Antik çağlardaki ruhları ve cinleri küçümseyen bir tutum.

HOMUNKULUS

Kuzeybatıdır[270] oyun yerin senin, ey Şeytan,
270 Harz Dağları
Ama açıyoruz yelken güneydoğuya,[271] bu sefer:
271 Yunanistan'a doğru.
Akar büyük ovalarda Peneios[272] özgürce,
272 Teselya'nın en büyük nehri.
Sarılmış çalılarla, ağaçlarla sessiz ve nemli koylarda;
Uzanır ovalar dağ yamaçlarına,
Ve yukar ıda Farsalus var, eskisi ve yenisi.[273]
273 Teselya ovasının güney bölgesindeki Eski ve Yeni Farsalus.

MEFİSTOFELES

Eyvah! Olmaz olsun! Bırakın
O zulüm ve esaret kavgalarını![274]
274 MÖ 48 yılında Sezar Farsalus'da Pompeius'u mağlup etmişti.
Usandırdı beni: Tam bitti derken,
Başlıyor yeniden kavgalar,
Ve farkında değil kimse: Asmodeus'dur[275]

275 Kötü ruh.

Kışkırtan onları.
Çarpışırlarmış, söylendiğine göre, özgürlük hakları için:
Aslında savaşıyorlar tutsaklar tutsaklarla.

HOMUNKULUS

Bırak kavgacılıklarını insanların!
Savunmalı her bir kişi kendini, geldiğince elinden,
Başlayarak çocukluktan, oluncaya kadar adam.
Buradaki konu, nasıl iyileşeceğidir o adamın.
Varsa bir derman elinde, dene onun üzerinde.
Yetmezse gücün, bırak bana işi!

MEFİSTOFELES

Denenebilirdi Brocken'deki gibi kısa bir gezi;[276]

276 Faust I. Bölümdeki Walpurgis Gecesindeki gibi cadılarla bir macera. Faust'u basit zevklerle yine hâkimiyetine alabileceğini düşünen Mefistofeles, antik çağlardaki pagan ruhları bu konuda kuzeydeki cadılar gibi kullanmaya gücü olmadığından yakınır.

Kitlemiş ama girişi paganların sürgüsü.[277]

277 Eski Yunanların pagan dünyası, kuzeyin Hıristiyanlık âlemine ait olan Mefistofeles'e yollarını kapatmışlardır.

Yaramamıştır hiçbir zaman işe Yunan halkı!
Kamaştırır ama gözlerinizi serbest aşk oyunlarıyla,
Çekerler insanın gönlünü tatlı günahlara doğru;
Bulurlar bizimkileri kasvetli.
Ve ne olacak şimdi?

HOMUNKULUS

Değilsin pek de salak aslında,
Ve söz ediyorsam ben Teselya cadılarından,

Sanırım, konuşmuyorum boşa.

MEFİSTOFELES

(Şehvetle)

Teselya cadıları ha[278]! İşte! Bunlar
[278] Teselya, cadıların ve büyücülerin yurdu olarak bilinirdi.
Çoktandır aradığım insanlar.
Geçirmek onlarla her geceyi,
Sanmıyorum hoş olacak;
Ama deneyebiliriz görüşmeyi—

HOMUNKULUS

Getirin pelerini[279]
[279] Mefistofeles'in sihirli mantosu.
Ve atın şövalyenin[280] omuzlarına!
[280] Faust'un.
Taşıyacaktır bu paçavra sizi, geçmişteki gibi,
Yeni yolculuğunuzda da, hattâ birlikte ikinizi;
Tutarım ışık ben önden.

WAGNER

(Korkuyla)

Ya ben?

HOMUNKULUS

Sen ise,

Kalacaksın evde yapmak için en önemli işleri.
Aç eski parşömen kâğıtları,
Topla yaşam unsurlarını tarife göre
Ve birleştir birbiriyle özenle,
Düşün ne'yi, daha da çok nasıl'ı!
Dolaşıveririm bu arada ben de biraz dünyayı,
Bulmak için "i" harfinin üstündeki noktayı.[281]

281 Bir işin mükemmel olması için gerekli son küçük detay.

Ulaşmış oluruz o zaman büyük amaca;
Hakkıdır böyle bir ödül böylesine bir çabanın:
Altın, şeref, şan, sağlıklı, uzun hayat,
Ve belki de —ilim ve erdem.
Hoşça kal!

WAGNER

(Üzüntülü)

Hoşça kal! Buruluyor yüreğim.
Korkarım, görmeyeceğim seni bir daha.

MEFİSTOFELES

İnelim şimdi hemen Peneios'a!
Küçümsenecek biri değil bizim efendi.

(Seyircilere)

Köle oluruz sonunda
Kendi yarattığımız yaratıklara.

KLASİK VALPURGIS GECESİ FARSALYA KIRLARI

(Karanlık)

ERICHTHO

Geliyorum korkunç eğlencesine bu gecenin, her zamanki gibi,
Erichtho'yum[282] ben, karanlıklar kraliçesi:

[282] Sezar ve Pompeus arasındaki savaşın sonucu hakkında kehânette bulunan Teselyalı cadı.

Değilim o kadar ürkütücü, şu sıkıcı şair takımının[283]

[283] Romalı yazar Anneus Lukanus'un (MS 39-65) Farsalya'daki savaşı anlatan "De bello civili" adlı destanında Erichto'yu tanıtışına gönderme.

Karaladığı kadar abartıyla beni. —Gelmez ki sonu zaten
Övgülerinin ve yergilerinin! —Solmuş gibi geliyor[284]

284 Farsalus'daki savaşın her sene yenilenen görüntüleri ile solmuş.
Uzaktaki vadi, dalgalanan gri çadırlarla,
Bir hayâli sanki o en dehşetli, korkunç gecenin.
Tekrarlandı çok kez bu! Tekrarlanacak sürekli
Sonsuza kadar! Bağışlamaz kimse ülkeyi
Bir başkasına, bağışlamaz onu zor kullanarak zapt etmiş olana[285]
285 Sezar'a.
Ve yönetene. Çünkü yönetmeyi bilmeyen
Kendini, heveslidir yönetmeye
Komşusunun istencini, kendi gururlu aklına uyan biçimde.
Görülmekte ama burada büyük bir mücadele örneği:
Çıkınca güçlünün karşısına daha da güçlüsü,
Parçalanıyor özgürlüğün binbir çiçekli tacı,
Sarılıyor kaskatı defne yaprakları hükümdarın başına.
Düşlemişti Magnus[286] burada yaşayacağını en parlak dönemini,
286 Latince: Büyük. İmparator Pompeus kastedilmektedir.
Beklemişti orada Sezar gözleyerek titrek umut ışığını!
Ölçüyorlar güçlerini.[287] Biliyor bütün dünya nasıl olsa kimin
287 Sezar ve Pompeius.
kazandığını!
Yanıyor nöbetçilerin ışıkları, saçarak kızıl alevler;
Soluyor toprak, dökülen kanlardan yansıyan ışığı,
Ve kapılarak çekiciliğine, parıltısına eşsiz gecenin,
Toplanıyor Helen mitolojisinin alayı.[288]
288 Yunan mitolojisinin, az sonra görünecek kahramanları.
Dolanıyor tüm ateşlerin çevresinde veya oturuyor sakince
O eski çağların efsane kahramanları.—
Parlıyor ay ışıl ışıl, tamamlanmış olmasa da,
Yükseliyor, tatlı bir ışık saçarak her yere;
Siliniyor çadır görüntüleri, dönüşüyor alevler maviye.
Ama tam tepemde! Nedir bu göktaşı birdenbire?
Işık saçıyor ve aydınlatıyor yuvarlak bir bedeni.[289]
289 Mefistofeles'in mantosuna sarılmış olan Faust.
Seziyorum burada yaşam belirtisi. Yakışmaz bana,
Yaklaşmak zarar verebileceğim bir canlıya.

Kirletir ismimi ve gelmez hayır bana.
İniyor bile aşağıya. Çekiliyorum ihtiyatla.

(Uzaklaşır)

(Havada yolcuları, yukarıda)

HOMUNKULUS

Dolanıyorum bir kez daha
Alevlerin ve ürpertici manzaranın üzerinde;
Andırıyor hayâletleri
Vadi ve çukurun görüntüsü.

MEFİSTOFELES

Görüyorum, bakıyormuşum gibi kendi penceremden
Kuzeyin ıssızlığı ve dehşeti içinde,
Tiksindirici hayâletleri,
Evimdir benim orası da burası da.

HOMUNKULUS

Bak! Geçiyor uzun boylu bir kadın
Büyük adımlarla önümüzden.

MEFİSTOFELES

Korkmuş gibi bir şeyden:
Gördü bizim havada gezdiğimizi.

HOMUNKULUS

Bırak geçsin! —İndir onu yere,
Ş övalyeni, ve tekrar
Dönecektir o yaşama;
Arıyor çünkü o yaşamı masal diyarında.

FAUST

(Toprağa dokunarak)

Nerede o kadın?

HOMUNKULUS

Bilmiyoruz ki biz de,
Sorarsan ama öğrenirsin buradan belki de.
Gün doğmadan, aceleyle
Sürebilirsin izini, sıçrayarak alevden aleve:
Cesaret gösterenin Anaların yanına gitmeye
Kalmamıştır artık korkacak bir nedeni.

MEFİSTOFELES

Düşüyor bana da yapacak bir iş;
Bilmiyorum ama daha iyi bir yol mutluluğumuz için
Herkes: Geçerek ateşten
Denesin şansını kendi serüveninde
Sonra, birleştirmek için bizi tekrar,
Aydınlat etrafı, ey Küçük, çınlatarak ışığını!

HOMUNKULUS

O halde parlasın, çınlasın ışığım!

(Şişenin camı çınlar ve parlak ışıklar saçar.)

Haydi şimdi yeni muzicelere!

FAUST

(Tek başına)

Nerede o kadın? —Bırak artık sormayı!
Olmasa bile bu onu üzerinde taşıyan toprak,
Değilse bile ona çarpan dalgalar,
Onun dilini konuşan hava bu.
Buradayım! Yunanistan'dayım bir mucize eseri!
Tanıdım hemen bastığım toprağı.
Nasıl güçlendirdiyse beni, uyuyanı, yeni bir güç,
Kalkıyorum yenilenerek, sanıyorum Antaus[290] kendimi,

290 Herkülle savaşan ve toprağa değdikçe yeni güç kazanan Anteus gibi, Faust da Yunan topraklarında yeniden canlanıyor.

Ve karşılaşsam da burada en garip şeylerle,
Araştıracağım bu ateşler labirentini ciddiyetle.

(Uzaklaşır.)

YUKARI PENEIOS’DA[291]

[291] Peneios’un Tanrısı olduğu Teselya nehri.

MEFİSTOFELES

(Etrafını yoklayarak)

Dolaşırken arasında bu küçük ateşlerin,
Hissetmiyorum kendimi artık yabancı:
Çıplak herkes neredeyse, gömlekli birkaç tane,
Yok utanma sfenkslerde, yok sıkılma grifonlarda,[292]

[292] Yarısı aslan, yarısı kartal olan mitolojik yaratıklar.

Ve kıvırcık saçlılar ve kanatlılar —kim eder cesaret, bunları
adlandırmaya?
Yansıyor önden ve arkadan gözümün içinde!—
Doğrudur ahlâksız olduğumuz bizim de,
Kalırsa ama bana, çok canlı ve gerçek, antik çağlar;
Alınmalı çıplaklar denetim altına, modern bir anlayışla
Ve bürünmeli çağa uygun giysilere.
İğrenç bir halk! Ama olmamalı engel bu bana,
Selâmlamalıyım onları yeni gelmiş bir misafir olarak, kibarca.—
Bol şanslar güzel kadınlar, bilge moruklar!

GRİFON

(Hırlayarak)

Moruklar değil! Grifonlar! Hoşlanmaz hiç kimse,
Moruk denmesine kendisine. Yansıtır her kelime
Türediği kaynağın kökünü:[293]

293 Aynı harfle başlayan ve ses benzerliği bulunan kelimeler arasında etimolojik bir bağlantı olduğunu iddia eden dilbilimcilerle alay.

Grifon, grip, gril, grivna,[294] grizu, grifit[295]

294 Ukrayna'nın para birimi.

295 Sodyum-alimünyum-kalsiyum-demir-manganez-fosfat minerali.

Eşittir sözcüklerin kaynağında bunlar,
Kaçırırlar keyfimizi.

MEFİSTOFELES

Sapmayalım konudan ama,
Hoşa gider onurlu isminiz grifon'daki gri.

GRİFON

(Yukarıdaki gibi sözüne devam eder.)

Elbette! Saptanmıştır bu yakınlık deneyle,
Yerilmiş olsa da çoğu kez, övülmüştür ziyadesiyle.
Kaçırın kızları, tacı-tahtı, grivnayı,
Açık olur çoğunlukla, grivnayı kapanın bahtı,

KARINCALAR

(iri türden)

Söz ediyordunuz altından: Biriktirmiştik biz de epeyce,
Saklamıştık kayaların, mağaraların içine gizlice!
Almış kokusunu altının Arimaspalar:[296]

296 (Lat.) Arimasp. Grekçe Arimaspoi'dan gelir. Kuzey Avrupa'da tek gözlü mitolojik bir ırk. Grifonların bekçiliğini yaptıkları altını çaldıkları söylenir. Ari-masp kelimesi İskit dilinde "tek göz" anlamına gelmektedir.

Atıyorlar şimdi kahkahalar altınları kaçırdıkları o uzak yerde.

GRIFONLAR

Biliriz biz itiraf ettirmeyi onlara.

ARİMASPALAR

Yapmayın ama sakın böyle bir eğlence gecesinde!
Harcarız yarına kadar hepsini,
Başaracağız bu kez galiba.

MEFİSTOFELES

(Sfensklerin arasına oturmuştur.)

Alıştım çok kolay ve severek buraya!
Anlıyorum çünkü hepsini insanların.

SFENKS

Soluruz biz ruhlarımızın sesini kulağınıza,
Ve cisimlendirirsiniz onları siz sonra.
Söyle bana ismini, anlarız hemen kim olduğunu!

MEFİSTOFELES

Takılmıştır bir çok isim bana![297]

297 Sineklerin tanrısı, oyun bozan, yalancı, her zaman inkâr eden ruh, farelerin ve sıçanların efendisi, v.s.

Var mı Britanya'lı burada? Severler gezmeyi onlar,
Araştırırlar savaş alanlarını, çağlayanları,
Yıkık duvarları, köhne antik yerleri;
Uygundur amaçlarına burası:
Ederler şahitlik hattâ: Eski tiyatro oyununda

Old Iniquity[298] olarak gördüklerine beni.

298 (İng.) En eski günah. Shakespeare'in As you like it ve III. Richard oyunlarında "kötülük" olarak ortaya çıkar.

sfenks Nereden gelmiş bu akıllarına?

MEFİSTOFELES

Benim için de bir muamma.

SFENKS

Olabilir! Var mı biraz bilgin yıldızlarla ilgili?
Ne dersin bu anın durumu hakkında?

MEFİSTOFELES

(Göğe bakarak)

Akıyor yıldızlar birbirine, ışık saçıyor hilâl,
Ve mutluyum ben bu hoş yerde,
Isınıyorum senin aslan postunda.
Zarar verebilir uzanmak yukarılara;
Sor sen şimdi bilmece, oynayalım hece oyunu hiç değilse![299]

299 Hece oyunları kavram bilmecelerinden daha küçük görülmektedir.
Thebai sfenksinin Ödipus'a sorduğu bilmece şöyledir:" Sabahları dört ayak, öğlen iki ayak, akşam üç ayak üstünde yürüyen nedir?" Cevap: İnsan (çocukluk-olgunluk ve ihtiyarlık yaşları).

SFENKS

Anlat sen kendini, bir bilmecedir bu da.[300]

300 Bu bilmecenin cevabı şeytandır. Böylece Mefistofeles'in kimliği açıklanmış olur.

Dene bir kere, açıklamayı özünü samimiyetle:

“Gerekli hem inançlıya hem de kötü adama,
Zırh olur birine, sallarken kılıcını din yolunda,
Arkadaş diğerine, çılgınlıklarında,
Ve ikisi de sadece, eğlendirmek için Zeus’u”.[301]

301 Tanrı, Faust I’de “Gökte Konuşma”daki gibi şeytanın yaptığı kötülüklerin, çabaların boşuna olduğunu bildiği için onu sakin sakin seyreder.

BİRİNCİ GRİFON

(Hırlayarak)

Sevmedim ben onu!

İKİNCİ GRİFON

(Daha fazla hırlayarak)

Ne istiyor bizden bu?

İKİSİ BİRDEN

Yakışmıyor bu pis hınzır bizim dünyamıza!

MEFİSTOFELES

(Sert bir tonla)

Sanıyorsun galiba tırmalamayacağını
Misafirin tırnaklarının iyi, senin sivri pençelerin gibi?
Dene bir kere!

SFENKS

(Yumuşak bir tonla)

Kalabilirsin istediğin kadar burada,
Ancak isteyeceksin sen kendin çekip gitmek aramızdan;
Keyfince yaşarsın kendi memleketinde,
Ama, yanılmıyorsam, değil pek yerinde rahatın bizim yanımızda.

MEFİSTOFELES

Çok iştah açıcı üst tarafın;
Ama alt kısmın —ürkütüyor beni canavar.

SFENKS

Pişman olacaksın bu sözlerine sahtekâr seni:
Sağlıklıdır çünkü bizim pençelerimiz,
O büzülmüş at ayağınla,
Rahat edemezsin bizim toplumumuzda .

(Yukarıdan sirenlerin sesi gelmeye başlar.)

MEFİSTOFELES

Nedir bu dalgalanan kavaklar arasında
Sallanıp duran kuşlar?

SFENKS

Kollayın kendinizi! Hakkından gelmiştir
Bu tekdüze sesler nice kahramanların.

SİRENLER[302]

302 Yunan mitolojisinden. Homer, Odysee'de (12.Kitap), batıda uzak bir adada yaşayan sirenlerin şarkı söyleyerek oradan geçen gemicileri baştan çıkartıp sonra da öldürdüklerinden bahseder. Sirenler, başlangıçta kuş gövdeli kızlar olarak tasvir edilirken, klasik çağlarda sadece kuş bacakları, pençeleri olan kanatlı yaratıklar şeklinde tasvir edilmiş, helenistik çağda ise insan görünümüne girmiştir.

Ah, neden kaçırırsınız keyfinizi
Bu çirkin tuhaf âlemin içinde!
Dinleyin, geliyoruz biz sürülerle
Ve tatlı ezgilerle:
Budur yakışan sirenlere!

SFENKSLER

(Aynı melodiyle sirenlerle alay ederek.)

Zorlayın onları aşağıya inmeye!
Gizliyorlar dalların arasına
İğrenç kartal pençelerini,
Saldıracaklar size,
Verirseniz kulak onların sesine.

SİRENLER

Kovun! Kovun kini! Kıskançlığı!
Birleştirelim en saf sevinçleri,
Gök kubbeye serpiştirilenleri!
Denizde ve karada
En hoş dostlukla
Karşılayalım bu istenen misafiri.

MEFİSTOFELES

Pırıl pırıl yenilikler bunlar,
Sarılıyor birbirine

Gırtlaktan ve tellerden yükselen sesler.
Yitirdim ezgisini şarkının.
Okşasa da kulaklarımı,
Erişmiyor yüreğime.

SFENKSLER

Bahsetme yürekten! Boşuna:
Deriden, büzülmüş bir torba,
Yakışırdı daha iyi suratına!

FAUST

(Yaklaşarak)

Ne tuhaf! Yetiyor görmek bile bu yaratıkları:
İğrençliğin içinde büyük ve kararlı hatlar.
Hissediyorum açılacağını şansımın;
Nereye götürür bu ciddî bakışlar beni?

(Sfenksleri kastederek)

Durmuştu Ödipus da vaktiyle böylelerin önünde![303]

303 Thebailı sfenksin sorduğu bilmeceyi Ödipus çözmüştür.

(Sfenksleri kastederek)

Bükülüp kalmıştı böylelerin karşısında Ulis[304] keten ipler içinde!

304 Ulis, Ulises'in kısaltılması. Odyseues'un Latince ismi. Sirenlerin çağırmalarına karşı koymak için Odyseues kendini geminin direklerine bağlatmıştı ve onların seslerini duymamaları için arkadaşlarının kulaklarını balmumu ile tıkamıştı (Homer, Odyssee, XII,173).

(Karıncaları kastederek)

Biriktirmişti bunlar en değerli hazineleri,

(Grifonları kastederek)

Korumuştu hazineyi bunlar bağlılıkla ve kusursuzca!

Sarıyor beni taze bir ruh:
Büyük kişiler, büyük anılar.

MEFİSTOFELES

Lânet okurdun eskiden böyle yaratıklara,
Gidiyor galiba şimdi hoşuna;
Çünkü sevgiliyi aradığın yerde,
Hoş görünürler canavarlar bile göze.

FAUST

(Sfenkslere)

Cevap verin, siz kadın yüzlüler bana:
Gören var mı aranızdan Helena'yı?

SFENKSLER

Yetişemedik biz onun dönemine,
Öldürmüştü Herkül sonuncusunu bizimkilerin.[305]

305 Yeryüzündeki en son sfenksler, Helena doğmazdan önce Herkül tarafından öldürülmüşlerdi. Goethe'nin kurmacası.

Öğrenebilirsin Chiron'dan;[306]

306 Yarı at, yarı insan Teselyalı kentaur. Kronos ile deniz nimfası Philyra'nın oğlu. Aşil'in öğretmeni. Helena ile çağdaş. Yarısı hayvan olarak tasvir edilse bile sfensklerden daha yüksek bir konumdadır.

Zıplayıp duruyor ortalıkta bu ruhlar gecesinde;
İkna edersen onu durmaya, aldın demektir yolun yarısını.

SİRENLER

Kaçırmamalısın bu fırsatı!

Geçip gitmedi küçümseyerek bizi,
Vardı anlatacak çok şeyi;
Açıklarız sana bütün hikâyelerini,
Gelirsen bizim ovalara,
Yeşil deniz kıyılarına.

SFENKS

Kanma bu oyunlara, ey soylu!
Bağlanacağına Ulis gibi iplerle,
Bağlan sen iyisi öğütlerimize!
Bulabilirsen yüce Chiron'u,
Öğrenirsin sana vaat ettiklerimi.

(Faust uzaklaşır.)

(Kızgın)

Nedir bu yanımda kanat çırparak öten bet bir sesle?
Görülmüyor bile, o kadar hızlı,
Ve sürekli birinin ardında diğeri
Yorulur avcı bile bakmaktan bunlara.

SFENKS

Benziyor karayel fırtınasına,
Erişemez Alkides'in[307] okları bile onlara:

[307] Herakles'in lakabı.

Hızlı Stymfalos'lardır[308] bunlar,

[308] Arkadya'da Stymphalis gölünde yaşayan demir kanatlı, pençeli ve gagalı, kanatlarındaki demir tüyleri ok gibi fırlatabilen kuşlar. Bu kuşları ve Lerna yılanını öldürmek Herkül'ün on iki görevinden biridir.

Ve iyi niyetlidir cırlayarak selâmlamaları,
Kartal gagalı ve kaz ayaklı.
Hoşlanırlar aramıza girmekten

Aynı soydan olduğumuzu göstermekten.

MEFİSTOFELES

(Korkmuş gibi)

Karışıyor tiz ıslıklar da araya.

SFENKS

Korkmayın bunlardan!

Kafalarıdır bunlar Lerna yılanlarının;[309]

[309] Lerna'da bir bataklıkta yaşayan yılan. Herkül, onun dokuz kafasından birini kestiği anda yerinde iki yeni kafa bitermiş.

Kopmuş bedenlerinden, bir şey olduklarını zanneden hâlâ.—
Söyleyin ama: Ne bu haliniz ?
Nedir bu huzursuzluk?
Nereye gitmek istiyorsunuz? —Gidin tamam, güle güle:
Farkındayım, benzediniz dönek bir adama[310]

[310] Mefistofeles, başını sürekli o cadı gibi Lamia'lara doğru çevirmektedir. Yunan efsanesine göre bu dişi ruhlar, çocukları ve yakışıklı delikanlıları kandırarak onları yerlermiş ve kanlarını içerlermiş.

Bakmaktan şuradaki koroya. Zorlamayın kendinizi,
Gidin! Selâmlayın o şirin yüzleri!
Lamia'lardır bunlar! Zevk düşkünü kadınlar,
Gülen yüzleri ve utanmaz alınlarıyla,
Giderler Satir'lerin hoşlarına;
Yapabilir bir keçi ayaklı her istediğini orada.

MEFİSTOFELES

Kalacaksınız değil mi burada, bulacak mıyım aynı yerde sizi yine?

SFENKS

Evet! Git karış bu havai kalabalığa!
Alışkınız biz Mısır’dan beri,
Kurulup oturmaya bin yıldır tahtta.[311]

311 Mısır sanatının o dönemlerden beri ilerlememesine bir gönderme.

Ve duymalısınız saygı bizim halimize:
Düzenleriz biz ayları ve günleri.

Otururuz piramitlerin önünde
Kurarız kurultayı,
Seller, savaş ve barış—
Kıpırdatmaz kılımızı.

AŞAĞI PENEİOS’TA

(Peneios, sular ve Nimflerle çevrilmiş)

PENEIOS[312]

312 Nehir tanrısı.

Kıpırdan, ey sazlık hışırtısı!
Soluyun usulca, kardeş kamışlar,[313]

313 Birbirine kardeş gibi yakın duran sazlıktaki kamışlar.

Uğuldayın, ince söğüt fidanları,
Fısıldayın, titrek kavak dalları
Yarım kalan düşlerimi!
Uyandırıyor beni korkunç bir fırtına,
Gizlice, her yanı sarsan bir ürperti
Çağıldayan suların ve huzurum arasından.

FAUST

(Nehrin kıyısına gelerek)

Gerekir inanmam buna, duyduklarım doğruysa:
Arasından, birbirine sarılmış yaprakların
Şu dalların, şu çalıların
Duyuluyor insan sesine benzer bir ses.
Sanırsın dalmış sanki dalgalar sohbete,
Ş akalaşıyor rüzgârla.

NİMFLER

(Faust'a)

En iyisi senin için,
Uzanmaktır yere,
Dinlendirmek serinlikte
Yorgun uzuvlarını,
Çıkartmaktır tadını
Her zaman senden kaçan huzurun;
Çağlarız, şırıldarız biz,

Fısıldarız kulağına.

FAUST

Uyanığım ben ama! Bırakın olduğu gibi,
O eşsiz şekilleri,
Kalsınlar gözüme görünmek istedikleri gibi!
Sarıyor olağanüstü bir mutluluk beni!
Rüya mı bunlar? Anılar mı yoksa?
Tatmıştım böyle bir mutluluk eskiden de.
Akıyor sessizce sular
Sık çalılıkların serinliğinde, yavaşça kımıldanan,
Çağlamıyor, şırıldıyor ancak;
Binlerce pınar, her yerden gelen
Birleşiyor yıkanmak için derinleştirilmiş
Temiz ve duru dümdüz alanda.
Sağlam genç kadın bedenleri,
Katlanınca ikiye, ıslak aynadaki görüntüleri
Arttırıyor göz zevkini!
Yıkanarak hep bir arada neşe içinde,
Cesurca yüzerek, kaygıyla dalarak;
Son buluyor oyunlar çığlıklarla ve su savaşıyla.
Yetinmeliydim bunlarla,
Almalıydı zevk sadece gözüm;
Uçuyor ruhum ama ileriye doğru.
Delip geçiyor keskin bakışlarım o örtüyü:
Yeşil yaprakların bolluğu
Gizliyor yüce kraliçeyi.[314]

314 Leda'yı.

Ne harika! Geliyor kuğular da
Yüzerek koylardan bu yana,

Görkemli, soylu hareketlerle,
Süzülerek usulca, sokularak nazlıca.
Ama gururlu ve kibirli:
Oynatınca başlarını ve gagalarını!
Eşsiz ama aralarından bir tanesi[315]

315 Kuğu kılığına girmiş Zeus.

Kendini beğenmiş, cesur,
Yarıp geçiyor hızla diğerlerini;
Kabarıyor tüyleri, şişiniyor,
Dalgalanıyor dalgaların üstünde, bir dalga kendisi de,
Kayıyor hızla o kutsal yere doğru.—
Yüzüyor diğerleri sağa sola
Sakin, parlak tüyleriyle,
Saldırıyorlar arada bir heyecanlı bir atılışla
Ürkek kızlara, unutturarak onlara
Görevlerini, düşünmeliler dişiler şimdi,
Yalnızca kendi güvenliklerini.

NİMFLER

Yaslayın kardeşlerim kulağınızı
Nehrin yeşil kıyısına!
Yanılmıyorsam, işitiyorum sanki
At nalı sesi.
Bilebilsem keşke, kimdir getiren
Acele bir haber, karanlığında gecenin!

FAUST

Uğulduyor gibi toprak,
Titriyor koşturan atın ayakları altında!

Dönün oraya gözlerim!
Yoksa hayırlı bir haber mi
Geliyor bana?
O, eşsiz mucize!
Yaklaşıyor bir atlı bana doğru,
Benziyor akıllı, cesur birine,
Göz kamaştıran beyaz bir atın üstünde—
Yanılmıyorum, tanıyorum onu:
Ünlü oğlu Philyra'nın!
Dur, Chiron, dur! Var söyleyeceklerim sana—

CHIRON

Ne var? Ne oldu?

FAUST

Yavaşlat adımlarını!

CHIRON

Duramam ben.

FAUST

Al öyleyse beni de!

CHIRON

Atla! Sorabilirim şimdi özgürce:
Gideceksin nereye? Duruyorsun burada kıyıda,

Hazırım geçirmeye seni nehirden.

FAUST

(Ata binerek)

İstediğin yere. Minnettarım sonsuza dek sana!—
Büyük adam, soylu eğitimci,
Yetiştiren, şan olsun diye, kahramanlar soyunu,
O soylu Argonot'ları,[316] güzel topluluğu

316 Argo isimli gemide Iason ile birlikte "Altın Postu" ele geçirmek için Kolchis'e giden Yunan kahramanlar. Zeus'un oğulları Kastor ve Pollux (Helena' nın kardeşleri) de Argonotların arasındaydı.

Ve şairin dünyasını yücelten herkesi—

CHIRON

Bırakalım bunları şimdi!
Görmedi saygı, akıl hocası Pallas bile;
Yapıyor sonunda herkes kendi bildiğini,
Eğitilmemiş gibi hiç sanki.

FAUST

Bu hekimi, her bitkinin adını bileni,
Tanıyan ayrıntısına kadar kökleri,
Sağlayanı hastaya şifa, yaralıya merhemi,
Kucaklıyorum ruhumun ve bedenimin tüm gücüyle!

CHIRON

Yaralandığında bir kahraman yanımda,
Bulurdum yardım etmenin yolunu ona

Bıraktım ama sanatımı sonunda
Kocakarılara ve papazlara.

FAUST

Gerçek büyük adamsın sen.
İstemeyen duymak övgü sözlerini:
Çalışıyor alçakgönüllülükle kaçmaya
Davranıyor varmış gibi benzeri.

CHIRON

Ustasın, görüyorum, riyakârlıkta,
Beğendirirsin kendini hem krala hem de halka.

FAUST

İtiraf et hiç değilse bana:
Gördün zamanının en büyüklerini,
Öykündün en soylularının eylemlerine,
Sürdün yarı tanrı gibi ciddî bir hayat.
Bütün bu kahraman kişilikler arasında
Kimdir takdir ettiğin en fazla?

CHIRON

Kahraman Argonot'ların topluluğunda
Cesurdu herkes kendi tarzında.
Ve sahip olduğu özel gücü oranında,
Yeterliydi o, başkasının yetersiz kaldığı yerde.
Başarılıydı Dioskur'lar her zaman,
Ağır bastığında gençliğin çiçekleri ve güzellik.

Çabuk karar verme ve başkalarına iyilik konusunda
Gösterdiler Boread'lar[317] cesaretlerini.

317 Yunan rüzgâr tanrısı Boreas'ın kanatlı oğulları Zetes ve Kalais. Kör Trakya kralı Phineus'u, kralın yiyeceklerini kirleten kanatlı Harpeia'lardan kurtarmışlardır.

Düşünceli, güçlü, akıllı, sağduyulu öğütleriyle,
Hüküm sürdü İason, taht kurdu kadınların gönlünde.[318]

318 Medea İason'a öyle âşık olmuştu ki, kendi babasını aldatarak Iason'un "Altın Postu" çalmasına yardımcı olmuş ve sonra da onunla kaçmıştır.

Sonra Orfeus:[319] ince ruhlu ve hep sessiz, düşünceli,

319 Lirini çalınca kayaları ve taşları harekete geçiren, vahşi hayvanları ehlileştiren Trakya'lı müzisyen.

Çalınca liri, hükmederdi herkese.
Gayretli Lynkeus,[320] uğraşarak gece gündüz

320 Argonotların gemisinin keskin gözlü dümencisi.

Geçirdi kutsal gemiyi kayalıklardan ve sığlıklardan.
Göğüs gerilir tehlikelere ancak elbirliğiyle:
Olunca başarılı birisi, takdir eder onu bütün diğerleri.

FAUST

Bahsetmeyecek misin Herkül'den?

CHIRON

Aman! Uyandırma özlemimi!
Görmedim Phoebus'u[321] hiç,

321 Apollo'nun lakabı. (Yunanca: Işıldayan).

Ares,[322] Hermes[323] denilenleri de;

322 Yunan mitolojisinde savaş tanrısı. Roma mitolojisinde Mars.

323 Zeus ve Maja'nın oğlu. Tanrıların habercisi. Roma mitolojisinde Merkür.

Gördüm kendi gözlerimle,
Bütün insanların tanrı gibi övdüklerini.
Bir kraldı o doğuştan,

Doyamazdın bakmaya yüzüne gençliğinde,
Bendesiydi büyük kardeşinin
Ve en güzel kadınların.
Çıkartamaz Gea[324] onun gibisini bir daha,
[324] Toprak.
Yükseltemez Hebe cennete;
Çabalıyor şarkılar boşuna,
Eziyet ediyorlar boşuna[325] taşa.
[325] Ozanlar ve heykeltrıraşlar boş yere onun güzelliğini yansıtmaya çalışmasınlar anlamında.

FAUST

Uğraşsalar da heykeltıraşlar tüm güçleriyle,
Yansıtamazlar onun görkemini.
Söz ettin en güzel erkekten,
Anlat şimdi de bakalım kadınların en güzelini!

CHIRON

Ne? Kadın güzelliği mi? Değmez anlatmaya.
Donuk bir resimdir o çoğu defa.
Övebilirim ben ancak,
Yaşam ve neşe içinde kaynayan bir varlığı.
Kendinedir ancak güzelin mutluluğu;
Konmaz karşı cazibeye,
Aynı, taşıdığım Helena gibi.[326]
[326] Efsaneye Goethe’nin kattığı bir unusr.

FAUST

Taşıdın mı onu sen?

CHIRON

Evet, şu sırtımda işte!

FAUST

Karışmamıştı yeterince aklım sanki,
İhtiyacım yok bu kadar mutluluğa!

CHIRON

Tutmuştu saçımdan o da beni,
Tıpkı senin yaptığın gibi.

FAUST

Ah, büsbütün
Geçiyorum kendimden! Anlat, nasıl?
Odur tek arzum benim!
Nereden, nereye, ah, taşıdın onu?

CHIRON

Kolaydır bu sorunun cevabı.
Kurtarmışlar Dioskur'lar o ara kızkardeşlerini
Haydutların elinden.[327]

327 Theseus, Helena'yı kaçırınca Helena'nın kardeşleri Kastor ve Pollux, Theseus'a savaş açmışlardır. Anlatılanların geri kalan kısmı başka efsaneleri kullanan Goethe'nin kurmacasıdır.

Yenilgiye alışkın olmayan haydutlar,
Düşmüşler, toplayarak cesaretlerini, onların peşlerine.
Mani oldu Eleusis'deki[328] bataklık o arada

328 Attika sahilinde, Salamis adasının karşısında bir şehir.

Kaçmalarına kardeşlerin hızla;
İlerliyordu ağabeyleri bata çıka bataklıkta, daldım suya, geçtim
yüzerek karşıya;
Atladı yere Helena ve okşadı
Islak yelemi, gülümsedi
Ve teşekkür etti sevecen, akıllı ve kendinden emin.
Ne çekiciydi! Genç! Yaşlılığın mutluluğu!

FAUST

On yaşındaydı ancak!

CHIRON

Görüyorum, filologlar
Kandırmışlar seni, kandırdıkları gibi kendilerini de
Özgüdür kendine mitolojik kadının durumu:
Yansıtır onu ozan işine geldiği gibi;
Olmaz o yetişkin asla, yaşlanmaz,
Arzulanır sürekli,
Kaçırılır gençken, kur yapılır hâlâ, yaşlandığında ona;
Yeter, değildir ozan bağlı zamana.

FAUST

Olmasın öyleyse bağlı zamana, kadın da!
Nitekim bulduğunda Achilles onu Phere'de,[329]

329 Efsaneye göre Aşil'in gölgesi Helena'nın gölgesiyle Leuke adasında evlenmiştir, Teselya'daki Phere şehrinde değil.

Dışındaydı zamanın kendisi de! Ne ender bir mutluluk:
Kadere karşı aşkın zaferi!
Ve çekemez miyim ben de o büyük özlemin gücüyle,
Hayata o eşsiz varlığı?

O ölümsüz varlığı, tanrılara eşit olanı,
Yüce olduğu kadar zarif, gururlu yine de sevecen!
Görmüşsün onu sen eskiden, gördüm bugün de ben,
Sardı tüm ruhumu, bedenimi:
Yaşayamam, kavuşamazsam ona!

CHIRON

Ey yabancı adam, kaybetmişsin sen kendini;
Sanırım ama, yitirmişsin ruhlar arasında aklını.
Şanslısın, senden yana talih.
Çünkü her sene, bir kaç dakikalığına sadece,
Çıkarım Manto'nun[330] karşısına,

[330] Kör medyum Tiresias'ın kızı, Apollo'nun kehânetlerde bulunun rahibesi. Manto, Apollo'nun rahibesi niteliğiyle insanlara şifalı bilgiler verdiği için Goethe onu Eskulap'ın (hekimlik ve şifa tanrısı) kızı olarak tanımlar.

Eskulap'ın kızının yanına; sessiz dualarında
Yakarır o babasına, kendi şerefi için,
Aydınlatmasını hekimleri
Ve vazgeçirmesini onları küstah cinayetlerinden—
Odur en sevdiğim kâhinler locasında:
Yoktur ilgisi kaçamak kurnazlıklarla, şefkatli, iyiliksever;
Başarır o sanırım, kalırsan biraz yanında,
İyileştirmeyi seni tamamen, güçleriyle köklerin.

FAUST

İstemiyorum iyileşmek ben, güçlüdür aklım;
Olurdum yoksa başkaları gibi alçak ben de.

CHIRON

Kaçırma soylu pınardan[331] gelecek şifayı!

[331] Manto'nun öğretilerinden.
İn hemen aşağıya! Geldik bile biz.

FAUST

Söyle bana: o müthiş gecede
Çıkarmıştın beni, geçirerek kumlu sulardan, hangi sahile?

CHIRON

Tutuşmuştu burada Roma ve Yunanistan savaşa,[332]

[332] MÖ 168 yılında Pydna'da Roma konsülü Lucius Emilius Paullus Makedonya kralı Perseus'u yenince Büyük İskender zamanında bir dünya imparatorluğu olan Makedonya Roma'nın bir eyaleti olmuştur.

Peneios sağda, Olympos sol tarafta,
Eridi gitti en büyük imparatorluk kumların içinde:
Kaçtı imparator, ulaştı halk başarıya.
Bak yukarıya! Duruyor orada, çok yakınımızda,
Ebedi tapınak[333] ay ışığında.

[333] Apollo'nun Olimpus dağında bulunan Pythium adındaki meşhur tapınağı. Tüm Yunan kâhinlerinin merkezi.

MANTO

(Rüyaları arasında)

At nallarıyla
Çınlıyor kutsal basamaklar,
Yaklaşıyor yarı tanrılar.

CHIRON

Çok doğru! Aç şimdi gözlerini!

MANTO

(Uyanarak)

Hoş geldiniz! Görüyorum, kaçırmamışsın sen de fırsatı.

CHIRON

Duruyor hâlâ tapınağın ayakta!

MANTO

Gezip duruyor musun yorulmadan hâlâ?

CHIRON

Otururken çevreni saran sessizlik içinde sen,
Hoşlanıyorum ben de gezmekten.

MANTO

Duruyorum ben olduğum yerde, sarıyor beni zaman.—
Kim bu?

CHIRON

Uğursuz gece
Getirdi onu girdap gibi buraya.
Çıldırıyor Helena için,
Elde etmek istiyor Helena'yı
Ve bilmiyor, nasıl ve nereden başlayacağını:
En iyisi, Asklepios'un tedavisi.

MANTO

Severim ben imkânsızı isteyeni.

CHIRON

(Çoktan uzaklaşmıştır bile.)

MANTO

Gir içeri, cesur adam, sevinmelisin!

Götürür bu karanlık yol Persephone'nin[334] yanına.

[334] Yeraltı, ölüler diyarının kraliçesi Persephone'nin gün ışığına bakması yasaktır.

Olympos'un eteğindeki mağarada

Dinler o gizli-yasak selâmları.[335]

[335] Acaba bir fani ona yeryüzünden selâm getirecek mi diye.

Sokmuştum vaktiyle Orfeus'u gizlice buraya;[336]

[336] Manto, yaşarken yeraltına girmesine izin olmayan Orpheus'u, sevgili karısı Euridyce'yi tekrar yeryüzüne çıkartabilmesi için gizli bir geçitten Hades'e sokar. Orpheus, kendisine yasaklanmasına rağmen arkasına dönüp Euridyce' ye bakınca isteğini gerçekleştiremez. Faust, eline geçen bu fırsatı daha iyi değerlendirmelidir: o zaman Helena'yı gölgeler diyarından yeryüzüne geri götürebilir. – Manto'nun Orpheus'u hades'e indirmesi Goethe'nin bir kurmacasıdır.

Kullan bu fırsatı! Çabuk! Cesur ol!

(Aşağı inerler.)

YUKARI PENEIOS’DA

SİRENLER

(Daha önce olduğu gibi Yukarı Peneios’da)

Atın sularına Peneios’un kendinizi!
Yüzmek, sıçratarak suları,
Söylemek, şarkı ardına şarkı,
İyi gelir bu bahtsız topluluğa.[337]

[337] Volkanizm veya Plutonizm (yeryüzünün, yerin altındaki patlamalardan meydana geldiğini söyleyen öğreti) taraftarlarına.

Olmaz susuz şifa![338]

[338] Neptünizm ise yeryüzünün sulardan meydana geldiğini söyleyen öğreti.

Gidebilseydik toplu halde neşeyle
Hızla Ege Denizi’ne,[339]

[339] Burada Peneios’un dar nehir yatağında, üstelik zelzele bölgesi olan yerlerde yüzmek yerine.

Erişirdik her türlü zevke.

(Deprem olur.)

SİRENLER

Dönüyor geri[340] dalga, köpürerek,
340 Dalga, zelzele yüzünden, nehir yatağından aşağıya akacağından geri döner.
Akmıyor artık yatağından aşağı;
Sallanıyor yer, taşıyor sular,
Çıkıyor dumanlar, çatlayan kumlardan ve kıyılardan.
Kaçalım! Gelin hepiniz, gelin!
Yaramaz bu mucize kimseye!

Koşun oraya ey soylu, neşeli konuklar,
Denizdeki eğlenceli şenliğe,
Titrek dalgaların parladığı,
Yalayarak kıyıları, sessizce kabardığı yere.
Luna'nın iki kat daha fazla ışık saçtığı,
Kutsal çiylerle bizi ıslattığı o yere!
Korkunç bir deprem!
Kaçar aklı olan!
Ürkütücüdür burası.

SEISMOS[341]

341 (Yunanca) Zelzele. Goethe, Seismos'u zelzele ve volkanik patlamaların tanrısı olarak tasvir eder.

(Derinlerde uğuldayarak ve gümbürdeyerek.)

İttim mi kuvvetlice bir daha,
Kaldırabilirim omuzlarımla!
Çıkarız böylece yukarıya,
Mecbur olur herkes çekilmeye kenara.

SFENKSLER

Ne iğrenç bir ürperti,
Çirkin, ürkütücü bir titreme!
Nasıl bir sarsıntı, ne vuruş,
Dalgalanarak sağa sola çarpmak!
Ne dayanılmaz bir gürültü!
Kıpırdamayız biz ama yerimizden,
Kopsa bile kıyamet.

Yükseliyor şimdi bir kubbe
Bakın mucizeye. Aynı ihtiyar bu yine,
Ağarmış saçları çoktan,
Delos adasını kuran,[342]

342 Goethe burada yeryüzünü sarsan Poseidon'a Delos adasını denizden çıkartırır, ki böylece Zeus'un karısı Hera'nın huzursuzca yeryüzünde sürüklenmeye mahkûm ettiği, Zeus'un sevgilisi "doğum sancıları çeken kadın" Leto rahat doğum yapabilsin diye. Leto'nun dünyaya getirdiği çocuklar Apollo ve Diana' dır.

Doğum sancıları çeken bir kadının hatırına
Dalgalar arasından, adayı çıkartan yukarıya.
Dayanıyor o, itiyor, bastırıyor,
Germiş kollarını, bükmüş bedenini,
Atlas'ınkine benzer hareketler ile,
Kaldırıyor yukarı toprağı, çimenleri, dünyayı,
Taşları ve çakılları ve kumları ve çamurları,
Kıyılarımızın o sakin yataklarını.
Yırtıyor böylece boydan boya
Bir kısmını, vadinin durgun örtüsünün.
Artan bir gayretle, yorulmadan hiç,
Devasa Karyatid,[343]

343 MÖ 6. yüzyıldan beri Yunan sanatında binaların sütunlarını omuzlarında taşıyan güçlü kadın figürleri. Burada omuzlarıyla yeryüzünü omuzlarıyla alt üst eden zelzele, devasa bir karyatid ile karşılaştırılmaktadır.

Taşıyor korkunç bir kaya parçasını,
Yükseltiyor ancak göğsüne kadar;

Ama gidemeyecek daha ileri,
Aldılar çünkü Sfenskler yerlerini.

SEISMOS

Başardım ben tek başıma bu işi,
Sonunda herkes kabul etmeli,
Ve sallamasaydım ve sarsmasaydım,
Olur muydu böyle güzel dünya!
Nasıl dururdu şu dağlarınız orada
Kusursuz ve berrak mavilikte,
İtmeseydim onları ben oraya
Enfes bir tablo güzelliğine!
En ulu atalarımız
Gece ve Kaos'un huzurunda kaybettim itibarımı
Ve Titanların[344] eşliğinde

344 Uranos ve Gea'nın oğulları Titanlar savaş esnasında birbirlerine dağları atarlardı.

Oynadım Pelion[345] ve Ossa ile, oynar gibi topla:

345 Pelion, Teselya'da, Ossa dağlarının güney doğusunda dağlık-ormanlık bir bölge.

Köpürdük gençlik ateşiyle,
Usanınca bunlardan, sonunda
Geçirdik Parnas'ın[346] tepesine bir çifte külâh gibi

346 Yunanistan'da iki tepeli bir dağ silsilesi. Tepelerden biri Apollo'ya, Arte- mis'e ve ilham perilerine, diğeri ise şarap tanrısı Dionysos'a adanmıştır.

O iki dağı, edepsizce.
Keyif ediyor orada Apollo şimdi
Sevecen ilham perileriyle.
Jupiter'in ve yıldırımlarının koltuğunu[347] bile

347 Olimpus.

Çıkartan benim yukarıya.
Böylece insanüstü zorluklarla
Yükseldim yerin dibinden yukarılara
Ve çağırıyorum gürültüyle, yeni bir yaşamı
Paylaşacak mutlu sakinleri[348], benimle.

348 Dağda yaşayan bitkiler, hayvanlar ve insanlar.

SFENKSLER

Edebilirdik kabul çok eski olduğunu,
Burada yükselen tepenin,
Görmeseydik kendi gözlerimizle,
Delip çıkışını yeri.
Yayılıyor sık ağaçlı bir orman etrafında,
Yığılıyor kayalar kayaların üstüne hâlâ;
Kaçmaz Sfenks'in huzuru bunlarla:
Bozdurmayız kutsal koltuktaki keyfimizi.

GRİFONLAR

Plaka altınlar, çil çil altınlar[349]
349 Altınların bekçisi girfonlar, yeni oluşan dağda hemen altın izleri keşfederler.
Görüyorum, parlayan yarıkların arasından.
Kaçırmayın böyle bir hazineyi!
Haydi bakalım karıncalar!
Yakalayın kıskaçlarınızla onları.

KARINCALAR KOROSU

Dev gövdeliler[350] nasıl
350 Seismos'ta birleşen dev güçler.
İttilerse onu yukarıya,
Koşun siz de hemen oraya,
Titrek bacaklılar!
Girip çıkın telaşla!
Böylesi yarıklardaki
Her kırıntı
Değer sahip olmaya.

En ufak kırıntıyı bile
Arayıp bulmalısınız
Kurcalayın en hızlı bir şekilde
Köşeyi bucağı!
Çabalamanız gerekiyor durmadan,
Siz, ey kaynaşan sürüler:
Bakın altınları toplamaya!
İlgilenmeyin dağla!

GRİFONLAR

Girin! girin! Yığın altınları!
Koyarız pençelerimizi onların üstüne:
En iyi kilittir bizim pençelerimiz:
Emin ellerdedir en büyük hazine.

PİGMELER[351]

351 Yunan mitolojisinde balıkçıklarla savaş halinde olan cüce yaratıklar. Burada dağla birlikte ortaya çıktıkları için, Plütonizmin savunucuları olarak Neptü-nizm taraftarı balıkçıllara her gördükleri yerde saldırırlar.

Yerleşmişiz gerçekten buraya.
Bilmiyoruz nasıl olduğunu biz de.
Sormayın geldiğimizi nereden;
Gelmişiz işte bir kere!
Yaşamak için keyif içinde
Uygundur her bir ülke;
Kayalarda çatlak görünen her yerde,
Cüceler hemen emre amade.
Erkeği ve dişisi, hızlı ve çalışkan,
Örnektir her cüce çifti;
Bilmem, böyle miydi
Cennette de?
Rahatımız ama burada yerinde,

Şükrediyoruz talihimize;
Çünkü olduğu gibi batıda da
Sever üretmeyi doğuda da toprak ana.

DAKTİLLER

Nasıl ortaya çıkarttıysa
Bir gecede küçükleri,
Doğrucak en küçükleri de;
Bulacak onlar da akranlarını.

PİGMELERİN EN YAŞLISI

Acele edin, bulmak için rahat bir yer!
Koyulun hemen işe!
İlerle hızla güç kullanmak yerine!
Barıştayız henüz:
Kurun demirci tezgâhlarını,
Sağlamak için orduya
Zırhları ve silahları!

Ey karıncalar, siz hepiniz,
Eşeleyerek toprağı,
Bulup getirin madenleri!
Ve siz Daktiller,
En küçükleriniz, çoksunuz sayıca
Emrediliyor size
Odun toplamanız!
Yığın bir araya
Gizli alevleri:
Sağlayın kömür bize!

BAŞKUMANDAN

Ok ve yaylarla
Saldırın düşmana!
Şu gölün kıyısında
Dolaşan balıkçılları,
Sayısız yuva kurmuş,
Kibirle kabaran şu kuşları,
Vurun tek bir vuruşla
Hepsini birden,
Donanalım
Miğfer ve tüylerle!

KARINCALAR VE DAKTİLLER

Kim kurtaracak bizi?
Getiriyoruz biz demiri,
Yapıyor onlar zinciri.
Kurtarmanın kendimizi,
Gelmedi henüz vakti;
Dikkat edin onların güçlerine!

İBİYKUS'UN TURNALARI[352]

352 Schiller'in aynı isimli bir şiirine gönderme. Göçmen kuşlar olan turnalar havalarda uçarken pigmelerle balıkçıllar arasındaki savaşta akrabalarının kan gölünde yüzdüklerini görürler ve bütün turnaları pigmelerden intikam almaya davet ederler.

Ölüm çığlıkları ve can çekişme feryatları!
Korku içinde kanat çırpmalar!
Nedir bu iniltiler, figanlar
Yükselen bizim tepelere kadar!
Öldürülmüş bile hepsi,
Kırmızıya boyanmış kanlarıyla göl!
Çarpık ihtiras

Gasp ediyor balıkçılların soylu süslerini.
Dalgalanmakta şimdiden tüyler miğferlerinde
Koca göbekli, çarpık bacaklı rezillerin![353]

[353] Pigmeler vazoların üstünde koca göbekli olarak tasvir edilirler.

Ey ordumuzun yoldaşları,
Ey siz, dolaşanlar denizlerde sıkça,
Çağırıyoruz intikam almaya sizi
Böylesine ilgilendiren bir konuda bizi.
Esirgemesin gücünü ve kanını hiç kimse:
Düşmanımızdır bu âdi yaratıklar, sonsuza kadar!

(Çığlıklar içinde havalanarak dağılırlar.)

MEFİSTOFELES[354]

[354] Mefistofeles, Lamiaları görmeye gelmiştir. Böylece olay "Yukarı Peneios" da sahnesinin sonuna bağlanır.

(Ovada)

Uğraşabiliyordum kuzeyli cadılarla,
Değil aram pek iyi bu yabancı ruhlarla.
Sayılır Blocksberg bile rahat bir yer oranla buraya:
Alışıyor insan sonunda gittiği her yere.
Nöbet tutuyor Bayan İlse[355] bizim için kayasının üstünde,

[355] Ilsenstein (İlsen kayası) ve Heinrichshöhe (Heinrich Tepesi), Brocken Dağında iki kayalıktır. Schnarcher (Horlayanlar) Schierke yakınında bir kaya ve Elend (Sefalet) Schierke güneyinde bir köydür.

Keyfi yerinde Heinrich'in oturduğu tepede,
Homurdansa da horlayanlar sefâlete,
Kurulmuş orada düzen bin yıllığına.
Var mı bilen, nerede olduğunu burada ve gittiğini nereye,
Kabarıp kabarmayacağını toprağın altında?
Gezinirken neşe içinde düz bir ovada,
Ve yükseliyor âniden arkamda
Bir dağ, tam bir dağ denemese de buna,
Ayırmak için Sfenkslerimden beni,

Yeterli bile yüksekliği! —Çakıyor burada hâlâ bir kaç ışık
Vadiden aşağıya ve aydınlatıyor bu macera dolu yerleri:
Dans ediyor ve uçuşuyor hâlâ gözlerimde o çekici, cilveli,
Hınzırca kandıran, zarif kalabalık.
Bırakmamalı elden dikkati! Alışık olan atıştırmaya,
Arar aşıracak bir şeyler, nerede olsa da.

LAMİLER

(Mefistofeles'ipeşlerinden çekerek)

Çabuk! Daha çabuk!
Ve durmadan ileri!
Sonra duraklayarak yine,
Dalarsınız gevezeliğe!
Öyle eğlenceli ki,
Yaşlı sahtekârı
Koşturmak arkamızdan
Çarptırmak için ağır bir cezaya!
Geliyor topallayarak,
Yalpalanarak;
Sürüklüyor bacağını,
Kaçtıkça biz,
Geliyor peşimizden o da!

MEFİSTOFELES

(Sakin durarak)

Lânet olası talih! Oyuncaktır erkekler ellerinde kadınların!
Kandırılmış Adem'den beri zavallılar!
Yaşlanıyoruz, akıllanıyor muyuz ama acaba?
Aldatılmadık mı sanki yeterince?

Biliriz: Yaramaz bir işe kadın cinsi,
Korseli bedenleri, boyalı yüzleri.
Yoktur sağlam bir tarafları,
Dokun istediğin yerine, bozuktur tüm uzuvları.
Biliriz bunu, görürüz, anlarız,
Ve yine de oynatırlar bizi parmaklarının ucunda!

LAMİLER

(Duraksayarak)

Durun! Başlıyor düşünmeye, bocalıyor ve duraklıyor!
Karşılık verin ki kaçmasın elinizden!

MEFİSTOFELES

(Yürümeye başlar.)

Haydi! Ve kaptırma kendini
Şüphe ağlarına aptalca;
Çünkü olmasaydı cadılar,
Hay şeytan! Kim isterdi ki olmak şeytan?

LAMİLER

(Alımlı)

Dönelim bu kahramanın etrafında!
Uyanacaktır kalbinde aşk,
Eminim, birimize karşı.

MEFİSTOFELES

Bu belirsiz ışıkta

Benziyorsunuz güzel kadınlara,
Ve azarlamayacağım böylece sizi.

EMPUSE[356]

356 Yunan mitolojisinde biri eşek, diğeri insan ayaklı, sürekli şekil değiştiren korkunç bir hayâlet. Sihirbazlar tanrıçası Hekate'nin maiyetindedir. Eşek kafası ve tüm güzellikleri ürkütmesi Goethe'nin kurmacasıdır.

(Araya girerek)

Azarlama beni de! Kadınım ben de,
Alın beni de aranıza!

LAMİLER

Fazla bu aramızda,
Bozuyor oyunumuzu sürekli.

EMPUSE

(Mefistofeles'e)

Selâmlıyor seni Empuse Teyze,
Eşek ayaklı sâdık akraban!
Seninki ancak bir at ayağı,
Ve yok ziyanı, yeğenim, merhaba yine de!

MEFİSTOFELES

Umuyordum yabancıları görmeyi burada
Ve karşılaştım ne yazık ki yakın akrabalarımla;
Şöyle yazılıdır eski bir kitapta:
Yeğenler çıkar hep karşına, ta Harz'dan Hellas'a!

EMPUSE

Koyulabilirim kararlılıkla hemen işe,
Girebilirim bir çok şekle;
Ama şimdi sizin şerefinize
Taktım başıma eşek kafasını.

MEFİSTOFELES

Anlıyorum, ifade ediyor çok şey
Akrabalık bu insanlara;
Ama ne olursa olsun,
Kabul etmiyorum eşek kafasını:

LAMİLER

Bırak bu iğrenç yaratığı! Ürkütür o,
Güzel ve sevecen olan her şeyi;
Güzel ve sevecen kişi,
Yaklaşırsa onun yanına: Bitmiştir işi.

MEFİSTOFELES

Şu ince ve zarif kuzinlerimden de,
Şüpheleniyorum onların da hepsinden,
Ve bu gül gibi yanakların arkasında
Korkarım, biçim değiştirmiş yaratıklar gizli.

LAMİLER

Denesene! Çok var bizlerden.
Davran! Ve yaver giderse şansın oyunda,

Kaparsın en iyi mükâfatı!
Ne anlamı var bu şehvetli havaların?
Ne berbat bir âşıksın sen,
Taslıyorsun büyüklük ve atıyorsun hava!—
Karışıyor şimdi bizim aramıza:
Çıkartın birer birer maskelerinizi
Ve gösterin ona tüm açıklığıyla kimliğinizi!

MEFİSTOFELES

Seçtim işte en güzelini—

(Ona sarılarak)

Eyvah! Çalı süpürgesi gibi!

(Bir başkasını tutarak)

Ya bu? —İğrenç bir surat!

LAMİLER

Lâyık mısın ki sanki daha iyisine? Kapılma hayâllere.

MEFİSTOFELES

İsterim rehin almak şu küçüğü—
Sıyrılıp kaçıyor ellerimin arasından kertenkele
Ve andırıyor yılanı o dümdüz örgülü saçlı olanı!
Eh, iyi, kaparım ben de o uzun boyluyu—
Tutuyor gibiyim bir Thyrsus değneğini,[357]
357 Şarap tanrıçalarının, asma yapraklarıyla sarılmış, tepesinde bir çam kozalağı bulunan asaları.
Kafası bir çam kozalağı!
Nereye varacak bu iş? —Bakalım bir de tombula,
Varırım belki de onunla mutluluğun tadına!

Deniyorum son kez! Olsun haydi!
Sarkık, yağlı: Bir hazine değerinde
Doğululara göre—
Ama o da ne! Patlayıp ikiye bölünüyor yuvarlak mantar!

LAMİLER

Dağılın! Süzülün ve salının
Yıldırım gibi! Sarın kara bulut gibi etrafını
Aramıza sızan bu büyücü evladının!
Çizin korkunç daireler!
Sessiz kanatlarınızla, siz ey yarasalar!
Ucuz kurtulmuş olacak yine de.

MEFİSTOFELES

(Silkinerek)

Akıllanmamışım hâlâ görünüşe göre;
Şaşırmış pusulayı hayâletler hem orada hem de burada,
Zevksiz, halk ve şairler.
Tam bir maskaralar alayı işte
Her yerdeki gibi delice bir eğlence.
Uzandım güzel maskelere
Ve kucakladım tüyler ürpertici yaratıkları—
Kanacaktım ben de neredeyse onlara,
Sürseydi bu maskaralık biraz daha.

(Kayalıklar arasında yolunu kaybederek)

Neredeyim ben? Nereye çıkıyor bu yol?
Bir patikaydı burası, dönüştü şimdi bir dehşete.
Gelirken dümdüz olan yollar,
Ve kapatıyor şimdi yolumu molozlar.
Tırmanıyorum boşuna aşağı, yukarı:

Sfenkslerimi, nasıl bulacağım onları?
Düşünmemiştim bu kadar çılgın olacağını:
Çıkıverdi karşıma bir dağ bir gece içinde!
Var büyücülerin parmağı bence bu işte:
Getiriyorlar Blocksberg'lerini buraya.

OREAS[358]

358 Dağ nimfası.

(Doğal bir kayadan)

Gel yukarıya! Eskidir benim dağım,
Duruyor ilk şekliyle.
Saygı göster şu dik kayalıklara,
Pindus'un[359] uzanan son dallarına!

359 Ormanlık bir dağ silsilesi, Teselya ve Epirus arasındaki sınır.

Dururken sapasağlam yerimde,
Uçup gidiverdi üzerimden Pompeius.[360]

360 MÖ 48 yılında Farsalya savaşında Sezar'a yenildikten sonra Pindus dağları üstünden denize doğru kaçar.

Yanımdaki bu hayâlet görüntü[361]

361 Seismos'un hayâlet gibi birden ortaya çıkarttığı dağ.

Silinip gidecek öterken horozlar.
Gördüm çok böyle masalların doğuşunu
Ve sonra tekrar ânında yok oluşunu.

MEFİSTOFELES

Saygılar sana, ey saygın tepe!
Sarılmışsın yüce meşelerin gücüyle!
En parlak ay ışığı bile
Girmiyor karanlıklarının içine.—
Görüyorum ama şurada çalılıkların yanında

Parlayan bir ışık, pek cılız.
Ne garip bütün olanlar!
Gerçekten de, Homunkulus bu!
Nereden geliyorsun, küçük arkadaş?

HOMUNKULUS

Uçup duruyorum oradan oraya
Ve istiyorum var olmak gerçek anlamda.
Sabırsızlanıyorum kırmak için şu kavanozumu;
Ancak gördüklerimden sonra şimdiye kadar
Alamıyorum göze bu işi.
Kalsın aramızda söyleyeceklerim şimdi:
Peşindeyim iki filozofun!
Oldum kulak misafiri: Diyorlardı. “Doğa, doğa!”
İstemiyorum ayrılmak onlardan,
Biliyor olmalı onlar aslını yeryüzünün,
Ve öğreneceğim sonunda,
Nereye yönelmem gerektiğini, akıllıca.

MEFİSTOFELES

Bak kendin başının çaresine!
Çünkü hayâletlerin bulunduğu yerde,
Hoş karşılanır bilgeler de.
Coşturusun diye insanları bilgenin sanatı ve sevgisi,
Yaratıverir ânında bir düzine yeni hayâleti.
Yanılmazsan eğer, bulamazsın aklın yolunu!
İstiyorsan var olmak, başarmalısın kendi gücünle bunu!

HOMUNKULUS

Küçümsenemez iyi bir öğüt de hani!

MEFİSTOFELES

Devam et o halde! Görelim bakalım neler olacak.

(Ayrılırlar)

ANAKSAGORAS[362]

[362] MÖ 5. yüzyılda yaşayan bir Yunan filozofu. Plütonizmin savunucusu.

(Thales'e)

Eğilmez şu dik kafan senin;
Var mı gerek başka söze ikna etmek için seni?

THALES[363]

[363] MÖ 6.yüzyılda yaşayan bir Yunan filozofu. Neptünizmin savunucusu.

Uyar her esen rüzgâra dalga, memnuniyetle;
Çekilir ama sarp kayalardan geriye.

ANAKSAGORAS

Yükseldi alev buharları arasından bu kayalar.

THALES

Oluştu sudan canlılar.

HOMUNKULUS

(ikisi arasında)

Bırakın geleyim ben de sizinle!
Can atıyorum yaşama başlamaya.

ANAKSAGORAS

Sen, ey Thales, böyle bir gecede
Yarattın mı çamurların içinden bir dağı?

THALES

Doğa ve onun canlı güçleri
Olmamıştır bağlı asla geceye ve gündüze ve dakikalara.
Biçimlendirir o her varlığı kendi kurallarınca,
Ve görülmemiştir en büyük işlerinde bile zor kullandığı.

ANAKSAGORAS

Görüldü işte burada! Pluton’un azgın ateşi,
Aiolos’un[364] kızgın buharlarının patlama gücü, dehşeti,
364 Patlayan gazlar. Aiolos, Yunan mitolojisinde rüzgâr tanrısı.
Deldi geçti dümdüz toprağın yaşlı kabuğunu,
Ve olu ştu hemen yeni bir dağ.

THALES

Peki ne anlamı var anlatmanın bunları?
Oluşmuş işte dağ ve bu da iyi sonuçta.
Kaybedilir sadece zaman böyle kavgalarla
Ve yönetilir sab ırlı avam takımı, keyfince.

ANAKSAGORAS

Başlıyor kaynaşmaya hemen Myrmidon’lar[365] dağda,

365 (Yunanca) Küçük, çalışkan karıncalar gibi insanlar. Efsaneye göre Egina adasını kasıp kavuran vebadan sonra Zeus karıncıları insan kılığına sokmuştur.

Ve yerleşmeye kaya yarıklarına:
Pigmeler, karıncalar, parmak kadar adamlar
Ve daha bir sürü küçük çalışkan şeyler.

(Homunkulus’a)

Heveslenmedin sen büyük işlere asla,
Yaşadın sınırlı bir hayat inzivada
Alışabilirsen hükümranlığa,
Takarım krallık tacını başına.

HOMUNKULUS

Ne der benim Thales’im?

THALES

İstemem öğüt vermek!
Yapılır küçük işler küçük adamlarla,
Büyür küçük adam da büyüklerin arasında.
Bak şuraya! Kara bir turna bulutu!
Tehdit ediyor gerginleşen halkı
Ve edebilir tehdit aynı şekilde, kralı.
Sivri gagaları, keskin pençeleriyle,
Parçalıyorlar küçükleri;
Geliyor felâket şimşeklerle.
Öldürmüş kanlı eller balıkçılları,
Sararak o barış simgesi gölün etrafını.
Ama o öldürücü ok yağmuru
Yarattı korkunç kanlı bir intikam arzusu,
Uyandırdı yakınlarının öfkesini de
Dökmek için Pigmelerin pis kanını.

Ne faydası var şimdi kalkanların ve miğferlerin ve mızrakların?
Ne işe yarar cücelerin miğferlerindeki tüyleri balıkçılların?
Nasıl da gizleniyorlar daktiller ve karıncalar?
Dağılıyor, kaçıyor, düşüyor ordular.

ANAKSAGORAS

(Bir aradan sonra ağırbaşlı)

Övmüş olsam da şimdiye kadar yer altındakileri,
Yöneliyorum bundan böyle yukarıya.—
Ey Sen yukarıdaki, ebediyen yaşlanmayan,
Üç isimli - Üç cisimli,
Yakarıyorum Sana halkımın ıstırabı karşısında,
Diana, Luna, Hekate![366]

366 Üçü de tek bir tanrıçadır. Yeryüzünde Diana, gökyüzünde Luna (ay), yeraltında Hekate olarak anılır.

Sen, ferahlık veren içlere,[367] derin düşünen,

367 Bkz. Goethe'nin "An den Mond" (Ay'a) isimli şiiri: "Doldurursun yüreğimi....huzurla".

Sen, sakin görünen, kudretli ve içten,
Aç korkunç uçurumunu gölgelerinin!
Göster eski gücünü gerek kalmadan büyülere!

(Durur)

Duyuldu mu hemen sesim?
Yakarışlarım
Yukarıya gönderdiğim
Bozdu mu düzenini doğanın?

Ve yaklaşıyor büyüyerek, giderek büyüyerek
Küre biçimindeki tahtı kraliçenin,
Görünüyor göze korkunç, kocaman!
Kızıllaşıyor ateşi yaklaştıkça karanlığa.
Yaklaşma daha fazla! Tehditkâr, heybetli küre

Yok edeceksin bizi karalar ve denizlerle birlikte!

Doğru mu yoksa Teselyalı kadınların[368]
368 Teselyalı büyücü kadınların, kendilerine yardım etmesi için gökten ayı indirdikleri söylenir.
Güvenerek büyücülüklerine
İndirdikleri seni aşağıya?
Koparttıkları ölümcül hediyeleri?
Kararıyor aydınlık levha:
Parçalanıyor bir anda ve çakıyor şimşekler ve parlıyor!
Ne çatırtı bu! Bu ne cayırtı öyle!
Gürüldüyor gök, uğulduyor rüzgâr bu arada!—
Çöküyorum diz tahtının huzurunda!—
Bağışlayın! Sebep ben oldum bunlara.

(Yüzüstü yere kapanır.)

THALES

Neler de duymuş ve görmüş bu adam!
Anlayamadım neler olduğunu tam;
Sezmemiştim onunla birlikte zaten ben de.
İtiraf edelim: geçiyoruz çılgın evrelerden,
Ve sallanmakta Luna yine keyifle
Yerinde, olduğu gibi eskiden de.

HOMUNKULUS

Bakın Pigmelerin oturduğu yere:
Yuvarlaktı dağ, şimdi sivri!
Hissettim korkunç bir sarsıntı,
Düştü aydan bir kaya;
Ve anında, sormaksızın,
Ezdi geçti dostu ve düşmanı.

Övmeliyim ama böylesi sanatları,
Yaratıcılıkla, tek bir gecede,
Yukarıdan ve aşağıdan aynı anda, gayretle
Dikti şu dağ yığınını.

THALES

Sakin ol! Bir hayâl ürünüydü bu sadece.
Batsın o iğrenç sülale!
İyi, kral olmamış olman![369]
369 Yoksa meteor seni de ezer geçerdi.
Koş şimdi denizdeki şen eğlenceye!
Beklenir ve saygı görür tuhaf konuklar orada.

(Uzaklaşırlar)

MEFİSTOFELES

(Diğer yandan dağa tırmanarak)

Sürüklenmeliyim şimdi kayaların dik basamaklarından,
Yaşlı meşelerin çetin kökleri arasından!
Benim Harz dağlarımdaki reçine kokusu
Benzer zifte ve hoşuma gider benim bu,
Kükürt gibi neredeyse. —Burada, bu Yunanlılarda
Eseri bile yok benzer şeylerin;
Merak ediyorum ve isterdim bilmek,
Nasıl tutuşturduklarını cehennem azabını ve ateşini.

DRYAS

Olsan da akıllı bir adam kendi ülkende,
Yetmez becerin yabancı ellerde.
Takmamalıydın aklını memleketine,

Göstermeliydin saygı buradaki meşenin görkemine!

MEFİSTOFELES

Düşünür insan terk ettiğini sürekli;
Görünür ona alıştığı şeyler cennet gibi.—
Söyleyin ama: Nedir çömelen o mağarada
Oturan şu üç büklüm şey, cılız ışıkta?

DRYAS[370]

370 (Yunanca) Meşe. Ağacın ruhu olarak kişilik verilen bir doğa gücü.

Forkiad'lard ır onlar! Varsa cesaretin git yanlarına
Ve konuş onlarla ürpermezsen eğer!

MEFİSTOFELES

Neye olmasın ki! —Görüyorum bir şey— ve şaşıyorum!
Ne kadar gururlu olsam da etmeliyim itiraf:
Görmedim böylesini!
Mandrake kökünden[371] bile beter bunlar!

371 Mandrake kökü, mandragora officinarum denilen bitki hakkındaki söylentiler Orta Çağ Almanya'sına inmektedir. Bu bitkinin idam edilen erkeğin sehpası altında bittiği söylenir. Simyacılar, Mandrake otu ile "sevişen" cadıların doğurduğu çocuğun ruhu olmayacağına inanırdı.

Gördükten sonra bu üçlü ucubeyi,
Gelir mi hâlâ, az da olsa, çirkin göze
O ölümcül günahlar?
Katlanamayız görmeye bu ucubeleri eşiğinde
En korkunç cehennemlerimizin bile;
Burada kökleri onların, güzelliğin diyarında,
Diyorlar buraya antik, iftiharla!—
Aldılar galiba kokumu, kımıldanıyorlar,
Ötüyorlar ıslık çalarak vampir yarasalar gibi.

FORKİYATLAR[372]

372 Phorkys’in tek gözlü ve tek dişli birbirinden çirkin, korkunç üç kızı. Tek dişi ve tek gözü aralarında paylaşırlardı.

Verin de gözü bana, bacılarım, baksın bakalım,
Kimmiş cesaret eden bu kadar yaklaşmaya tapınağımıza!

MEFİSTOFELES

Sen ey, en saygın! İzin ver yaklaşayım yanınıza
Ve mazhar olayım beni üç kez kutsamanıza,
Gelsem de bir yabancı olarak huzurunuza,
Yanılmıyorsam akrabayız uzaktan.
Gördüm bir çok eski ve saygın tanrı,
Eğildim Ops ve Rhea’nın[373] önünde derin saygıyla;

373 Ops, Roma mitolojinde hasat tanrıçası. Sonradan Kronos’un (Saturnus) karısı Yunan tanrıçası Rhea ile özdeşleştirilmiştir.

Kader tanrıçası Fata’ları, Kaos’tan doğan, kız kardeşlerinizi,
Gördüm dün onları —daha doğrusu önceki gün;
Ama görmedim sizin gibisini!
Susuyorum şimdi hayretler içinde ve hayranlıkla.[374]

374 Faust’un nimfaların güzelliğine hayran olması gibi Mefistofeles de forkiyatlara hayran olur.

FORKİYATLAR

Görünüyor akıllı gibi bu ruh bana.

MEFİSTOFELES

Şaşırıyorum yalnızca, övmemesini şairlerin sizi.
Ve söyleyin: Nasıl oldu, nasıl olabildi ki:
Görmedim siz, en değerlinin hiçbir tablosunu!
Göstersin bakalım heykeltıraş marifetini,

Uğraşmasın Juna, Pallas, Venus[375] ve diğerleri ile.
[375] Üç tanrıça: Hera, Athene ve Afrodit.

FORKİYATLAR

Çekilen inzivaya ve en sessiz gecelere
Biz Üçlü,[376] düşünmedik böyle bir şeyi.
[376] Mefistofeles'in iltifatlarını ciddiye alan Forkiyatlar gerçekten de heykeltraşlara model olabileceklerini sanırlar. Bu çirkin yaratıklar Yunan sanatında görsel olarak hiç tasvir edilmemişlerdir.

MEFİSTOFELES

Nasıl da düşünebilirdiniz ki, siz, çekmişsiniz kendinizi dünyadan,
Görmüyorsunuz burada kimseyi ne de kimse de sizi.
Oturmalıydınız bunun için,
Görkem ve sanatın aynı tahta kuruldukları yerlerde,
Her gün, koşar adımlarla
Mermer kütlesinin bir kahraman olarak hayata geçirildiği yerlerde,
Öyle yerlerde—

FORKİYATLAR

Sus ve heveslendirme bizi!
Neye yarardı ki bilseydik biz daha iyisini?
Doğmuşuz biz gece vakti, akrabayız geceyle,
Yabancıyız herkese, neredeyse kendimize bile!

MEFİSTOFELES

Kalmıyor söyleyecek çok şey bu durumda,
Devredebilir insan kendini başkalarına.

Yeter sizin Üçünüze tek göz, tek diş;
Bağdaşır bu mitolojiyle de,
İndirin üçlü varlığınızı ikiye,
Bırakın bana üçüncü şeklinizi,
Kısa bir süre için sadece.

FORKİYATLARIN BİRİ

Ne dersiniz? Deneyelim mi?

DİĞER FORKİYATLAR

Deneyelim ! —Vermeyelim ama gözü ve dişi.

MEFİSTOFELES

Aldınız ama en iyi bölümleri;
Nasıl oluşacak ki şekil şimdi!

FORKİYATLARIN BİRİ

Kapat gözünün tekini, kolaydır bu,
Ve göster sivri dişlerinin yalnız bir tanesini,
Ve bakılınca o zaman şöyle yandan sana,
Benzeyeceksin bize aynı kız kardeşimiz gibi.

MEFİSTOFELES

Ne şeref! Öyle olsun!

FORKİYATLAR

Olsun öyle!

MEFİSTOFELES

(Yandan Forkiyatlara benzer.[377]*)*

377 Mefistofeles'in, 3. bölümün sonunda tekrar çıkartacağı Koturn'u giydiği (Yunan tragedyalarında oyuncuların giydiği yüksek ökçeli pabuç) ve maskeyi taktığı düşünülmektedir.

Duruyorum karşınızda şimdi,
Kaos'un sevgili oğlu gibi!

FORKİYATLAR

Kızlarıyız biz Kaos'un şüphesiz.

MEFİSTOFELES

Rezalet! Sövüyorlar bana şimdi de hermafrodit diye.

FORKİYATLAR

Ne güzellik bu kız kardeşlerin yeni Üçlüsündeki!
Bizdedir gözlerin ikisi, ikisi dişlerin!

MEFİSTOFELES

Gizlemeliyim bütün gözlerden kendimi,
Korkacak cehennem zebanileri bile benden.

(Çıkar)

EGE DENİZİNİN KAYALIK KOYLARI

(Ay, zirvede dolanırken)

SİRENLER

(Kayalıklara uzanmış, flüt çalarak şarkı söyleyerek)

Gecenin dehşeti içinde
Büyücü kadınları Teselya’nın
İndirmişlerdi kötü niyetle seni aşağıya.
Bak şimdi huzurla gecenin
Kavisinden titreşen dalgaların
Tatlı parıldayan ışıklarına
Ve aydınlat o kargaşayı
Yükselen dalgalardan!
Amadeyiz her türlü hizmetine,

Güzel Luna, merhamet et bize!

NEREİDLER VE TRİTONLAR[378]

[378] Bedenlerinin alt kısmı balık şeklindeki deniz tanrıları. Deniz tanrısı Poseideon'a (Neptün) yolculuklarında eşlik ederler.

(Deniz harikaları olarak)

Çıkartın daha yüksek ve tiz sesler,
İnlesin boydan boya deniz:
Çağırın yukarıya derinlerdeki kalabalığı!
Fırtınanın yarattığı korkunç uçurumlarından
Sığındık biz sessiz diplere:
Çekiyor bizi tatlı ezgiler.
Bakın, nasıl bir sevinçle
Süslendik altın kolyelerle,
Taçlar ve değerli taşlarla birlikte
Takıyoruz tokaları ve kemerleri de!
Sizin ürünleriniz bunların hepsi:
Batan gemilerin hazinelerini,
Getirdiniz buraya ezgilerinizle siz,
Siz, koyumuzun cinleri.

SİRENLER

Biliriz, denizin serinliğinde
Tadını çıkarttığını yaşamın balıkların,
Keyif içinde, üzüntüden uzakta;
Siz bayram havasında oynaşan sürülerin,
Görmek istiyoruz ama bugün,
Üstün olduğunuzu balıklardan.

NEREİDLER VE TRİTONLAR

Gelmezden önce biz buraya,
Düşündük bu konuyu etraflıca;
Çabuk bütün kardeşler, kızlar ve erkekler!
Gerekecek bugün kısa bir yolculuk
Kanıtlamamız için,
Üstün olduğumuzu balıklardan.

(Uzaklaşırlar)

SİRENLER

Gittiler bile!
Samothrake'ye doğru,
Kayboldular elverişli rüzgârla birlikte.
Ne yapmayı düşünüyorlar
Yüce Kabirlerin[379] diyarında?

379 (Yunanca) Kabeiroi. "Büyük tanrılar" olarak anılan, gizli törenleri olan tanrılar. En önemli tapınakları Samothrake Adasında bulunurdu. Denize açılanları koruyan iyi tanrılar olarak bilinirler.

Tanrıdır onlar, tuhaf, kendine özgü,
Doğururlar sürekli kendi kendilerini
Ve bilmezler asla ne olduklarını!

Kal sen tepede,
Tatlı Luna, merhametinle,
Bitmesin hiç gece,
Kovmasın bizi gün ışığı!

THALES

(Kıyıda Homunkulus'a)

Götürürdüm seni sevinerek yaşlı Nereus'a;[380]

380 Geleceği bilen yaşlı bilge.

Değiliz uzakta mağarasından aslında,
Çok dik başlıdır ama o,
İğrenç, ekşi surat.
Ne yapsa insanoğlu
Beğendiremez kendini bu nemruta.
Bildiği için geleceği ama,
İtibar eder herkes ona
Ve saygılarını sunar makamında;
İyilik etmiştir o nicelerine.

HOMUNKULUS

Deneyelim ve çalalım kapısını!
Kırılacak değil ya elimiz!

NEREUS

İnsan sesleri mi bu duyduklarım?
Kapılıyor nasıl da hemen öfkeye yüreğim!
Tanrılara erişmeye çalışan yaratıklar,
Mahkûmlar hep kendileri gibi kalmaya ama!
Rahattım eskiden tanrılar gibi,
Heveslendim sonra iyilik etmeye en iyilerine,
Ve sonunda gördükçe yaptıkları işleri,
Hiç öğüt vermemiştim gibiydi sanki.

THALES

Ve yine de, ey denizlerin piri, güveniliyor hep sana;
Bilgesin sen, kovma bizi buradan!
Bak bu aleve! Benzese de insana,
Uyacak harfiyen senin öğütlerine.

NEREUS

Öğütmüş! Yaramış mıdır hiç öğüt insanların işine?
Boşunadır sağır kulaklara söylenen akıllıca sözler.
Yaptıkları işler başarısızlığa uğrasa da acımasızca,
Giderler eskisi gibi kafalarının dikine.
Ne kadar da uyarmıştım Paris'i bir baba gibi,
Düşürmezden önce tuzağına kendine ait olmayan kadını, şehvetle!
Duruyordu Yunan kıyılarında cesurca,
Bildirdim ona, doğanları içime:
Yoğunlaşıyor dumanlar, koyulaşıyor kızıllık,
Kor halindeki çatıların altında cinayet ve ölüm,
Kıyamet günü bu Truva'nın, ebedileştirilmiş ezgilerle,
Söylenir binlerce yıldır bu herkesin bildiği dehşet.
Yaşlının sözleri, oyun gibi geldi küstaha,
Kapıldı şehvetine ve yıkıldı Ilios[381]—

381 Truva.

Dev gibi bir ceset, kaskatı, uzun ıstıraplardan sonra,
Oldu nefis bir şölen Pindus'un kartallarına![382]

382 Sözlük anlamıyla açıklanacak olursa Goethe'nin bir kurmacası olarak Pindus'taki kartalların Truva'ya uçtukları söylenebilir. Mecazî anlamda ise "Pindus'un kahramanları", yani Yunan kahramanları olarak düşünülebilir.

Ulises'i de! Uyarmamış mıydım mı onu da
Circe'nin[383] kurnazlıkları, Siklop'un[384] vahşeti konusunda?

383 Güneş tanrısı Helios'un insanları hayvana dönüştüren büyücü kızı. Odysseus'un arkadaşlarının yarısını domuza çevirmiştir.

384 Tek gözlü dev Polyphem. Odysseus'un altı arkadaşını yediği için Odysseus onu kör yapmıştır.

Ya kararsızlığı onun, düşüncesizliği arkadaşlarının?
Ve daha neler neler! Ne kazandı bundan?
Salladıktan sonra onu epeyi, oldukça geç de olsa,
Attılar yardımsever dalgalar dost bir kıyıya.

THALES

Istırap verir bu tür davranışlar bilge kişiye;

Dener yine de iyi yürekli olan bir kez daha.
Yeter bir nebze teşekkür onu sevindirmeye,
Unutturur tonlarca nankörlüğü.
Değil sıradan bir şey çünkü dilediğimiz şey:
Kullanıyor aklını bu oğlan, istiyor var olmak.

NEREUS

Bozmayın ender yerine gelen keyfimi!
Bekliyor bambaşka işler bugün beni:
Çağırdım bütün kızlarımı yanıma,
Doritleri,[385] zarif deniz perilerini.

385 Odysseus'un karısı Doris'in doğurduğu kızlar. Goethe'nin kurmacası.

Ne Olimpus'da ne de sizin topraklarınızda
Bulunmaz onlar gibi sevimli yaratıklar.
Atlıyorlar en narin hareketlerle
Deniz ejderinden Neptün'ün atlarının[386] üstüne.

386 Neptün'ün arabasını dalgalardan geçiren yunuslar.

Zarif bir uyum içinde sularla, kendi unsurlarıyla
Yeterli köpükler bile, kaldırmaya onları havaya.

Binmiş Venüs'ün ışık saçan sedef arabasına[387]

387 Güzellik tanrıçası Venüs'ün (Afrodit) deniz köpüğünden oluştuğu ve bir midye içinde Kypros (Kıbrıs) adasındaki Paphos'a gittiği söylenir. Onun için adı Kıbrıs'dır.

Geliyor Galate,[388] kızların en güzeli,

388 Nereus'un kızlarının en güzeli. Afrodit'in karaların güzellik tanrıçası olduğu gibi Galatee de denizlerin güzellik tanrıçasıdır. NEreus'un söylemine göre Afrodit Kıbrıs'ı terk edip Yunanistan'a, Olimpus dağına gittiğinden beri bu deniz şehri Paphos'da onun yerine Galatee'ye tapılmaktadır.

Bıraktığından beri Kıbrıs bizi,
Yüceltiliyor o Paphos'ta bir tanrıça gibi.
Ve böylece sahibidir bu güzel kız uzun zamandır
Vârisi olarak tapınaklar şehrinin ve taht arabasının.

Çekilin! Yakışmaz bir babanın bu mutlu anında
Yüreklere nefret, ağızlara sövgü.
Gidin Proteus'a![389] Sorun o acayip cine,

[389] Her kılığa girebilen ihtiyar bir deniz cini. Geleceği gördüğü söylenir.

Nasıl var olunur ve değiştirilir biçim diye.

(Denize doğru uzaklaşır.)

THALES

Kazanmadık hiçbir şey bu adımımızla:
Bulsak bile Proteus'u, eriyip gider hemen o,
Ve durup dinlerse eğer sizi, söyleyecekleri sonuçta
Şaşırtacak ve kafa karıştıracak şeylerdir ancak.
Ama madem ki ihtiyacın var böyle bir öğüde;
Deneyelim bir kere ve devam edelim yolumuza.

(Uzaklaşırlar.)

SİRENLER

(Yukarıda kayaların üstünde)

Nedir gördüğümüz o uzaktan
Kayarak gelen dalgalar diyarından?
Rüzgârın yönüne göre sanki
Açmışlar beyaz yelkenleri,
Öyle parlaklar ki,
Şekil değiştirmiş deniz kızları sanki!
Bırakın inelim biz de aşağı!
Duyuyorsunuz siz de seslerini.

NEREİDLER VE TRİTONLAR

Şu taşıdığımız eller üstünde,
Gidecek hoşunuza hepinizin.
Chelone'nin[390] dev zırhında

[390] Zeus veya Hermes tarafından dev bir kaplumbağaya dönüştürülen bir Yunan nimfası.

Parıldıyor katı şekiller:
Tanrılardır bu getirdiklerimiz!
Söylemelisiniz ilahiler.

SİRENLER

Kendileri küçük,
Güçleri büyük,
Kurtarıcıları kazazedelerin,
Eskiden beri kutsanan tanrılar!

NEREİDLER VE TRİTONLAR

Getiriyoruz Kabir'leri
Huzurlu bir bayram için;
Çünkü onların kutsal yönetiminde,
Güler yüzlü olacaktır Neptün de.

SİRENLER

Gerideyiz biz sizden:
Kazaya uğradığında bir gemi,
Karşı konmaz gücünüzle,
Korursunuz siz tayfaları.

NEREİDLER VE TRİTONLAR

Getirdik sadece üçünü,
İstemedi gelmek dördüncüsü;
Gerektiği için herkesi düşünmesi;
Kalmalıyım burada dedi.

SİRENLER

Bir tanrı diğer tanrıyla
Alay ediyor olmalı.
Kutsayın tüm iyilikleri!
Korkun uğursuzluktan!

NEREİDLER VE TRİTONLAR

Kutsamaksınız yedisini birden aslında!

SİRENLER

Nerede kaldı diğer üçü?

NEREİDLER VE TRİTONLAR

Bilmiyoruz ki biz de,
Soruşturmalı Olimpus'da;
Kimsenin aklına gelmeyen sekizinci de,
Bekliyordur orada herhalde!
İyidirler bize karşı,
Tamamlanmamış ama henüz gelişimleri.

Bu eşsizler
İsterler hep ilerlemek:

Özlemle, açlıkla
Ulaşılmaz hedeflere doğru.

SİRENLER

Alışkınız biz,
Egemen oldukları her yere,
Güneşe ve aya
Tapınmaya: Alıyoruz karşılığını!

NEREİDLER VE TRİTONLAR

Nasıl da yükseliyor ünümüz,
Ettiğimiz için öncülük, bu şenliğe!

SİRENLER

Eski çağ kahramanlarının
Şöhreti ölçüşemez boy sizinkiyle,
Parlasa da istediği kadar ve istediği yerde,
Geçirdilerse onlar Altın Postu ele,
Yendiniz siz de Kabirleri.

(Hep birlikte tekrarlarlar.)

Geçirdilerse onlar Altın Postu ele,
Yendik biz! Siz! Kabirleri.

(Nereidler ve Tritonlar çekilirler.)

HOMUNKULUS

Bu biçimsiz yaratıklar
Görünüyor kötü toprak çanaklar gibi gözüme;

Çarpıyorlar oysa bilginler onlara
Ve kırıyorlar kalın kafalarını.

THALES

İnsanların istediği de tam bu ya işte:
Pas belirler akçenin değerini.

PROTEUS

(Fark edilmeden)

Gitti hoşuma bu benim, eski yalancının!
Artar saygınlığı garipliği ölçüsünde.

THALES

Neredesin Proteus?

PROTEUS

(Karnından konuşur gibi, bir uzaktan, bir yakından.)

Buradayım! Ve burada!

THALES

Bağışlıyorum bu bayat şakanı;
Bırak ama boş sözler söylemeyi arkadaşına!
Biliyorum: Konuşuyorsun sen yanlış yerden!

PROTEUS

(Uzaktaymış gibi)

Hoşça kal!

THALES

(Usulca Homunkulus'a)

Çok yakında o. Işılda sen şimdi güzelce!
Meraklıdır o balık gibi,
Ve nerede kıvrılıp kalsa da,
Çekecektir alevler onu buraya.

HOMUNKULUS

Saçıyorum hemen bolca ışık,
Ölçülüyüm yine de, çatlatmamak için camımı.

PROTEUS

(Dev bir kaplumbağa şeklinde)

Nedir bu çekici güzel ışık?

THALES

(Homunkulus'u üstünü örterek)

İyi! İstersen bakabilirsin daha yakından.
Tasalandırmasın azıcık bir zahmet seni
Görün şimdi iki ayağının üstünde, insanlar gibi!
Bizim niyetimizle ancak, bizim kararımızla

Bakabilir kim isterse bu sakladığımız şeye.

PROTEUS

(Soylu endamıyla)

Unutmamışsın hâlâ görmüş geçirmiş muzipliklerini.

THALES

Gidiyor hoşuna hâlâ değiştirmek şeklini.

(Homunkulus'un üstündeki örtüyü açar.)

PROTEUS

(Şaşkınlıkla)

Işıldayan bir cücecik! Görmemiştim böylesini!

THALES

Soruyor akıl ve istiyor var olmak.
Duyduğuma göre kendisinden,
Yarım gelmiş dünyaya, garip bir şekilde:
Yokmuş eksiği ruhsal özellikler açısından,
Uzaktaymış ama çok elle tutulur gerçeklikten.
Bugüne kadarki ağırlığı ancak kavanozdan dolayı;
Kavuşmak istiyor ama derhal bir bedene.

PROTEUS

Gerçekten, sen bir bakirenin oğlusun:

Olman gerekmeden olmuşsun!

THALES

(Yavaşça)

Durumlar, başka bir açıdan da nazik,
Bana kalırsa, o bir hermafrodit.

PROTEUS

Daha yakındır öyleyse başarı da bu durumda:
Varır varmaz oraya, girer işler yoluna.
Gerek yok çok düşünmeye.
Girişmelisin engin denizlerde işe:
Başlar insan küçükten önce
Ve sevinir, yuttukça en küçükleri,
Büyür böylece yavaş yavaş
Ve kazanır daha yüksek başarılara varma gücünü.

HOMUNKULUS

Esiyor tatlı bir rüzgâr burada,
Gidiyor hoşuma yeşilliklerin taze kokusu!

PROTEUS

İnanırım sana, ey sevgili genç!
Ve daha da büyüleyici biraz ilerisi,
Anlatılamaz denize uzanan şu incecik dildeki
Puslu havanın güzelliği.
Görüyoruz şurada, çok yakınımızda,

Kıyıya doğru süzülen sürüyü.
Gel, gidelim beraber oraya!

THALES

Geliyorum ben de.

HOMUNKULUS

Ne tuhaf üç ruhun yürümesi!

(Ellerinde üç dişli Neptün yabasıyla, suaygırlarına ve deniz canavarlarına binmiş Rodoslu Telchine'leri.[391]*)*

391 Rodos'un efsanevî, denizden çıktıkları söylenen ilk sakinleri. Neptün'ün yabasını ve güneş tanrısı Helios'un büyük bir heykelini yapan demirciler.

KORO

Biz yaptık Neptün'ün yabasını, döverek demiri,
Yatıştırsın diye en vahşi dalgaları.
Kaplayınca göğü fırtına tanrısı, yoğun bulutlarla,
Neptün'dür karşılık veren bu korkunç uğultuya,
Ve çakarken zik zak şeklinde şimşekler yukarıda,
Fışkırır aşağıda dalgalar birbiri ardına;
Verdi asasını onun için bugün bize:
Süzülüyoruz şimdi huzur içinde ve neşeyle.

SİRENLER

Ey, kendini Helios'a adayanlar,
Neşeli günü kutsayanlar,
Selâmlıyoruz sizi,

Luna’yı yücelttiğimiz şu saatte!

TELCHINE’LER

Ey, şu yukarıdaki kubbede oturan en sevimli tanrıça,[392]

[392] Ay tanrıçası Luna ve güneş tanrısı Helios kardeş olarak düşünülmektedir.

Dinliyorsun coşkuyla kardeşinin övüldüğünü!
Kulak veriyorsun kutlu Rodos’a,
Yükseliyor oradan sonsuz bir övgü şarkısı.
Başlar günlük gezintisine ve bitince işi,
Bakar bize ateşli ışınlarıyla.
Dağlar, şehirler, kıyılar ve dalgalar
Giderler hoşuna tanrının sevimli ve aydınlık ışıklarıyla.
Yok etrafımızda hiç sis ve sokulsa bile aramıza,
Temizler ışık ve rüzgâr anında adayı!
Yüzlerce biçimde görür orada ulu Phoebus kendini,
Delikanlı, dev, cesaretli ve merhametli.
Biz, bizdik ilk cisimlendiren
Soylu insan ruhunda tanrıların gücünü.

PROTEUS

Bırak söylesinler şarkılarını, böbürlensinler!
Kutsal güneş ışıkları karşısında
Birer oyuncaktır ancak bu ölü eserler.
Şekil veriyorlar eriterek, bıkıp usanmadan tunca
Ve bir de döktüler mi kalıba,
Sanıyorlar bir şey yaptıklarını.

Ne oldu bu gururlu adamlara sonunda?
Yükselirken heybetle tanrı heykelleri
Yerle bir oldu depremde—

Eriyip gitti çoktan hepsi yine!
Ne olursa olsun dünyadaki bütün işler,
Eziyettir ancak;
Daha yararlıdır dalgalar insana;
Götüreceğim seni sonsuz ummana,
Ben, Proteus —Yunus.

(Biçim değiştirir.)

Oldu bile!
Erişeceksin orada en büyük mutluluğa:
Alacağım seni sırtıma,
Evlendireceğim okyanusla.

THALES

Teslim ol bu saygın arzuya,
Yaratılsın baştan dünya!
Hazır ol hayatın hızlı akışına!
Hareket edeceksin ezeli kurallara göre
Gireceksin yüzlerce, binlerce biçime,
Ve olacaksın insan, zamanı gelince.

(Homunkulus Proteus — Yunus'un sırtına biner.)

PROTEUS

Gel, ruh halinde okyanuslar diyarına!
Kısıtsız olacak yaşamın sularda,
Dolaşırsın istediğin gibi orada;
Heveslenme ama daha yüksek mertebelere:
Olduktan sonra çünkü insan,
Bitmiştir işin tamamen.

THALES

Oluruna kaldı işler! İyidir yine de,
Saygın adamı olmak çağının.

PROTEUS

(Thales'e)

Anlaşılan senin soyundan bu da!
Dayanır uzun bir süre daha;
Görüyorum çünkü seni yüzlerce yıldır
Bu soluk ruh yığınları arasında.

SİRENLER

(Kayaların üstünde)

Nedir bu ayın etrafında kümelenen
Bulutçuklar halkası?
Güvercinler bunlar, tutuşan aşkla,
Işık gibi beyaz kanatlarıyla.
Paphos'tur gönderen buraya,
Bu tutkulu kuş sürüsünü;
Tamamlandı şölenimiz:
Neşe ve sevinç içinde!

NEREUS

(Thales'e yaklaşarak)

Bir görüntüdür diyebilir
Gece yolcuları ayın etrafındaki bu halkaya.
Düşünüyoruz biz ruhlar başka türlü ama
Ve budur tek doğru düşünce:

Güvercinler bunlar, eşlik eden
Kızıma, sedef kabukları içindeki gezisinde,
Bu tuhaf özel uçuşları,
Öğretilmiş onlara çok eski zamanlarda.

THALES

Bence de en iyisi,
Saygın adamın beğendiği,
Sessiz sıcak bir köşesinde gönlünün
Kutsal değerleri yaşatması.

PSYLLER VE MARSELER[393]

393 Psyller: Libya'lı, yılan terbiyeciliği ile uğraşan bir toplum. Marseler: Orta İtalya'da yaşayan, şifalı bitkileri tanıyan ve yılanları evcilleştirdiği söylenen bir toplum. Goethe, bu iki toplumu da Kıbrıs'a uyarlamıştır.

(Deniz boğalarının, deniz danalarının ve deniz koçlarının üstünde.)

Kıbrıs'ın sarp mağaralarında,
Deniz tanrısının hırpalamadığı,
Seismos'un yıkmadığı,
Sonsuz rüzgârların etrafında estiği,
Ve, en eski günlerdeki gibi,
Sessiz bilinçli bir zevkle
Koruruz Kıbrıs'ın arabasını
Ve tatlı hışırtısında gecenin
Kucaklaşan uysal dalgaların arasından,
Görünmeden yeni neslin gözüne,
Getiririz buraya kızlarının en sevimlisini.[394]

394 Galatea'yı.

Korkmayız yaparken işimizi sessizce
Ne kartaldan ne de kanatlı aslandan,
Ne haçtan ne de hilâlden,[395]

395 Kartal, kanatlı aslanlar, haç, hilâl: Kıbrıs adasında ve Akdeniz'de hüküm süren dört halk: Romalılar, Venedikliler, İngilizler ve Türkler.

Otursun yukarıda istediği gibi o ve sürsün egemenliğini,
Ayaklansın, kışkırtsın,
Kovsun ve öldürsün,
Yok etsin ekinleri ve şehirleri.
Biz, devam ederiz yolumuza,
Getiririz güzeller güzeli hanımımızı buraya.

SİRENLER

Hafif hareketlerle, ölçülü bir hızla,
Halkalanın arabanın çevresinde,
Dolanarak bazen birbirinize,
Sıralananın kıvrılarak yılan gibi,
Yaklaşın ey güçlü Nereid'ler,
Gürbüz kadınlar, sevimli ve vahşi,
Getirin o narin Dorid'leri,
Galetee'yi, annesinin örneğini:
Ağırbaşlı, tanrılar gibi,
Ölümsüzlük simgesi,
Ve insan soylu hoş kadınlar gibi
Zarif ve çekici.

DORİD'LER

(Hepsi yunuslara binmiş, toplu halde Nereus'un yanından geçerler.)

Ey Luna, ışık ve gölge ver bize, ödünç,
Aydınlat şu gençliğimizin çiçeğini!
Tanıştırıyoruz çünkü sevgili damatları
Yalvararak babamıza.

(Nereus'a)

Bunlar, kurtardığımız gençler bizim

Azgın dalgaların korkunç pençesinden
Yatırarak sazlara ve yosunlara,
Işığa kavuşturduğumuz, ısıtarak,
Şimdi ateşli öpücükleriyle
İstiyorlar karşılık vermek bize:
Esirgeme lütfunu bu sevgililerden!

NEREUS

Değer övgüye bu çifte kazanç:
Merhamet göstermek ve zevk almak aynı anda.

DORİD'LER

Överek, baba, çabalarımızı,
Bağışlıyorsun bize hakkımız olanı;
İzin ver, sımsıkı, sonsuza kadar
Bastıralım onları gençliğin ebedi göğsüne!

NEREUS

Bakın keyfine bu güzel avınızın,
Yetiştirin gençleri koca olarak kendinize!
Sağlayamam ki ben size,
Ancak Zeus'un verebileceği şeyleri.
Sallayıp çalkalayan dalga sizi,
İzin vermez sürekli bir aşka,
Ve geçince hevesiniz,
Çıkartır sizi usulca karaya.

DORİD'LER

Ey, tatlı çocuklar, değerlisiniz bizim için
Ayrılmak zorundayız sizden ne yazık ki:
Sonsuz bağlılıktı istediğimiz,
Vermiyor izin ama tanrılar.

DELİKANLILAR

İyi bakın hep böyle,
Bize, yiğit denizcilere!
Tatmadık böylesine bir mutluluk bugüne dek
İstemeyiz de daha iyisini.

(Galatee sedef arabasının üstünde, yaklaşır.)

NEREUS

Sensin demek sevgili yavrum!

GALATEE

Ah babacığım! Ne mutluluk!
Durun yunuslar! Büyülüyor beni bakışlarınız.

NEREUS

Gittiler bile, geçtiler yanımızdan
Dağıldılar hızlı dairelerle;
Umurunda mı onların yüreğimdeki derin heyecan!
Alıp götürseler beni de derinlere!
Ama öyle sevindirir ki tek bir bakış bile,
Değer koca bir yıl beklemeye.

THALES

Selâm! Selâm yine!
Tazeleniyor sevinçten içim,
Doluyorum güzel ve gerçekle:
Doğmuştur her şey sudan!
Suyla sürecek yaşam!
Ey Okyanus, sürdür egemenliğini sonsuza dek!
Yollamasaydın eğer sen bulutları,
Bağışlamasaydın taşkın dereleri,
Çevirmeseydin nehirleri bir o yana, bir bu yana,
Oluşturmasaydın nehirleri,
Ne olurdu dağların, ovaların ve dünyanın hali!
Sensin sürdüren tüm diriliğiyle yaşamı!

EKO

(Bütün döngeler birlikte)

Fışkırıyor senden tüm diriliğiyle yaşam!

NEREUS

Geri dönüyorlar salınarak uzaklarda,
Gelmiyoruz artık göz göze;
Birbirine kenetli geniş halkalarla
Kaynaşarak şenlikle
Uzaklaşıyor o sayısı bilinmeyen sürü.
Galatea’nın sedef tahtını ama
Görüyorum ara sıra:
Parlıyor bir yıldız gibi
Kalabalığın arasından!
Işıldıyor sevgili kızım bu toplulukta:
Olsa da çok uzakta

Parıldıyor aydınlık ve berrak,
Yakında hep ve gerçek.

HOMUNKULUS

Bu hoş sularda,
Işık tuttuğum her şey,
Çekici ve güzel.

PROTEUS

Bu yaşam dolu sularda ancak
Aydınlatır ışıldağın
Şahane bir uyumla.

NEREUS

Şu topluluktaki hangi yeni gizemi Görüyor gözlerim?
Nedir o alevler midye kabuğunun çevresinde,
Galatee'nin ayakları dibinde?
Kâh parlıyor hışımla, kâh tatlı ve sevimli,
Sanki aşkın nabzının sesi.

THALES

Homunkulus o, Proteus'un yoldan çıkarttığı!
Belirtileri bunlar, şiddetli bir arzunun,
Seziyorum şiddetli bir ıstırabın iniltisini;
Parçalanacak çarpınca parlak tahta.
Alevleniyor işte, saçıyor kıvılcımlar, boşaldı bile içi!

SİRENLER

Nasıl bir alevli mucize bu dalgaların gösterdiği bize
Çarptıkça birbirlerine kıvılcımlar saçan?
Işıldıyor cisimler kor gibi karanlığın içinde,
Ve sarıldı dört bir taraf ateşlerle.
Egemen ol Eros öyleyse, her şeyi başlatan sen!
Selâm sana deniz! Selâm dalgalara,
Kutsal ateşle kuşatılanlara!
Selâm sana su! Selâm sana ateş!
Selâm bu eşsiz serüvene![396]

396 Su ve ateşin birleşmesi.

HEPSİ BİRDEN

Selâm size tatlı tatlı dalgalanan rüzgârlar!
Selâm gizem dolu topraklar size!
Kutsuyoruz sizi
Dört unsurun hepsini.

Üçüncü Perde

SPARTA’DA MENElAS’IN SARAYININ ÖNÜ[397]

[397] Eski Yunan dramlarındaki gibi olay evin önünde geçmektedir.

(Truvalı esir kadınlarla birlikte Helena görünür)

(Koroyu Phantalis yönetmektedir.)

HELENA

Ben, çok beğenilen[398] ve çok yerilen[399] Helena,

[398] Güzelliğimden dolayı.

[399] Sadâkatsizliğimden dolayı.

Geliyorum sahilden, karaya henüz ayak bastığımız yerden,
Dönüyor başım hâlâ dalgaların şiddetli çalkantısından
Poseidon’un yardımı ve Euros’un gücü sayesinde
Frigya’nın düz ovalarından bizi ana vatanın koylarına
İsteksizce yüksek sırtlarında taş ıyan o dalgalardan.
Seviniyor Kral Menelaus geri dönüşüme,
Aşağıda sahilde, en cesur savaşçıları da onunla birlikte.
Sen de “Hoşgeldin” de bana,
Babam Tindareos’un[400] Pallas tepelerinden dönüşünde

[400] Helena’nın babası, Atina’dan dönünce, sonradan damadı Menelaos’a geçen bu evi yaptırtmıştır.

Yamacın yakınında yaptırdığı Ve içinde Klytemnestra[401] ile kardeşçe,

[401] Helena’nın kızkardeşi ve Agamemnon’un karısı. Kastor ve Pollux, Klytemnestra’nın kardeşleridir.

Kastor ve Polluks ile arkadaşça oynayarak büyüdüğüm,
Ey, Sparta’daki evlerin en güzeli yüce ev.
Selâmlıyorum sizi, pirinç kapının kanatları!
Vaktiyle sizin ardına kadar açılan davetkâr konukseverliğiniz

sayesinde
Bir çok kişi arasından seçilmiş olan Menelas
Kamaştırdı gözümü müstakbel eşim olarak.
Açın kapılarınızı yeniden ki kralın âcil buyruğunu
Getirebileyim yerine sadâkatle, kral eşine yaraşacak şekilde!
Bırakın, gireyim içeriye! Kalsın artık geride,
Bugüne kadar başıma gelen felâketler!
Çünkü kaygısızca bu eşikten adımımı attığımdan beri,
Gitmek için Cythere’in tapınağına, kutsal görevim gereği,
Orada bir haydudun, o Frigyalı’nın eline düştükten sonra,
Çok şey oldu insanların her yerde naklettikleri,
Ama duymak istemiyor o kişi, kendisiyle ilgili,
Büyüyerek bir masala dönüşen bu hikâyeleri.

KORO

Küçümseme, ey şahane kadın,
Sahip olduğun yüksek şerefi!
Çünkü bahşedilmiş sadece sana en büyük lütuf:
Aşıyor güzelliğinin ünü başka her şeyi.
Kendinden önde gider kahramanın adı,
Onun içindir gururlu yürüyüşü;
Ama en sert adam bile
Eğilir her şeyi fetheden güzellik karşısında.

HELENA

Yeter! Geldim buraya gemiyle eşimle birlikte
Ve yolladı o beni önden kendi şehrine;
Ama anlayamıyorum nedir niyeti.
Eş olarak mı geldim? Yoksa kraliçe olarak mı?
Kurbanı mıyım prensin acı kederinin
Ve Yunanlıların uzun zamandır katlandıkları kötü kaderin?
Fethedildim; bilmiyorum esir miyim!

Çünkü ölümsüzlerin, anlaşılması zor, belirledikleri ünüm
ve kaderim,
Güzelliğimin o şüpheli eşlikçileri, şu kapının eşiğinde bile
Duruyorlar yanımda kasvetli tehditkâr varlıklarıyla.
Çünkü boş gemide bile seyrek bakıyordu eşim yüzüme
Çıkmadı ağzından cesaretlendirici tek bir söz bile.
Düşünüyor kara kara ve oturuyordu karşımda.
Sonra ama, Eurotas'ın derin koyuna
Girince, öndeki gemilerin burunları henüz
Selâmlarken kıyıyı, Zeus'tan ilham almış gibi, dedi ki:
"Çıkacaklar savaşçılarım burada karaya, düzen içinde;
Denetleyeceğim onları kıyı boyunca.
Sen ama devam et yoluna, kutsal Eurotas'ın[402]
[402] Sparta'nın nehri.
Verimli kıyıları boyunca ilerle hep yukarıya doğru,
Sür atları ıslak, bezenmiş çimenlerin üstünde,
Varıncaya dek o güzel ovaya,
Bir zamanlar engin bereketli toprakları olan,
Heybetli dağlarla çevrili Lakedemoniya'nın[403] kurulduğu yere.
[403] Sparta.
Gir sonra prensin yüksek kuleli konağına
Ve toparla orada bıraktığım hizmetçi kızları
Akıllı, yaşlı kâhya kadını da onlarla birlikte!
Göstersin o sana zengin hazineleri[404]
[404] Menelaos'un zengin hazinesi Odyssee'de anlatılır (XV.98).
Aynen babanın bıraktığı gibi ve benim de
Savaşta ve barışta, sürekli biriktirerek, arttırdığım o hazineleri.
Göreceksin her şeyin eski düzeninde olduğunu: çünkü
Hakkıdır prensin, görmek evine döndüğünde
Sâdık kaldığını ona herkesin ve
Bıraktığı gibi durduğunu her şeyin;
Çünkü yoktur gücü uşağın kendiliğinden değiştirmeye.

KORO

Parlasın gözlerin ve açılsın için,
Sürekli arttırılan bu şahane hazine karşısında!
Çünkü kolyeler zarafetleriyle ve taçlar ihtişamlarıyla
Dururlar orada gururla ve bir şey sanırlar kendilerini.
Ama gir sen içeriye ve meydan oku onlara:
Silahlanacaktır hemen onlar da!
Hoşuma gider seyretmek güzelliğin savaşını
Altınla, inciyle ve değerli mücevherlerle.

HELENA

Devam etti efendim sonra buyruklarına:
“Baktıktan sonra her ş eyin düzenli olup olmadığına,
Al, gerekli gördüğün kadar üç ayaklı sehpa,
Ve bir kaç kap kaçak, kutsal kurban âyinini
Gerçekleştirecek rahibin elinin altında bulunacak,
Kazanlar, taslar, bir de düz tabak!
Kutsal pınardan gelen en temiz su
Doldurulsun büyük ibriklere! Ayrıca kuru odunu da,
Tutuşturmak için ateşi çabukça, tut hazırda!
Unutma iyi bilenmiş bir bıçak almayı da;
Ama havale ediyorum artık geri kalanını sana.”
Konuştu böyle işte, gitmeye zorlayarak beni;
ama söz etmedi hiç bana
Emirleri veren, Olimpus’dakilerin şerefine
Kurban etmek istediği canlı bir varlıktan.
Şüpheli bu durum; ama endişelenmeyeceğim daha fazla,
Ve bırakıyorum her şeyi yüce tanrılara,
Yapar onlar kendi istediklerini,
İsterlerse iyi, isterlerse de kötü diye düşünsünler
İnsanlar; katlanırız biz ölümlüler buna.
Bir çok kez kaldırmıştır kurban kesecek rahip ağır baltayı havaya
İndirmek için yere eğilmiş hayvanın boynuna dualarla
Ve tamamlayamamıştır işini; engel olmuştur çünkü ona
Yakındaki düşmanın veya tanrının araya girmesi.

KORO

Düşünemezsin bile olacakları!
Gir içeriye Kraliçe
Cesaretle!
İyilik de kötülük de
Gelir insanın başına beklemediği anda;
İnanmayız biz söylense de önceden.
Görmedik mi yandığını Truva'nın, görmedik mi
Gözlerimizle ölümü, korkunç ölümü,
Değil miyiz biz şimdi burada
Değil miyiz hazır hizmet etmeye sana,
Bakmıyor muyuz göz kamaştıran güneşe
Ve yeryüzündeki en güzele,
Sana, biz mutlu eden o yüce gönüllü yaratığa?

HELENA

Olsun ne olacaksa! Ne gelirse gelsin başıma, yakışanı bana,
Çıkmaktır gecikmeden kralın sarayına,
Çok yoksun kaldığım, çok özlediğim ve neredeyse kaybetmek
üzere olduğum,
Kavrayamadığım bir şekilde yeniden gözlerimin önünde
duran o yere.
Taşımıyor aynı cesaretle ayaklarım beni
Çıkamıyorum çocukluğumda zıplayarak tırmandığım
yüksek basamakları.

KORO

Atın, ey kız kardeşlerim, siz
Kaderine ağlayan tutsaklar,
Tüm acıları uzağa!
Payla şın Kraliçenin mutluluğunu,

Payla şın Helena’nın mutluluğunu,
Baba evine, ocağına,
Geç ama o ölçüde
Sağlam adımlarla sevinçle yaklaşan
Helena’nın mutluluğunu!

Kutsayın o azizleri,
Bu mutluluğu
Ve onun eve dönmesini sağlayan tanrıları!
Nasıl da süzülür özgürlüğe kavuşan
Kanat takmışçasına
En büyük zorlukların üzerinden, tutsak ise
Uzatarak kollarını özlemle
Zindanın mazgallarından boş yere
Eriyip gider.
Geçirdi ama ele bir tanrı onu,
Onu, sürgündekini,
Ve Ilion harabeleri arasından
Getirdi buraya onu geri
Eski, yeniden süslenen
Baba evine,
Anlatılmaz
Sevinç ve acılardan sonra,
Hatırlasın diye tazelenerek
İlk gençlik günlerini.

PANTHALIS

(Koro şefi olarak)

Bırakın şimdi neşe dolu havalarını şarkının
Ve çevirin bakışlarınızı kanatlarına kapının!
Ne görüyorum kardeşlerim? Dönmekte değil mi kraliçe
Hızlı ve telaşlı adımlarla geriye, bize?

Ne olabilir ki ey büyük Kraliçem? Seni kendi evinin
Salonlarında selâmlayan maiyetinden başka,
Ne görmüş olabilirsin bu kadar sarsan seni? Gizlemiyorsun;
Yüzünden okuyorum nefretini,
Şaşkınlıkla mücadele etmekte olan soylu bir öfke.

HELENA

(Kapının kanatlarını açık bırakarak, heyecanla)

Yakışmaz Zeus'un kızına bayağı bir korku,
Ve dokunamaz ona hafifçe dehşetin eli sessizce;
Ama o dehşet ki, ilk çağlardan beri hâlâ çeşitli şekillerde
Dağın ateş püskürен ağzından fışkıran kor bulutlar gibi
Yükselince gecenin kucağından
Sarsılır korku ile yüreği kahramanların bile.
Öyle korkunç karşıladılar ki bugün beni
Stiks'ler[405] girerken eve,
[405] Styg Nehrinin aktığı yeraltı tanrıları.
Onca kez geçtiğim, çoktandır özlemini çektiğim o eşikten,
İstiyorum uzaklaşıp gitmek buradan, kovulan bir konuk gibi.
Ama hayır! Sığındım buraya, ışığa,
Ve kovamazsınız siz beni, ey Güçler, kim olursanız olun!
Düzenleyeceğim bir adak töreni; arınınca
Ocağın alevi, selâmlayacak evin hanımını ve efendisini.

KORO ŞEFİ

Açıkla, ey soylu kadın, bize,
Sana saygıyla bağlı hizmetkârlarına, karşılaştığın şeyi!

HELENA

Görmelisiniz benim gördüğüm şeyi kendi gözlerinizle siz de,
Yutarak hemen kendi ürününü ezeli gece
Eritmediyse onu eğer karanlık kucağının korkunç derinliklerinde.
Bilmeniz için ama ifade edeceğim kelimelerle:
Girdiğimde kral sarayının loş iç avlusuna,
Düşünerek yaklaşan görevimi, saygıyla,
Şaşırdım ıssız koridorların sessizliğine.
Ne telaşla dolaşanların sesi geldi
Kulağıma, ne de acele koşuşturanlar göründü gözüme,
Ve ne bir hizmetçi kız ne de bir kâhya kadın göründü,
Ki karşılardı onlar eskiden güler yüzle gelen her yabancıyı.
Yaklaştığımda ama ocağın ortasına,
Kor ateşlerden kalan ılık küllerin yanında,
Gördüm yere oturmuş örtünmüş bir kadın, dev gibi,
Uyuyor gibiydi ama düşünüyordu belli.
Emrettim ona işinin başına dönmesini,
Sandım ki belki eşimin ihtiyatla
Sarayda bıraktığı kâhya kadındır kendisi.
Ama sarılmış örtüsüne, oturuyordu o kıpırdamadan.
Oynattı sağ kolunu sonunda, ancak gözdağı verdikten sonra,
Uzaklaştırmak ister gibi beni ocaktan ve salondan.
Çevirerek ona sırtımı öfkeyle koştum hemen
Süslenmiş Talamos'un[406] ve hemen yanındaki

406 (Yunanca) Eşlerin yatak odası.

Hazine odasının yukarıdan göründüğü merdivene.
Fırladı âniden yerinden o tuhaf kadın:
Keserek yolumu buyurucu bir edayla dikildi karşıma
Sıska vücudu, boş, kanlı ve bulanık bakışlarla,
O gözü ve ruhu şaşırtan acayip şekliyle.
Konuşuyorum ama boşuna; çünkü işe yaramaz çabası
Kelimelerin, canlandırmaya çalışması o görüntüleri.
Görün onu kendiniz de işte! Cüret ediyor hattâ çıkmaya aydınlığa!
Biziz efendileri buranın gelinceye kadar Efendimiz ve Kralımız.
Föbus, güzelliğin dostu, ya sürer mağaralara ya da bağlar sımsıkı,
Karanlığın korkunç çocuklarını.

(Forkias kapının direkleri arasındaki eşikte görünerek)

KORO

Çok şey yaşadım ben, dalgalansa da
Lülelerim gençlikteki gibi şakaklarımda!
Tanık oldum dehşetlere:
Savaşın acısına, düştüğü geceye
Ilios’un.

Bulutlar içinde, tozu dumana katan
Saldırıları arasından savaşçıların, duydum tanrıların
Korkunç çığlıklarını, duydum vuruşmanın
Bronz sesinin çınlamasını ovalarda,
Surlara doğru.

Ah, duruyordu henüz, surları
Ilios’un; ama başlamıştı kızıl alevler
Dolaşmaya etrafta,
Yayılarak bir o yandan, bir bu yandan
Kendi rüzgârının hızıyla
Kaplıyordu karanlığa boğulmuş şehri.
Gördüm kaçarken dumanların ve korların
Ve sivri dilleriyle yükselen alevlerin arasından
Yaklaştığını korkunç bir öfke içinde tanrıların,
Gördüm yürüyen acayip şekiller,
Dev gibi, kızıl ateşlerin
Aydınlattığı dumanlar arasından.

Gördüm mü bunları ben? Yoksa
Korkuya kapılmış ruhum muydu

Gösteren bu kargaşayı bana? Bilemiyorum
Hiçbir şekilde, ama gördüğüme
Bu tüyler ürperten şeyleri kendi gözlerimle,
Eminim bundan işte;
Tutabilirdim onu ellerimle neredeyse,
Gem vurmasaydı bana korku
Alıkoymasaydı bu tehlikeden beni.

Hangisisin sen Forkias'ın
Kızlarından?
Benzetiyorum çünkü seni ben
Soyuna onun.
Ak saçlı doğan,
Bir gözü ve bir dişi
Sırayla paylaşan
Cadılardan birisi misin sen yoksa?

Cüret ediyor musun sen canavar,
Burada güzelliğin yanında
Güzelden anlayan Föbus'un
Gözüne görünmeyi?
Çık yine de bakalım ortaya!
Görmez çünkü o çirkini,
Bakmamıştır kutsal gözleri
Asla gölgeye.

Ama biz ölümlüleri, ah!
Güzelliğe gönül verenleri
Hazin kötü bir talih ne yazık ki
Zorluyor görmeye o iğrençlikleri, ebedi uğursuzlukları
Ve sebep oluyor bu anlatılamayacak göz ağrılarına.

Pekâlâ, çıktığına göre karşımıza küstahça
Duy, dinle o zaman nasıl lânet okuduklarını,
Duy, tanrıların yarattığı o mutluların
Lânetleyen ağızlarından Her türlü tehditkâr azarı.

FORKIAS

Eski olsa da söz, korumuştur anlam yüceliğini ve gerçekliğini:
Yürümezmiş asla tevazu ve güzellik birlikte, el ele
Yeryüzünün yeşillikleri üzerinde.
Yerleşmiş kök salarak ikisinde de eski bir nefret,
Öyle ki, nerede karşılaşsalar
Çevirirlermiş sırtlarını birbirlerine.
Sonra devam eder her biri aceleyle yoluna,
Tevazu, üzüntüyle, güzellik ama cüretkâr bir edayla,
Ta ki, Orkus'un[407] derin karanlığı sarana kadar etraflarını,
407 (Latince) Yeraltı dünyasının.
Tabii daha önce dize getirmemişse yaşlılık onları.—
Benzetiyorum ben sizi, siz yabancı diyarlardan
Arsızca buraya akın eden edepsizleri, turnalara,
Tiz-boğuk sesler çıkaran, başımızın üstünden
Bulutlar halinde geçerken cırtlak seslerini yeryüzüne
Yollayan, sessiz gezgini yukarıya bakmaya
Zorlayan o turnalara; ama devam eder onlar yollarına,
Orkus da kendi yoluna: demek ki öyle yapacağız biz de.

Kimsiniz ki siz, Kralın yüce sarayında
Bağırıp çağırıyorsunuz çılgınca Maened'lar,[408] sarhoşlar gibi?
408 Şarap ve eğlence tanrısı Baküs'ün buyruğundaki rahibe.
Kimsiniz ki siz uluyorsunuz kâhya kadına
Köpek sürüsünün uluduğu gibi aya?

Sanıyor musunuz ki bilmiyorum soyunuzu,
Ey sen savaşın yarattığı, savaşın eğittiği yeni nesil?
Sen, erkek delisi, baştan çıkarıldığı ölçüde baştan çıkaran,
Tüketen gücünü, hem savaşçının hem de halkın!
Baktıkça size görüyorum sanki çullandığını
Bir çekirge sürüsünün yeşil ekinlere.
Ey siz, başkalarının çabasını tüketenler! Siz,
Sömürücüleri, filizlenen refahın!
Sen ey, yakalanan-pazarlanan-el değiştiren mal sen![409]

409 Korodaki kızlar gibi savaşta esir alınan kızlar açık artırmayla satılırlar ve gerektiğinde sahipleri arasında el değiştirirlerdi.

HELENA

Azarlamak hanımının önünde hizmetkârları,
Saldırmaktır ev töresine küstahça;
Çünkü mahsustur hanıma ancak övmek,
Övgüye değeni ve yermek suçluyu.
Kaldı ki çok memnunum ben onların Ilios'un,
O büyük gücün, kuşatıldığı ve düştüğü,
Ve herkesin şaşkınlıkla sağa sola koşuştuğu,
Bin bir zorluk içinde kendisinden başka kimseyi
düşünmediği anlarda
Gösterdikleri hizmetten.
Bekliyorum şimdi aynı şeyi bu neşeli topluluktan;
Ne olduğuna değil nasıl hizmet ettiğine bakar efendisi uşağının
Sus onun için sen ve bırak sırıtmayı ve alay etmeyi onlarla!
İyi koruyabildiysen kralın sarayını şimdiye kadar
Kraliçenin adına, neden olur bu övülmene;
Ama geliyor artık kendisi: çekil geri sen,
Dönüşmesin cezaya hakkın olan ödül!

FORKIAS

Gözdağı vermek ev halkına,
Uzun yıllar süren akılcı yönetimi sayesinde kazandığı
Bir haktır mesut hükümdarımızın asil eşinin.
Dönüyorsun madem ki sen, kabul edilerek yeniden,
Eski yerine, Kraliçeliğe ve evin hanımlığına,
Al eline çoktandır gevşemiş dizginleri, hükmet,
Sahiplen hazineyi ve bizim hepimizi!
Koru ama öncelikle beni, bu yaşlı kadını,
Bu sürüden, senin kuğu güzelliğinin yanında
Cılız tüylü geveze kazlara benzeyenlerden!

KORO ŞEFİ

Ne de çirkin duruyor güzelliğin yanında çirkinlik!

FORKIAS

Ne budalaca duruyor zekânın yanında budalalık!
Buradan itibaren koro üyeleri birer birer öne çıkarak karşılık verirler.

1. KORIST

Anlat baban Erebus'u,[410] annen Gece'yi!

[410] (Lat.) Kaos'un oğlu ve onun kız kardeşi Gece: Burada kâhya kadının annesi babası olarak anılırlar.

FORKIYAS

Bahset sen de Scylla'dan,[411] öz kardeşinden!

[411] Bir deniz canavarı.

2. KORIST

Görünür bir çok canavar aile ağacında senin.

FORKIAS

Ta Orkus’a kadar! Ara orada sen sülaleni.

3. KORIST

Çok gençtir sana göre, yaşayanlar orada.

FORKIAS

Yanaş Tiresias’a,[412] ihtiyara!

412 Theba’lı kör bir kâhin.

4. KORIST

Süt annesi Orion’un,[413] torununun torunuydu senin.

413 Yunanların “vahşi avcısı”.

FORKIAS

Sanırım, pislikle beslemiş seni Harpia’lar.[414]

414 Tüm yiyecekleri kirleten kanatlı yaratıklar.

5. KORIST

Neyle besliyorsun bu bakımlı sıska vücudunu?

FORKIAS

Senin iştahını kabartan kanla değil!

6. KORIST

Leş düşkünü seni, iğrenç bir leşsin kendin de!

FORKIAS

Parlıyor küstah ağzında vampir dişleri.

KORO ŞEFİ

Tıkarım ağzını söylersem kim olduğunu.

FORKIAS

Sen söyle önce kim olduğunu! Çözülüyor bilmece.

HELENA

Öfkeyle değil üzüntüyle giriyorum aranıza,
Yasaklıyorum bu yakışıksız atışmayı!
Yoktur çünkü hükümdar için daha kötüsü
Sâdık hizmetkârları arasındaki gizli anlaşmazlıklar gibi.
Dönmez ona artık geri, emirlerinin yankısı
Derhal yerine getirilen işlerin uyumlu nağmesi.
Hayır, başına buyruk esiyor kasırgalar etrafında onun,
Kendisi de şaşkın, boş yere azarlayıp duran hükümdarın.
Kalmıyor bununla da sadece! Arsız öfkeniz yüzünden

Getirdiniz buraya korkunç görüntülerin uğursuz şekillerini,
Sarıyor etrafımı bunlar, hissediyorum sürüklendiğimi Orkus'a
Bırakarak yurdumun ovalarını.
Anı mı acaba bu? Yoksa kapıldım mı kuruntuya?
Ben miydim bütün bunlar? Öyle miyim yine? Öyle mi olacağım
Gelecekte de, korkunç bir hayâlet, çeviren o şehirleri harabeye?
Ürperiyor kızlar; ama en yaşlıları olan sen,
Duruyorsun sakin ayakta: söyle bana akıllıca bir kaç söz!

FORKIAS

Uzun yıllar boyu yaşadığı onca mutluluğu hatırlayana,
Bir düş gibi gelir en büyük lütfü tanrının sonunda.
Sen ama, erişen ölçüsüz ve sonsuz mutluluklara,
Gördün hazır bekleyen ateşli sevdalıları ömrün boyunca
Göze alan her türlü ataklığı.
Yakalamış daha çocukken seni Thesesus,
Güçlü Herkül gibi, muhteşem güzellikteki.

HELENA

Kaçırdı o beni, on yaşındaki o incecik karacayı,
Ve kapattı Aphidnus'un[415] Attika'daki şatosuna.

[415] Theseus'un arkadaşı.

FORKIAS

Kurtarınca ama seni Kastor ve Pollux kısa sürede,
Başladılar en güzide yiğitler koşmaya peşinde.

HELENA

En içten ilgiyi benden, itiraf ediyorum memnuniyetle,
Gördü Patroklus,[416] o aynen Pelide'ye benzeyen.
[416] Aşil'in, yani Peleus'un oğlunun arkadaşı.

FORKIAS

Ama evlendirdi seni babanın isteği Menelas ile,
Korkusuzca dolaşan denizlerde ve evlerin koruyucusu ile.

HELENA

Verdi ona babam, kızıyla birlikte, ülkenin idaresini de.
Bu evlilikten Hermione doğdu.

FORKIAS

Ama savaşırken o uzaklarda almak için Girit'i kahramanca,
Geldi çok güzel bir misafir yalnız kalmış olan sana.

HELENA

Niye hatırlatıyorsun o yarı dulluk günlerimi bana,
Ve ne felâketler geldiğini bu yüzden başıma!

FORKIAS

O sefer de beni, hür doğmuş Giritli'yi
Mahkûm etti tutsaklığa, uzun sürecek bir köleliğe.

HELENA

Getirtti hemen seni baş kâhya olarak buraya,
Emanet etti bir çok şeyi, kaleyi ve yiğitlikle ele geçirdiği hazineyi.

FORKIAS

Bırakıp gittin bunları sen de, kulelerle çevrili Ilios şehrine
Ve koşmak için sonsuz aşk eğlencelerine!

HELENA

Hatırlatma hiç eğlenceleri! Tükenmez acılar
Geldi başıma, bitmek bilmeyen dertler.

FORKIAS

Ama deniyor ki: görünmüşsün sen ikili görüntü
Halinde, Ilion'da ve Mısır'da aynı zamanda.

HELENA

Karıştırma zaten bulanık olan kafamı daha fazla!
Bilmiyorum şimdi bile onların hangisinin ben olduğunu.

FORKIAS

Ve sonra deniyor ki: o boş gölgeler diyarından
Çıkıp gelmiş sana Achil[417] içtenlikle,

417 Efsaneye göre Aşil, Helena'yı Truva'da görünce öyle bir aşkla yanıp tutuşmuş ki, annesi Thetis oğlunun bu arzusunu hiç değilse onun rüyalarında gerçekleştirmek istemiştir.

Sevmiş seni önceden tüm yazgıya karşın!

HELENA

Bir görüntü kendim, bağlandım o görüntüye ben.
Bir rüyaydı bu anlaşıldığı gibi kelimelerden de.
Geçiyorum kendimden ve dönüşüyorum kendi görüntüme.
(Yarım koronun kollarına yığılır.)

KORO

Sus, sus,
Kötü bakışlı, şom ağızlı, sus sen! Böyle iğrenç, tek dişli
Ağızlardan, böylesine korkunç bir gırtlaktan
Ne beklenebilir ki kötü sözlerden başka?
Çünkü iyiliksever gibi görünen, kötü niyetli birisi,
Koyun postu altında kurdun öfkesini taşıyan kişi,
Çok daha korkunçtur bence
Üç başlı köpeğin ağzından bile.
Kulak vermiş korkuyla, duruyoruz burada:
Ne zaman, nasıl ve nerede hortlayacak,
Böyle kötülükleri
Derin pusuda bekleyen canavar?

Sen şimdi dostça teselli dolu,
Lethe gibi unutturan, tatlı hoş sözler söyleyeceğine
Uyandırıyorsun geçmişteki
Kötülükleri, iyilikler yerine
Ve kararttığın gibi
Bugünün parlaklığını
Karartıyorsun geleceğin
Tatlı pırıltılı umut ışığını.

Sus! Sus!

Sus ki, kraliçenin buradan kaçmaya
Zaten hazır olan ruhu,
Dayanabilsin, tutunabilsin
Güneşin şimdiye kadar aydınlattığı,
O bedenlerin en güzeline.

(Helena kendine gelmiştir ve yine ortalarında durmaktadır.)

FORKIAS

Göster kendini o ince bulutların arasından, bugünün yüce güneşi,
Örtülüyken bile hayranlık uyandıran ve hüküm süren şimdi göz kamaştırarak!
Görüyorsun kendin de tatlı bakışlarınla, açıldığını dünyanın sana.
Yerseler de beni çirkin diye, anlarım ben güzelden yine.
Çıkıyorum sendeleyerek, başım dönünce, beni saran ıssızlıktan,
Dinlenmek isterdim, çünkü çok yorgun bedenim;
Ama yaraşan kraliçelere, herhalde bütün insanlara,
Metin olmaktır, toplamaktır kendini beklenmedik bir tehdit karşısında.

FORKIAS

Duruyorsun karşımızda tüm büyüklüğünle, tüm güzelliğinle,
Söylüyor gözlerin bir emrin olduğunu. Ne emrediyorsun? Haydi söyle.
HELENA
Hazır olun kavganız yüzünden küstahça kaybettirdiğiniz vakti telafiye!
Koşun derhal, bir kurban bulmaya, emrettiği gibi kralın bana! FORKIAS
Hazır her şey evde: Çanak, üç ayak, keskin balta, Serpilecek sular ve tütsüler! Kurbanı göster sen bize!

HELENA

Söylemedi bunu kral.

FORKIAS

Söylemedi mi? Ah, ne felâket!

HELENA

Nedir bu kadar üzen seni?

FORKIAS

Sensin kraliçem, kast edilen!

HELENA

Ben mi?

FORKIAS

Ve bunlar!

KORO

Ne acı, ne felâket!

FORKIAS

Balta ile kesilecek kafan.

HELENA

Korkunç! Sezmiştim ama! Zavallı ben!

FORKIAS

Kaçınılmaz gibi geliyor bana bu.

KORO

Ah! Ya biz? Ne gelecek bizim başımıza?

FORKIAS

Ölecek o asil bir şekilde;
Siz ama, yukarıda çatıyı taşıyan kalasın orada, içeride,
Çırpınacaksınız sırayla ipte, ökseye tutulmuş ardıç kuşları gibi.

(Helena ve Koro şaşkın ve dehşet içinde, ciddi, iyi hazırlanmış gruplar halinde.)

FORKIAS

Görüntüler! —Duruyorsunuz orada heykel gibi, kaskatı,
Korku içinde, ayrılacağınız için size ait olmayan günden.
Sizin gibidir insanlar ve görüntüler de,
Vazgeçmezler parlak güneş ışığından kendi istekleriyle;
Döndüremez, kurtaramaz onları bu akıbetten hiç kimse:
Bilir hepsi bunu ancak iyi karşılar pek azı.
Yeter, mahvoldunuz siz! İş başına şimdi haydi!

(Ellerini çırpar; bunun üzerine kapının önünde, verilen emirleri derhal yerine getiren maskeli cüceler görünür.)

Yaklaş, karanlık, tostoparlak ucube!
Gelin yuvarlanarak buraya: yapabilirsiniz kötülük burada,

gönlünüzce!
Yer açın altın boynuzlu idam sehpasına!
Hazır olsun bilenmiş pırıl pırıl balta sehpanın gümüş kenarında!
Doldurun su testilerini: yıkamak gerekecek
Siyah kanın korkunç pisliğini!
Serin halıyı da güzelce toprağın üstüne,
Ki diz çökebilsin kurban görkemle
Ve, ayrılmış olsa da başı gövdesinden, sarılarak halıya,
Defnedilsin lâyık olduğu saygıyla!

KORO ŞEFİ

Duruyor kraliçe yanımızda düşünceli,
Kızlar ise biçilmiş otlar gibi soluk benizli;
Konuşmalıyım ama ben, aralarındaki en yaşlı olarak, kutsal
görevim gereği,
Seninle, en yaşlımızla.
Tecrübelisin sen, bilgesin, iyiliğimizi istersin bizim,
Yersizdir şu güruhun seni küçümsemesi, beyinsizce.
Söyle öyleyse, varsa bildiğin bir kurtuluş yolu!

FORKIAS

Söyleyeyim hemen! Elindedir sadece kraliçenin,
Kurtarmak kendisini ve sizleri.
Kararlılık gerek, hem de en çabuk bir şekilde.

KORO

Ey kader tanrıçalarının en saygını sen, en bilgesi kâhinlerin,
Kapalı tut altın makasını ve bildir bize günü ve kurutuluşu!
Zira hissediyoruz şimdiden sarsıldığını, titrediğini, çırpındığını
Önce doyasıya dans etmek, sonra da sevdiğimizin göğsünde

dinlenmek isteyen o küçücük bedenlerimizin.

HELENA

Bırak korksun onlar! Acıdır benim hissettiğim, korku değil;
Biliyorsan ama kurtuluş çaresini, karşılarım şükranla!
Görünür imkânsız olan da mümkün gibi çoğunlukla
Akıllı ve sağduyulu olanlara. Konuş ve söyle bana!

KORO

Konuş ve söyle, söyle hemen bize: nasıl kurtuluruz o iğrenç,
Korkunç ilmikten, tehdit ederek, boynumuza dolanan
O en kötü kolyeden? Hissediyoruz gibi şimdiden, zavallı bizler,
Nefessiz kaldığımızı, boğulduğumuzu, merhamet etmezsen bize sen eğer
Ey Rhea, tüm tanrıların yüce anası!

FORKIAS

Var mı sabrınız dinlemeye bu uzun söylevi
Sessizce? Çok hikâye var anlatacak.

KORO

Yeterlidir sabrımız! Yaşayacağız dinlediğimiz süre.

FORKIAS

Evinde oturup değerli hazinesinin başını bekleyen
Yüksek binanın duvarlarını sıvamasını bilen,
Israrlı yağmurlara karşı damını aktarabilen,

Rahat yaşar o yıllar boyu.
Ama evinin kutsal eşiğinden kolayca
Sessiz adımlarla kaçıp giden alçakça,
Geri döndüğünde bulsa da eski yerinde evini,
Yıkılmamış olsa bile, değişmiş bulur içindeki her şeyi.

HELENA

Niye anlatıyorsun herkesin bildiği şeyleri?
Madem anlatacaksın: Girme can sıkıcı konulara!

FORKIAS

Tarihî gerçekler bunlar, değil bir suçlama asla.
İlerliyordu Menelas soyarak gemileri koydan koya;
Sahillere ve adalara, saldırıyordu her yere düşmanca,
Geri dönerdi ganimetlerle, aynen içeride duranlar gibi.
Uzun bir on yıl geçirdi Ilios önlerinde;
Bilmiyorum ama geri dönüşü ne kadar sürdü?
Ama ne halde burada Tindareos'un
Yüce sarayı? Ya etrafındaki toprakları?

HELENA

O kadar mı alıştın azarlamaya,
Açamaz mısın paylamadan ağzını?

FORKIAS

Sparta'nın arkasında kuzeye doğru yükselen tepeler,
Sırtını Taygetos'a yaslamış, çağlayan bir ırmak halinde
Eurotas'ın aşağıya aktığı, ve ardından bizim vadimizde sazlıkların

Yanında genişleyerek sizin kuğularınızı beslediği o dağlık bölge
Terk edilmiş duruyordu onca yıldır böylece.
Orada, gerideki dağlık alana yerleşti
Yiğit bir kabile, çıkagelerek Kimmer'lerin[418] karanlığından,

418 Homer'e göre (Odysses XI, 14) Kimmerler, Okyanus'un hep karanlık kalan bölgelerinde Helios'un gözükmediği yerlerde , yani Okyanus'un en doğusunda ve en batısında yaşayan bir kavimdir.

Ve inşa etti kendine çıkılması imkânsız, dik bir kale,
Kasıp kavurdular buradan halkı ve memleketi, diledikleri gibi.

HELENA

Başardılar mı bunu? Görünüyor olanaksız gibi.

FORKIAS

Zamanları vardı: Buradalar yirmi yıldır.

HELENA

Elebaşı mı aralarından biri?
Çok mu haydut var, bağlılar mı birbirlerine?

FORKIAS

Haydut değiller bunlar. Birisi ama elebaşı.
Yermiyorum onu yağma etmiş bile olsa kentimi.
Alabilirdi her şeyi isteseydi; ama yetindi
Az bir armağanla, haraç demedi adına.

HELENA

Nasıl birisi?

FORKIAS

Fena sayılmaz! Beğenirim ben.
Neşeli, cesur, endamı güzel,
Yunanlılar arasında ender rastlanacak kadar da anlayışlı bir adam.
Yeriliyor bu halk barbar diye; ama sanmıyorum,
Aralarından bir tekinin bile, İlios önlerinde
Yamyamca davranan kahramanlar kadar zalim olacağını.
Güvendim ona ben saygı duyarak büyüklüğüne.
Ve hele kalesi! Görmelisiniz kendi gözlerinizle!
Çok farklı o atalarınızın öylesine inşa ettiği
Sikloplar gibi iri, biçimsiz taşları üst üste yığdıkları
Kaba saba duvarlardan! Oysa orada, orada
Yatay ve dikey her şey, düzen içinde.
Görün bir de dışarıdan: Yükseliyor gökyüzüne doğru,
Ayna gibi pürüzsüz, çelik gibi sağlam ek yerleri!
Tırmanmak buraya —evet, sığmaz düşünceye!
Ve içeride geniş avluların çevresinde
Bölümler var, uygun her türlü amaca ve hizmete.
Bulursunuz orada sütunlar, kemerler, kemercikler,
Balkonlar ve geçitler, görmek için içeriyi ve dışarıyı,
Ve armalar.

KORO

Nedir arma?

FORKIAS

Görmüştünüz ya kendiniz de,

Ajax’ın[419] kalkanındaki kıvrılmış yılan resmini.
[419] Salamis kralı Telamon’un oğlu.
Thebai’li yediliden[420] her birinin kalkanında
[420] Echilus’un aynı adlı dramındaki kahramanlar.
İşlenmiş, anlamlı resimler vardı.
Görünüyordu bu resimlerde ay ve yıldızlar göğün karanlığında,
Tanrıçalar, kahramanlar ve önderler, kılıçlar, meşaleler de birlikte,
Ve ne varsa daha, tehdit eden güzel şehirleri.
Taşır kahramanlarımız da böyle resimleri
Parlak renklerle, atalardan kalma arma.
Aslanlar, kartallar, pençe ve gagalarla birlikte,
Görürsünüz öküz boynuzları, kanatlar, güller, tavus tüyleri,
Ve altunî ve siyah ve gümüşî, mavi ve kırmızı şeritleri.
Asılmış salonlarda benzerleri, dizi dizi.
O dünya gibi geniş salonlarda:
Dans edebilirsiniz orada!

KORO

Söylesene: Dansörler de var mı orada?

FORKIAS

Hem de en iyileri! Altın lüleleri olan gencecik delikanlılar!
Gençlik kokuyorlar buram buram! Ancak Paris böyle kokuyordu,
Yaklaştığında kraliçeye.

HELENA

Çıktın tamamen dışına konunun; söyle söyleyeceğini!

FORKIAS

Sen söyleyeceksin son sözü, ciddi bir şekilde açıkça “evet!” dersen
Kuşatırım çevreni hemen o kaleyle!

KORO

Ah söyle
O kısacık sözcüğü ve kurtar kendin gibi bizleri de!

HELENA

Nasıl? Korkmalı mıyım Kral Menelas’ın,
Zarar vermek için bana, bu kadar insafsızca davranacağından?

FORKIAS

Unuttun mu, senin Deiphobus’unu,
Savaşta ölen Paris’in kardeşini, senin gibi inatçı bir dulu elde ettiği
Ve mutlulukla kuması yaptığı için, nasıl hiç duyulmamış bir şekilde
Doğradığını? Kesmişti onun burnunu ve kulaklarını
Ve parçalamıştı başka yerlerini de: korkunç bir görüntüydü bu.

HELENA

Benim yüzümden yaptı ona bunları.

FORKIAS

Yapacak aynı şeyi sana da onların hatırına!
Paylaşılmaz güzellik; ona tümüyle sahip olan,

Ortak olmaktansa başkasıyla tercih eder yok etmeyi onu.

(Uzaktan trompet sesleri;koro irkilir.)

Borazanların tiz sesi kulakları ve yürekleri
Parçalayarak çınladığı gibi, geçirmekte kıskançlık da pençelerini,
Bir zamanlar onun olan ve artık kaybettiği,
şimdi sahip olmadığı şeyi
Asla unutmayan erkeğin yüreğine.

KORO

Duymuyor musun boru seslerini?
Görmüyor musun silahların parıltısını?

FORKIAS

Hoş geldin, efendim ve kralım!
Hesap veririm sana memnuniyetle.

KORO

Peki biz?

FORKIAS

Biliyorsunuz çok iyi: görün gözlerinizle onun ölümünü,
Düşünün içeride bekleyeni sizi de! Hayır, yok kurtuluş size.

(Duraklama)

HELENA

Düşündüm yapabileceğim ilk şeyi.
Bir ifritsin sen, seziyorum iyice,
Ve korkuyorum dönüştürmenden iyilikleri kötülüğe.
Her şeyden önce geleceğim seninle kaleye;
Bilirim ben gerisini; Kraliçenin
Yüreğinin derininde gizlediklerini
Kimse bilmemeli! —İhtiyar, önden git sen!

KORO

Ah, gidiyoruz sevinç içinde oraya,
Koşar adımlarla!
Arkamızda ölüm
Önümüzde kat kat
Yükselen sağlam
Aşılmaz kale duvarları!
İyi koru onu,
Koruduğun gibi Ilios'un kalesini de,
Ne de olsa yenildi o
Sadece aşağılık bir hile ile![421]

421 Truva atı.

(Sisler çevreye yayılır, sahnenin arkasını, istenirse önünü de kaplar.)

Nasıl? Nasıl ama?
Kardeşlerim, bakın etrafınıza!
Açık ve güneşli değil miydi hava?
Yükseliyor sisler şeritler halinde
Eurotas'ın kutsal sularından:
Kayboldu hemen gözden
Sazlarla çevrili o güzel kıyılar!
Göremiyorum artık ah,
Özgürce, zarif ve gururla
Toplu halde yüzen
Yumuşakça süzülen kuğuları da!

Yine de, ama yine de
Duyuyorum seslerini,
Uzaktan gelen boğuk seslerini!
Ölüm habercisi, derler onlara!
Ah, vermeseler bari sonunda
Kurtuluş müjdesi yerine
Mahvolacağımızın haberini,
Bize, kuğulara benzeyenlere, uzun,
Güzel, beyaz boyunlulara ve ah!
Kuğudan doğma kraliçemize![422]

422 Helena'ya.

Vay halimize, yazık, yazık!

Bürünmüş bile sislere
Etraf çepeçevre.
Göremiyoruz birbirimizi!
Ne oluyor? Yürüyor muyuz?
Uçuyor muyuz yoksa
Yere değdirerek ayaklarımızı usulca?
Görmüyor musun bir şey? Değil mi
Hermes şu önde süzülen? Parlamıyor mu elinde altın asası
Yalvarırcasına, emredermişçesine bize geri dönmemizi
O sevimsiz, karanlık,
Elle tutulamayan şeylerle dolu,
Hınca hınç dolu, sonsuza dek boş Hades'e?[423]

423 Hades, tüm kalabalıklığına rağmen "sonsuza dek" boştur çünkü gölgeler bir yer kaplamamaktadır.

Evet, kararıyor birden ortalık, dağılıyor donuk sisler,
Koyu kurşunî, kahverengi, duvarlar gibi. Beliriyor duvarlar,

Gözlerimizin önünde, dimdik.
Bir avlu mu burası?
    Yoksa derin bir çukur mu?
Korkunç, her halükârda! Ah, kardeşlerim! Tutsağız biz,
Tutsağız yine eskisi gibi!

KALENİN İÇ AVLUSU

(Ortaçağın zengin, muhteşem yapılarıyla çevrili)

KORO ŞEFİ

Aceleci ve çılgınca, tam bir kadın örneği işte!
Bağlı bu ân'a, bir oyunu esen rüzgârın,
Mutluluğun ve mutsuzluğun: karşılayamazsınız ikisini de
Soğukkanlılıkla! Sürekli çatar biri öbürüne,
Diğeri de ötekilerine;
Ağlar ve gülersiniz hep aynı sesle, sevinince ve üzülünce.
Susun şimdi ve kulak verin kraliçenin, yüksek zekâlının
vereceği karara, kendisi ve bizim için!

HELENA

Neredesin Pythonissa?[424] Ne olursa olsun adın,

[424] Büyücü, falcı, kehânette bulunan kadın. Kastedilen Forkias'tır, çünkü Helena bu harika değişikliği onun işi olarak görmektedir.

çık bu kasvetli kalenin kubbeleri arasından!
Gittin mi yoksa kahramanların olağanüstü önderine
Haber vermek için gelişimi, hoş karşılasın diye beni,
Teşekkür ederim öyleyse sana ve götür beni derhal onun yanına!
İstiyorum bitmesini bu güç yolculuğun, istiyorum huzur sadece.

KORO ŞEFİ

Boşuna bakıyorsun, kraliçe, etrafına:
Kayboldu o uğursuz görüntü, belki de kaldı orada
Nasıl oldu bilmiyorum ama,
Bizim hızlı adımlarla kaçıp buraya geldiğimiz o sisler arasında.
Dolaşıp duruyordur belki de şaşkınca
Bir çok yapının tuhaf bir şekilde birleşmesinden oluşan kalenin
dolambaçlı yollarında,
Danışıyordur öndere krallara lâyık karşılama töreni konusunda.
Bak ama: Başladı bile kıpırdanmaya kalabalık orada yukarıda,
Geçitlerde, pencerelerde, kapılarda hızla
Koşuşturmakta bir sürü uşak sağa sola;
Habercisidir bu kibarca ve hoş karşılanacağının konuğun.

KORO

Açılıyor içim! Bakın bir o tarafa,
Nasıl da ölçülü yavaş adımlarla
En hoş delikanlılardan oluşan bir kafile
İniyor aşağıya, yanımıza! Nasıl, kimin emriyle
Çıkıyor ortaya, bu düzenli ve genç yaşta eğitilmiş,
Delikanlıların şahane topluluğu?

Neye hayran kaldım en çok? O zarif yürüyüşlerine mi,
Yoksa parlak alınlarına dökülen buklelerine mi,
Yoksa şeftali gibi al
ve bir o kadar da yumuşak ince tüylü yanaklarına mı?
Isırmak geliyor içimden; ama ürkütüyor bu düşünce beni:
Çünkü benzer bir durumda, söylemesi bile korkunç!
Küllerle dolmuştu ağzım.
Geliyor ama en güzelleri,
Oradan işte:
Nedir o taşıdıkları?
Tahta çıkılan basamaklar,
Halı ve koltuk,
Örtü ve çadıra
Benzeyen süslü bir şey!
Dalgalanıyor bu durmadan,
Oluşturarak buluttan çelenkler,
Başı üstünde kraliçemizin;
çıktı bile kraliçe,
Davet edildiği şahane kürsüye.
Yaklaşın,
Basamak basamak
Dizilin ciddiyetle!
Saygıyla, saygıyla, üç kat saygıyla
Kutlanmalı bu karşılama töreni!

(Koronun tüm söyledikleri arka arkaya gerçekleşir.)

(Faust. Delikanlılar ve uşaklar uzun bir kafile halinde aşağıya indikten sonra, yukarıda merdivenin başında ortaçağ soyluları giysileri içinde görünür ve ağır adımlarla, saygın aşağıya iner.)

KORO ŞEFİ

(Onu dikkatle inceleyerek)

Tanrılar ona, sıkça yaptıkları gibi,

Sadece kısa bir süre için hayran olunacak bir endam,
Soylu bir davranış, sevimli bir kişilik
vermeseler de geçici olarak, her seferinde,
Başarılı olacaktır el attığı her işte, ister erkeklerle savaşta,
İsterse en güzel kadınlarla küçük mücadelelerde.
Tercih ederim gerçekten,
Gözlerimle görüp değer verdiğim çoğu kimseye.
Görüyorum prensin, yavaş, ağırbaşlı, ölçülü
Adımlarla ilerlediğini: çevir başını da bak, ey kraliçe!

FAUST

(Yanında zincir vurulmuş biriyle yaklaşarak)

Lâyık olduğun bir törenle,
Saygıyla karşılamak yerine, getiriyorum sana
Zincirlere vurulmuş bu uşağı,
Görevini ihmal ederek beni de görevimden alıkoyan adamı.
Diz çök burada, itiraf etmek için suçunu
Kadınların en soylusuna!
Budur işte, ey şanlı kraliçe, yüksek kuleden
Ender rastlanan keskin gözleriyle
Etrafı gözlemekle görevli olan, oradan gökyüzünü
ve geniş toprakları gözetleyen,
Haber vermeyi gerektirecek bir şey var mı diye bakan etrafa,
Tepelerin üstünden vadiye, sağlam kaleye doğru
Yaklaşan şeyleri haber vermek, olsun isterse bir hayvan sürüsü,
İsterse de düşman orduları: Koruruz biz sürüleri,
Karşılarız uzaktan düşmanları. Bugün ise: nasıl bir ihmal bu!
Yaklaşıyorsun sen ve bildirmiyor o! Kaçtı
Böyle yüksek bir misafiri saygıyla, ona yaraşır bir biçimde
Selâmlama fırsatı. Hak etti
İşlediği suçla ölümü, gerekirdi çoktan kanlar içinde
Yatması; ama cezalandıracak, affedecek,
Sensin onu ancak, nasıl çekerse canın.

HELENA

Ne yüksek bir şeref, bana verdiğin
Bu görev, yanılmıyorsam
Sadece bir deneme olarak—
Getiriyorum böylece yargıcın ilk görevini yerine:
Dinliyorum sanığı. Konuş öyleyse!

KULE BEKÇİSİ LYNKEUS[425]

425 Lynkeus (Yunanca) vaşak gözlü. Lynkeus adını, görüşü gerçekten de bir vaşak gibi keskin olan argonot Lynkeus'tan almıştır.

Bırak diz çökeyim, bırak sana bakayım,
Bırak öleyim, bırak yaşayayım,
Adamışım kendimi çoktan
Tanrının gönderdiği bu kadına!

Beklerken şafağın sevincini,
Gözlerken seyrini doğudan,
Karşıma çıktı birden güneş
Muhteşem bir şekilde güneyden.[426]

426 Helena'nın geldiği yönden.

Çevirdim o yöne gözlerimi,
Görmek için onu, eşsiz güzeli,
Bakmam gerekirken geçitlere, tepelere,
Engin ovalara, gökyüzüne.

Bahşedilmiş bana keskin gözler
En yüksek ağacın tepesindeki vaşağınki gibi;
Zorlamam gerekiyordu ama kendimi görebilmek için şimdi

Uyanıyordum derin, karanlık bir rüyadan sanki.

Var mıydı kendime gelmenin bir yolu?
Mazgal mı bu? Kule mi? Kapalı kapılar mı?
Uçuşuyordu sisler, dağılıyordu sisler,
Ve onların arasından çıkan böyle bir tanrıça!

Yönelterek gözümü ve gönlümü ona,
Doldurdum içime tatlı parlaklığını;
Göz kamaştıran bu güzellikle,
Kaybettim, ben zavallı kendimi tümüyle.

Unuttum bekçilik görevini,
Ant içerek aldığım boruyu—
Tehdit et istersen yok etmekle beni!
Yener güzellik her tür türlü öfkeyi.

HELENA

Cezalandıramam kendi sebep olduğum
Kötülüğü. Vay benim halime! Nedir bu beni izleyen
Zalim talih, öylesine etkiliyorum ki
Erkekleri, esirgiyorlar ne kendilerini
Ne de herhangi kutsal bir şeyi. Yarı tanrılar,
Kahramanlar, tanrılar, hattâ cinler bile kaçırarak,
Baştan çıkararak, kılıç sallayarak sürüklüyor beni,
Oradan oraya, dolaştırıp duruyorlar şaşkınlık içinde.[427]

427 Yarı tanrı Theseus Helena'yı kaçırmış, kahraman Paris onu baştan çıkarmış, kahraman Menelaos onun için savaşmış ve tanrı Hermes onu Mısır'a yollamıştır.

Alt üst ettim dünyayı bir başıma, çift olunca daha da fazla;
Felâket üstüne felâket getiriyorum şimdi üç misli, dört misli.—

Uzaklaştır bu zavallıyı, serbest bırak onu!
Yerilmemeli tanrının şaşırttığı!

FAUST

Görüyorum, ey kraliçem, şaşkınlıkla
Hedefini şaşırmayan ile isabet alanı bir arada:
Görüyorum karşımda oku fırlatan, onu yaralayan
Yayı. İzliyor birbirini oklar,
İsabet ediyorlar bana. Duyuyorum uçuşmalarını,
Vızıldamalarını kalenin içinde ve dışında sivri uçlarıyla.
Neyim ben şimdi? Asi yaptın bir anda
En sâdık kullarımı, güvensiz kıldın kalemin
Surlarını. Başladım korkmaya: boyun eğecek ordum
Hep yenen, asla yenilmeyen kadına.
Ne kaldı ki bana kendimi ve,
Bana ait sandığım her şeyi sana teslim etmekten başka?
Bırak kapanayım ayaklarına, içtenlikle ve bağlılıkla,
Ülkeyi ve tahtı, gelir gelmez ele geçireni,
Tanıyayım hükümdar olarak seni!

LYNKEUS

(Elinde bir sandık, arkasında da başka sandıklar da taşıyan adamlarla)

Görüyorsun ki döndüm, kraliçe!
Bir bakış diliyor senden bu zengin,
Bakıyor sana ve hissediyor kendini anında
Fakir, dilenciler kadar, prens gibi zengin.

Neydim ben evvelden? Neyim şimdi?
Ne istemeli? Ne yapmalı?
Ne işe yarar şimşek gibi keskin gözler!

Çarpınca senin tahtına geri teper.

Doğu'dan geliyorduk biz,
Ve bitmişti artık Batı'nın işi;
Yoğun bir kalabalık, enine boyuna:
Haberdar değildi en baştaki en sondakinden.

Birincisi düşerse, alıyordu ikincisi onun yerini,
Hazırdı üçüncüsünün elinde mızrağı;
Güçlendik yüz kat hepimiz,
Fark etmedik yerde yatan binlercesini.

İlerliyorduk durmadan, saldırıyorduk durmadan,
Efendisi olduk girdiğimiz her ülkenin,
Ve bugün benim egemen olduğum yeri,
Ele geçiriyor ve yağmalıyordu yarın bir başkası.

Bakınıyorduk —büyük bir telaş içinde:
Ele geçiriyordu kimimiz en güzel kadını,
Kimimiz de güçlü bir boğayı,
Sürükleniyordu atların hepsi.

Arıyordum ama ben
En ender bulunan şeyi,
Başkalarının ele geçirdikleri,
Benim için kuru saman kadar değersizdi.

Sürüyordum izini hazinelerin,

İlerliyordum sadece keskin bakışlarla,
Görüyordum herkesin cebinin içini,
Saydamdı her dolap benim için.

Ve benim oldu yığınla altın,
En görkemlileri değerli taşların:
Lâyıktır şimdi şu zümrüt sadece,
Işıldamaya yeşil yeşil senin göğsünde.

Denizin dibinden çıkan inciler
Sallansın şimdi kulakların ile ağzının arasında!
Korkuya kapılacak yakutlar:
Solduracak onları yanağının alı.

Ve böylece en büyük hazineyi
Seriyorum buraya senin önüne;
Yığılıyor ayaklarının dibine
Nice kanlı savaşların ürünü.

Taşıdım bu kadar sandığı buraya,
Demir kasalarım da var daha;
İzin verirsen sana eşlik etmeme,
Doldururum bütün kubbeleri hazineyle.

Çünkü çıkar çıkmaz sen tahta,
O eşsiz endam karşısında
Başlıyor hemen eğilmeye, boyun eğmeye
Akıl ve servet ve kudret.

Tutuyordum hepsini sımsıkı, benimdi:
Bırakıyorum işte, senin oluyor şimdi!
Sanırdım elimdekini büyük bir hazine, yüksek değerli:
Görüyorum şimdi, bir hiçmiş hepsi!

Yok olup gitti elimdekiler,
Sanki biçilmiş solgun çimenler.
Ah, neşeli bir bakışınla
Geri ver tüm değerlerini onlara!

FAUST

Uzaklaştır hemen yüreklilikle elde edilen bu yükü,
Kınanmasa da, değmez ödüllendirmeye!
Aittir şimdiden zaten Ona, ne varsa
Kalenin içinde: Gerekmez sunmak,
Ayrıca bir şey Ona. Git ve yığ hazine üstüne hazine
Yerleştir düzenle! Oluştur görülmemiş bir görkemlikte
Yüce bir görüntü! Parlasın kubbeler
Berrak gökler gibi! Hazırla
Yaşanmamış bir cennet!
Koşarak ondan önce, ser
Halı üstüne halıları, çiçeklerle bezeli: bassın diye
Adımları yumuşak yerlere, görünsün onun gözlerine,
Ancak tanrısal gözleri kamaştırmayan o yüce parıltı!

LYNKEUS

Az bile efendinin emirleri;
Çok daha iyisini yapacaktır hizmetçi:

Egemendir zaten cana ve mala
Bu güzelliğin coşkusu.
Uysallaştı şimdiden bütün ordu,
Köreldi tüm kılıçlar ve sustu,
Bu muhteşem endamın karşısında
Güneş bile donuk ve soğuk konumda,
Bu simanın zenginliği karşısında
Bir hiç oldu her şey ve her şey boşuna.

(Çıkar)

HELENA

(Faust'a)

Konuşmak istiyorum seninle, ama gel yukarıya
Benim yanıma! Bekliyor bu boş yer
Sahibini ve pekiştirecek kendi yerimi.

FAUST

Diz çökerek önce bırak bildireyim sana
Bağlılığımı, ey yüce kadın! Öpeyim, beni
Senin katına yükselten eli!
Güçlendir beni eş hükümdarı olarak
O sınırları bilinmeyen ülkenin, kazan kendine
Bir hayran, bir hizmetçi ve bir bekçi, hepsini bir arada!

HELENA

Görüyorum bir çok mucizeler, işitiyorum.
Şaşırıyorum, çok şey sormak istiyorum.
Ama istiyorum öğrenmek, niye tuhaf
Geliyor bu adamın konuşması bana, tuhaf ve sevimli:

Güzelleştiriyor sanki bir ses diğerini,
Ve çalınınca bir söz kulağa,
Geliyor bir diğeri, okşamak için ilkini.

FAUST

Beğendiysen halkımızın konuşma tarzını bile,[428]
428 Batı şiirinin kafiyeli mısraları
Hayran olursun şarkılarımıza kesinlikle,
Derin bir mutluluk uyandırır bunlar kulaklarda ve ruhta.
Ama en sağlamı, deneyelim hemen bir:
Canlandırır, uyandırır bunu karşılıklı konuşma.

HELENA

Söyle öyleyse: nasıl konuşabilirim ben de güzel böylesine?

FAUST

Kolaydır bu çok: içten gelmeli sözler!
Ve dolup taşınca yürek özlemle,
Bakınır etrafına insan ve sorar—

HELENA

Var mı bu zevki benimle paylaşacak kimse diye

FAUST

Bakmaz artık ruh ne geçmişe ne de geleceğe;
Yalnız şu andadır—

HELENA

Mutluluğumuz.

FAUST

Bir hazinedir bu an, büyük bir kazanç, zenginlik ve güven;
Kimdir onaylayacak bunu?

HELENA.

Benim elim!

KORO

Kimin aklına gelirdi ki, kraliçemizin
Bu denli sevgiyle yaklaşacağı
Kalenin sahibine?
İtiraf edin çünkü: tutsağız
Hepimiz, daha önce de olduğu gibi,
Ilios’un feci düşüşünden ve
Korku ve şaşkınlık içinde
Acılarla dolu yolculuğumuzdan beri.

Erkek sevgisine alışık kadınlar,
Onları seçme hakkına sahip değillerse de,
İnsan sarrafıdırlar yine de.
Ve altın bukleli çobanlara olduğu gibi
Belki kara kıllı yaratıklara bile,[429]

[429] Keçi ayaklı insan vücutlu Pan kastedilmektedir.

Duruma göre,

Tanırlar aynı hakları
Dolgun bedenleri üzerinde.

Yakın ve giderek yakınlaşarak,
Yaslanmış birbirlerine,
Oturmuşlar bile omuz omuza, diz dize,
Tutuşarak el ele
Tahtın üzerindeki görkemli minderlerde
Doyuyorlar zevke.
Çekinmiyor majesteler
Açığa vurmaktan taşkınlıkla
Gizli isteklerini
Halkın gözleri önünde.

HELENA

Hissediyorum kendimi öyle uzak, yine de öyle yakın,
Ve söylüyorum büyük bir zevkle: Buradayım işte! Buradayım!

FAUST

Kesiliyor soluğum, titriyorum, takılıyor sözler boğazıma;
Bu bir rüya, zaman ve mekân dışında.

HELENA

Hissediyorum kendimi yıpranmış ve yine de taze,
Kaynaşmış seninle, bağlanıyorum tanımadığım yabancıya sadâkatle.

FAUST

Bozma bu eşsiz mutluluğu kuruntularla!
Bir görevdir var olmak, tek bir an için olsa bile.

FORKIAS

(Hışımla içeri girerek)

Heceleyin aşk alfabesini,
Dalın hayâllere siz oynaşırken,
Devam edin oynaşmaya hayâller içinde!
Ama sırası değil şimdi bunun.
Duymuyor musunuz boğuk sesleri?
Nasıl da ötüyor borazanlar!
Uzakta değil felâket: Ayaklanan halkla
Geliyor Menelas üzerinize doğru—
Hazır olun çetin bir vuruşmaya!
Kuşatılarak galipler ordusuyla,
Doğranarak Deiphobus gibi,
Ödeyeceksin bu kadınla beraber olmanın cezasını.
Önce sallandıracaklar şu ucuz malları,
Hazır bekliyor sunak yerinde
Bunlar için bilenmiş baltalar.

FAUST

Ne küstahça rahatsız etme bu! Dalıyor içeriye iğrenç bir şekilde!
Hoşlanmam anlamsız telaştan tehlike anında bile.
Çirkinleştirir felâket haberi en güzel haberciyi;
Çirkinler çirkini sen, bayılırsın felâket haberi getirmeye.
Başaramayacaksın ama bu kez; boş sözlerin
Havaya gider ancak! Yok burada bir tehlike,
Ve olsaydı bile boş bir tehdit gibi gelirdi gözüme.

(Kulelerden işaretler verilir, borazanlar, savaş havaları, büyük ordunun yürüyüşü.)

FAUST

Hayır, göreceksin az sonra toplandığını
Birbirinden ayrılmayan kahramanların halkasını:
Hak eder kadınların teveccühünü,
Tüm gücüyle onları koruyabilen ancak.

(Birliklerinden ayrılarak yaklaşan komutanlara)

Dizginlediğiniz sessiz öfke,
Ulaştıracaktır kesin sizi zafere,
Siz, ey kuzeyin genç çiçekleri,
Siz, ey doğunun seçkin güçleri—

Bürünmüş çeliğe, çakıyor şimşekler çevresinde,
Art arda devletleri yıkan bu kalabalık,
Çıkınca meydana, sarsılıyor toprak,
Duyuluyor uğultusu ardından, geçerken onlar.

Çıkmıştık Pylos'da karaya,
Yoktu artık yaşlı Nestor,
Ve kırıyordu tüm küçük krallıkları
Bağımsız ordular.

Püskürtün gecikmeden Menalos'u
Bu surlardan geriye, denize!
Varsın dolaşsın orada, korsanlık yapsın, pusuya yatsın:
Buydu isteği ve kaderi onun.

Emretti sizi selâmlamamı, ey Dükler,
Sparta'nın kraliçesi;
Çiğneyin şimdi dağları ve ovaları,

Ve sizin olsun ülkenin kazancı!

Sen, ey Germen, koru
Korinthus'un körfezlerini, çevir surlarla!
Sonra yüzlerce geçitli Achaja'yı
Ediyorum emanet sana, ey Got.

Yürüsün Frank orduları Ellis'e,
Saksonyalıların kaderine de Messene!
Norman da temizlesin denizi
Ve büyük bir ülke yapsın Argolis'i!

Yerleşsin ardından herkes kendi evine
Çevirsin dışarıya gücünü ve şiddetini;
Hükmedecek ama hepinize Sparta,
Kraliçenin ikametgâhı olan yıllarca.

Görecek kraliçe tek tek hepinizi,
Keyif ettiğinizi, eksiksiz bu ülkede;
Kavuşacaksınız onun ayakları dibinde huzurla
Güvene, adalete ve ışığa.

(Faust aşağıya iner, prensler onun emirlerini ve talimatlarını daha iyi anlayabilmek için etrafında bir halka oluştururlar.)

KORO

En güzeli arzulayan kişi,
Beceriyle, her şeyden önce
Sağlamalıdır silah kendisine, akıllıca.

Kazanmıştır herhalde tatlı diliyle
Dünyadaki en büyük saadeti;
Ama sahip olamaz huzurla ona:
Kurnazlıkla uzaklaştırırlar o güzeli yardakçılar,
Zorla alırlar elinden onu haydutlar;
Engel olmak için buna olmalıdır temkinli.
Takdir ederim prensimizi bu sebepten,
Üstün tutarım diğerlerinden;
Öyle cesur ve akıllıca davrandı ki,
Boyun eğerek güçlüler ona,
Bekliyorlar hazırda her bir işaretini.
Sadâkatle getiriyorlar yerine emirlerini,
Hem kendi menfaatleri bakımından
Hem de belirtmek için hükümdara borçlu oldukları şükranı,
Şanına şan katar iki tarafın da bunlar.
Kim alabilir şimdi o güzel kadını
Kudretli sahibinin elinden?
Onundur o güzel, ona bağışlanmalı,
Bağışlıyoruz biz de fazlasıyla o güzeli sahibine,
Kaleyi içeriden o kadın sayesinde en sağlam duvarlarla ören,
Dışarıdan güçlü bir orduyla kuşatan kişiye.

FAUST

Her birine bağışlanan nimetler—
Herkese zengin topraklar!—
Büyük ve muhteşem hepsi de: Bırakın gitsinler!
Dayanırız biz ortada, olduğumuz yerde.

Ve koruyacaklardır yarışırcasına,
Dört yandan dalgaların dövdüğü, küçük tepeciklerden bir zincirle
Avrupa dağlarının son koluna bağlı[430]

430 Makedonya-Teselya dağ silsilesi.

Yarımada,[431] seni.
[431] Peleponnes yarımadası.

Bu ülke ki, daha güneşli tüm ülkelerden,
Kutlu olsun tüm uluslara ebediyen,
Şimdi orada benim kraliçem egemen,
Görmüştü bu ülke onu çok erkenden.[432]
[432] Helena'nın ayaklarının altındaki Arkadya sabahın erken saatlerinde kraliçe- yi görmüştür.

Eurotas'un hışırdayan sazlıklarında
Kabuğunu kırıp parladığında[433]
[433] Helena'nın içinden çıktığı yumurta.
Kamaştırdığı zaman
Soylu anasının, kardeşlerinin gözlerini.

Bu ülke, yalnızca senin olmakla,
Sunmakta en yüksek ihtişamını;
Sana ait olan bu yer küresine,
Tercih et sen kendi vatanını!

Ve dağlarının sırtındaki sivri tepeler
Katlanmak zorunda olsa da güneşin soğuk ışınlarına,
Yemyeşil görünmekte şimdi kayalıklar,
Keçi de kendine otlanacak bir pay çıkarır.

Fışkırır pınar, birleşerek akar dereler,
Yeşillenmiştir artık geçitler, yamaçlar, ovalar.
Görürsün kapladığını koyun sürülerinin
Yüzlerce tepecikle bölünmüş düzlüğü.

Dağınık bir halde, dikkatli-ölçülü adımlarla
Tırmanırlar boynuzlu hayvanlar dik yamaca;
Hazırdır hepsine barınaklar:
Yüzlerce mağara vardır kayaların duvarlarında.

Korur onları Pan orada ve otururlar yaşam perileri
Çalılıkların nemli ve serin çukurlarında.
Ve, daha yüksek bölgelere duydukları özlemle,
Uzanır dallar gibi, birbirine yaslanmış ağaçlar.

Asırlık ormanlardır bunlar! Dimdik durur meşeler heybetle,
Birbirine girmiş dalları özgürce;
Akçaağaç usulca, ağırlaşmış özsuyuyla,
Yükselir tertemiz ve sallanır kendi yüküyle.

Ve sessiz gölgelerin çevresinden
Fışkırır ılık sütler, ana gibi, çocukları ve kuzuları bekleyen;
Değillerdir uzakta meyveler, ovaların olgun gıdası,
Ve damlar bal oyuk ağaç gövdelerinden.

Kalıtsaldır burada mutluluk,
Neşe saçar yanaklar ve dudaklar,
Ölümsüzdür her bir kişi kendi yerinde:
Mutlu ve sağlıklı herkes.

Ve o tertemiz ışığın altında yetişen
Şirin çocuk güçlü bir baba olur.

Şaşarız görünce bunları; sorarız hep şu soruyu:
Tanrı mıdır bunlar acaba yoksa insan mı?

Ve karıştığında Apollo çobanların içine
Görmüş benzediğini en güzellerinden birinin kendine;
Çünkü doğanın saflıkla egemen olduğu yerde,
Kaynaşır bütün dünyalar birbiriyle.

(Helana'nın yanına oturarak)

Böyle eriştik işte sen ve ben dileğimize;
Kalsın geçmiş gerimizde!
O, duyumsa en yüce tanrıdan doğduğunu!
Sen aitsin ilk evrene sadece.

Kalmamalısın sen bu sağlam kalede!
Ebedî gençlik gücümüzle,
Yaşayabilmemiz için mutluluk içinde,
Arkadya vardır Sparta'nın ilerisinde.

Kapılarak mutlu bir ülkede yaşamak isteğine,
Kavuştun burada en mutlu talihe!
Çardaklara dönüşüyor tahtlar:
Özgür olsun mutluluğumuz Arkadya kadar![434]

434 Arkadya'nın medeniyetten uzak doğal durumuna uygun.

SAHNE TAMAMEN DEĞİŞİR

(Kayalık mağaralara yaslanmış kapalı çardaklar. Çevredeki dik kayalıklara kadar uzanan gölgeli koru. Koro üyeleri, etrafa dağılmış, uyumaktadırlar.)

FORKIAS

Bilmiyorum daha ne kadar uyur bu kızlar;
Gördüler mi acaba rüyalarında, benim açıkça gördüğüm
Manzarayı, bilmiyorum onu da.
Uyandırıyorum onun için onları.
Şaşıp kalsın gençler,
Siz, orada aşağıda oturup duran sakallılar da onlarla beraber,
Görsünler sonunda inandırıcı mucizenin çözülüşünü.
Haydi! Haydi! Ve sallayın hemen saçlarınızdaki bukleleri!
Atın uykuyu gözlerinizden! Kamaştırıp durmayın gözlerinizi ve dinleyin beni!

KORO

Konuş haydi! Anlat, anlat, olan mucizeleri!
Duyalım daha iyi, asla inanamadığımız şeyleri;
Sıkıldık artık seyretmekten bu kayaları.

FORKIAS

Ovuşturur ovuşturmaz gözlerinizi, başladınız mı sıkılmaya hemen?
Dinleyin öyleyse: Bu mağaralar, oyuklar, çardaklar
Oldular barınak ve sığınak, âşık çobanlara olduğu gibi

Efendimize bizim ve hanımımıza da.

KORO

Nasıl? Şunların içi mi?

FORKIAS

Kopmuşlar
Dünyadan, yalnız beni, tek bir kişiyi, çağırdılar hizmet etmem için sessizce.
Şeref duyarak bundan çekildim bir kenara;
ama güvenilen kişilere yaraşır biçimde,
Başladım bakınmaya başka yerlere; döndüm bir oraya bir buraya,
Aradım kökler, yosun ve ağaç kabukları, etkisini bildiğim
bütün şeyleri:
Ve böylece yalnız kaldılar onlar.

KORO

Anlatıyorsun ki öyle, sanki koca dünyalar varmış içeride,
Ormanlar ve çayırlar, ırmaklar, göller! Uyduruyorsun masallar!

FORKIAS

Var elbette, siz deneyimsizler! Keşfedilmemiş derinlikler bunlar:
İç içe salonlar, yan yana avlular; düşünerek buldum bunları.
Ama birden yankılandı bir kahkaha mağaranın oyuklarında;
Baktım oraya: atlayan bir çocuk kadının kucağından adama,
Babanınkinden anneninkine! Öpüşmeler, koklaşmalar,
Çılgınca cilveleşmeler, şakadan bağrışmalar ve zevk çığlıkları
Çalınıyordu kulağıma art arda ve döndürüyordu başımı.
Çıplak, kanatsız bir melek, peri gibi, hayvansallıktan uzak,

Zıplıyor sert zeminin üstünde; ama yer, karşılık vererek,
Fırlatıyor onu yükseklere ve ikinci, üçüncü sıçrayışında
Değiyor yüksek kubbeye.
Bağırdı annesi korkuyla: “Zıpla istediğin kadar, gönlünce,
Ancak kalkışma uçmaya! Yasak sana uçmak özgürce.”
Uyardı onu babası içtenlikle: “Topraktadır itme gücü,
Odur seni fırlatan havaya; dokunursan yere ayağının baş parmağıyla,
Güçlenirsin toprağın oğlu Anteus gibi o anda.”
Ve işte o da bu şekilde o koca kayaların bir köşesinden
Diğerine sıçrıyor ve geri dönüyordu top gibi çarparak.
Ama kayboldu âniden yalçın kayanın yarığında,
Ve yitirdik gibi geldi onu! Ağlıyordu anne, avutuyordu baba,
Duruyordum ben de omuzlarımı silkerek, endişeyle.
Ama ne göreyim bir de!
Hazineler mi gizlenmiş oraya? Giymiş çiçekli çizgili bir elbise
Tüm güzelliğiyle.
Sarkıyor püsküller kollarından, uçuşuyor kurdeleler göğsünün etrafında;
Elinde altın lir, aynı küçük bir Föbus gibi,
Göründü neşeyle karşı yamacın köşesinde: şaşırdık biz,
Ve kucaklaştılar annesi ve babası sevinç içinde.
Nasıl da ışıldıyor öyle başı? Zordu tahmin etmek parlayanın
ne olduğunu:
Altın takılar mı? Alevi mi en güçlü ruhların?
Ve bütün davranışı şimdiden, çocuk olmasına rağmen
gösteriyordu
Efendisi olacağını tüm güzelliklerin, dolaşacağını onun bedeninde
Sonsuz müziğin ve bu şekilde dinleyeceksiniz siz de onu,
Ve hayran kalacaksınız görünce.

KORO

Mucize mi diyorsun sen buna,
Ey, Girit mahsülü?[435]

435 Forkias.

İşitmemişsin herhalde
Şiirsel öğretici bir söz hayatında?
Duymadın mı hiç Iona’yı,
Hiç mi dinlemedin Hellas’ın
Tanrısal kahramanlıklarla dolu
Atalar efsanesini?

Olup biten her şey
Günümüzde,
Hüzülü bir yankısıdır
Görkemli çağlarının atalarımızın!
Kıyaslanamaz anlattıkların,
Gerçekten daha inandırıcı,
O tatlı yalanla,
Maja’nın oğlu için söylediği şarkılarla.
Bu sevimli ve güçlü, henüz
Yeni doğmuş bebeği
Sarmışlar tertemiz pamuk gibi kundaklara,
Sarmalamışlar değerli süslü bezlerle
Geveze bir sürü bakıcı,
Kapılarak saçma hayâllere.
Çıkarıyor ama güçlü ve sevimli
Minik sahtekâr yumuşak,
Aynı zamanda da oynak elini ve ayağını
Kurnazca kundaktan dışarıya, erguvan renkli
Sıkan örtüsünü
Bırakıyor olduğu yerde,
Benziyordu gelişimini tamamlayan bir kelebeğe,
Sert kozasından,
Kanatlarını açarak, çevikçe çıkan,
Güneş ışıkları arasında havalarda muzip
Ve cesurca dalgalanan.

Böylece o da, en çevik olanı,
Hırsızlara ve dolandırıcılara,
Çıkarcıların[436] hepsine de

436 Hermes de sahtekârların ve hırsızların, hile ve yalanın tanrısıydı.

Ebediyen faydalı bir cin olsun diye!
Kanıtlayacak bunu yakında
En marifetli hünerleriyle:
Çalacak hızla denizlerin hâkiminden
Üç dişili yabayı, hattâ Ares'in kılıcını bile
Aşıracak kınından kurnazca,
Föbus'un okunu ve yayını ve
Hefestos'un[437] maşasını da;

437 (Lat. Vulcanus). Demircilerin tanrısı.

Alırdı belki Zeus'un, babasının elinden
Yıldırımı, korkmasaydı ateşten.
Yenecek Eros'u
Çelme takarak güreşte,
Aşırır, canı isterse, Kypris'in[438]

438 Kypris=Afrodit=Kıbrıs

Belindeki kemeri bile.

(Mağaranın içinden telli sazlardan gelen bir ses, duru melodiler duyulur. Herkes kulak kesilir ve derinden etkilenmişe benzer. Buradan itibaren sus işaretine kadar gür bir müzik işitilir.)

FORKIAS

Dinleyin şu tatlı sesleri!
Kurtulun çabuk efsanelerden!
Tanrılarınızın eski kavgalarını,
Bırakın bir yana onları! Kaldı artık geride.

Yok anlayan artık dilinizi,

Daha büyük bizim beklentimiz:
Çünkü gerekir kalpten gelmesi,
Kalbe hitap edecek şeyin.

(Kayalıklara doğru çekilir.)

KORO

Hoşlanıyorsan sen, ey korkunç yaratık,
Bu dalkavuk sesten,
Hissediyoruz biz kendimizi, henüz iyileşmiş gibi,
Yumuşak ve döküyoruz sevinç gözyaşları.

Yok olsun isterse güneşin parıltısı,
Aydınlıksa yüreğinin içi:
Buluruz biz kendi gönlümüzde,
Tüm dünyanın bizden esirgediğini.

(Helena, Faust ve Euphorion, yukarıda tarif edilen kıyafet içinde.)

EUPHORION

Duyunca siz çocuk şarkıları söylendiğini,
Gelir yerine hemen neşeniz;
Görünce benim uyumla zıpladığımı,
Hoplar anne-baba kalbiniz.

HELENA

Mutlu etmek için insanları, aşk,
Yaklaştırır soylu iki kişiyi birbirine;
Ama duyurmak için tanrısal bir haz
Üçleştirir bu ikiliyi.

FAUST

Tamam öyleyse her şey:
Ben seninim ve sen de benim,
Ve bağlandık böylece birbirimize;
Olamazdı ki başka türlü zaten!

KORO

Uzun yılların mutluluğu
Çocuğun tatlı varlığında
Toplanıyor bu çiftte:
O, nasıl da duygulandırıyor beni bu birleşme!

EUPHORION

Bırakın şimdi hoplayayım!
Bırakın şimdi zıplayayım!
Yükselmek Göklere,
Tutkumdur benim:
Geçiriyor bile beni ele.

FAUST

Ama ölçülü! Ölçülü!
Bırak ataklığı,
Gelmesin başına
Bir kaza,
Mahvetmesin bizi
Biricik oğlumuz!

EUPHORION

İstemiyorum daha uzun süre
Yapışıp kalmak yere:
Bırakın ellerimi,
Bırakın kıvırcık saçlarımı,
Bırakın elbiselerimi!
Benim değil mi hepsi.

HELENA

Ah, düşün, düşün,
Kime ait olduğunu,
Bizi nasıl üzeceğini,
Bozacak olursan
Benden, senden ve ondan
Oluşan bu güzelliği!

KORO

Korkarım, yakında
Dağılacak bu birlik!

HELENA VE FAUST

Dizginle, dizginle,
Annenin babanın hatırına,
Bu taşkın,
Şiddetli arzuyu!
Kal sakince burada
Renk kat meydana!

EUPHORION

Sizin hatırınıza sadece
Gem vuruyorum kendime.

(Koronun arasından kıvrılıp korodaki kızları dansa sürükleyerek.)

Süzülüyorum daha kolayca
Uçar gibi bu neşeli kızların etrafında.
Doğru mu şimdi bu melodi,
Bu hareketler?

HELENA

Evet, iyi yaptın!
Tut güzelleri ellerinden
Dans et dönerek!

FAUST

Bir bitse artık! Hoşlanmıyorum hiç Bu maskaralıktan.
(Euphorion ve koro, dans ederek ve şarkı söyleyerek, kol kola dönerler.)

KORO

Oynatırsan sen
Kollarını böyle güzel,
Kıvırcık saçlarını
Sallayıp savurursan tüm parlaklığıyla,
Tüy gibi hafif ayaklarınla
Uçarsan yerin üstünde,
Bir orada bir burada
Girersen kızların kollarına,
Ulaştın demektir amacına,
Ey sevimli çocuk!

Sendedir bizim gönlümüz
Sana akar içimiz.

(Ara)

EUPHORION

Tüy gibi ayaklı
Bir sürü karacasınız siz,
Yeni oyunlar için
Gelen, yakınlardan!
Avcıyım ben,
Siz de avım.

KORO

İstersen yakalamak bizi
Etme acele!
Sonuçta tek isteğimiz bizim,
Sarılmaktır sana,
Ey güzel çocuk!

EUPHORION

Haydi hemen ormanlara!
Kütüklerin ve taşların arasına!
Kolay elde edilen,
Tiksindirir beni,
Zevk verir yalnızca
Kazanılan zorla.

HELENA VE FAUST

Bu ne taşkınlık! Bu ne çılgınlık!
Beklememeli daha ölçülü olmasını!
Borazan sesleri gibi
Çınlatıyor ovaları ve ormanları:
Bu ne hoyratlık! Ne çığlık!

KORO

(Teker teker, hızla araya girerek)

Geçti yanımızdan, bakmadan bize!
Küçümseyerek, hor görerek bizleri,
Getiriyor oysa sürükleyerek şimdi
Aralarından en vahşisini.

EUPHORION

(içeriye genç bir kızı taşıyarak)

Zorla getiriyorum bu güçlü kızı buraya
Alet etmek için emellerime!
Kendi keyfim, kendi zevkim için
Sıkıyorum asi göğsünü,
Öpüyorum direnen ağzını,
Sezdiriyorum ona gücümü ve isteğimi.

KIZ

Bırak beni! Ruhun cesareti ve gücü de
Vardır bu bedende;
Seninki gibidir bizim irademiz de
Kolay kolay yenilmez öyle.
Kıstırdın mı sanıyorsun beni?
Fazla güveniyorsun kollarına!

Dene bakalım tutmayı beni
Yakarım keyfime, aptal seni.

(Kız tutuşur ve alev olarak yükselir.)

Gel peşimden havalara,
Gel peşimden sarp uçurumlara,
Yakala da görelim kaybolan avını!

EUPHORION

(Son alevleri de üstünden silkerek)

Üst üste yığılmış kayalar burada
Ormandaki çalılıklar arasında!
Neme gerek daracık yerler?
Gencim ve körpeyim daha!
Rüzgârlar, evet uğulduyorlar,
Dalgalar da orada coşuyorlar,
Duyuyorum ikisini de uzaktan:
İsterdim olmak yakın!

(Kayalardan giderek daha yükseklere sıçrar.)

HELENA, FAUST VE KORO

Benzemek mi isteğin dağ keçilerine?
Korkuyoruz düşeceksin diye.

EUPHORION

Çıkmalıyım hep daha yükseklere,
Bakmalıyım hep daha uzaklara!
Biliyorum şimdi nerede olduğumu:
Ortasındayım tam adanın,

Pelops diyarının,
Akraba olduğu yerde denizlerle karaların!

KORO

İstemez misin yaşamak huzurla
Dağlarda ve ormanlarda?
Başlarız birazdan
Sıra sıra asmalar aramaya,
Tepelerin yamaçlarında,
Toplarız incirleri ve altın sarısı elmaları.
Ah, bu güzel ülkede
Kal sen de işte güzelce!

EUPHORION

Barış düşleri mi gördüğünüz?
Düşlesin, kim isterse.
Savaştır parolamız!
Zafer! Ve bu böyle sürer gider.

KORO

Barıştayken
Savaşı isteyen,
Tüketmiştir
Tüm umutlarını.

EUPHORION

Bu memleketin
Tehlike içinde tehlikeyle doğan çocukları,

Özgür, sınırsız bir cesaretle,
Düşünmeden döken kanlarını,
Dizginleyemeyen
O kutsal amaçlarını,
Kazanç sağlasın
Tüm savaşanlara!

KORO

Bakın yukarıya, ne kadar yükseldi!
Ve küçük gelmiyor yine de gözlerimize:
Bürünmüş gibi zırhlara kazanmak için zafer,
Parıldıyor, tunç ve çeliktenmişçesine.

EUPHORION

Ne surlar, ne de duvarlar engel ona,
Herkes ancak kendi benliğinin farkında!
Sağlam bir kaledir onun tunçtan göğsü,
Karşı koyacak her akına.
İstemiyorsanız kuşatılmak,
Koşun çabuk silahlanarak meydanlara!
Amazon olacak kadınlar
Ve birer kahraman bütün çocuklar.

KORO

Kutsal şiir,
Yükselsin göğe doğru!
Parlasın, yıldızların en güzeli,
Uzakta ve daha uzaklarda!
Ulaşır bize o yine
Her zaman, duyuluyor hâlâ sesi,

Ve ediyor mutlu bizi.

EUPHORION

Hayır, bir çocuk olarak çıkmadım ortaya: Silahlara bürünmüş bir delikanlı var karşınızda! Katılıyor güçlülerin, özgürlerin ve yiğitlerin arasına, Ulaşmış çoktan ruhun olgunluğuna. Haydi ileri! Orada şimdi
Açılıyor şan ve şeref yolu.

HELENA VE FAUST

Gelir gelmez dünyaya,
Görmeden mutlu gün yüzü daha,
Özlüyorsun baş döndürücü yükseklerden
Atlamaya acılarla dolu boşluğa.
Hiç mi yok değerimiz bizim
Senin için?
Bir rüya mı bu tatlı birlik?

EUPHORION

Ve duyuyor musunuz denizden gelen gök gürültüsü seslerini?
Yankılanıyor orada vadiden vadiye,
Giriyor ordular birbirine toz ve dalgalar içinde,
Saldırı içinde saldırıyla acı ve ıstıraba doğru!
Ve ölüm
Yazgıdır:
Kabul etmeli bunu.

HELENA, FAUST VE KORO

Ne felâket! Ne korkunç bir manzara!

Yazgın mı senin ölüm?

EUPHORION

Seyirci mi kalayım olanlara?
Hayır, katılacağım dertlere ve sıkıntılara!

ÖNCEKİLER

Cesaret ve tehlike!
Ölümcül kader!

EUPHORION

Olsun! —Ve bir çift kanat
Açılıyor yine de!
Oraya! Gitmeliyim! Gitmeliyim!
Bırakın da uçayım!

(Kendini boşluğa bırakır. Açılan giysisi onu kısa bir süre havada tutar, başı aydınlanır, arkasından ışıktan bir şerit belirir.)

KORO

İkarus! İkarus![439]

439 Yapay kanatlarla uçan ama güneşe çok yaklaşınca kanatlarındaki balmumu eriyen ve denize düşen İkarus, Dadelus'un yeğeni. Euphorion ile İkarus karşılaştırılmaktadır.

Ne felâket!

(Güzel bir delikanlı anne ve babasının ayaklarının dibine düşer, ölüyü tanıdık birine benzetirler; ama bedeni anında yok olur, başının çevresindeki ışık halkası, kuyruklu yıldız gibi göğe doğru yükselir. Elbisesi, mantosu ve liri yerde kalır.)

HELENA VE FAUST

İzliyor sevincimizi
Derin bir acı.

EUPHORION’UN SESİ

(Derinlerden)

Bu karanlık diyarda,
Anne, beni yalnız bırakma!

(Sessizlik)

KORO

(Ağıt)

Değilsin yalnız! —Ol nerede olursan!
Çünkü sanıyoruz seni tanıdığımızı;
Ah! Yitip gitsen de dünyadan,
Ayrılmayacak asla yüreğimiz senden.
Yakınmıyoruz bile neredeyse,
Ağıt yakıyoruz özenerek kaderine:
İyi ve kötü günlerinde senin
Güzel ve büyüktü şarkıların ve cesaretin.

Ah, mutlu geldin yeryüzüne,
Yüce atalar, büyük bir güçle,
Erken kıydın kendine, ne yazık ki,
Kopardın gençliğinin çiçeğini!
Keskin bir zekâ, kavramak için dünyayı,
Herkesin arzusunu sezen ince bir ruh,
Uyandırdın en güzel kadınlarda aşk ateşini

Ve kendine özgü şarkı söyleme kabiliyetinle.

Ama atıldın sen, önlenemez bir
Özgürlükle, talihin o belirsiz ağına:
Ayırdın böylece kendini zorla
Gelenekten ve yasadan;
Sonunda ama yüce bir duygu,
Harekete geçirdi o saf cesaretini,
Elde etmek istedin harika şeyleri,
Başaramadın ama.

Kim başarabilirdi ki? —Ne acıklı bir soru,
Talihin kendini gizlediği,
Bu bahtsız günde
Kan ağlarken bütün halk sessizce.
Ama tazelenin yeni şarkılarla,
Durmayın artık iki büklüm orada:
Yetiştirir bu toprak yeniden,
Eskiden beri yetiştirmekte olduğu gibilerini.

(Kesin sessizlik. Müzik kesilir.)

HELENA

(Faust'a)

Geçerli eski bir söz, ne yazık ki, benim için de:
Ya şamazmış mutluluk ve güzellik uzun süre birlikte.
Koptu yaşamın ve aşkın bağları;
Feryat ederek ikisine de veda ediyorum acıyla
Ve atıyorum kendimi bir kez daha kollarına.—
Persefona, al oğlumu ve beni yanına!

(Faust'a sarılır, bedeni kaybolur, elbisesi ve tülü Faust'un kollarında kalır.)

FORKIAS

(Faust'a)

Tut sıkıca geride kalanları elinde!
Bırakma o elbiseyi! Başladılar bile
Çekiştirmeye eteklerinden cinler, götürmek istiyorlar onu
Yeraltına. Tut sıkıca!
Tanrıça değil artık yitirdiğin senin,
Tanrısal o! Yararlan bu yüce
Değer biçilmez lütuftan ve yüksel göklere:
Uzaklaştıracak o seni tüm adiliklerden hızla
Götürecek, dayanabildiğin süre, sonsuz uzaya.—
Görüşeceğiz seninle yeniden, uzakta, buradan çok uzak bir yerde.

(Helena'nın elbiseleri buluta dönüşerek Faust'un etrafını sarar, onu yerden kaldırır ve birlikte yükselip giderler.)

FORKIAS

(Euphorion'un giysisini, mantosunu ve lirini yerden kaldırır, sahnenin önüne çıkar, elindeki giysileri havaya kaldırarak konuşmaya başlar)

Buldum onları yine de iyi bir durumda!
Alevi tabi kalmamış olsa da,
Üzülmüyorum dünyanın haline ama.
Yeter bunlar, ilham vermesi için ozanlara,
Esnaf ve sanatkârları kışkırtmaya,
Ve geliştiremesem de onların yeteneklerini,
Verebilirim ancak ödünç olarak şu elbiseyi.

(Sahnenin önünde bir sütunun dibine oturur.)

PANTHALIS

Kızlar, çabuk haydi! Hazır kurtulmuşken büyüden,

İhtiyar Teselyalı cadının ruhu sıkan baskısından,
O karışık, iğrenç,
Kulakları tırmalayan, daha da beteri insanın içini bulandıran
tıngırtıdan.
İnelim Hades'e! İnmemiş miydi telaşla
Kraliçe de zaten aşağıya. İzlesin onu
Geç kalmadan sâdık hizmetkârlarının adımları!
Buluruz onu anlaşılmazın[440] tahtının yanında.

440 Persefone.

KORO

Kraliçeler, her yerde, kıvanç içindeler:
En yükseklerde Hades'te bile,
Katılırlar gururla kendi akranlarına,
Samimidirler Persefone ile;
Oysa bizler, gerilerde
Aşağıdaki Asfodelos çayırlarında,
Uzanıp giden kavakların,
Yemişsiz söğütlerin arasında,
Ne yapabiliriz ki?
Yarasalar gibi ötüp
Fısıldaşarak, sevimsiz, ürkütücü sesler çıkartmaktan başka.

PANTHALIS

Ün kazanmamış ve soylulukla ilgisi olmayan kişi,
Aittir doğa unsurlarına: koşun oraya!
Kraliçemle birlikte olmaktır dileğim;
Bahşediyor o bize hem liyakat, hem de sadâkat.

(Çıkar)

HEPSİ BİRDEN

Kavuştuk yeniden gün ışığına,
Gerçi artık değiliz birer kişilik,
Seziyoruz, biliyoruz bunu,
Ama dönmeyiz asla Hades'e geri!
Ölümsüz doğanın
Biz ruhlar üzerinde,
Bizim de onun üzerinde sonsuz hakları vardır.

KORONUN BİR BÖLÜMÜ

Şu binlerce dalın fısıldayarak titreyişi, hışırdayarak
sallanışı arasında
Cezbederiz, çekeriz biz oynaşarak köklerden yukarı yaşamın kaynağını
Dallara doğru; bazen yapraklarla, bazen de fışkıran çiçeklerle
Süsleriz uçuşan saçlarımızı bollaşsın diye bu havadar yerlerde.
Dökülünce meyveler, koşuşur hayat dolu insanlar ve sürüler
Kapışmak için, yemek için bunları bir an önce, itiş kakış içinde,
Ve eğilirler önümüzde hepsi, diz çökermiş gibi ilk tanrıların önünde.
Biz, şu kayalıkların uzaklara kadar yansıyan dümdüz aynasına
Sokuluruz biz, dalgalar halinde hareket ederek, yanaşırız;
Kulak kabartır, dinleriz tüm sesleri, kuş cıvıltılarını,
çoban kavallarını,
Olsun isterse Pan'ın korkunç sesi, hazırdır yanıtı.
Hışırdarsa, karşılık veririz hışırdayarak, gürlerse gök,
gürleriz biz de
Katlayarak sarsıcı bir şekilde o sesi, üç misli, on misli.

KORONUN ÜÇÜNCÜ BÖLÜMÜ

Bacılarım, biz, daha duygulu olanlar, akarız biz hızla ırmaklarla birlikte;
Çünkü çeker o uzaklardaki süslü tepeler bizi.

Akarız hep aşağıya doğru, sularız biz hep daha derinleri, kıvrılıp dalgalanarak,
Önce çayırları, sonra otlakları, sonra da evin arkasındaki bahçeyi.
Orada belirler servilerin ince dorukları
Ovayı, kıyı şeridini ve havaya yükselen dalgaların aynasını.

KORONUN DÖRDÜNCÜ BÖLÜMÜ

Akın siz diğerleri, nerede çekerse canınız: çağlayarak kuşatırız biz, kuşatırız
Her yanı ekili tepeleri, asmaların kütüklerde yeşerdiği yerleri;
Görünür orada bize, günün her saatinde, bağcının tutkusu
Sevgi dolu çalışmasının kuşkulu başarısı.
O bazen çapayla, bazen de kürekle kazıp yığarken toprakları,
budarken asmaları, bağlarken ekinleri
Yakarır tüm tanrılara, en çok da bereket veren güneş tanrısına.
Bacchus, nazlı, ilgilenmez pek bu sâdık uşağıyla,
Dinlenir o çardaklarda, uzanır mağaralarda, oynaşır en genciyle Faun'ların.
Neye ihtiyacı varsa rüya âleminin yarı sarhoşluğunda,
Saklanır bunlar sonsuza dek serin mağaraların sağında ve solunda,
Tulumlarda, küplerde ve kaplarda.
Ama bütün tanrılar, özellikle de Helios,
Hava, nem, ısı vererek yığınca olgunlaşan meyveleri,
Canlanır bir anda, sessizce çalıştığı yerler bağcının,
Ve hışırdar bütün yapraklar, atlar asmadan asmaya hışıltılar.
Gıcırdar sepetler, takırdar kovalar, esner küfeler,
Dökülür hepsi, şarapçının içinde bütün gücüyle dans ettiği
büyük fıçıya.
Ve böylece o tertemiz, bol sulu meyvelerin kutsal yığını
Ezilir ayaklarla küstahça: karışır birbirine köpürerek, fışkırarak,
çiğnenir iğrençe. Ve çınlar kulaklarda tunç kapların sesleri;
Çünkü yırtmıştır Dionysos artık giz perdesini,
Çıkar ortaya keçi ayaklılar ve onların salınan dişileri de birlikte,
Ve bağırır bunların arasında Silenus'un[441] uzun kulaklı hayvanı

441 Şarap tanrısı Bacchus'un alayında bir eşeğin üstündeki ihtiyar.

delice.
Esirgenmiyor hiç bir şey! Çiğniyor yarık ayaklar tüm
ahlâk kurallarını,
Uyuşur bütün hisler, sağır ediyor kulağı iğrenç sesler.
Arıyor kadehlerini sarhoşlar, dolmuş tıka basa kafa ve mideler;
Dikkatlidir hâlâ aralarında bir ikisi, ama arttırır onlar da
karmaşıklığı:
Çünkü yapabilmek için yeniden şarap, boşaltılmalıdır eski tulum
hızla gövdeye!

(Perde iner.)

(Forkias, sahnenin önünde bir dev gibi doğrulur, yüksek ökçeli pabuçlarını çıkarır ve gerektiği halde, oyunun son bölümünü yorumlamak için Mefistofeles olarak ortaya çıkar.)

Dördüncü Perde

DAĞLIK BÖLGE

(Dik keskin kaya tepeleri)

(Bir bulut yaklaşır, tepeye yaslanır ve öndeki çıkıntılı düzlüğe çökerek dağılır.)

FAUST

(Görünür)

Bakarak ayaklarımın altındaki en derin yalnızlığa,
Çıkıyorum ağır, düşünceli adımlarla bu tepenin kenarına,
Son veriyorum görevine bulutumun,
Aydınlık günlerde beni karada ve denizlerde dolaştıranın.
Ayrılıyor benden usulca, dağılmadan.
Yöneliyor doğuya topak bir küme halinde.

İzliyor onu gözlerim şaşkın, hayranlıkla.
Bölünüyor giderken, dalgalı ve değişken;
Ama biçimlenmek istiyor yeniden. —Evet, yanıltmıyor
gözlerim beni!
Uzanmış görkemle güneşte parlayan yastıklar üzerine,
Dev gibi fakat tanrısal bir kadın görüntüsü,
Görüyorum onu! Benziyor Iona’ya, Leda’ya, Helena’ya,
Ne görkemli, ne güzel görünüyor gözlerime!
Ah! Kayboluveriyor hemen! Biçimsiz-geniş, bir yığın halinde
Duruyor öylece doğuda, uzaktaki buzdağları gibi,
Ve yansıtıyor göz kamaştırarak geçmiş günlerin büyük anlamını.

Kuşatıyor ama ince, aydınlık bir sis şeridi
Göğsümü ve alnımı, ferahlatarak, serin ve okşayarak.
Çıkıyor şimdi hafif ve ürkekçe yükseğe ve daha yükseklere,
Toplanıyor orada. —Yanıltıyor mu büyüleyen bir görüntü beni
İlk gençliğimden kalan, çoktandır özlemini çektiğim birisi?
Fışkırıyor kalbimin en derinliklerindeki ilk hazineler:
Anımsatıyor bana narin kıvrımları Aurora’nın aşkını,
O bir anda hissedilen, ilk, anlaşılması zor bakışı,
Sahip olunduğunda tüm hazinelerden parlak ışığı.
Yükseliyor bu tatlı görüntü ruh güzelliği gibi,
Çözülmüyor, dağılıyor havada
Ve alıp götürüyor en güzel şeyleri içimdeki.

(Yedi millik bir çizme yere basar. Arkasından hemen bir tane daha gelir. Mefistofeles çizmeleri ayağından çıkarır. Çizmeler hızla yollarına devam ederler.)

MEFİSTOFELES

İlerleme derim sonunda buna ben!
Söyle ama şimdi: ne yaptığını sanıyorsun sen?
Ne diye indin bu dehşetin ortasına

Ürkütücü esneyen kayaların arasına?
İyi bilirim ben bunları, ama burasını değil:
Çünkü aslında burası cehennemin dibiydi.

FAUST

Eksik olmaz hiç saçma hikâyelerin
Başladın yine bol keseden atmaya!

MEFİSTOFELES

(Ciddiyetle)

Yüce tanrı —biliyorum sebebini de—
Gökten indirip bizi derinin derinine sürdüğünde,
Ortasında alevlerin fışkırdığı, çevresinde
Sonsuz bir ateşin yandığı o yerde,
Büyük aydınlık karşısında
Kaldık çok rahatsız, zor bir durumda.
Başladı bütün şeytanlar öksürmeye,
Yukarıdan ve aşağıdan üflemeye;
Doldu cehennem kükürt kokusuyla, yelle:
Öyle bir gaz oluştu ki! Korkunçlaşıyordu bu gaz giderek,
Öyle ki, yeryüzünün düz kabuğu bile kısa sürede,
Yarıldı çatlayarak tüm kalınlığına rağmen.
Bulduk o gün kendimizi başka bir dorukta:
En altta olan yerler eskiden, oldu şimdi birer tepe.
Dayanır buraya işte, en alttakini en üste çıkartma
Konusundaki doğru öğretiler.
Çünkü kurtulunca biz cehennem çukurunun tutsaklığından,
Kavuştuk egemenliğin özgür havasına.
İyi saklanan, herkesin bildiği bir sır,
Ve açıklanacak toplumlara çok sonraları ancak.

(Efes, 6,12)

FAUST

Durur karşımda dağlar soylu-sessiz;
Sormam: nereden? ve: neden?
Yaratırken doğa kendini, kendi içinde,
Sokmuş yeryüzünü de yuvarlak bir biçime,
Oluşturmuş tepeleri ve uçurumları sevinçle
Ve dizmiş kayaları ve dağları peş peşe,
Bağlamış sonra tepeleri yumuşak bir eğilimle
Vadilere.
Yeşillenir, büyür burada bitkiler ve mutlu etmek için kendini
Yoktur gerek taşkınlığa çılgınca.

MEFİSTOFELES

Konuşabilirsiniz böyle siz! Açık gün gibi her şey sizce;
Fakat anlatır başka türlü, olayın tanığı.
Oradaydım ben, henüz aşağıda kaynayarak
Kabarırken uçurumlar ve taşırken alevleri akıntılarla,
Fırlatırken uzaklara dağları, Moloh'un çekici,
Döverek kayaları.
Hâlâ durmakta tonlarca yabancı kütle bu toprakların üstünde:
Kim açıklayabilir böylesine bir fırlatma gücünü?
Kavrayamıyor filozof bunu bir türlü:
Duruyor işte kaya öylece, bırakmalı onu yerli yerinde,
Harap olduk düşünmekten onu.
Anlar bunu sadece saf ve basit halk
Ve vazgeçmez bu görüşünden;
Olgunlaşmıştır çoktan onun kafasında bu bilgelik:
Bir mucize bu, saygınlık kazandıran şeytana.
Dayanarak inanç derneğine topallayarak gider
Benim gezginim Şeytan Taşı'na, Şeytan köprüsüne.

FAUST

İlginç tabii görmek,
eytanların doğayla ilgili düşüncelerini öğrenmek.

MEFİSTOFELES

Bana ne bundan! Nasıl olursa olsun doğa,
Şeref meselesidir bu: Oradaydı şeytan, yapılırken bu işler.
Biziz büyük işleri başaracaklar!
Kargaşa, şiddet ve anlamsız işler! İşte işaretleri!—
Konuşayım ama sonunda anlaşılır bir dille:
Yok muydu hoşuna giden bir şey bizim yeryüzünde?
Bakarken uzaklara sen
Kaçırdın gözünden dünyanın servetini ve görkemini; (Matheus 4)
Ama yetinmeyi bilmeyen sen,
Duymadın mı hiç bir istek?

FAUST

Hem de nasıl! Oldu büyük bir isteğim.
Tahmin et!

MEFİSTOFELES

Hemen.
Dilerdim kendime şöyle bir başkent,
Ortasında halkın yemek artıkları,
Eğri büğrü dar sokaklar, sipsivri çatılar,
Yoksul pazarında lahana, şalgam, soğanlar,
Kara sineklerin yağlı pirzolaları aşırmak için
Yerleştiği et tezgâhları:
Vardır burada her zaman kesinlikle
Pis bir koku ve faaliyet.
Sonra büyük meydanlar, geniş caddeler,

Sözde bir asalet görünümü uyandıran,
Ve sonunda, şehir kapısının dışında
Kenar semtler, uzanıp giden sınırsızca.
Keyif verirdi bana faytonlar,
Gürültüyle sağa sola gidip gelmeler,
Oraya buraya sonsuz koşuşturmaları
Dağılmış karınca yuvalarının,
Binsem de arabaya, gitsem de atla,
Olurdum ben hep bunların ortasında,
Görürdüm saygı yüz binlerce kişiden.

FAUST

Yetmez memnun etmeye bunlar beni!
Hoşuna gider insanın, nüfusun artması,
Halkın kendi düzeyine göre rahat beslenmesi,
Hattâ kendini geliştirmesi, bir şeyler öğrenmesi
Ve yetiştiririz böylece ancak âsileri.

MEFİSTOFELES

Sonra, heybetli, kendimden emin,
Yaptırırdım bir saray kendime, şehrin güzel bir yerinde.
Ormanı, tepeleri, düzlükleri, çayırları, tarlaları
Çevirirdim muhteşem bir bahçeye:
Yeşil duvarların önünde kadife gibi çimler
Dümdüz yollar, sanatsal gölgelikler,
Kayadan kayaya dökülen şelaleler,
Ve çeşit çeşit fıskiyeler:
Yükselirken görkemle onlar orada; saçılırdı yanlara,
Binlerce küçük zerrecikler.
Sonra ama en güzel kadınlara
Yaptırırdım sıcak, rahat köşkler,
Sonsuz zaman geçirirdim orada

Çekilirdim en sevdiklerimle beraber inzivaya.
Kadınlar diyorum! Çünkü düşünürüm ben
O güzelleri çoğul olarak her zaman.

FAUST

Hem kötü, hem modern!
Seni Sardanapal seni!

MEFİSTOFELES

Tahmin edilebilir mi senin ne istediğin?
Soylu-cesur bir girişimdi!
Bu kadar yaklaşmış olman aya,
Tutkun muydu çeken seni oraya?

FAUST

Yok ilgisi! Bu yerkürede
Var hâlâ büyük işler yapmak için yer yeterince.
Başarılacak şaşırtıcı işler!
Seziyorum güç kendimde cesurca girişimlere.

MEFİSTOFELES

Ve kazanmak mı istiyorsun ün?
Belli oluyor, kahraman kadınların soyundan geldiğin!

FAUST

Güç kazanmak isterim, mülk!

Eylemdir önemli olan, ün ise hiçbir şey.

MEFİSTOFELES

Olacaktır yine de şairler,
Gelecek kuşaklara senin görkemini anlatacaklar,
Çılgınlığı çılgınlıkla coşturacaklar.

FAUST

Anlamazsın sen bunları.
Nereden bilecekmişsin insanların istediğini!
Senin iğrenç varlığın, acı, sivri,
Nereden bilecek insana gerekeni.

MEFİSTOFELES

Olsun bakalım senin istediğin gibi!
Anlat bana şimdi tüm hayâllerini!

FAUST

Yönelmişti gözlerim engin denize:
Kabarıyordu deniz, yığılıyordu kendi üstüne,
Gevşiyordu sonra, salıyordu dalgaları,
Saldırmak üzere düz kıyılara boylu boyunca.
Ve buydu kahreden beni: Taşkınlığın
Tutkuyla kabaran kanı yüzünden,
Herkesin hakkına saygı duyan özgür ruhu
Duygularla çelişkiye düşürmesi gibi.
Sandım bir tesadüf bunu, baktım daha dikkatle:
Duruyordu dalga ve çekiliyordu sonra geriye,

Uzaklaşıyordu gururla ulaştığı hedeften;
Tekrarlanacaktır bu oyun yine, günü geldiğinde.

MEFİSTOFELES

(Seyircilere)

Yeni değil bu benim için;
Biliyorum yüz bin yıldır.

FAUST

(Coşkuyla devam ederek)

Yaklaşıyor sinsice dalga, binlerce sahile,
Dağıtmak için bereketsizlik, bereketsiz kendisi de;
Kabarıyor şimdi ve büyüyor ve yuvarlanıyor ve kaplıyor
Issız alanın o iğrenç yüzeyini.
Hükmediyor orada dalga üstüne dalgaların gücü,
Çekiliyor geri ve yaradığı yok bir işe!
Kapılıyorum kuşkulu bir kaygıya:
Gem vurulamayan unsurların anlamsız gücü!
Çabalıyor aklım aşmaya kendini:
İstiyorum savaşmak buna karşı, istiyorum yenmek onu!
Ve mümkündür bu! Kabarsın kabarabildiği kadar,
Yalayıp geçer ancak tepeleri;
Taşsın istediği kadar,
Durur karşısında gururla küçük bir tepe bile,
Çeker onu küçük bir çukur kendine güçle.
Canlandı o anda kafamda planlar peş peşe:
Eriş o eşsiz zevke,
Uzaklaştır kıyıdan zorba denizi,
Daraltarak o yaş sahanın alanını
Ve it ta derinine, kendi içine suları!
Yaptım açıklamasını kendime adım adım;

Budur benim arzum: yardımcı ol bana onu gerçekleştirmeme!

(Seyircilerin arkasından, uzaktan, sağ taraftan davul sesleri ve savaş müziği.)

MEFİSTOFELES

Öyle kolay ki bu! —Duyuyor musun uzaktaki davul seslerini?

FAUST

Yine mi savaş! Hoşlanmaz akıllı kişi duymaktan bu sesleri.

MEFİSTOFELES

Savaş veya barış: akıllıca bir çaba,
Çevirmek için durumu kendi yararına.
Gözetler insan, kollar uygun her fırsatı.
İşte fırsat: haydi, Faust, onu yakala!

FAUST

Uğraştırma beni bu bilmecelerinle!
Ve söyle özünü: nedir yapılacak iş? Açıkla.

MEFİSTOFELES

Kaçmadı gözümden gezim esnasında:
İyi yürekli imparator büyük sıkıntılarda;
Bilirsin onu! Biz imparatoru oyaladığımızda,
Sahte servetler sunduğumuzda,
Onun olmuştu bütün dünya.

Çıkmıştı çünkü genç yaşta tahta,
Ve varmıştı yanlış kararlara:
Sandı ki yürüyebilir bir arada
Ve arzu edilecek bir şeydir ve güzeldir,
Hükmetmek ve sefa sürmek aynı zamanda!

FAUST

Büyük bir hata! Hükmedecek olan kimse,
Zevk almalıdır hükmetmekten;
Dolup taşar yüce bir istekle yüreği,
Ama ne olduğunu niyetinin hiç kimse bilmemeli.
Fısıldadığı en sâdıklarının kulağına,
Getirilir yerine anında, ve şaşar buna bütün dünya.
Kalır böylece her zaman en yüksek mertebede,
En saygın yerde! —Adileştirir insanı sefa.

MEFİSTOFELES

Böyle değil o! Sefa sürdü kendisi de, nasıl hem de!
Bu yüzden sürüklendi memleket kargaşaya,
Büyük küçük, herkes düşman oldu birbirine
Ve sürdü, öldürdü kardeş kardeşi,
Kaleler kalelere, şehirler şehirlere,
Esnaf soylulara,
Papaz cemaate karşı savaş açtı:
Yüz yüze gelen herkes düşmandı birbirine.
Kiliselerde cinayetler ve adam öldürmeler, kayboluyordu
Şehir kapısının dışına çıkan tüccarlar ve gezginler.
Artmıştı herkesin cesareti oldukça;
Çünkü yaşamak demek, savunmak demekti kendini! —
Böyle yürüyordu işler.

FAUST

Yürüyordu-topallıyordu, düşüyordu, kalkıyordu ayağa tekrar!
Takla atıyordu sonra, yığılıp kalıyordu külçe gibi.

MEFİSTOFELES

Ve yoktu hakkı kimsenin yermeye bu durumu:
Olabiliyordu, olmak istiyordu herkes muteber.
Adam sayıyordu kendini en küçüğü bile.
Ama usandılar sonunda bu durumdan en iyileri.
Ayaklandılar şiddetle halkın akıllıları
Ve dediler ki: “Olmalıdır efendimiz, huzur sağlayabilen bize,
Yapamıyor, yapmak istemiyor bunu imparator —seçim yapalım,
Canlandırsın yeni imparator ülkeyi tekrar,
Sağlayarak güvence her birimize,
Birleştirsin huzuru ve adaleti
Yeni yaratılan bir dünyada!”

FAUST

Papaz lafına benzedi bu.

MEFİSTOFELES

Papazlardı zaten söyleyen bu sözleri!
Güvenceye aldılar şişko göbeklerini;
Onlardı asıl kışkırtan isyanı.
Yayıldı ayaklanma, kutsandı ayaklanma,
Ve kendisine neşe aşıladığımız imparatorumuz,
Geliyor buraya, belki de son savaşına.

MEFİSTOFELES

Gel, seyredelim! Yitirmemelidir umudunu yaşayan.
Çıkartalım onu bu dar boğazdan!
Kurtardık mı bir kere, kurtarmış sayılırız bin kere.
Kim bilir, nasıl düşeceğini zarların!
Ve varsa eğer şansı imparatorun, olur tebası da.

(Dağın ortasındaki kayalıkların üstüne çıkarlar ve vadideki ordunun dizilişini seyrederler. Aşağıdan davul sesleri ve savaş müziği duyulur.)

MEFİSTOFELES

Görüyorum, iyi mevzilenmişler;
Katılırsak biz de, kesindir zafer.

FAUST

Ne beklenebilir ki orada?
Hile! Büyüleyip göz boyama! Boş gösteriş!

MEFİSTOFELES

Bir savaş tuzağı, kazanmak için çarpışmaları!
Odaklan büyük düşüncelere,
Çıkarmadan aklından amacını!
Koruyabilirsek imparatorun tahtını ve ülkesini,
Diz çökersin sen önünde ve alırsın karşılığında
Tımar olarak uçsuz bucaksız kıyıları.

FAUST

Yaşamışsın şimdiye kadar bir çok olay;

Haydi, kazan şimdi de bir savaş!

MEFİSTOFELES

Hayır, sen kazanacaksın savaşı! Sensin
Bu sefer başkomutan.

FAUST

Tam bana göre,
Emir vermek, hiç anlamadığım bir yerde!

MEFİSTOFELES

Bırak bu işi kurmay heyetine,
Ve kolaylaşır işi mareşalin.
Sezdim çoktan savaşın kötülüğünü,
Kurdum hemen bir savaş heyeti,
Anadağın ilkel ve güçlü insanlarından oluşan;
Ne mutlu bir araya toplayabilene onları!

FAUST

Nedir o karşıda gördüğüm? Kim bu silahlılar?
Ayaklandırdın mı dağ halkını?

MEFİSTOFELES

Hayır! Yalnız Bay Peter Squenz gibi
Toparladım yağmacıların en iyilerini.

(Üç güçlü adam görünür (Sam.II, 23,8)[442])

442 Bkz. Sam. 23, 8.

Davut'un yiğit askerleri.

Yoşev-Başşevet, Dodo oğlu Elazar, Hararlı Age oğlu Şamma. 2. Samuel Kitabı Kral Davut'un krallığının bir tarihçesidir. Davut, önce Yahuda oymağının, sonra da bütün İsrail'in kralı oldu.

Goethe burada geçen isimlerin yerine savaşın üç vahşi unsurunu, saldırı, ganimet zevki ve ezici gücü temsil eden üç isim seçmiştir. Raufebold: Saldırgan; Habebald: Yağmacı; Haltefest: Sıkı tutan.

Geliyor işte benim adamlarım!
Görüyorsun: hepsinin yaşı,
Giysisi ve silahları farklı;
Zorlanmayacaksın onlarla.

(Seyircilere)

Seviyor her çocuk zamanımızda
Zırhlı giysiyi ve şövalye yakalığını,
Ve birer sembol oldukları için bu yağmacılar,
Herkesin daha da hoşuna gidecekler.

RAUFEBALD

(Genç, hafif silahlı, rengârenk giysili.)

Bakarsa birisi gözümün içine,
Yapıştırırım anında yumruğu çenesine,
Ve kaçmaya kalkan korkağı,
Yakalarım ensesinden.

HABEBALD

(Olgun, silahlı, gösterişli kıyafetler içinde.)

Boş işler bunlar, maskaralık hepsi,
Zehir edersin gününü kendine;
Gayretli ol ele geçirmede,
Halledersin geri kalanını bir şekilde!

HALTEFEST

(Yaşlı, ağır silahlı, giysisiz.)

Kazanmazsın fazla bir şey yine de!
Tükenir en büyük servetler,
Akar gider yaşamın sellerinde:
İyidir almak aslında, ama daha iyisi: tutmaktır elinde!
Bırak, alsın bu kır saçlı adam idareyi ele,
Ve alamaz senin elinden hiçbir şey kimse!

(Hepsi birlikte daha derinlere inerler.)

DAĞIN ETEKLERİNDE

(Aşağıdan trompet sesleri ve savaş müziği duyulur.)

(imparatorun çadırı kurulur.)

(imparator, Başkomutan, Muhafızlar.)

BAŞKOMUTAN

İyi düşünülmüş bir karar,
Geri çekmek bütün orduyu
Bu savaşa elverişli vadiye;
Umarım: şans getirir bu seçim bize.

İMPARATOR

Göreceğiz işin nereye varacağını şimdi;
Kaçırıyor keyfimi ama bu yarı bozgun, geri çekilme.

BAŞKOMUTAN

Bak buraya prensim, sağ kanadımıza!
En uygun yerdir savaş için burası:
Dik değil tepeler, ama o kadar da kolay değil aşılması,
Bizim için yararlı, düşmanı kandırıcı,
Gizlenmiş haldeyiz yarı yarıya bu dalgalı alanda;
Edemez cesaret süvariler girmeye buraya.

İMPARATOR

Kalmıyor yapacak iş bana övmek dışında;
Ölçebilir gücünü kollar ve göğüsler burada.

BAŞKOMUTAN

Burada, şu ortadaki çayırın düz alanında,
Görüyorsun piyadeleri, susamışlar savaşa.
Parlıyor mızraklar havada,
Güneş ışıklarında, sabah sisinin arasında.

Dalgalanıyor bu güçlü birlik kara bulut gibi!
Tutuşuyor binlerce kişi gerçekleştirmek için büyük eylemi.
Anlayabilirsin buradan kalabalığın gücünü;
Güveniyorum ona, yaracak düşmanın gücünü.

İMPARATOR

Görüyorum ilk kez böyle bir manzarayı.
İki kat kuvvetli demektir böyle bir ordu.

BAŞKOMUTAN

Yok bildirecek bir şeyim sol kanadımızla ilgili:
Tutuyor yiğit kahramanlar sarp kayaları;
Şimdi silahların parladığı, o taşlık alanı,
Dar boğazı koruyan o önemli geçidi.
Seziyorum şimdiden: düşman güçlerinin bozguna uğrayacağını burada
Görülmemiş bir kanlı çarpışmada.

İMPARATOR

Yürüyorlar buraya işte, o sahte akrabalarım,
Amca, yeğen, kardeş diyenler bana,
Haddini aşanlar, sürekli ve tekrar tekrar,
Asamın gücünü, tahtımın şerefini çalanlar,
Ardından, bozuşunca aralarında, ülkeyi soyanlar
Ve şimdi, hepsi beraber, bana karşı ayaklananlar!
Çalkalanıyor topluluk bilinçsizce;
Gidiyor peşinden akıntının onları sürüklediği yere.

BAŞKOMUTAN

Gönderdiğim sâdık bir adamım, ulak olarak,
Koşuyor kayalardan aşağıya, aceleyle; umarım, başarmıştır işi.

BİRİNCİ ULAK

Başardık görevimizi,
Hile, cesaret ve becerimizle,
Girip çıktık her yere;
Değil ancak getirdiğimiz haberler iyi.
Ediyor bağlılık yemini
Sana, sâdık bir çok kişi;
Ama eyleme geçmeyişlerinin nedeni:
İç kargaşa ve halk tehlikesi.

İMPARATOR

Korumaktır kendini bencilliğin öğretisi,
Değildir şükran ve sevgi, görev ve onur.
Düşünmediniz mi hiç, bitti mi işiniz,
Yakar sizi de komşudaki yangın diye?

BAŞKOMUTAN

Geliyor ikinci ulak da; iniyor ancak ağır ağır aşağıya;
Titriyor yorgun adamın her yanı.

İKİNCİ ULAK

Farkına vardık önceleri keyifle
Vahşi varlığın çılgın koşusunu,
Beklenmedik şekilde, birdenbire
Çıktı ortaya yeni bir imparator,

Ve önceden belirlenen yollardan
Geçmekte halk şimdi kırlardan;
İzliyor açılan yalancı bayrakları
Hepsi! —Koyun sürüsü!

İMPARATOR

Yarar rakip bir imparator işime:
Hissediyorum şimdi ancak imparator olduğumu!
Giymiştim zırhımı askerdeyken sadece,
Kuşanıyorum şimdi onu daha yüce bir gayeyle.
En görkemli eğlencelerde,
Dört dörtlüktü her şey, vardı tek eksiğim: tehlike!
Önerdiniz hep savaş oyununu,
Oysa gerçek savaştı gönlümün istediği,
Ve vazgeçirmiş olmasaydınız savaşlardan beni,
Parlayacaktım şimdi kahramanlıklarım gibi.
Hissederdim göğsümün kabardığını,
Yansıdıkça hayâlim o ateş denizine:
Geliyordu üzerime unsur korkunç bir şekilde;
Sadece bir görünüştü ama parıltısı çok büyüktü.
Gördüm karışık zafer ve ün düşleri;
Telafi edeceğim günahkârca kaçırdıklarımı.

(Rakip imparatoru savaşa davet etmek üzere haberciler hazırlanır.)

(Faust, zırhlara bürünmüş, başında yarı kapalı bir miğfer. Üç güçlü adam, silahlı ve yukarıdaki gibi kıyafetler içerisinde.)

FAUST

Çıkıyoruz ortaya ve umarız, hor görülmeyiz;
Yararlıdır ölçülü davranmak, gereksiz olsa bile.
Bilirsin, kaygılı ve kuruntuludur dağlılar,
İyi anlarlar doğanın dilini ve kaya yazılarını.

Ovalardan çoktan geri çekilmiş olan ruhlar,
Yakışırlar her zamankinden fazla bu kayalıklara.
Çalışır onlar sessizce labirent gibi oyuklarda
O değerli gazın madenî dolu dolu kokusunda;
Sürekli ayrıştırır, dener, birleştirirken
Tek istekleri, yapmaktır yeni keşifler.
Ruh gücünün bir dokunuşuyla
Oluştururlar şeffaf biçimler;
Ardından billurun ve onun sonsuz sessizliğinde
Seyrederler olup bitenleri yeryüzünde.

İMPARATOR

Duydum söylediklerini ve inanıyorum sana;
Ama, yiğidim, açıkla bana: Ne işe yarar bunlar?

FAUST

Norcia'lı nekroman,[443] şu Sabinyalı,

443 Büyüyle ölüleri geri getireceğine inanan. Sabinya, nekromanların vatanı sayılırdı. Roma'da yakılmak üzere olan bir nekromanı son dakikada ölümden kurtarmış olan imparatora Faust, bu nekromanın elçisi olarak gelir ve savaşta ona yardımcı olmak ister.

Kulundur senin, sâdık ve onurlu.
Nasıl korkunç bir talihi olmuştu bir zamanlar:
Çatırdıyordu çalılar, çıkarıyordu dillerini alevler;
Sarmıştı çevresini kuru odunlar,
Karışmıştı katran ve kükürt kokusuyla;
Kurtaramazdı onu ne insan, ne tanrı, ne de şeytan —
Ama kurtarmıştı onu majesteleri, kırarak kor gibi zincirlerini!
Olmuştu bu Roma'da. Minnettar kaldı o sana,
Endişelenirdi sürekli senin için.
Unuttu kendini o andan itibaren tamamen.
Konuştu yalnız senin için yıldızlarla, derinlerle.
Görevlendirdi bizi ilk iş olarak,

Senin yanında bulunmakla. Büyüktür dağların gücü;
Hürdür orada doğa, üstün gücüyle,
Kalın kafalı papazlar ise büyücülük der buna.

İMPARATOR

Bu sevinçli günde, selâmlarken,
Neşeyle gelen, neşe içinde eğlenmek isteyen misafirlerimizi,
Memnun eder bizi, kalabalığın itişe kakışa
İçeriye girmek istemesi ve insanlar doluştukça salonların
dar gelmesi.
Ama seviniriz en çok o yiğidin gelişine,
Destek olmak üzere bize, sağlam adımlarla giren içeriye,
Kaderimizin belirleneceği,
Şu endişeli saatlerde.
Fakat burada, bu yüce anda,
Çekin savaş bekleyen kılıçtan güçlü elinizi!
Yüceltin şu ânı, binlerce kişinin yürümeye başladığı,
Benim için veya bana karşı savaştığı!
Neyse odur insan! Taht ve taç isteyen,
Lâyık olmalıdır kişiliğiyle böyle şereflere!
Bize karşı ayaklanan,
Kendine imparator ve topraklarımızın efendisi,
Ordunun komutanı, büyüklerimizin derebeyi diyeni,
Yollayayım kendi yumruğumla ölüler diyarına.

FAUST

Nasıl olursa olsun, tamamlamak uğruna büyük işi,
Yapmadın iyi, koymakla ortaya kelleni.
Süslenmemiş midir miğfer sorguç ve püsküllerle?
Korumaktadır o, bize cesaret veren başımızı.
Ne işe yarar, baş olmadan, öteki uzuvlar?
Uykuya dalınca baş, gevşer diğerleri de;

Yaralanırsa o, yaralanır ânında hepsi birlikte,
Yenilenir organlar, iyileşirse o hızla.
Bilir kol hemen hakkını korumasını,
Kaldırır kalkanı korumak için kafatasını;
Anlar yapması gerekeni kılıç anında,
Karşılar gelen darbeyi ve tekrarlar hareketi;
Paylaşır becerikli ayak onun mutluluğunu,
Biner ânında yere serilenin ensesine.

İMPARATOR

Böyle işte benim öfkem, yapacağım ona da aynen öyle,
Benzeteceğim gururlu kafasını paspasa, ayaklarımın altında!

HABERCİLER

(Geri gelirler.)

Pek az saygı, pek az itibar
Gösterdiler orada bize;
Güldüler tatsız bir şakaymış gibi
Güçlü-asil haberimize:
“Yitmiş imparatorunuz sizin,
Bir yankıdır o, şuradaki dar vadide!
Anmak istersek onu,
Bir varmış, bir yokmuş, demeliymişiz masallardaki gibi”.

FAUST

Gelişti olaylar en iyilerinin istekleri doğrultusunda,
Direnç ve sadâkatle senin safında duranların arzusuyla.
Yaklaşıyor oradan düşman, bekliyor seninkiler de savaş tutkusuyla.

Ver saldırı emrini! Uygundur şu an.

İMPARATOR

Çekiliyorum komutadan şimdi.

(Başkomutana)

Bırakıyorum sana, ey Prens, görevi.

BAŞKOMUTAN

Geçsin öyleyse sağ kanat saldırıya!
Püskürtsün, atmazdan önce son adımını,
Düşmanın şimdi yukarı tırmanan sol kanadını,
Bağlılığı sınanmış askerlerimizin dinç gücü.

FAUST

İzin ver de, bu yiğit kahraman
Katılsın hemen senin saflarına,
Kaynaşsın birliğinle senin
Ve, böylece, göstersin güçlü varlığını!

(Sağ tarafı işaret eder.)

RAUFEBOLD

(Öne çıkar.)

Gösteren bana yüzünü, dağılmadan çenesinin altı ve üstü
Çeviremez onu geri;
Sırtını dönenin bana, sallanır ânında
Boynu, kafası ve saçları, korkunç şekilde, ensesinde.

Ve saldırınca ardından senin adamların
Kılıçları ve topuzlarıyla, benim gibi, şiddetle,
Düşecektir o zaman düşman, art arda,
Boğulacaktır kendi kanında.

(Çıkar)

BAŞKOMUTAN

İzlesin şimdi ortadaki piyadeler sağ kanadı usulca,
Saldırsın düşman üzerine, tüm gücüyle, bilinçle,
Biraz sağda! Sarstı bile onların planlarını, dirençle,
Savaş güçleri bizimkilerin.

FAUST

(Ortadakini işaret ederek)

Uysun öyleyse bu da senin emrine.
Beceriklidir o, sürükler herkesi beraberinde.

HABEBALD

(Öne çıkar.)

İmparator ordularının kahramanlığına
Katılsın ganimete susayanlar da,
Ve gösterilsin hedef herkese:
Karşı imparatorun zengin çadırı!
Böbürlenmeyecek o tahtında fazla;
Geçiyorum ben de piyadelerin başına.

EILEBEUTE

(Orduya yemek sağlayan kadın ona yaslanır.)

Olmasam da karısı onun,
En sevdiğim odur yine de.
Geldi bizim için hasat zamanı!
Acımasızdır kadın, kapmaya gelince,
Esirgemez hiçbir şeyi, yağmaya girişirse;
Olmalı zaferde en önde! Ve mubahtır her şey kendisine.

(ikisi de çıkar.)

BAŞKOMUTAN

Sol kanadımıza, tahmin ettiğimiz gibi,
Yükleniyor sağ kanadı düşmanın. Direnecektir
Ordumuz göğüs göğüse bu azgın saldırıya,
Savunmak için o daracık kayalık geçidi.

FAUST

(Sol tarafa işaret ederek)

Öyleyse efendim, izin verin, söylememe şunu da:
Yoktur sakınca, güçlenmesinde güçlülerin daha fazla.

HALTEFEST

(Öne çıkarak)

Olmasın endişeniz sol kanat açısından!
Güvendedir ülke benim olduğum yerde;
Gücünü, bu ihtiyar, gösterecek orada:
Yıkamaz yıldırım bile, koruduğumu benim.

(Çıkar)

MEFİSTOFELES

(Yukarıdan aşağıya inerek)

Bakın şimdi nasıl arka tarafta
Sivri kayaların her birinin arasında
Beliriyor silahlı adamlar,
Kesiyorlar dar patikaları,
Oluşturuyorlar bir duvar arkamızda
Miğfer ve zırhlarıyla, kılıçlarıyla, kalkanlarıyla,
Bekliyorlar bir işaret, saldırmak için!

(Alçak sesle bilenlere.)

Sormayın, nereden geldiğini bunun!
Geçirmedim vaktimi boşa elbette,
Boşalttım tüm cephanelikleri çevrede:
Duruyorlardı orada yaya, atlarla,
Egemenmiş gibi hâlâ dünyaya;
Derebeyi, kral, imparatordu bunlar vaktiyle,
Benziyorlar şimdi sümüklüböceğin boş kabuğuna;
Dolmuş içi bir çok görüntülerle,
Canlandırmış orta çağı.
Hangi şeytan girerse içine,
Olacaktır etkili bu kez kesinlikle.

(Yüksek sesle)

Dinleyin, çıldırmışlar şimdiden,
Şakırdatarak silahları, çarpışıyorlar birbirleriyle!
Ayrıca durmakta sancakların yanında,
Bayrak parçaları, bekliyorlar sabırsızca uygun rüzgârı.
Unutmayın:Bekliyor eski bir millet burada
Ve girmek istiyor o da yeni bir savaşa.

(Yukarıdan korkunç borazan sesleri duyulur, düşman ordusunda gözle görülür bir bocalama)

FAUST

Karardı ufuk,
Sadece orada burada
Kızıl, anlayışlı bir ışık parlamakta,
Parlıyor silahlar şimdiden kanlar içinde,
Kaya, orman, hava,
Giriyor tüm gökyüzü işin içine.

MEFİSTOFELES

Direniyor sağ kanat kuvvetle;
Görüyorum ama aralarında
Uzun boylu Hans Raufbold'u, o çevik devin,
Kendi yöntemince hızla saldırısını.

İMPARATOR

Gördüm önce kalktığını bir tek kolun,
Görüyorum şimdi azdığını bir düzinenin;
Olamaz doğal bu.

FAUST

Duymadın mı bahsedildiğini,
Sicilya kıyılarında gezinen sis şeritlerinden?
Orada, salınarak —berrak, gün ışığında,
Yükselen hava katmanlarının ortasına,
Yansıyan garip dumanların arasında,
Çıkar ortaya tuhaf bir görüntü:[444]

444 Güney İtalya'da sıkça rastlanan Fata Morgana. Havadaki ışıkların toprağa yansıması.

Sallanır orada şehirler oraya buraya,
İnip çıkar bahçeler aşağıya ve yukarıya,

Havayı yarıp geçen resimler gibi.

İMPARATOR

Ne kadar da düş ündürücü!
Görüyorum saçılıyor kıvılcım
Uzun kargıların sivri uçlarından,
Bizim piyadelerin parlak mızraklarında
Görüyorum kıvrak alevlerin kıpırdandığını:
Geliyor bunlar bana biraz hayâl gibi.

FAUST

Bağışla, ey efendim, izleridir bunlar
Yok olmuş düşsel varlıkların,
Tüm gemicilerin adlarına ant içtikleri
Dioskur'ların bir yansıması:
Topluyorlar onlar son güçlerini burada.

İMPARATOR

Söyle bakalım: Borçluyuz kime,
Gözeterek doğanın bizi,
Bir araya getirmesini böyle ender görüntüleri?

MEFİSTOFELES

Kime olabilir, senin yazgını yüreğinde taşıyan,
O yüce üstattan[445] başka?
445 Norcia'lı nekroman.
Sarstı onu derinden
Senin düşmanlarının güçlü tehditleri.

Teşekkür olarak kendisine, ister görmek senin kurtuluşunu,
Ve olsa bile kendisini yok etmek pahasına.

İMPARATOR

Hoşlanırdı onlar tantanayla sarmaktan çevremi;
Önemliydim ben artık, denemek istedim bunu
Ve uygun buldum, düşünmeden çok fazla,
Kavuşturdum ak sakallıyı serin havaya.[446]
446 Yaşlı nekromanı yakılmaktan kurtardım.
Kaçırdım ruhban sınıfının keyfini
Ve kazanmadım tabii onların sevgisini.
Alacak mıyım şimdi onca yol sonra
Güzel davranışımın ödülünü?

FAUST

Artar içten gelen iyiliğin neticesi, hızla.
Çevir bakışlarını yukarıya!
Öyle geliyor ki bana, vermek istiyor bir işaret O sanki—
Dikkat et: anlaşılacak şimdi!

İMPARATOR

Süzülüyor bir kartal yüksek göklerde,
Ve vahşi tehditleriyle bir grifon da peşinde:

FAUST

Dikkat et: sayarım bunu uygun bir işaret!
Efsanevî bir hayvandır grifon;
Nasıl olur da kaybederek kendini bu denli

Kalkışır boy ölçüşmeye gerçek bir kartalla!

İMPARATOR

Şimdi de çizerek büyük daireler,
Uçuyorlar dönerek birbirlerinin etrafında —aynı anda
Saldırıyorlar birbirlerine,
Parçalamak için diğerinin göğsünü ve boğazını.

FAUST

Bak gör şimdi, o melun grifon,
Didiklenmiş, yolunmuş, paramparça
Ve sarkıtarak o aslan kuyruğunu,
Düşüyor tepedeki ormana ve kayboluyor.

MEFİSTOFELES

(Sağa dönerek)

Yenilenen şiddetli hücumlar sonucunda
Kalıyor düşmanlarımız geri çekilmek zorunda,
Ve savaşırken bilinçsizce
Yığılıyorlar kendi sağ kanatlarına
Ve şaşırtıyorlar esas kuvvetlerinin
Sol kanadını.
Bizim piyadenin güçlü ön safları
Kayıyor sağa ve şimşek hızıyla
Saldırıyor zayıf noktaya.—
Şimdi, fırtınada kabaran dalga gibi
Coşarak, çarpışıyorlar eşit güçler
Vahşice, bu ikili savaşta:
Düşünülemez bundan görkemlisi,

Bu savaş bizim için zaferle bitti!

İMPARATOR

(Sol taraftan Faust'a)

Bak! Var bir gariplik orada:
Düşüyor mevziimiz tehlikeye.
Görmüyorum uçuşan taşları,
Çıkılmış aşağıdaki kayalıklara,
Terk edilmiş şimdiden üsttekiler.
Şimdi! —Düşman, büyük birliklerle
Geliyor yakına gittikçe,
Geçirmiştir belki de geçidi eline:
Uğursuz çabanın son başarısı!
Yaramadı bir işe becerileriniz!

(Sessizlik)

MEFİSTOFELES

Geliyor oradan iki kargam benim:
Ne haber getiriyorlar acaba?
Korkarım: durumumuz fena!

İMPARATOR

Ne istiyor bu uğursuz kuşlar?
Çeviriyorlar kara kanatlarını
Ölesiye vuruşulan kayalıklardan bize doğru.

MEFİSTOFELES

(Kargalara)

Konun kulaklarımın dibine!
Yenilmez sizin koruduğunuz kimse;
Doğrudur öğütleriniz sizin.

FAUST

(imparatora)

Duymuşsundur elbette güvercinleri,
Gelen en uzak ülkelerden
Kavuşmak için yuvalarındaki yavrularına ve yiyeceklerine.
Böyledir kargalar da, yalnız bazı önemli farklarla:
Hizmetindedir barışın haberci güvercinler,
İletir savaş buyruğunu kargalar.

MEFİSTOFELES

Geldi büyük bir felâket haberi:
Bakın oraya! Görün, nasıl da
Sıkışmış kahramanlarımız orada kayaların arasında!
Tırmanmış düşman yakındaki tepelere,
Ve geçirirlerse geçidi de ele,
Düşeceğiz zor duruma.

İMPARATOR

Aldatıldım demek sonunda yine!
Düşürdünüz ağa beni;
Dehşet içindeyim, sarmaya başladığından beri çevremi.

MEFİSTOFELES

Cesaret biraz! Değil henüz durum o kadar ümitsiz.
Çözer son düğümü sabır ve kurnazlık!
Çetinleşir genellikle işler sonuna doğru.
Vardır güvenilir habercilerim benim;
Emir verin, emredebileyim ben de!

BAŞKOMUTAN

(Bu arada onların yanına yaklaşmıştır.)

Birleştin bunlarla sen,
Endişelendim baştan beri bundan;
Sağlamaz kalıcı mutluluk hilekârlık.
Değiştiremem artık ben kaderini savaşın;
Getirsinler sonunu da başladıkları gibi:
Veriyorum asamı geri.

İMPARATOR

Kalsın sende,
Olabilir belki kaderin bize bağışlayacağı daha iyi günler de!
Ürküyorum bu iğrenç adamdan
Ve kargalarla olan yakınlığından.

(Mefistofeles'e)

Veremem asayı sana,
Telkin etmiyorsun güven bana.
Al komutayı ve çalış bizleri kurtarmaya!
Olsun, ne olabilecekse!

(Başkomutanla birlikte çadıra girer.)

MEFİSTOFELES

Korusun onu kör değneği!
Yaramazdı zaten bizlerin işine.
Vardı haç gibi bir şey üstünde.

FAUST

Ne olacak şimdi?

MEFİSTOFELES

Oldu bile olan!
Şimdi, kara yeğenlerim, hemen iş başına,
Doğru, büyük dağ gölüne! Götürün selâmımı su tanrıçalarına
Ve isteyin onlardan dalgalarının hayâlini!
Bilirler onlar, zor anlaşılır, dişi becerileriyle,
Ayırmayı gerçekle görüntüyü,
Ve yemin eder herkes gördüğüne gerçeği.

(Sessizlik)

FAUST

Yaltaklanmış olmalılar su perilerine
Bizim kargalar esaslı bir şekilde:
Başladı şimdiden akmaya sular.
Fışkırıyor hızla coşkun pınarlar
Kayaların kuru, çorak yerlerinde:
Unutsunlar onlar artık zaferi!

MEFİSTOFELES

Ne güzel bir selâmlama bu böyle!

Karıştı kafaları tırmananların en büyük cesaretle.

FAUST

Katıldı bile bir dere çağlayarak diğerlerine,
Dönüyorlar iki kat güçle yarıklardan geriye,
Oluşuyor şimdi akıntılardan bir gökkuşağı;
Yayılıyor birden kayaların geniş düzlüğüne
Ve akıyor çağlayarak ve köpürerek her bir yana,
Ve yuvarlanıyor basamak basamak dökülerek vadiye.
Neye yarar karşı koyma cesurca, yiğitçe?
Taşıyor azgın dalgalar sürükleyip götürmek için onları.
Ürküyorum ben bile böylesine vahşi bir sel karşısında.

MEFİSTOFELES

Görmüyorum hiçbirini bu su oyunlarının;
İnsanların gözleridir sadece bunlara aldanan,
Ve sevindirir ancak beni bu olağanüstü olay.
Taşıyor sular büyük yığınlar halinde:
Boğulacaklarını sanan salaklar,
Nefes alıp dururken sağlam topraklarda
Çabalıyorlar gülünç yüzme hareketleri yapmaya!
Yayıldı kargaşa şimdi her bir yana.

(Kargalar yine gelmiştir.)

Öveceğim sizi büyük üstadın huzurunda;
Göstermek isterseniz kendinizin de birer üstat olduğunuzu,
Koşun o kızgın demirhaneye,
Cücelerin, hiç yorulmadan,
Döverek madeni ve taşı, onları kıvılcıma dönüştürdüğü yere!
İsteyin onlardan, kandırın cüceleri dil dökerek,
İnsanın yüce düşüncelerinde beslediği,
Parlayan, ışıldayan, patlayan bir ateşi.

Mümkündür görmek her yaz gecesi,
Çok uzaklarda çakan şimşekleri
En yüksek yıldızların bir anda kaymasını;
Görülmez ama kolayca öyle
Çakan şimşekler, karmakarışık çalılarda
Ve vızıldayan yıldızlar, nemli topraklarda.
Onun için, fazla sıkmadan kendinizi,
Yalvaracaksınız önce, emredeceksiniz sonra.

(Kargalar giderler. Emredilen şeyi yerine getirirler.)

MEFİSTOFELES

Boğulsun düşman zifiri karanlıklara!
Ve gitsin bilinmeze doğru her adımında!
Aldatıcı kıvılcımlar her bir yanında,
Ansızın gözlerini kamaştıran ışıklar!
Harika olurdu bunların hepsi;
Ama gerekiyor bir de korkunç sesler şimdi.

FAUST

Mahzenlerden çıkarılan içi boş silahlar
Sanıyorlar yeniden güçlendiklerini açık havada;
Duyulmakta çoktan tıkırtılar, şangırtılar oradan:
Harika, yanıltıcı sesler.

MEFİSTOFELES

Çok doğru! Zor artık durdurmak onları:
Çınlıyor etraf şövalyelerin darbeleriyle
Olduğu gibi aynen eski güzel günlerde de!
Demir kolluklar, bacak zırhları,

Andırıyor Guelf’leri ve Ghibelin’leri,
Yeniliyorlar hızla sonsuz kavgalarını.
Sarılmışlar miras aldıkları düşünceye sıkıca,
Yok niyetleri yanaşmaya barışa;
Duyuluyor uğultular şimdiden her bir yanda.
Nihayet, bütün şeytan törenlerinde,
Partiler arası nefrettir en büyük etken,
Dehşeti körükleyen,
Yankılanır tüm iğrençliğiyle panik içinde,
Bazen de keskin bir şeytan çığlığı halinde,
Korku salarak vadiye.

(Orkestra savaş sesleri çıkarır, ardından neşeli asker havalarına dönüşür.)

RAKİP İMPARATORUN ÇADIRI

(Taht, zengin dekor)

(Habebald, Eilebeute)

EILEBEUTE

İlk biz vardık demek ki buraya!

HABEBALD

Uçamaz bizim kadar hızlı hiçbir karga.

EILEBEUTE

O! Nasıl bir hazine yığılmış buraya böyle!
Nereden başlayacağım? Bitireceğim nerede?

HABEBALD

Dolmuş tepeye kadar bütün mekân!
Bilmiyorum, nereye el atsam.

EILEBEUTE

Yarardı bu halı işime!
Çok sert yatağım son günlerde!

HABEBALD

Asılı bir topuz şurada, çelikten!
İstiyordum çoktandır böyle bir şey ben.

EILEBEUTE

Kenarları sırmalı şu manto,
Kurmuştum hep hayâlini.

HABEBALD

(Silahı alarak)

Biter iş hemen bununla:
Öldürürsün onu ve gidersin yoluna.—
Topladın ne varsa etrafta
Ve yok doğru dürüst bir şey çuvalında.
Bırak yerinde ıvır zıvırı:
Al götür şu sandıklardan birini!
Ordunun maaşı bu,
Ağzına kadar altınla dolu.

EILEBEUTE

Külçe gibi ağır bu!
Kaldıramam yerden, taşıyamam ben onu.

HABEBALD

Çömel çabuk! Eğilmelisin!
Yüklerim onu ben güçlü sırtına senin.

EILEBEUTE

Eyvah! Eyvah, oldu işte olanlar!
Kırıyor belimi bu ağırlıklar.

(Sandık yere düşer ve açılır.)

HABEBALD

Duruyor yığınla kırmızı altın karşında:
Tut elini çabuk ve doldur onları kucağına!

EILEBEUTE

(Yere çömelir.)

Dolun hemen koynuma!
Bize yetecek kadar var burada.

HABEBALD

Ve tamam! Ve etsene acele!

(Eilebeute ayağa kalkar.)

Eyvah, delik varmış önlükte!
Gittiğin ve durduğun her yerde,
Saçıyorsun hazineleri bol keseden çevreye.

MUHAFIZLAR

(Bizim imparatorun.)

Ne işiniz var bu kutsal mekânda?
Ne kurcalıyorsunuz imparatorun hazinesini?

HABEBALD

Aldık koltuğa kelleyi
Ve topluyoruz ganimetten payımıza düşeni.
Adettir bu düşman çadırlarında,

Ve biz, askeriz biz de aslında!

MUHAFIZLAR

Uymaz bu bizim anlayışımıza:
Hem asker hem de hırsız güruhu, aynı anda!
Ve olmalı dürüst bir asker her şeyden önce,
İmparatorumuzun yanına gelecekse!

HABEBALD

Biliriz biz bu dürüstlüğü,
Haraçtır onun adı.
Aynı takımdansınız hepiniz:
“Sökül bakalım!”dır işin parolası.

(Eilebeute’ye.)

Çabuk ol, al götür elinde ne varsa!
İstenmeyen misafiriz biz burada!

(Çıkar)

BİRİNCİ MUHAFIZ

Söyle, neden atmadın anında
Bir tokat küstah adama?

İKİNCİ

Bilmiyorum, gücüm tükeniverdi:
Garipti halleri, hayâlet gibi.

ÜÇÜNCÜ

Kararmıştı gözlerim:
Çakıyordu ışıklar, göremiyordum doğru düzgün.

DÖRDÜNCÜ

Bilemiyorum nasıl söyleyeceğimi:
Sıcaktı çok, tüm gün boyunca,
Öyle boğucu, sıkıcı ve ağırdı ki hava!
Düşüyordu birimiz, kalkıyordu diğerimiz,
Yürürken görmeden önümüzü, sallıyorduk kılıçları,
Yıkılıyordu bir düşman her vuruşta;
Uçuşuyordu tül gibi bir şeyler gözlerimizin önünde,
Çınlıyordu, uğulduyordu, vınlıyordu sesler kulaklarımızda.
Sürdü gitti bu böylece, buradayız şimdi de işte
Ve bilmiyoruz, nasıl olup bittiğini bunların, kendimiz de.

(imparator dört prensle birlikte görünür. Muhafızlar uzaklaşırlar.)

İMPARATOR

Ne olmuşsa olmuş ona! Savaşı biz kazandık ama.
Kaçtı, dağıldı şaşkın düşman ordusu düz ovada.
İşte boş taht burada; güvenilmez hazine,
Sarılmış halılara, daraltıyor onun etrafındaki alanı.
Biz, şerefle, korunurken kendi muhafızlarımızca,
Bekliyoruz, imparatora yakışan görkemle, ulusların elçilerini;
Geliyor her taraftan haberler, sevindirici:
Kavuşsun esenliğe bu ülke, bağlansın sevinç içinde bize.
Karışmış olsa da biraz büyücülük mücadelemize,
Kazandık savaşı kendi kendimize neticede.
Yardım eder tesadüfler savaşçıya:
Düşerse gökten bir taş, yağar kanlar düşmanın üzerine,

Tınlar kaya oyukları güçlü, olağanüstü seslerle,
Yüceltirken bizim yüreğimizi, daraltır düşmanınkini.
Yok olup gider yenilen, sürekli tekrarlanan alaylarla;
Övgüler yağdırır kazanan, ona destek olan tanrıya,
Ve katılır herkes ona —yoktur gerek emir vermesine—
Yükselir binlerce gırtlaktan "Tanrım, şükürler olsun sana!" [447] sesleri.

447 Te deum (Lat. laudamus) Tanrıya övgü.

Çeviriyorum ama inançlı bakışlarımı o en yüce ödüle,
Kendi vicdanıma, ender yapmış olduğum bir şekilde.
Harcayabilir genç, neşeli bir prens gününü boşuna,
Öğretir ân'ın anlamını yıllar ona.
Birleşiyorum onun için gecikmeden
Siz birbirinden değerli dört prensle:[448]

448 Akılsız imparator için görev dağıtmaktan daha önemli bir şey yoktur.

halkın, sarayın ve ülkenin selâmetine.

(Birincisine)

Senin eserindi, ey prens, ordunun o düzenli —zekice düzeni,
Sonradan en önemli anda kahramanca —cesurca yönetimi:
Göster kendini barışta da, zamanın gerektirdiği gibi!
Atıyorum seni Başmareşallığa, veriyorum sana kılıcı.

BAŞ MAREŞAL

Senin sâdık ordun, uğraşan bugüne dek iç düşmanlarla,
Güçlendirirse seni ve tahtını sınırlarda,
Düzenlenirken şenlikler ataların o büyük sarayında
Bahşedilsin şölen sofrasını hazırlamanın onuru da bize!
Taşırım o zaman kılıcı tüm parlaklığıyla, tutarım onu hep senin yanı başında,
Hazır dururum sonsuza kadar majestelerinin yanında.

İMPARATOR

(ikinci prense)

Cesareti ile beraber nezaketini de kanıtlayan,
Sen, ol Başmabeyinci! Değildir kolay bu görev.
Sensin en yüksek yetkili, saray görevlileri arasında,
Gördüm kötü hizmetkârları kendi aralarındaki çatışmalar esnasında;
Gösterilecek onurla senin örneğin bundan böyle,
İmparator, saray ve herkes nasıl memnun edilir diye!

BAŞ MABEYİNCİ

Kazanılır efendilerinin teveccühü, gerçekleştirerek onun büyük düşüncelerini:
Yardımcı olarak en iyilere, zarar vermeden kötülere bile,
Sonra açık olmalı kandırmadan ve sakin, aldatmadan!
Yeter bana efendim, anlarsan sen beni.
İzin var mı uzanmasına hayâl gücünün, o şölen sofrasına?
Oturunca sofraya sen, sunarım sana altın kupayı,
Tutarım yüzüklerini, zevke daldığında
Dinlenmesi için elinin, sevindireceği gibi beni bakışının.

İMPARATOR

Gerçi ciddiyim şu anda düşünemeyecek kadar eğlenceyi;
Olsun bakalım! Yardımcı olur belki eğlence neşeyle başlamaya işlere.

(Üçüncü prense.)

Seni, ilân ediyorum başkilerci! Böylece bundan sonra
Sana bağlı av, kümes ve çiftlik işleri!
Hazırla özenle seçerek mevsimine göre,
En sevdiğim yemekleri!

BAŞKİLERCİ

Olsun en hoş görevim sıkı bir perhiz,
Önüne konana dek, beğeneceğin bir yemek!
Çalışsın benimle birlikte mutfak görevlileri,
Getirmek için uzakta olanı, hızlandırmak için mevsimleri.
Cezbetmez seni sofrayı süsleyen, uzaktan gelen turfanda yiyecekler:
Yeterlidir sana sağlam ve kuvvetli besinler.

İMPARATOR

(Dördüncü prense)

Bahsedildiği için burada, kaçınılmaz, eğlenceden sadece,
Genç kahraman, sâki ol sen de!
Başsâki olarak sağla
Mahzenlerimizin dolmasını en iyi şaraplarla!
Kapılarak olanakların cazibesine, kaçırma ölçüyü kendin,
Aşma sınırını neşenin!

BAŞSÂKİ

Kralım, gençlik kendine güvenilince,
Dönüşür, göz açıp kapayıncaya kadar olgun erkeklere.
Koşacağım ben de o büyük eğlenceye:
Donatacağım sofrayı imparatora lâyık, en iyi bir şekilde
Süsleyeceğim altından, gümüşten görkemli kâselerle;
Seçeceğim ama senin için en güzel kadehi:
Parlak bir Venedik bardağı,[449] mutluluk saçan,

449 Venedik'te yapılan bardakların mucizevî bir gücü olduğuna inanılırdı. Goethe'nin babasının da bu bardaklarla dolu bir vitrini vardı.

Arttıran şarabın tadını ve sarhoş etmeyen insanı.
Koruyacaktır ama seni, ey yüce imparator, ölçülü olman en fazla.

İMPARATOR

Düşündüklerimi sizler için bu önemli anda
İşittiniz hepiniz güvenilir ağızdan da.
Uludur imparatorun sözü, sağlar her nimeti;
Gerekir ama soylu bir anlaşma pekiştirmek için onu,
Gerekir bir imza. Hazırlamak için bunları usulünce,
Görüyorum, çıktığını bu işin adamının ortaya tam vaktinde.

(Başpiskopos gelir.)

İMPARATOR

Dayanırsa kubbe sağlam bir temele,
Olur sonsuz ömrü kesinlikle.
Görüyorsun burada dört prensi! Saptadık öncelikle,
Evin ve sarayın varlığını artıracak önlemleri.
Şimdi ama, ülkenin bütününün güvencesi,
Dağıtılmalı, ağırlık ve güç açısından beş kişiye!
Üstün olmalılar toprak bakımından onlar diğerlerinden;
Genişletiyorum bundan dolayı mülklerinin sınırlarını derhal
Dâhil ederek bize sırt çevirmiş olanların da miras haklarını.
Vaat ediyorum siz sâdık adamlarıma, nice güzel toprakları,
Bağışlıyorum bununla beraber sizlere, duruma göre
Mirasa konma, satın alma ve takas yoluyla, yayılma hakkını daha
geniş topraklara.
Sahip olacaksınız bunun dışında, rahatsız edilmeden,
Hakkınız olan toprakları kullanmaya:
Vereceksiniz siz son kararları yargıç sıfatıyla,
İtiraz edilmeyecek bu en yüksek makamlardan çıkan kararlara;
Olacak bundan başka sizde vergiler, harçlar, borçlar, ödenek ve
teşvik ve gümrük resmi,
Maden, tuz gelirleri ve para bastırma yetkisi.
Çünkü ödemek için şükran borcumu bütünüyle,
Yükseltiyorum sizleri tahta en yakın mevkiye.

BAŞPİSKOPOS

Sunuyorum en derin şükranlarımı sana herkesin adına!
Vererek güç ve yetki bize, artırıyorsun kendi kudretini de.

İMPARATOR

İstiyorum vermek siz beşinize daha da yüksek rütbeler.
Yaşıyorum ben ülkem için ve alıyorum zevk de yaşamaktan;
Ancak yüce atalarımın sonları, döndürüyor kuşkulu bakışlarımı
Bu aceleci çabadan tehlikelere doğru.
Ayrılacağım ben de siz sâdık adamlarımdan, gelince vakti:
Olacak o zaman göreviniz sizin, seçmek yerime gelecek kimseyi.
Çıkarın onu, giyince tacı, kutsal kürsüye,
Ve son bulsun barış içinde şimdi esen fırtına, şiddetle!

BAŞPİSKOPOS

Yüreklerinde gururla, davranışlarında saygıyla,
Eğiliyorlar bu prensler, dünyanın en seçkinleri, senin huzurunda.
Dolaştığı sürece bu sâdık kan damarlarımızda,
Bir vücuduz biz, harekete geçecek senin isteminle kolayca.

İMPARATOR

Ve öyleyse sonunda, uygulamalar, bugüne kadarki,
Onaylansın yazı ve imzayla, korusun gelecekte de geçerliğini.
Gerçi, özgürsünüz, sahibi olarak bu malların, istediğinizi yapmakta,
Yalnız onları bölmemek şartıyla,
Ve çoğalttığınız ölçüde bizden aldıklarınızı,
Geçsin aynı ölçüde en büyük oğlunuzun eline.

BAŞPİSKOPOS

Geçiriyorum parşömen kâğıdına gönül rahatlığıyla,
Bu en önemli yasayı, getirecek mutluluk ülkeye ve bize;
İlgilensin kâtiplik temize çekme ve damga işleriyle,
Onaylarsın, efendimiz, kutsal imzanla, sen de.

İMPARATOR

Ve gidebilirsiniz şimdi, hazırlansın diye
Herkes o büyük güne.

(Dünyevi prensler uzaklaşır.)

PAPAZ

(Orada kalır ve duygusal konuşur.)

Gitti kâtip, kaldı piskopos burada,
Bulunmak için ciddi bir uyarıda sana!
Endişeleniyor onun baba yüreği senin için.

İMPARATOR

Nedir endişelendiren seni bu mutlu anda? Konuş!

BAŞPİSKOPOS

Nasıl da acı veriyor bana
Görmek büyük ve kutsal kişiliğini iş birliği halinde şeytanla!
Gerçi oturuyorsun, görünüşe bakılırsa, sağlam tahtında,
Ne yazık ki ama! Dokunuyor bu ulu tanrının ve papa babamızın çıkarlarına.
Öğrenecek olursa papa, cezalandıracaktır seni ânında,

Mahvedecektir senin günahkâr ülkeni kutsal ışınlarıyla.
Çünkü unutmuş değil o henüz senin o büyük gününde, taç giydiğinde,
Kurtardığını, o büyücüyü.
Tacındaki taşlardan saçılan o ilk merhamet ışığı,
İsabet etti o lânetli başa, Hıristiyanlığın aleyhine.
Dövün sen şimdi, ödemelisin suçlu mutluluğunun kefaretini
Vermelisin o yüksek makama derhal uygun bir bedel:
Şu geniş tepelik araziyi, senin otağının kurulduğu,
Kötü ruhların, seni korumak amacıyla toplandığı,
Yalancılar prensine uyduğun o yeri,
Bağışla, dinle inançlı öğütlerimi, kutsal bir amaca,
Dağı ve eteklerinde uzanan geniş ormanı,
Yeşil meralarla kaplı tepeleri,
Balık kaynayan berrak gölleri, sonra o sayısız dereleri,
Kıvrılarak telaşla vadiye dökülenleri,
Sonra o geniş ovayı, çayırları, çimenleri, kırları da birlikte!
Göstermiş olursun pişmanlığını ve arınırsın günahlarından.

İMPARATOR

Düştüm işlediğim bu ağır suç karşısında öylesine derin bir dehşete;
Sen belirle sınırı kendi ölçüne göre.

BAŞPİSKOPOS

Önce: üzerinde böylesine günahlar işlenen o geniş alan,
Verilsin hemen o en yücenin hizmetine!
Yükseliyor hayâlimde hızla güçlü duvarlar:
Aydınlatıyor sabah güneşinin ışıkları şimdiden mihrabı,[450]

450 Kiliselerde mihrap doğuya baktığından güneş ışıkları ilk önce oraya girer.

Giriyor haç biçimine bina, genişledikçe
Sevindiriyor inananları yükseldikçe tapınak;
Giriyorlar büyük kapıdan derin bir tutkuyla:

Başladı bile duyulmaya ilk çanlar dağlarda ve ovalarda!
Çınlıyor yüksek kulelerden göklere yükselen sesleri,
Kavuşuyor yeni bir hayata günahkâr.
Açılış töreninin yapılacağı o kutlu günde —gelse o gün!—
En büyük süs varlığın olacak senin.

İMPARATOR

Duyursun âleme böyle büyük bir eser dinî inançlarımı,
Kutsamak için ulu tanrıyı, aynı zamanda affettirmek için günahlarımı!
Yeter! Hissediyorum şimdiden yüceldiğini ruhumun.

BAŞPİSKOPOS

Başlatıyorum piskopos olarak formaliteyi, bitirmek için işleri.

İMPARATOR

Bu toprakların kiliseye bırakılması için gerekli resmî belgeyi,
Koy sen önüme, imzalarım ben memnuniyetle.

BAŞPİSKOPOS

(İzin alıp çıkmak üzereyken kapıdan geri döner.)

Bağışlarsın toprakların tüm gelirlerini, eser bitince,
Kiliseye: Ondalığı, harçları, gümrüğü,
Sonsuza dek! Gerek var çok şeye korunması için lâyıkıyla,
Ve çıkartacaktır büyük masraflar özenle idaresi.
Hızla tamamlamak için binayı bu ıssız yerde
Verirsin bir kaç altın gasp ettiğin hazinenden de.
Bunlardan başka —söylemeden edemeyeceğim—

Gerekecek uzaklardan kereste ve kireç ve taş gibi malzemeler.
Yapar halk taşımacılığı, yol gösterince papazlar:
Kutsar kilise, yardım edeni kendisine.

(Çıkar)

İMPARATOR

Büyük ve ağırdır taşıdığım günahım, sırtımda;
Soktular iğrenç büyücüler beni esaslı zarara.

BAŞPİSKOPOS

(Tekrar geri dönerek yerlere kadar eğilir.)
Bağışla, ey efendim! Bahşedildi o çok kötü adama
Memleketin sahilleri; aforoz edilecek ama o,
Vermezsen eğer pişman olarak
Oranın da ondalığını, harçlarını, vergilerini yüce kiliseye.

İMPARATOR

(Sıkıntıyla)

Çıkmadı ki o topraklar daha ortaya, sular altında boylu boyunca!

BAŞPİSKOPOS

Haklı olanın sabrı da varsa, gelir onun da zamanı elbette.
Korusun bizim için sözünüz geçerliliğini!

İMPARATOR

(Yalnız)

Dağıtacağım herhalde böylece tüm ülkeyi sağa sola!

Beşinci Perde

AÇIK ARAZİ

GEZGİN[451]

451 Akşama doğru oraya giden gezgini yıllarca önce Philemon, bir gemi kazasından kurtarmıştır.

Evet! Bunlar işte, o koyu renkli ıhlamurlar,
Duruyorlar orada, yaşlarının verdiği güçle,
Ve bulacakmışım onları meğerse
Bu kadar uzun yolculuktan sonra yine.
Değil mi o eski yer burası,
Beni barındıran şu kulübe,
Fırtınadan kabaran dalgaların
Fırlattığı beni kumların üstüne!
Kutsamak isterim ev sahiplerimi,
O yardımsever, cesur çifti.
Bugün beni karşılayamayacak kadar,
Ya şlıydılar o zaman bile.
Ah, ne iyi insanlardı onlar!

Çalsam mı kapıyı? Seslensem mi? —Selâm size!
Eğer, konuksever sizler, bugün de
Tadıyorsanız iyilik yapma mutluluğunu.

BAUCIS[452]

452 Goethe, Philemon ve Baucis'in isimlerini Ovid'den ("Metamorfoz", VIII, 611) almıştır."Metamorfoz"daki bu yaşlı çift, Frigya'daki tek dindar ve iyi kalpli insanlar olarak tanrıları (Jüpiter ve Merkür) misafir etmişlerdir. Bunun üstüne Jüpiter onları, tüm ülkeyi sular altında bırakan sellerden kurtarmış ve birbirlerinin ölümlerinin acısını görmeyeceklerine söz vererek onları meşe ve ıhlamur ağacına dönüştürmüştür.

(Çok yaşlı bir nine.)

Sevgili konuk, yavaş! Yavaş!
Gürültü etme! Uyandırma kocamı!
Zindelik sağlar uzun uyku yaşlıya
Kısa süre uyanık kaldığı zamanda.

GEZGİN

Söyle, anneciğim: gerçekten sen o musun,
Sunabilmem için şükranlarımı duran karşımda,
Kurtarmıştınız bu delikanlının hayatını
Vaktiyle kocanla birlikte?
Baucis misin sen, çabalayarak
Can vermiş olan o yarı ölü dudaklara?

(Kocası gelir)

Philemon değil misin sen, var gücüyle
Kurtaran hazinemi dalgalardan?
Hızla ısıtan ateşinizin alevleri,
Küçük çanınızın gümüş sesi:
Vermişti size o korkunç macerayı
Engelleme gücü.

Ve bırakın ilerleyeyim
Seyredeyim o uçsuz bucaksız denizi!
Bırakın diz çökeyim! Bırakın dua edeyim!
Öyle daralıyor ki yüreğim.

(Kumların üstünde ilerler.)

PHILEMON

(Baucis'e)

Koş hemen, hazırla sofrayı,
Bahçede rengârenk çiçekler içinde!
Bırak koşsun, bırak şaşırsın!
İnanmayacak çünkü gördüklerine.

(Gezginin yanında durarak)

Sizi hırpalayan denizin,
Köpürerek vahşice üst üste yığılan dalgaların,
Görüyorsunuz dönüştüğünü bir bahçeye,
Bakın bu cennet manzarasına.
Yaramıyorum bir işe, yaşlandım artık,
Koşamıyorum, eskisi gibi, herkesin yardımına.
Ve gücüm tükendiğinde,
Çekilmişti çoktan dalgalar da.
Akıllı efendilerin cesur uşakları
Kazdılar çukurlar, çektiler setler,
Daralttılar denizin alanını,
Olmak için egemen ona.
Bak şu yeşeren çayırlara,
Otlaklara, bahçelere, köylere ve ormanlara!—
Gel şimdi ama ve çıkar tadını;
Kaybolacaktır çünkü güneş az sonra!—
Geçiyor orada yelkenliler en uzaklarda,

Arıyorlar gece için bir barınak, güvenli:
Biliyorlar yuvalarını kuşlar gibi;
Çünkü var artık bir liman orada.
Görebilirsin böylece uzaklarda
Önce denizin mavi sahillerini,
Sonra da sağda ve solda, boylu boyunca,
Sıkışık yerleşim alanlarını yan yana.

(Üçü beraber yemek masasında, küçük bahçede)

BAUCIS

Susuyor musun? Ve bir lokma
Atmıyor musun kuruyan ağzına?

PHILEMON

İstiyor öğrenmek o mucizeyi!
Seversin sen konuşmayı: anlat ona!

BAUCIS

Pekâlâ! Bir mucizeydi, harika!
Bugün bile aklımda hâlâ;
Çünkü bütün olup bitenler
Gelişmedi doğal koşullarda.

PHILEMON

Bahşederek bu sahilleri ona
Girmiş midir imparator günaha?
Duyurmadı mı haberci olacakları

Bağırarak buradan geçerken, var gücüyle?
Atıldı ilk adımlar
Bizim kumsallardan uzak olmayan bir yerde:
Çadırlar, barakalar! —Derken, yeşilliklerin arasında
Yükseliverdi bir saray anında.

BAUCIS

Gürültü ediyordu gündüzleri uşaklar,
Sallayarak boşuna kazma kürek;
Geceleri küçücük alevlerin uçuştuğu yerde,
Yükseliveriyordu bir set ertesi gününde!
Akıyordu kurban giden insanların kanı,
Duyulurdu geceleri inleyenlerin çığlığı;
Yuvarlanıyordu kor ateşler denize doğru:
Açılıvermişti ertesi sabah bir kanal!
Göz koymuştu o imansız adam
Bizim kulübemize, bizim bahçemize!
Böbürleniyordu komşu olarak hepimize,
İstiyordu boyun eğmemizi kendisine.

PHILEMON

Teklif etmez mi bir de
İyi topraklar vermeyi bize, yeni yerlerde!

BAUCIS

Güvenme sudan kazanılacak toprağa!
Diren sen kendi makamında!

PHILEMON

Gidelim haydi küçük kiliseye,
Seyredelim son ışıklarını güneşin!
Çalalım çanları, çökelim diz, edelim dua
Ve güvenelim o sonsuz tanrıya!

SARAY

(Geniş bir yapay bahçe. Büyük, düz bir kanal)

(Faust, çok ileri bir yaşta, gezinerek, düşünerek)

KULE BEKÇİSİ LYNKEUS

(Megafonla)

Batıyor güneş, son gemiler,
Yaklaşıyorlar limana sevinçle.
Büyük bir tekne,

Girmek üzere buradaki kanala.
Dalgalanıyor rengârenk flamalar neşeyle,
Bekliyor hazırda kalın direkler:
Sayar mutlu kendini, sana sığınan her gemici,
Selâmlıyor talih seni bu en mutlu çağında.

(Kumsaldaki çan çalmaya başlar.)

FAUST

(irkilerek)

Lânet olası çan sesleri! Yaralıyor alçakça
İnsanı, hain bir mermi gibi!
Uzanıyor ülkem önümde sonsuz bir şekilde,
Alay ediyor arkamdaki dertler benimle,
Hatırlatıyor kindar seslerle:
Değil pürüzsüz egemenliğim!
Ihlamurların bulunduğu yer, o kara kulübe,
Değil benim harabe halindeki küçük kilise.
Ve isteseydim dinlenmek orada,
Ürperirdim yabancı gölgeler karşısında,
Sıkıyor bunlar canımı—
Ah, olsam keşke buradan uzakta!

KULECİ

(Yukarıdaki gibi)

Nasıl da sevinçle salınıyor şu süslü kayık
Açmış yelkenlerini serin akşam rüzgârında!
Tepesine kadar dolu
Sandık, kutu ve çuvallarla!

(Yabancı ülkelerin değişik ve zengin ürünleriyle dolu görkemli bir kayık.)

(Mefistofeles. Üç güçlü arkadaşıyla birlikte.)

KORO

Yanaşıyoruz buraya,
Geldik bile!
Olsun selâm efendimize,
Patronumuza!

(Kayıktan inerler, mallar karaya taşınır.)

MEFİSTOFELES

Sınamış olduk kendimizi böylece,
Seviniriz patron bizi övünce.
Çıkmıştık sadece iki gemiyle yolla,
Döndük şimdi yirmi taneyle limana.
Yaptığımız işlerin büyüklüğü,
Taşıdığımız yükten belli.
Verir özgürlük açık deniz ruha;
Kim oturur da düşünür orada!
Yarar işe el çabukluğu sadece:
Yakalarsın gemileri, balık tutar gibi,
Ve geçirdin mi ele üç tanesini,
Takılır kancaya dördüncüsü;
Haraptır hali beşincinin,
Olur hakkı gücü olanın.
Sorulmaz nasıl olduğu, sorulur burada ne diye!
Gerekmez gemiciliği bilmeme:
Savaş, ticaret ve korsanlık,
Ayrılmaz üçlüdür.

ÜÇ GÜÇLÜ KURNAZ

Ne teşekkür ve ne de selâm!
Ne selâm ve ne de teşekkür!

Getirmişiz efendimize
Sanki pislik.
Ekşitiyor
Yüzünü:
Beğenmiyor
Kralları imrendirecek bu ganimeti.

MEFİSTOFELES

Beklemeyin artık
Daha fazla ödül!
Almıştınız siz zaten
Payınıza düşeni.

KURNAZLAR

Sadece
Vakit geçirmek içindi bu;
İsteriz yoksa
Hepimiz eşit miktar.

MEFİSTOFELES

Yerleştirin önce yukarıya,
Salonlara,
Bu değerli şeylerin
Tümünü!
Ve girince içeriye o
Görünce bu zengin manzarayı,
Hesaplayacaktır hepsini,
Daha ayrıntılı,
Etmeyecektir kesinlikle
Cimrilik

Ve verecektir donanmaya
Ziyafet üstüne ziyafet.
Geliyorlar rengârenk kuşlar yarın,
Yapacağım hazırlık onlar için.

(Yükleri götürürler.)

MEFİSTOFELES

(Faust'a)

Çatık kaşlarla, karanlık bakışlarla
Karşılıyorsun yüce mutluluğunu.
Ödüllendiriliyor üstün bilgelik:
Uzlaştı kıyılar denizlerle,
Alıyor deniz memnuniyetle
Kıyılardan gemileri, yol almaları için hızla.
Söyle öyleyse, buradan, bu saraydan
Eriştiğini kolunun tüm dünyaya!
Başladı herşey burada:
Kuruldu burada ilk kulübe;
Kazılmıştı küçük bir çukur,
Sıçratıyor şimdi suları kürekler gayretle.
Senin yüksek görüşün, adamlarının çabası
Kazandı denizin, toprakların mükâfatını.
Buradan—

FAUST

Lânet olsun buraya!
Budur işte beni ezen ağırlığıyla.
Söylemem gerek senin gibi becerikli bir adama:
Saplanıyor hançer gibi kalbime,
Değil mümkün dayanmak buna!
Ve utanıyorum söylerken:

Çekilmeleri gerek şu yukarıdaki yaşlıların,
İstiyorum yerleşmek ıhlamurların altına;
Benim olmayan o bir kaç ağaç,
Sarsıyor dünya varlığımı.
İsterdim seyretmek oradan uzakları,
Kurarak iskeleler daldan dala,
İsterdim genişletmek görüş alanımı,
Görebilmek için bir bakışta,
Neler yaptığımı,
İnsan aklının o şaheser eserini,
Birleşerek keskin zekâyla
Halka sağladığı geniş yerleşim alanını.

Oluyoruz biz, en fazla acı çeken böylece:
Hissediyoruz yoksunlukları zenginlik içinde!
Şu küçük çanın sesi, ıhlamurun kokusu
Daraltıyor içimi sanki kilisede veya mezardaymışım gibi.
Herşeyi yenen iradenin gücü
Yetersiz kalıyor şu kumların üstünde.
Nasıl kurtulurum bu dertten ben?
Çalıyor o küçük çan ve çıldırıyorum ben öfkeden.

MEFİSTOFELES

Elbette, bir baş belâsı
Ediyor zehir sana hayatı.
Kim inkâr edebilir ki bunu? Her soylu kulağa,
İtici gelir bu çan sesi,
Ve o lânet olası ding dang dong sesleri,
Bürüyor sislere o neşeli akşam semasını,
Karışıyor her bir işe
Vaftizden mezara kadar,
Ding ile dong arasındaki zaman sanki

Kayıp bir düş gibi.

FAUST

Bu direnme, bu inatçılık
Zehir ediyor en görkemli kazancı,
Öyle ki, insan bu derin, şiddetli acıyla,
Usanıyor âdil davranmaktan.

MEFİSTOFELES

Niye sıkıyorsun canını bu konuda?
Gerekmiyor muydu çoktan, bir sömürge kurman burada?

FAUST

Gidin öyleyse ve çıkartın evlerinden onları!
Biliyorsun ya, ihtiyarlara ayırdığım
O güzel çiftliği.

MEFİSTOFELES

Alıp götürürsün onları ve yerleştirirsin oraya,
Göreceksin toparlandıklarını, göz açıp kapayıncaya kadar;
Bu zorbalıktan sonra
Getirecektir güzel bir mesken keyiflerini yerine.

(Keskin bir ıslık çalar. Uç kurnazlar ortaya çıkarlar.)

MEFİSTOFELES

Gelin, emrediyor efendiniz!

Ve kutlanacak yarın donanma bayramı.

ÜÇÜ BİRDEN

Kötü karşıladı bizi yaşlı efendi,
Hak ettik güzel bir ziyafeti.

MEFİSTOFELES

(Seyircilere)

Tekrarlanıyor eskiden olan bir şey burada da;
Çünkü vardı Naboth'un üzüm bağı o zaman da.[453]

453 Kral Ahab'ın sarayının yakınlarındaki üzüm bağını krala satmak veya başka bir yerle değiştirmek istemeyen Naboth, krala hakaret ettiği gerekçesiyle idam edilince bağ, kralın eline geçer.

(Regum, I, 21)

KARANLIK GECE

KULE BEKÇİSİ LYNKEUS

(Gözetleme kulesinde şarkı söyler.)

Doğmuşum görmek için,
Görevlendirilmişim bakmak için,
Adadım kendimi bu kuleye,
Hoşuma gidiyor bu hayat.
Bakıyorum uzaklara,
Görüyorum yakınlarda,
Ayı ve yıldızları,
Ormanı ve karacayı.
Böylece hepsinde
Görüyorum o sonsuz güzelliği,
Ve beğendikçe onları,
Beğeniyorum kendimi de.
Siz, şanslı gözler,
Gördükleriniz şimdiye kadar,
Ne olursa olsun,
Öyle güzeldi ki!

(Sessizlik.)

Keyif etmek için değil sadece,
Yerleştirilmem bu kadar yükseğe.
Ne dehşetli bir korkudur
Tehdit eden beni bu karanlık dünyadan!
Görüyorum saçıldığını kıvılcımların
Ihlamurlar arasındaki yoğun karanlıktan;
Karıştırıyor her yeri gittikçe yayılan,
Rüzgârın körüklediği korlar.
Ah, yükseliyor alevler,
Yosunla kaplı ve rutubetli kulübenin içinden!
Bekleniyor acele yardım,

Yok kurtarmaya gidecek onları.

Ah, iyi kalpli ihtiyarcıklar,
Dikkat ederlerdi her zaman ateşe,
Oluyorlar şimdi kurban dumanlara!
Ne korkunç bir serüven bu!
Parlıyor alevler, kızıl kora
Dönüştü yosunla kaplı o siyah çatı!
Kurtulabilseler bari o iyi yürekli insanlar
Cehennem alevlerinden!
Uzatıyorlar parlak şimşekler dillerini
Yaprakların, dalların arasından;
Çıtırdayarak yanan kuru dallar,
Kor oluyorlar anında ve düşüyorlar.
Gözler bunları da mı görecekti!
Ş art mıydı bu kadar iyi görmem uzağı sanki!
Çöküyor küçük kilise
Ağırlığı altında devrilen dalların.
Yılan gibi kıvrılan sivri alevler
Ulaştı bile tepelerine ağaçların.
Ağaçların oyuk gövdeleri tutuşuyor
Köklerine kadar, yanıyor erguvan rengi.—

(Uzun bir sessizlik, şarkı sesleri)

Binlerce yıldır gözleri okşayan o manzara,
Yok oldu gitti bir anda.

FAUST

(Balkondan, kumsala doğru)

Nedir bu yukarıdan işitilen iniltiler?
Ulaştı buraya sözler, erişemedi ama sesler.
Yakınıyor kuledeki bekçim, kahrediyor
Yüreğimi bu sabırsızca yapılan eylem.
Yok olduğuna göre ıhlamurlar
Dönüştüklerine göre yarı kömüre,

Dikilebilir bir gözcü kulesi onların yerine,
Bakmak için sonsuzluğa.
Görüyor gibiyim şimdiden,
Yaşlı çifti barındıracak yeni konutu,
Cömertçe yardımlarımla
Geçirecekler son günlerini orada mutlu.

MEFİSTOFELES VE ÜÇLÜ

(Aşağıdan)

Dört nala geldik buraya;
Bağışla: Gelişmedi iyi olaylar ama!
Çaldık kapıyı, yumrukladık,
Ve olmadı yine de açan.
Sarstık, yumrukladık sürekli,
Yıkılıverdi çürük kapı.
Bağırdık yüksek sesle, ve verdik gözdağı;
Olmadı duyan sesimizi,
Ve olduğu gibi benzer durumlarda:
Duymuyorlardı, istemiyorlardı duymak!
Gecikmeden ama biz de,
Çıkarttık onları kulübeden.
Çekmedi yaşlı çift çok acı:
Öldüler korkudan, yığılarak yere.
Serdik yere, bir yabancıyı da
Saklanan orada ve saldırmak isteyen kılıçla.
Bu kısa boğuşma ânında
Çevreye sıçrayan korlardan
Tutu ştu samanlar:yükselmekte şimdi
Onları yakan alevler.

FAUST

Tıkalı mıydı kulaklarınız sözlerime?
Takastı istediğim benim, soygun değil!
Lânetliyorum bu düşüncesizce, vahşi hareketi,
Paylaşın kendi aranızda bu lâneti!

KORO

Çınlıyor o eski söz yine:
Boyun eğ kendi rızanla güce!
Ve cesursan ve direnirsen eğer,
Atarsın varını yoğunu ve kendini tehlikeye!

(Çıkar)

FAUST

(Balkonda)

Gizliyor yıldızlar ışığını ve aydınlığını,
Sönüyor ateş, küçülüyor alevler;
Üfürerek ateşe ürperten bir esinti,
Sürüklüyor buraya dumanı ve sisi.
Aceleyle verilen emir, getirildi yerine acele!—
Nedir o gölge gibi süzülen şey bu yana?

GECEYARISI

(Dört yaşlı kadın ortaya çıkar.[454]*)*

[454] Shakespeare'in *Macbeth* adlı oyunundaki dört cadılar örneği.

BİRİNCİSİ

Yoksulluktur benim adım.

İKİNCİSİ

Borçtur benim adım.

ÜÇÜNCÜSÜ

Derttir benim adım.

DÖRDÜNCÜSÜ

Yoksunluktur benim adım.

ÜÇÜ BİRLİKTE

Kapalı kapı, giremiyoruz içeriye;
Oturuyor bir zengin orada, gidemeyiz yanına.

YOKSULLUK

Dönüşürüm gölgeye ben de öyleyse.

BORÇ

Yok olurum ben de.

YOKSUNLUK

Çevrilir benden şımarık yüzler.

DERT

Siz, bacılarım, giremezsiniz ve girmemelisiniz içeriye.
Dert, sokuluverir o anahtar deliğinden içeriye.

(Dert kaybolur.)

YOKSUNLUK

Siz, yaşlı bacılarım, uzaklaşın buradan!

BORÇ

Yanındayım senin ve bağlı kalacağım her zaman sana.

DERT

Geliyor hemen arkandan dert de.

ÜÇÜ BİRLİKTE

Geçiyor bulutlar, kayboluyor yıldızlar!
Arkadan, arkadan! Uzaktan, uzaktan,
Geliyor o, kardeşimiz, geliyor oradan ölüm.

FAUST

(Sarayda)

Gördüm girdiğini dördünün içeri, çıkarlarken dışarı sadece üç kişilerdi;
Kavrayamadım konuşmalarının anlamını.
Ağızlarından çıkan söz sanki “dertti”,
İzledi onu kafiyeli bir söz: ölüm![455]

455 Almanca’da Not-Tod (yoksunluk ve ölüm) kelimeleri kafiyelidir.

Boğuk, hayâlet gibi bir sesti.
Kazanamadım henüz özgürlüğümü.
Bırakabilseydim büyücülüğü tümüyle bir kenara,
Unutabilseydim büyücü sözlerini tamamıyla,
Durabilirdi karşında, ey doğa, bir adam tek başına,
Değerdi işte o zaman, insan olmaya!

Öyleydim ben de evvelce, karanlıklara dalmadan,
Lânetlemeden önce, kendimi ve dünyayı ağır sözlerle.
Doldu etraf şimdi hayâletlerle,
Bilmiyor onlardan nasıl kurtulacağını hiç kimse.
Gülse bile tek bir gün aydınlık —akıllıca yüzümüze,
Sarar düşlerin ağı bizi gece!
Dönünce yeşil ovalardan neşeyle:
Ötse bir kuş, sorarız acaba neden öttü, felâket habercisi mi diye!
Sarılırız er veya geç bâtıl inançlarla:
Oluyor, gösteriyor belirtilerini, tehdit ediyor gibi!
Ve sinerek böylece, kalırız tek başına.—
Gıcırdıyor kapı ve girmiyor yine de kimse içeriye.

(irkilerek)

Var mı burada birisi?

DERT

Evet! olmalı bu sorunun cevabı.

FAUST

Ve sen, kimsin sen peki?

DERT

Gelmişim buraya bir kere.

FAUST

Uzaklaş!

DERT

Tam yerine geldim.

FAUST

(Önce öfkelenerek, sonra sakinleşerek, kendi kendine.)

Dikkat et, söyleme sakın büyülü bir söz!

DERT

İşitmese bile kulaklar beni,
Sızlatırım hiç değilse yürekleri;
Değiştirerek kılık
Yaparım acımasız zorbalıklar:
Yollarda, dalgaların üstünde,
Bir yol arkadaşıyım, hep korku salan,
Olurum her yerde istenmesem de,
Övüldüğü kadar da lânetlenen!—
Karşılaşmadın mı sen hiç dertle?

FAUST

Dolaşıp durdum ben dünyada sadece!
Yakaladım her türlü zevki saçlarından,
Bırakıverdim, tatmin etmeyeni beni,
Saldım, gitmesi için, elimden kaçanı.
İstedim sadece ve sadece gerçekleştirdim
Ve istedim tekrar tekrar ve zor kullanarak
Geçirdim fırtınalı bir hayat: Önceleri büyük ve güçlüydü,
Ama atıyorum şimdi adımlarımı akıllıca ve ölçülü.
Tanırım yerküreyi yeterince.
Kapalıdır bizim için öbür dünyaya açılan pencere;
Aptaldır, gözleri kamaşarak bakanlar oraya,
Sananlar kendilerine benzeyenler olduğunu bulutların üstünde!
Durmalı insan sapasağlam hayatta ve bakmalı buradan etrafa:
Sessiz kalmaz dünya çalışkan insanlar karşısında!
Ne gerek var sonsuzluğa kaymasına?
Tutulabilir elle, tüm bildikleri.
Sürdürmeli bu şekilde dünyadaki günlerini;
Hortlarken hayâletler devam etmeli yoluna,
Bulmalı, ilerlerken yolunda, acıyı ve mutluluğu,
O, tatmin olmayan bir an bile!

DERT

Geçirirsem birisini elime,
Yaramaz o artık hiç işe:
Yükselir sonsuz karanlıklar,
Doğmaz ve batmaz güneş,
Olsa da sağlam duyguları
Yerleşmiştir karanlık onun yüreğine,
Bilemez yararlanmayı
Tüm bu nimetlerden.
Kaygılandırır onu mutluluk ve mutsuzluk,
Çeker açlık, bolluk içinde,
Olsun isterse sevinç, isterse acı,
Erteler hepsini ertesi güne,
Bakar sadece geleceğe,
Ve yarım kalır işleri böylece.

FAUST

Kes artık! Etkileyemezsin beni bu şekilde!
İstemiyorum duymak bu saçmalıkları.
Git işine! Bu nakarat,
Çıldırtır en akıllı insanı bile.

DERT

Gitmeli mi, gelmeli mi yoksa?
Veremez karar bir türlü;
Dümdüz bir yolun ortasında
Yürür sendeleyerek, korkak adımlarla.
Batar giderek dibe,
Görür herşeyi daha çarpık,
Sıkar kendini de başkalarını da,
Boğulur nefes alabildiği halde,

Cansızdır boğulmuş olmasa bile.
Ne çaresizdir, ne de ister teslim olmak.
Yuvarlanmadır bu bir öylesine, engellenemeyen,
Acı içinde bir vazgeçme, aykırı bir mecburiyet,
Bazen kurtuluş, bazen eziliş,
Yarım uyku ve kendini toparlayamama
Mıhlar onu olduğu yere
Ve hazırlar cehenneme.

FAUST

Uğursuz hayâletler! Davranıyorsunuz siz böyle
İnsan nesline, bininci kere;
Çevirirsiniz sıradan günleri bile
Ağlarınıza dolanmış iğrenç bir kargaşanın işkencesine.
Zordur, bilirim, kurtulmak cinlerden,
Koparmak o ruhsal—güçlü bağları;
Tanımayacağım ben ama, ey dert,
Senin sinsi ve büyük gücünü!

DERT

Gör öyleyse, ayrılayım da
Senden hemen beddualarla!
Kördür insanlar yaşamları boyunca:
Şimdi, ey Faust, olacaksın kör sen de sonunda!

(Dert Faust'un yüzüne üfler.)

FAUST

(Kör olur.)

Dolduruyor gittikçe yoğunlaşan bir karanlık burayı,

Parıldıyor içimde yine de berrak bir ışık:
Gerçekleştireceğim hemen, düşündüğümü;
Sözüdür efendinin önemli olan.
Kalkın yataklarınızdan, ey uşaklar! Hepiniz teker teker!
Gösterin herkese sevinçle, düşündüklerimi cesaretle!
Kapın âletleri! Sallayın kazmaları ve kürekleri!
Gerçekleşmelidir tasarlanan işler.
Sıkı düzen ve hızlı çalışmayı
İzler en büyük ödüller;
Tamamlanması için en büyük eserin,
Yeter Bir akıl bin kişiye.

SARAYIN BÜYÜK ÖN AVLUSU

(Işıldaklar)

MEFİSTOFELES

(Gözcü olarak önden gider.)

Buraya, buraya! İçeriye, içeriye!
Siz, ey titrek Lemurlar,[456]

[456] Eski bir Roma halk inancına göre ölen kötü kimselerin etsiz ve güçsüz hayâletlerinin kemikleri.

Tellerden, sinirlerden ve kemikten
Yapıştırılmış yarı yaratıklar!

LEMURLAR

(Koro halinde)

Giriyoruz hemen hizmetine,
Ve duyduğumuza göre yarım yamalak,
Pek geniş bir ülke,
Verilecekmiş bizlere.

Sivri kazıklar şurada işte,
Uzun, ölçüm yapılacak zincir de;
Neden çağırıldığımıza gelince,
Hatırlamıyoruz bile.

MEFİSTOFELES

Gerek yok burada sanatsal bir çabaya!
Davranın kendi ölçülerinize göre:
Yatsın yere en uzun boylunuz boylu boyunca!
Havalandırsın diğerleri etrafındaki çayırı!
Yapıldığı gibi babalarımız için,
Kazın dörtgen bir çukur!
Saraydan bu daracık konuta:
Gelişti böylesine aptalca işler sonunda.

LEMURLAR

(Alaycı tavırlarla toprağı kazarak.)

Henüz gençken ve yaşarken ve severken,[457]
[457] Shakespeare'in *Hamlet* (V,l) piyesindeki mezarcının şarkısı örneği.
Ne güzel gelirdi herşey bana!
Nerede varsa neşeli bir şarkı ve eğlence,
Sürüklerdi ayaklarım beni o yere.

Yakaladı şimdi sinsi yaşlılık beni
Topal değneğiyle;
Takıldı ayağım mezarın kapısına:
Niye açıktı ki bu kapı!

FAUST

(Saraydan çıkarak, kapının direklerini elleriyle yoklar.)

Nasıl da sevindiriyor kazmaların tıkırtısı beni!
Benim için çalışan kalabalığın sesi bu,
Barıştıran toprağı kendiyle,
Sınır çeken dalgalara,
Çevreleyen denizi sağlam bir kuşakla.

MEFİSTOFELES

(Yan tarafa doğru.)

Uğraşıyorsun bizim için sadece
O setlerinle ve dalgakıranlarınla;
Hazırlıyorsun çünkü sen Neptün'e,
Su ş eytanına, büyük bir ziyafet.
Mahvoldunuz siz her bakımdan:

Uzlaştı tüm unsurlar bizimle,
Ve yöneliktir amaç sadece yok etmeye.

FAUST

Gözcü!

MEFİSTOFELES

Buradayım!

FAUST

Ne yap et,
Bul sürüyle işçi!
Getir onları gayrete, tatlı dille veya tehditle!
Ver para, kandır, sıkıştır!
İsterim bilgi günü gününe
Kazılan hendeğin ilerlemesi hakkında.

MEFİSTOFELES

(Alçak sesle)

Bildirildiğine göre bana,
Söz konusu mezardır, hendek değil.

FAUST

Uzanıyor bir bataklık dağ boyunca,
Bozuyor havasını kazanılan tüm yerlerin;
Boşaltırsak pis kokulu suyu da

Büyük olacak son kazancımız.
Sağlıyorum milyonlarca insana yer,
Güvenli olmasa da, elverişli çalışmaya, özgür yaşamaya.
Yeşil bu arazi, verimli! İnsanlar ve hayvanlar
Kavuşacaklar bu yeni topraklarda rahata,
Yerleşecekler hemen o koskoca tepeye,
Cesur ve becerikli bir topluluğun meydana getirdiği.
Olacak cennet gibi bir ülke buranın içerisi:
Çıksın isterse kuduran dalgalar kıyıda setin üstüne!
Ve kabarıp yardığında deniz, deldiğinde engeli,
Koşacak toplanan halk, kapatmak için açılan gediği.
Evet, adadım bu fikre ben tamamıyla kendimi.
Şudur son sözü bilgeliğin:
Hakkeder özgürlüğü ve yaşamı ancak,
Her gün onları yeniden kazanmaya çalışan kişi.
Ve geçer burada, tehlike içinde,
Çocukluk, olgunluk, yaşlılık yıllarının en değerli çağları.
İsterdim görmek bir kaynaşmayı böyle,
Özgür topraklarda özgür halkla birlikte!
Diyebilirdim o zaman ân'a:
"Geçme dur, öyle güzelsin ki!
Yeryüzünde yaşadığım günlerin izi
Silinemez yüzyıllarca".
Önduygusuyla böyle yüce bir mutluluğun
Çıkarıyorum şimdi o en güzel ân'ın tadını.

(Faust arkaya doğru düşer, Lemurlar onu tutup yere yatırırlar.)

MEFİSTOFELES

Doyurmuyor hiçbir zevk onu, yetmiyor ona hiçbir mutluluk,
Koşup duruyor böylece peşinde değişken biçimlerin;
Şu son, kötü, boş ân'ı,
Durdurmak istiyor zavallı.
Karşı koyan bana öylesine güçlü,

Yeniliyor zamanın hükmüne: yatıyor ihtiyar burada yığılmış kumlara!
Duruyor saat—

KORO

Duruyor! Susuyor gece yarısı gibi.
Düşüyor yelkovan—

MEFİSTOFELES

Düşüyor! Tamamlandı iş.

KORO

Bitti her şey!

MEFİSTOFELES

Bitti! Aptalca bir söz bu. Neden bitsin ki?
Bitmek ve salt yokluk: aynıdır tamamen ikisi de!
Ne işimize yarar sonsuz yaratılış?
Dönüştürmek yaratılanı hiçliğe?
“Bitti artık!” Nedir bunun anlamı?
“Var olmamıştı hiç”, demek gibi bir şey bu,
Ve dönüp dolaşıyor daire halinde, sanki varmış gibi!
Yeğlerim ben bundan dolayı sonsuz boşluğu.

DEFİN

LEMUR

(Tek başına)

Kimdir evi kötü inşa eden böylesine
Kazma ve küreklerle?

LEMURLAR

(Koro halinde)

Sana, kefen içindeki karanlık misafire,
Çoktur bu kadarı bile.

LEMUR

(Tek başına)

Kimdir salonu döşeyen, kötü böylesine?
Nerede hani masa ve iskemleler?

LEMURLAR

(Koro halinde)

Ödünç verilmişti kısa bir süre için;
O kadar çok ki alacaklı.

MEFİSTOFELES

Yatıyor beden, istiyor uçmak ruh,
Göstereceğim ona kanla imzalanan antlaşmayı hemen;
Var artık ne yazık ki birçok yöntem,
Kurtarmak için şeytandan ruhları.
Başvuruyoruz bildiğimiz eski usule,
Sayılmayız pek başarılı yenilerinde;
Yapabilirdim ben tek başıma yoksa bunu,
Gerekiyor şimdi çağırmam yardımcının yardımcılarını.
Kötüdür durumumuz her bakımdan:
Süregelen alışkanlıklar, eski haklar,
Güvenilmiyor artık hiç birisine!
Çıkarken ruh son nefesinde bedenden, eskiden,
Gözetlerdim ben onu, ve, çevik bir fare gibi,
Şıp! diye yakalardım sımsıkı kavrayan pençelerle.
Bocalıyor oysa şimdi ve bu karanlık yeri,
İstemiyor bırakmak, o kokuşan cesedin iğrenç evini;
Birbirinden iğrenen unsurlar,
Kovuyorlar onu sonunda iğrenerek.
Ve çatlatsam da kafamı günlerce ve saatlerce,
Kalıyor “Ne zaman?” “Nasıl?” ve “Nerede?” can sıkıcı sorular
olarak yine de;
Yitirdi gücünü eski ölüm:
Şüpheleniliyor hattâ “Acaba mı?” diye uzun süre!
Bakmışımdır çok kez kaskatı uzuvlara ihtirasla:
Görünüştü bu sadece! Kımıldıyordu, kıpırdıyordu hepsi tekrar.

(Sıra başı gibi önde tuhaf, büyü hareketleri yapar.)

Yaklaşın haydi hızla! Sıkılaştırın adımlarınızı daha fazla,
Düz boynuzlu, kıvrık boynuzlu efendiler!
Getirin, halis şeytan kanından ve canından olan sizler,
Cehennemin ağzını da birlikte!
Çoktur cehennemin ağızları[458] gerçi! Pek çoktur hem de!

458 İşaya (5,14). Ortaçağlar’daki cehennem tasviri.

Yutar mevkiine ve saygınlığına göre insanları;
Bu son oyuna da ama ileride

Verilmeyecek o kadar önem.

(Sol tarafta cehennemin korkunç ağzı açılır.)

Aralanıyor sivri dişler; fışkırıyor kızgın alevler
Boğazının dibinden öfkeyle,
Ve kaynar buharların gerisinde
Görüyorum alevler şehrini sonsuz korlar içinde.
Çarpıyor kızıl dalgalar ta dişlere kadar,
Çabalıyor yüzmeye lânetliler, kurtuluş ümit edenler;
Kırıyor ama dev gibi sırtlan onların ümitlerini,
Ve dönüyorlar korku içinde o kızgın yola geri.
Var hâlâ keşfedecek çok şey kıyıda köşede:
Daracık bir alanda bu kadar korkunç şeyler!
İyi ediyorsunuz korkutmakla günahkârları;
Sanıyorlar onlar yalan ve uydurma ve hayâl, bunları.

(Kısa, düz boynuzlu şişko şeytanlara.)

Hey, ateş yanaklı göbekli herifler,
Şişmişsiniz beslenerek cehennem kükürdünden!
Kütük gibi, kısa, hiç kıpırdamayan enseler!
Bekleyin pusuda burada, aşağıda, parlıyor mu fosfor gibi diye?[459]

459 Ruhun beyindeki fosfordan oluştuğunu kabul eden materyalist öğretiye gönderme.

Küçücük bir ruh bu, kanatlı Psyche:[460]

460 Psyche, eski Yunancada kelebek demektir ve ruh, soluk, can ile eş anlamlıdır.

Yolarsanız kanatlarını, dönüşür iğrenç bir solucana!
Vuracağım damgamı ona,
Atın gitsin sonra ateş girdabına!

Dikkat edin siz aşağı bölgelere,
Şişko tulumlar sizi! Budur göreviniz sizin.
Bilinmez kesinlikle, hoşlanıp hoşlanmayacağı
Bulunmaktan orada.
Sever oturmayı göbekte:
Kollayın onu, kaçar gider göbeğin deliğinden yoksa!

(Uzun, kıvrık boynuzlu sıska şeytanlara.)

Siz maskaralar, sırabaşı gibi devler,
Yoklayın havayı!
Devam edin durup dinlenmeden!
Gerin kollarınızı, uzatın sivri tırnaklarınızı,
Yakalamak için o kanat çarpanı, o kaçanı!
Kötü hissediyor kendini eski evinde, belli,
Ve cin, istiyor çıkmak derhal yukarı.

(Yukarıdan, sağ taraftan bir ışık halesi iner.)

İLAHÎ ORDULAR

Yetişin, elçiler,
Cennetin sakinleri,
Sakin bir uçuşla:
Affetmek için günahkârları,
Can vermek için toprağa!
Tüm varlıklara
Dostça izleri
Gösterin süzülerek
Geçerken buradan!

MEFİSTOFELES

Çalınıyor kulağıma bozuk sesler! İğrenç tıkırtılar,
İşitiliyor yukarıdan, istenmeyen bir ışıkla beraber:
Yarı oğlan, yarı kız dırıltıları,
Sever sofular bunları.
Bilirsiniz, en alçakça anlarımızda
Nasıl uğraştığımızı yok etmeye insan soyunu:
Keşfettiğimiz en âdice işler,
Çok bile onların dinî törenlerine.

Geliyorlar alçaklar, sinsice!
Çekip aldılar elimizden nicelerini böylece!
Savaşıyorlar bize karşı kendi silahlarımızla:
Şeytandır onlar da aslında, maskeli olsalar da.
Yenilmek burada, olurdu sonsuz bir utanç adınıza;
Yaklaşın mezara ve tutunun sıkıca kenarına!

MELEKLER KOROSU

(Güller saçarak)

Ey güller, göz kamaştıran sizler,
Şifa verenler!
Dalgalananlar, uçuşanlar,
Can verenler gizlice
Kanatlananlar minik dallarla,
Açanlar goncalarını,
Koşun, açın siz de.

Fışkırsın bahar,
Erguvan ve yeşil renklerle!
Götürün cenneti
Orada yatanın yanına!

MEFİSTOFELES

(Şeytanlara)

Niye siniyorsunuz ve titriyorsunuz öyle?
Âdet midir bu cehennemde?
Sıkı durun siz yerinizde ve bırakın serpsinler onlar gülleri!

Geçsin yerine her bir şeytan!
Sanıyorlar, uyutacaklarını azgın şeytanı
Bu çiçek oyunlarıyla;
Erirler ve büzüşürler bunlar soluğunuzla sizin.
Üfürün haydi, siz üfürücüler! —Yeter, yeter!
Soluyor soluğunuzla tüm uçuşanlar.
Olmayın o kadar da güçlü! Kapatın ağzınızı ve burnunuzu!
Üflediniz sahiden de çok kuvvetli.
Bilmezsiniz asla doğru ölçüyü!
Kalmıyor ki büzüşmekle:
Kararıyor, kavruluyor, tutuşuyor! uçuşuyor buraya doğru zehirli-berrak alevlerle:
Direnin onlara, tutunun sımsıkı birbirinize:
Tükeniyor güç! Eriyip gitti tüm cesaretleri!
Alıyor şeytanlar kokusunu yabancı, yağcı korların!

MELEKLER KOROSU

Kutsal çiçekler,
Neşeli alevler,
Yayarlar sevgiyi,
Hazırlarlar sevinci,
Gönüllerin istediği gibi.
Doğru sözlerle yaşayan,
Saydam semalarda
Sonsuz topluluklara
Aydınlıktır tüm dünya!

MEFİSTOFELES

Lânet olsun! Rezil ahmaklar!
Duruyor tepetaklak şeytanlar,
Atıyor takla üstüne takla hantallar
Ve yuvarlanıyorlar kıçüstü cehenneme.

Kutsuyorum hak ettiğiniz bu buhar banyosunu!
Duruyorum ben yerimde.—

(Çevresinde uçuşan güllerle atışarak.)

Yalancı ışıklar, defolun!
Işılda istediğin kadar güçle,
Dönüşürsün, yakalanırsan, iğrenç vıcık gibi bir pisliğe.
Ne uçuşup duruyorsun?
Defolup gider misin hemen!—
Yapışıyor zift ve kükürt gibi enseme.

MELEKLER KOROSU

Sakınmalısınız,
Sizlerden olmayandan!
Tedirgin edene içinizi,
Yummamalısınız gözlerinizi!
Girerse zorla içeri,
Olmamız gerek gayretli.
Sevgi, sevgidir sadece
Getiren buraya sevenleri!

MEFİSTOFELES

Yanıyor başım, yüreğim, yanıyor ciğerim!
Şeytandan da üstün bir unsur bu!
Daha da beter cehennem ateşinden!—
Bu yüzdenmiş demek o korkunç iniltileriniz,
Mutsuz âşık! uğradığın halde hakarete,
Arıyorsun, döndürerek kıracakmış gibi boynunu, sevgilini.

Ne oluyor bana! Nedir döndüren başımı öte yana?
İçmiştim hani ant, onunla savaşmaya!

Öyle düşmanca gelirdi ki bu bakış eskiden bana.
Sardı mı içimi bilmediğim bir duygu yoksa?
Hoşlanıyorum görmekten bu sevimli gençleri;
Nedir engelleyen küfür etmekten beni?—
Ve verirsem izin aklımı başımdan çelmelerine,
Kime denecek o zaman deli, ileride?—
Nefret ettiğim bu hoş oğlanlar,
Gidiyorlar pek de hoşuma şimdi!—

Ey güzel çocuklar, söyleyin bana:
Değil misiniz Lusifer'in soyundan siz de acaba?[461]

461 Lusifer, diğer melekleri tanrıya karşı kışkırtmazdan önce diğerleri gibi, üstelik güzelliğiyle öne çıkan bir melekti.

Öyle güzelsiniz ki:gerçekten de, istiyorum öpmek sizi!
Sanıyorum ki geldiniz tam zamanında.
Öylesine rahat, öylesine doğal ki içim,
Görmüş gibiyim binlerce kere sizi sanki,
Arzuluyorum bir kedicik gibi gizli gizli:
Görüyorum her bakışımda daha da güzelleştiğinizi!
Ah, yaklaşın bana, lütfedin tek bir bakışınızı!

MELEKLER KOROSU

Geliyoruz işte, niye çekiliyorsun geriye?
Yaklaşıyoruz, kal burada, elindeyse!

(Melekler etrafa yayılarak tüm alanı doldururlar.)

MEFİSTOFELES

(Sahnenin önüne doğru itilir.)

Yeriyorsunuz bizi lânetli ruhlar diye
Ve kendinizsiniz aslında gerçek büyücü ustaları;

Çıkartırsınız baştan çünkü erkeği ve kadını.—
Ne lânet olası bir macera!
Bu mudur aşk unsuru?
Ateşler içinde tüm bedenim,
Hissetmiyorum bile yandığımı ensemin.—
Uçuşup duruyorsunuz oraya buraya: insenize artık aşağıya!
Oynatın o güzel uzuvlarınızı biraz daha dünyevi bir şekilde!
Yakışıyor gerçekten de ciddiyet size;
Ama isterim görmek bir kez olsun gülümsediğinizi!
Olurdu bu sonsuz bir zevk benim için!
Demek istiyorum ki: Âşıkların bakışı gibi!
Dudak çevresinde küçük bir hareket, o kadar işte!
Senden, uzun boylu çocuk, hoşlandım en çok senden ben,
Yakışmıyor bu papaz ifadesi sana,
Bak öyleyse biraz şehvetle bana!
Olsaydınız bile daha çıplak, görünürdünüz yine de namuslu:
Şu uzun büzgülü gömlekler fazla geleneksel!
Dönüyorlar arkalarını —değer bakmaya arkadan onlara!—
Çok iştah kabartıcı bu veletler!

MELEKLER KOROSU

Dönün aydınlığa
Siz, ey aşk içindeki alevler!
Lânetleyenlere kendilerini,
Versin ki şifa hakikat,
Kurtulsunlar
Kıvançla kötülükten,
Birleşerek bütünle
Olmak için mutlu!

MEFİSTOFELES

(Kendini toparlayarak)

Ne oluyor bana! —Eyüp gibi, her tarafı
Yara bere içinde, kendinden de iğrenen herif,
Ve ediyor bayram aynı zamanda, anlayınca tamamen kendi içini,
Geldikçe kendine ve kendi soyuna güveni:
Kurtuldu şeytanın soylu kısımları,
Kalıyor ancak derinin üstünde o aşk büyüsü!
Yandı tükendi o uğursuz alevler.
Ve, olması gerektiği gibi, sövüyorum hepinize birden!

MELEKLER KOROSU

Kutsal korlar,
Etrafında uçuştukları kişi,
Hisseder hayatta kendini
Mutlu, iyilerin arasında.
Birleşin hepiniz
Yükselin ve şükran edin!
Arındı hava:
Alsın ruh nefes!

(Faust'un ölümsüz benliğini de birlikte alarak yükselirler.)

MEFİSTOFELES

(Etrafına bakınarak.)

Ama nasıl? —Nereye gitti bunlar?
Getirdi oyuna beni bir çocuk sürüsü!
Uçtular göğe doğru ganimetleriyle birlikte;
Bunun içinmiş demek bu çukuru eşelemeleri!
Kaçırdılar benden eşsiz, büyük bir hazineyi:
O yüce ruhu, bana rehin verileni,
Yürüttüler kurnazlıkla gözlerimin önünde.

Kime edebilirim şikâyet şimdi?
Kim verir bana hakkım olanı geri?
Kandırıldın bu yaşlı günlerinde,
Hak ettin bunu, kötüdür çok vaziyetin!
Davrandım utanç verici,
Yok oldu gitti büyük bir emek, aşağılık bir şekilde;
Âdi bir şehvet, abes aşk hisleri
Kandırdı uyanık şeytanı.
Ve bu çocukça aptalca şeylerle
uğraşıp durdu akıllı deneyimli yaratık,
Değil gerçekten küçümsenecek gibi
Sonunda onu yenen bu çılgınlık.

DAĞ GEÇİTLERİ

(Orman, kayalıklar, ıssızlık.)

(Dağ boyunca yayılmış, kayalıkların yarıklarına yerleşmiş kutsal keşişler.)

KORO VE YANKI

Dalgalanıyor orman,
Yaslanıyor kayalar ağırlıklarıyla ormana,
Tutunuyor ona kökler,
Sokulmuş birbirine ağaçların gövdeleri.
Sıçrıyor dalga üstüne dalga,
Barındırıyor bizi en ıssız mağara.
Dolanıyorlar aslanlar sessizce—
Dostça etrafımızda,
Gösteriyorlar saygı bu kutsanmış yere,
Sevginin kutsal yuvasına.

PEDER ECSTATICUS[462]

462 Kendinden geçmiş bir rahip. Aşağı yukarı süzülmesi artık yer çekimine bağlı olmadığını göstermektedir.

(Bir aşağı bir yukarı süzülerek)

Sonsuz sevinç ateşi,
Yakıcı sevgi bağı,
Yüreğin kaynayan acısı,
Coşkun tanrı sevgisi!
Delip geçin beni oklar,
Yenin beni mızraklar,
Parçalayın topuzlar beni,
Yakın beni yıldırımlar!
Ki yok olup gitsin
Fani olan her şey,
Parlasın ezeli yıldızı,
Sonsuz sevginin!

PEDER PROFUNDUS[463]

463 Profundus (lat.) derin. İçi henüz tümüyle ışığa kavuşmamış olan rahip.

(Derin bölge)

Ayaklarımın dibindeki kayalık uçurum
Nasıl dayanıyorsa daha derin bir uçuruma,
Nasıl akıyorsa binlerce çay parıldayarak
Korkunç çağlayanın köpüklü sularına,
Nasıl yükseliyorsa ağaçlar
Güçlü güdüleriyle görkemle göklere:
Öyledir o engin güçlü sevgi de,
Yaratan hepsini ve esirgeyen.
Var çevremde azgın bir uğultu,
Oynuyor gibi yerinden orman ve kayalar,
Dökülüyor ama yine de çağlayanlar
Sevgi dolu şarıltılarla uçuruma,
Görevlendirilmişler, sulamak için vadiyi;
Arındırmak üzere,
Bağrında zehir ve buğu taşıyan havayı,
Çakan şimşek, alevler saçarak:
Habercilerdir bunlar sevginin!
Bildirirler bize,
Kuşattığını çevremizi o sonsuz yaratıcının.
Varsın tutuştursun benim yüreğimi de,
Şaşkın-donmuş vaziyette,
Kör duyguların sınırları içinde
Sımsıkı zincirlerin acısını çeken ruhumu!
Ey tanrı! Gider kaygılarımı,
Aydınlat sana muhtaç yüreğimi!

PEDER SERAPHICUS

(Orta bölge)

Hangi sabah bulutçuğudur bu uçuşan
Salınan saçları arasından çamların?
Seziyor muyum yoksa yaşayanı içinde?

Genç ruhların topluluğudur bu.

MUTLU OĞLANLAR KOROSU

Söyle bize baba, gittiğimiz kutsal yeri,
Söyle bize, ey lütufkâr varlık, kim olduğumuzu!
Mutluyuz biz: herkes için, herkes için,
Var olmak o kadar tatlı ki.

PEDER SERAPHICUS[464]

464 Seraphim: Altı kanatlı, melekler hiyerarşisinde en yüksek konumdaki melek. Peder Seraphicus, Peder Profundus'a göre daha fazla ışığa kavuşmuştur. "Mutlu oğlanlar" ona doğru uçarlar.

Ey oğlanlar, gece yarısı doğanlar,[465]

465 Gece yarısı doğan çocuklar hakkındaki bâtıl inançlar.

Akıl ve duyguları yarı açılmış olanlar,
Ana-babaların yitirdiği,
Meleklerin kazandığı çocuklar![466]

466 Doğar doğmaz ölen, kendileri hiç günah işlememiş olan bu çocuklar, insanlığın ortak günahını (Adem ile Havva'nın cennetten kovulması) paylaştıkları için günahlarından arındırılmalıdırlar.

Seven bir gönül olduğunu,
Seziyorsunuz herhalde: yaklaşın öyleyse!
Yeryüzünün eğri büğrü yollarını,
Bilmezsiniz, siz, ey mutlu çocuklar!
İnin aşağıya gözlerime
Dünyaya ve yeryüzüne özgü organımı,
Kullanın kendinizinmiş gibi:
Bakının çevrenize!

(Onları kendi içine alır.)

Bunlar ağaçlar, bunlar da kayalar,
Çağlayan, yukarıdan dökülen
Ve korkunç gürültüyle yuvarlanarak
Dimdik yolu kısaltan.

MUTLU OĞLANLAR

(içlerinden)

Ne görkemli bir manzara;
Fazla karanlık ama,
Salıyor bizi korkuya ve dehşete:
Ey sen, soylu ve iyi kişi, bırak gidelim bizi!

PEDER SERAPHICUS

Çıkın daha yüksek bir aşamaya,
Gelişin sezdirmeden,
Olduğu gibi başlangıçtan beri
Alarak güç, tanrının varlığından!
Budur çünkü ruhların besini,
Egemen olan en özgür gök tabakasında:
Ebedi sevginin görünümü,
Ve mutluluğa dönüşmesi.

MUTLU ÇOCUKLAR KOROSU

(En yüksek tepelerde dolaşarak)

Birleştirin ellerinizi
Oluşturun mutlu bir halka!
Oynayın ve söyleyin şarkı
Katarak içine kutsal duyguları!
Aydınlatacaktır tanrı sizi,
Güvenebilirsiniz siz buna;
Göreceksiniz,
Tapındığınızı.

MELEK

(Daha yüksek bir hava katmanında süzülen melek, Faust'un ölümsüz benliğini taşıyarak)

Kurtuldu soylu uzvu
Ruhlar âleminin, kötülükten:
Canla başla çabalayanı,
Kurtarabiliriz biz onu!
Ve birleşirse hele
Yükseklerden gelen sevgiyle,
Karşılar onu bu mutlular topluluğu
Yürekten gelen bir sevecenlikle.

DAHA GENÇ MELEKLER

Sevecen-kutsal tövbekâr kadınların
Ellerinden dökülen güller,
Ettiler bize yardım kazanmamız için zaferi,
Tamamlamamız için bu yüce eseri,
Geçirelim ele diye ruhun hazinesini.
Çekiliyordu kötüler serptikçe biz bu değerleri,
Kaçıyordu şeytanlar görünce geldiğimizi.
Cehennemim alışılmış cezaları yerine
Hissetti ruhlar aşk acısını;
Şeytanların yaşlı ustası bile
Kıvrandı acılar içinde.
Haykırın sevinçle! Başardık.

OLGUN MELEKLER

Kalan bize, bir dünya artığı
Eziyetlidir taşıması,
Ve olsa ak toprak bile
Değildir arınmış yine de.
Ruhun etkin gücü

Unsurları
Çekince kendine,
Ayıramaz hiçbir melek
Bu birleşik ikiz doğayı:
Sonsuz sevgidir ancak
Kopartacak birbirinden onları.

DAHA GENÇ MELEKLER

Bir sis, saran yüksek kayaları
Seziyorum şimdi
Kımıldadığını yakınlarda
Ruhlar topluluğunun.
Berraklaşıyor bulutçuklar:
Görüyorum heyecanlı bir kalabalık
Oluşan mutlu oğlan çocuklardan,
Kurtulmuşlar baskısından yeryüzünün,
Toplanmışlar halka halinde,
Çıkarıyorlar keyfini
Bu yeni baharının ve güzelliklerinin
Yukarı dünyanın.
O, daha başlangıçta,
Tamamlamak için gelişimini
Katılsın bunların arasına!

MUTLU ÇOCUKLAR

Alırız sevinçle aramıza
Bu koza halindekini;
Emanet ediliyor böylece
Bir melek bizlere.
Çözün yumağını,[467]

467 Kozanın yumağı burada dünya artıkları olarak anlaşılmalıdır.

Onu saranı!
Büyüdü ve güzelleşti anında
Kavuşunca kutsal yaşama.

DOKTOR MARIANUS[468]

[468] Kutsal Meryem Ana’ya tapanların temsilcisi.

(En yüksek, en saf hücrede.)

Görülüyor buradan serbestçe,
Yükselmiş ruh.
Geçiyor oradan kadınlar,
Süzülerek yükseklere.
O görkemli, içlerinde,
Yıldızlardan bir çelenk içinde,
Göklerin kraliçesi:
Anlıyorum bunu parıltısından.

(Coşkuyla)

Ey, evrenin en yüce hâkimi,
Ver izin, seyredeyim,
Göklere gerilmiş o mavi çadırda
Gizemini senin!
Hoş gör sen, bir erkeğin yüreğini
Ciddiyetle ve zarafetle coşturan
Ve kutsal bir aşk heyecanıyla
Sana koşturanı!
Yenilmez cesaretimiz bizim,
Duyulunca yüce buyruğun;
Hafifler içimizdeki korlar bir anda,
Kavuşturunca sen bizi huzura.
Bakire, saf en güzel anlamda,
Ana, lâyık saygıya,
Bizim için seçilmiş ece,
Tanrılarla eş değerde.

Sarıyor etrafını
Hafif küçük bulutlar:
Tövbekâr kadınlar bunlar,
Narin topluluklar,
Dizlerin etrafında
Soluyanlar esiri,
Niyaz edenler bağışlanmayı.

Sen, ey dokunulamayan,
Görmezsin bir sakınca,
Yaklaşmalarını güvenle sana,
O baştan çıkarılanların, kolayca.

Zordur kurtarması,
Sürüklenenleri düşkünlüğe:
Kim koparabilir ki kendi gücüyle
Şehvetin zincirlerini?
Kayar ayak ne de çabuk
Eğik ve kaygan zeminde!
Kimi etmez ki mest bir bakış, bir selâm,
İltifat dolu sözler?

(Mater gloriosa[469] *havalarda süzülerek gelir.)*

469 Göklerin kraliçesi Meryem Ana.

TÖVBEKÂR KADINLAR KOROSU

Yükseliyorsun göklerine
Sonsuz ülkelerin;
Duy yakarışları,

Sen ey eşsiz,
Ey bağışlayan!

MAGNA PECCATRIX[470] *(Aziz Luka, VII, 3ö.)*[471]

470 (Lat.) Büyük günahkâr. Maria Magdalena.

471 Ferisiler'den biri İsa'yı yemeğe çağırdı. O da Ferisi'nin evine gidip sofraya oturdu. O sırada, kentte günahkâr olarak tanınan bir kadın, İsa'nın, Ferisi'nin evinde yemek yediğini öğrenince kaymaktaşından bir kap içinde güzel kokulu yağ getirdi. İsa'nın arkasında, ayaklarının dibinde durup ağlayarak, gözyaşlarıyla O'nun ayaklarını ıslatmaya başladı. Saçlarıyla ayaklarını sildi, öptü ve yağı üzerlerine sürdü.

O, tanrı mertebesine ulaşmış oğlunun
Ayaklarına damlayan gözyaşlarını
Merheme dönüştüren aşk hürmetine
Ferisilerin alaylarına rağmen,
Öylesine güzel kokular yayan
O kâse hürmetine,
Kutsal uzuvları kurulayan
O yumuşacık saçların hürmetine —

MULIER SAMARITANA[472] *(Aziz Yuhanna IV.)*

472 (Lat.) Samaritan'lı kadın (Yuh.4,5), Tanrıya Yakup çeşmesinde soğuk bir içecek sununca Tanrı şöyle konuşur (5,14): "Ona verdiğim sudan içen kimse hiç susuzluk çekmeyecek ve bu su onun içinde yeni bir yaşam kaynağına dönüşecek ve sonsuz hayata götürecektir."

Vaktiyle İbrahim'in sürülerini
Götürdüğü o çeşme,
Değince dudaklarına kurtarıcıyı
Serinleten o kova,
Şimdi oraya akan,
Taşan, sonsuz, berrak
Tüm dünyayı sulayan
O saf, gür pınarın hürmetine—

MARIA AEGYPTICA[473]

[473] Mısırlı Meryem hakkında “Acta Sanctorum”da (Azizlerin hayatını anlatan tutanaklar) şöyle denmektedir: “Uzun yıllar boyunca yaşadığı sefalet hayatından sonra kutsal mezara hacca gider. Orada bilinmeyen bir güç onu geri çevirir, bunun üstüne Mısırlı Meryem kırk yıl çöllerde günah çıkartır ve ölürken kumlara, ruhuna dua edilmesini yazar.

(Acta Sanctorum.)

Efendimizi toprağa verdikleri,
O kutsal yerin, Uyararak beni
Kapıdan geri döndüren o kolun,
Sadâkatle kırk yıl çöllerde,
Dilediğim tövbenin,
Kumlara yazdığım
Kutsal veda selâmının hürmetine—

ÜÇÜ BİRDEN

Sen ki, esirgemezsin
Yüceliğini, büyük günahlara giren kadınlardan
Ve yükseltirsin sonsuzluklara,
Tövbe edenin sevabını,
Bağışla bu iyi ruhu da,[474]

[474] Gretchen

Kaybederek kendini tek bir kere,[475]

[475] Gretchen’in Faust’a teslim olması.

Fark etmeden günah işleyeni,
Bağışla onu suçuna uygun[476] biçimde!

[476] Gretchen’in büyük suçuyla orantılı bir bağışlama.

UNA POENITENTIUM[477]

[477] Una poenitentium, Latince “günahkâr kadınlardan biri” anlamına gelir.

(Sokularak. Vaktiyle Gretchen adını taşıyan.)

Eğ, eğ,
Sen ey eş siz,
Ey, göz kamaştıran,
Yüzünü merhametle bana!
O, genç yaşta sevilen,
Artık arınan,[478]

478 Dünyevî kötülüklerden, günahlardan uzaklaşmış ve bağışlanmış olan ruh.

Geliyor geri.

MUTLU ÇOCUKLAR

(Daireler çizerek yaklaşırlar.)

Geçmiş şimdiden bizi
Görkemli gövdesiyle,
Verecek fazlasıyla karşılığını
İçtenlikle gördüğü bağlılığın.
Ayırdılar bizi pek erken
İnsan seslerinden;
Ama o, öğrendi çok şeyler:
Öğretecek bizlere de.

GÜNAHKÂR KADINLARDAN BİRİ

(Vaktiyle Gretchen adını taşıyan)

Sarıyor asil ruhlar korosu etrafını,
Anlayamıyor yeni gelen tümüyle,
Zorlanıyor algılamakta bu yeni hayatı,
Başladı bile şimdiden benzemeye o kutsal topluluğa.
Bak, nasıl da sıyrılıyor her türlü dünyevî bağdan,
Kurtuluyor eski kalıbından
Ve esirden bir giysi içinde

Çıkıyor ilk gençliğin gücü ortaya!
İzin ver onu yetiştirmeme:
Kamaştırıyor henüz bu yeni ışık gözlerini!

MATER GLORIOSA

Gel, çık daha yüksek katlarına göğün!
Algılayınca seni, gelecektir ardından.

DOKTOR MARIANUS

(Yüzüstü kapanıp dua ederek.)

Kaldırın bakışlarınızı kurtarıcıya,
Siz, ey tövbekâr hassas ruhlar,
Şükrederek mutlu yazgınıza
Arındırın ruhunuzu!
Tüm saf duygularımızla
Hizmetindeyiz senin!
Bakire, anne, kraliçe,
Esirge bizi, ey tanrıça!

MİSTİK KORO

Bir yansımadır ancak
Bütün fani olaylar;
Dönüşür burada gerçeğe
Erişilmez olan;
Tanımlandı burada
Tanımlanamayan;
Kadınlığın sonsuzluğu[479]

479 Benliğinin en içinde en yüceye ve en iyiye ulaşmanın sonsuz özlemini çeken kadının bu özelliği, Goethe'ye göre bizi gerçek varlığa ve mükemmele yaklaş-tıracaktır.Kadınlığın sonsuzluğunun sembolü olan Meryem Ana'nın yeryüzündeki yansıması Gretchen'dir.

Çeker oraya bizi.